

СВІТ ФЕНТЕЗІ

журнал твого виміру

Nº1 (25) 2018

**Томас Олде Хьюельт
Жаклін Сільвестр
Ната Гриценко
Урсула Ле Гуїн**

Володимир Арєнєв
Олег Авраменко
Ольга Мігель
Джордж Макдональд
Ніл Стівенсон

СВІТ ФЕНТЕЗІ

№1 (25). Зима-весна 2018
Видається з вересня 2013 року

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор і засновник
Вікторія Токарєва

Заступник головного редактора
Оксана Проњко

Коректори
Оксана Проњко, Лис Алька

Дизайн та верстка
Вікторія Токарєва
Оксана Проњко

Над номером працювали:
Катерина Грицайчук,
Інна Ковалишена,
Анатолій Пітик,
Оксана Проњко,
Вікторія Токарєва

Обкладинка
Модель: Андрій Кондратюк
Фото: © Петро Стаков

На звороті
Модель: Анна Шишкіна
Фото: Оксана Проњко

При підготовці номеру було використано матеріали Deviantart, постери та кадри з фільмів і серіалів.

© Світ Фентезі 2013-2018

Редакція залишає за собою право на літографування та коректуру надісланих матеріалів при їх підготовці до публікації без узгодження з автором. Редакція може не поділяти точку зору автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, дат та інших відомостей несуть автори публікацій.

Сайт:
<http://svitfantasy.com.ua/>

Електронна пошта:
svit_fantasy@ukr.net

ЗМІСТ

4 НОВИНКИ ЛІТЕРАТУРИ

12 НОВИНКИ КІНО

ІНТЕРВ'Ю

- 16 Томас Олде Ховелт
- 20 Жаклін Сільвестр
- 24 Ната Гриценко

ТВОРЧІ ХРОНІКИ

- 28 Урсула Ле Гуйн

МАГ-КОРЕСПОНДЕНТ

- 34 Аль-Мор 2018: квітка серед снігів
- 42 Пиркон: два дні та три ночі щастя
- 44 Черкаський книжковий фестиваль

ЧОРНИЛЬНІ ЧАРИ

- 48 «Морт» Террі Пратчетт
- 52 Де знайти смерть

54 ДУМКА КНИГОЛЮБА

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ НОТАТКИ

- 60 «Дюна» Френка Герберта: арабізми та козацька січ

КОМІКСФАН

- 66 Бетмен на варті
- 70 Чи потрібен подорожник українському коміксу?
- 78 Перекладний комікс: видавали до мейнстріму

КІНОМАГІЯ

- 80 Нові «Месники»: нас тут триста, як скло, товариства лягло...»

КОСПЛЕЙ

- 82 Чумний лікар, Андрій Кондратюк

КНИЖКОВА ПОЛИЧКА

- 90 «Мандрувати та повернутися» Володимир Арєнев
- 92 «Тінь на порозі» Ната Гриценко (уривок)
- 96 «Я, мій чорт, і...» Олег Авраменко
- 102 «Сімміс» Ніл Стівенсон (уривок)
- 108 «Невагома королівна» Джордж Макдоналд

ЧИТАЛЬНЯ

- 124 «Крук і чорний метелик. Темна богиня білого снігу» Ольга Мігель
- 127 «Багряний ліс» Ольга Козій
- 136 «Два дракони: три мечі» Анна Ковальова

20

28

42

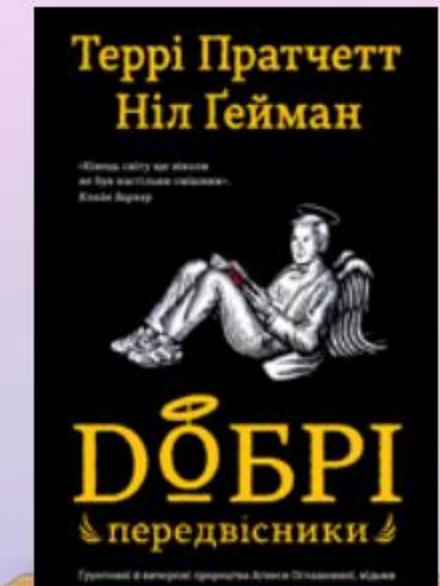
64

80

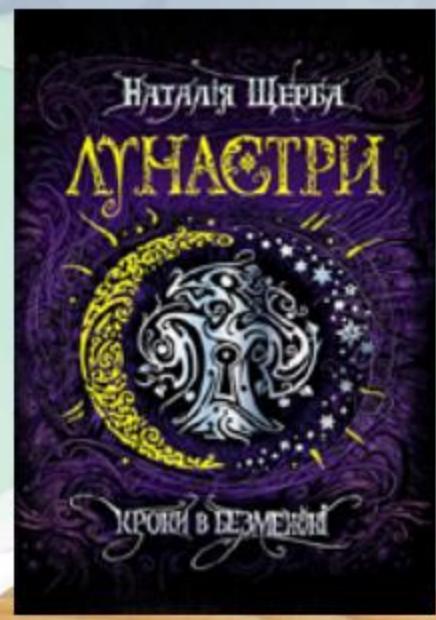
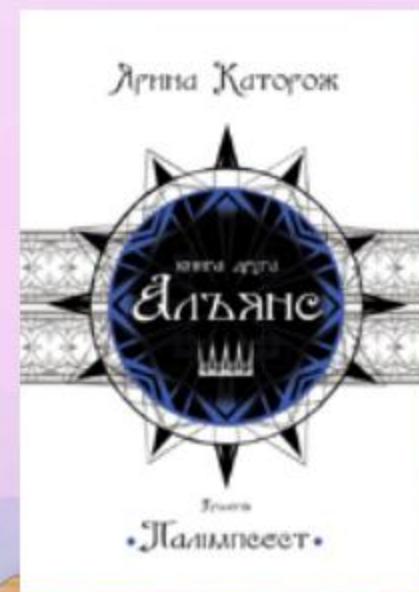

ПЕРЕКЛАДНЕ ФЕНТЕЗІ

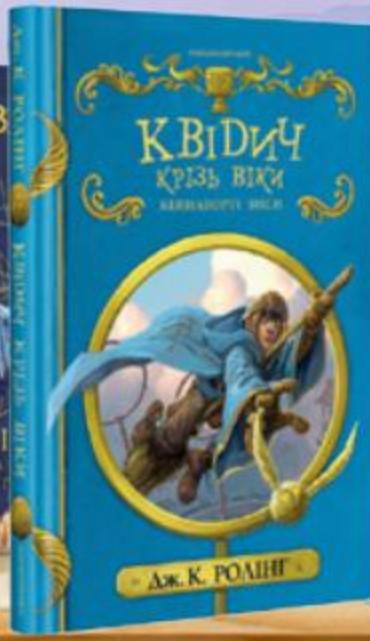
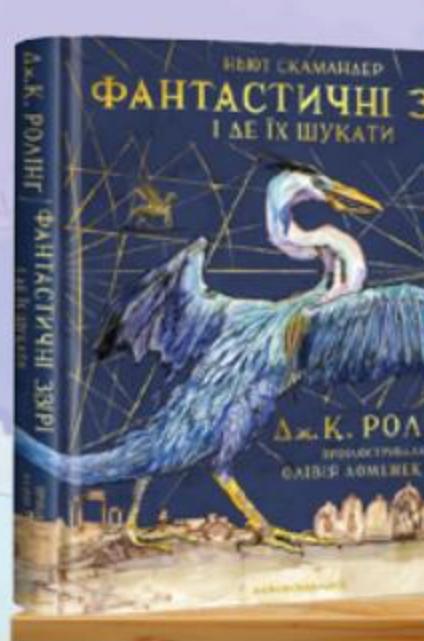
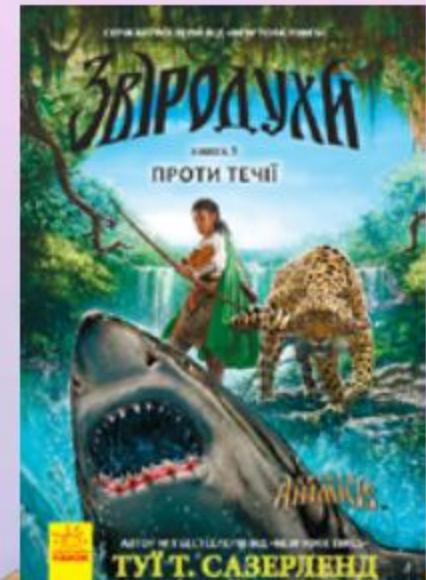
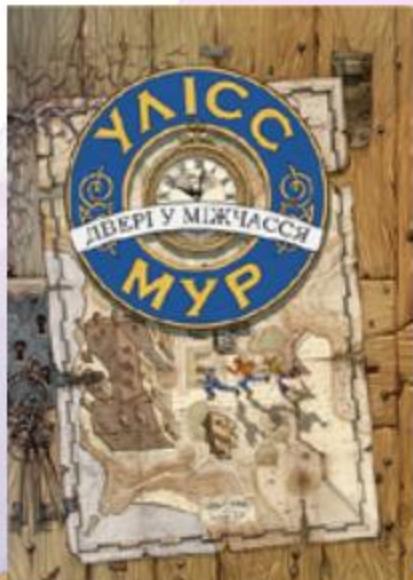

УКРАЇНСЬКЕ ФЕНТЕЗІ

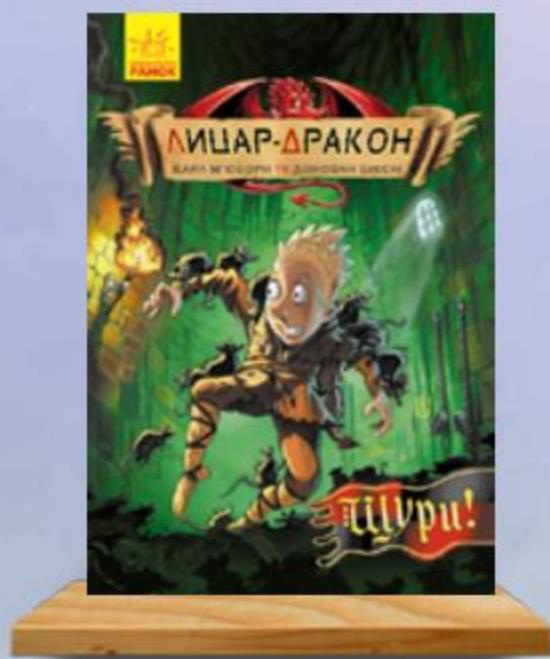
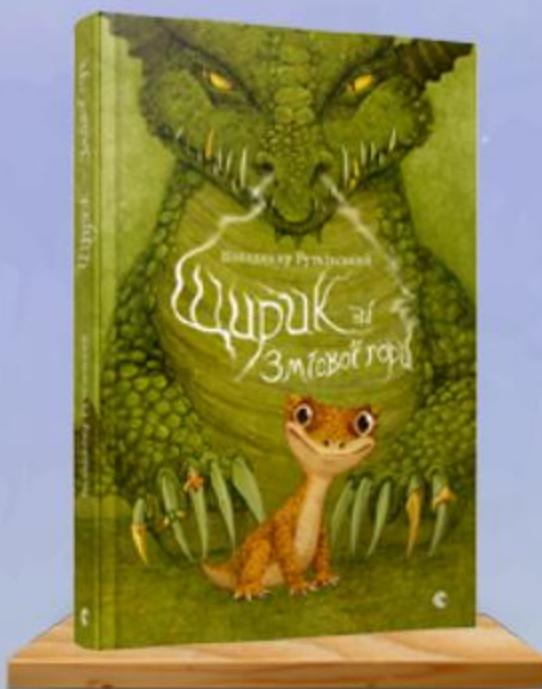
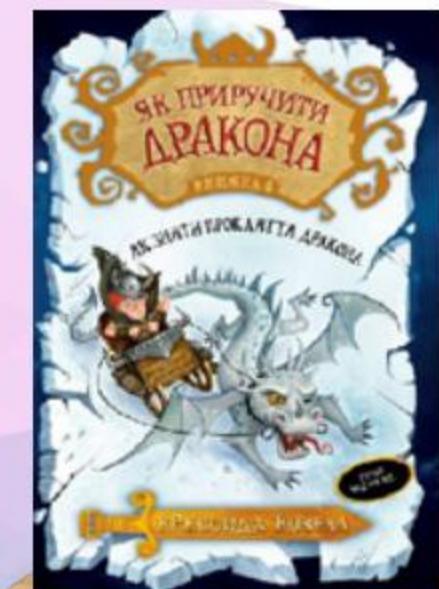
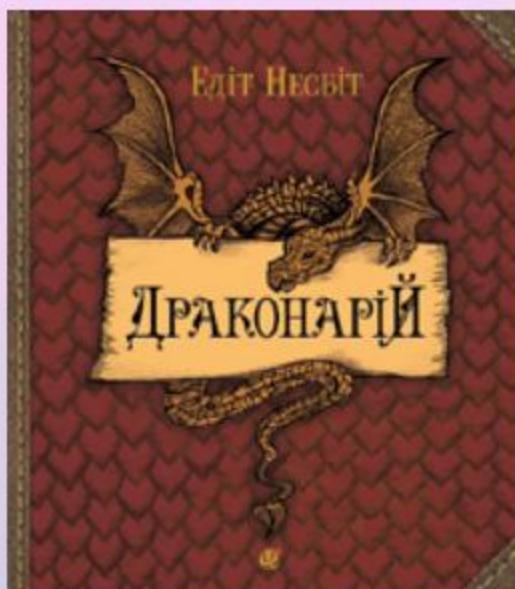

ПЕРЕКЛАДНЕ ПІДЛІТКОВЕ ФЕНТЕЗІ

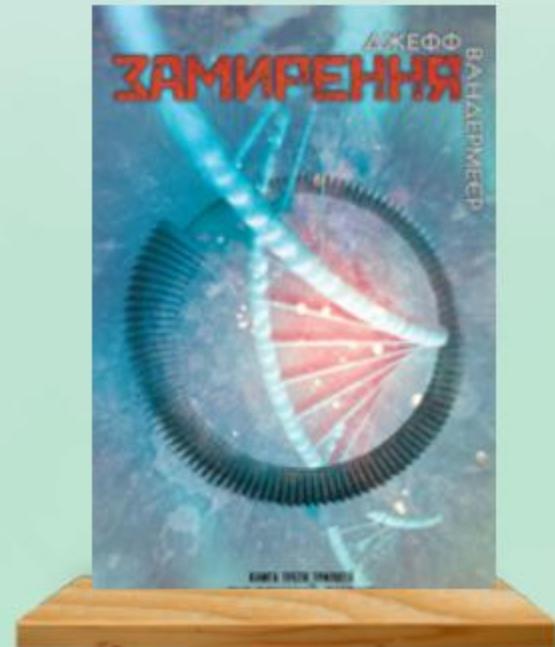
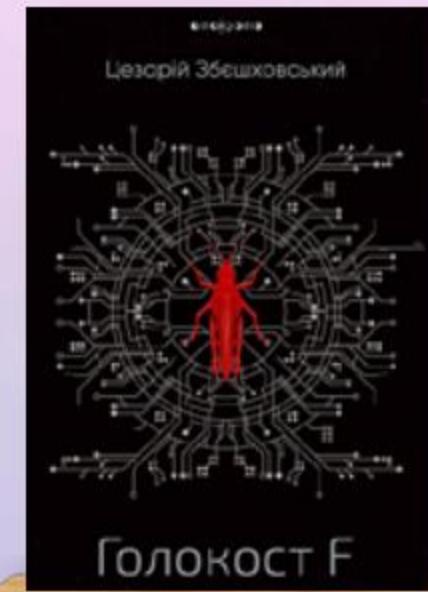
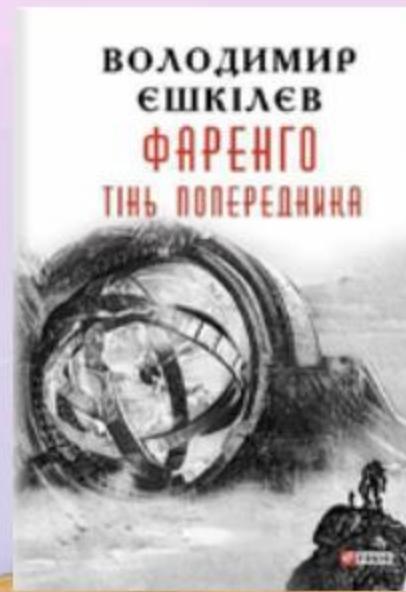

ДИТЯЧЕ ФЕНТЕЗІ

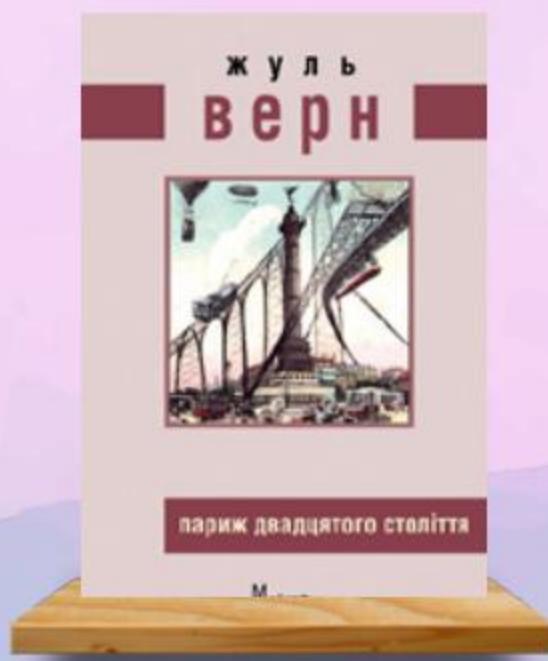

НАУКОВА ФАНТАСТИКА

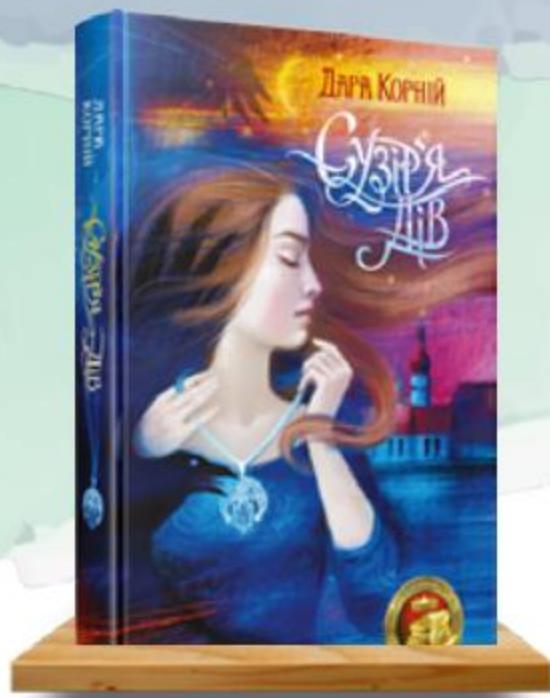

АНТИУТОПІЙ

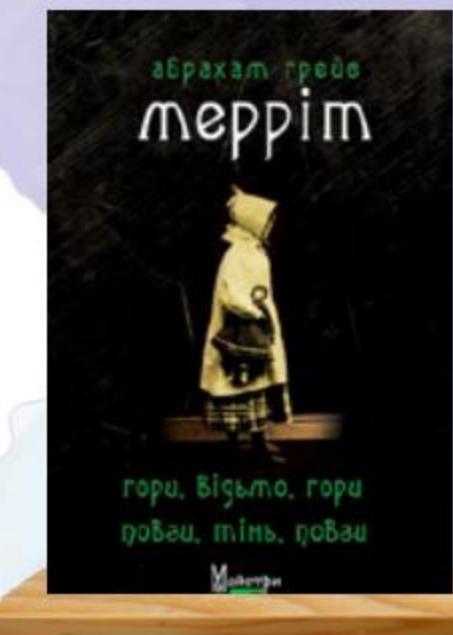
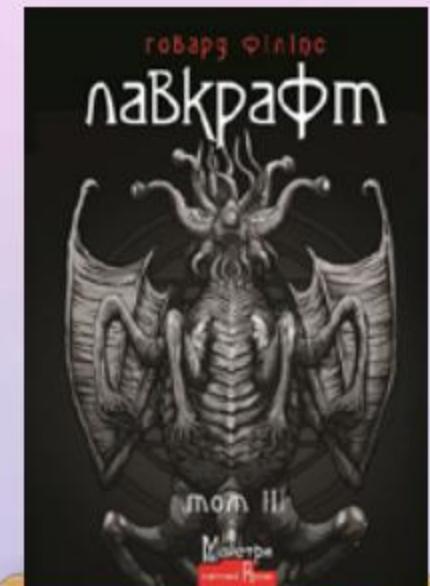

МІСТИКА, ХИМЕРНА ПРОЗА

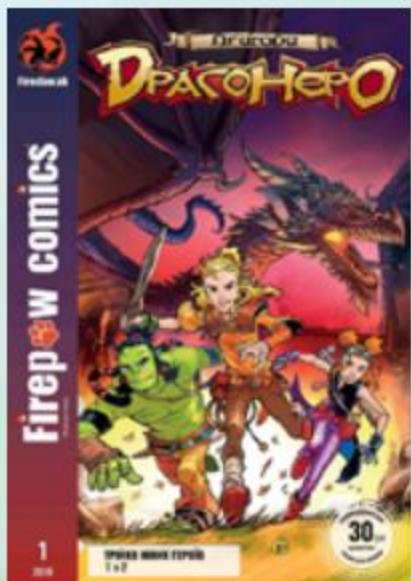

ЗБІРКИ

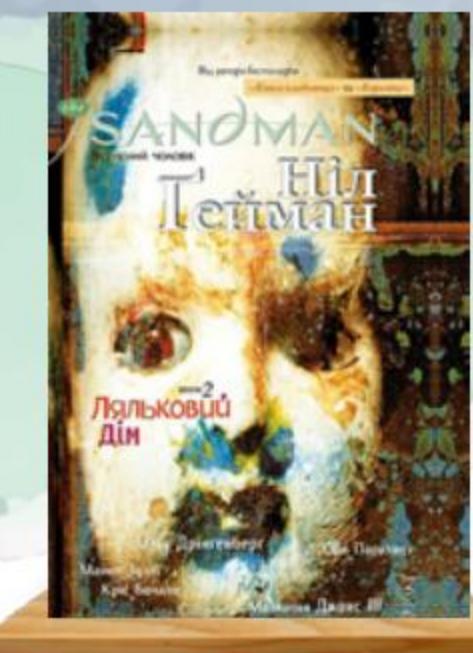
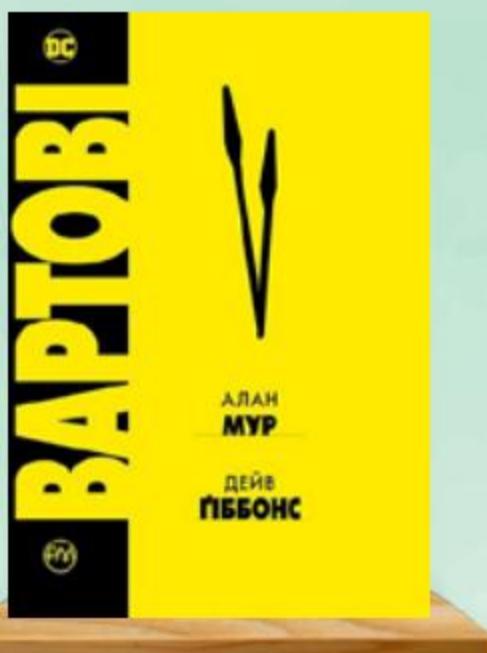
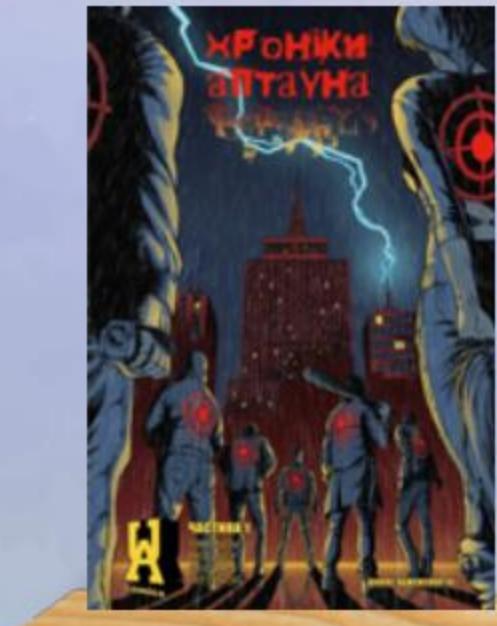

КОМІКСИ, ГРАФІЧНІ РОМАНИ

КОМІКСИ, ГРАФІЧНІ РОМАНИ

Світ Юрського періоду 2 (Jurassic World: Fallen Kingdom)

Прем'єра в Україні: 7 червня

Країна: США, Іспанія

Жанр: фантастика, бойовик, пригоди

У головних ролях: Кріс Претт, Брайс Даллас Ховард, Джефф Голдблюм

Стрічка є прямим продовженням «Світу Юрського періоду» 2015 року. Тематичний парк на віддаленому острові більше не єдине місце із мешканцями-динозаврами. Ще декільком великим корпораціям вдалося дізнатися технологію створення доісторичних істот. Те, як вони розпорядилися цими знаннями тепер ставить під загрозу людей у всьому світі. Історія парку Юрського періоду стала ще похмурішою та драматичнішою.

Світ майбутнього (Future World)

Прем'єра в Україні: 14 червня

Країна: США

Жанр: фантастика

У головних ролях: Мілла Йовович, Джеймс Франко, Люсі Лью

Дія стрічки розгортається у постапокаліптичному майбутньому. Розвиток технологій значно вплинув на життя людства, однак екологічна катастрофа фактично нівелювала всі блага цивілізації. Серед безводних пустель, населених голодуючими мешканцями, розташувалася найбезпечніша територія - Оазис. Його правителька тяжко хвора і помирає, тож юний Принц вирішує ризикнути всім і пошукати ліки для матері за межами дому. У небезпечній мандрівці випаденою пустелею його супроводжує жінка-робот, яка шукає свою душу, коли за дивним товариством вирушає найманий вбивця.

Спадковість (Hereditary)

Прем'єра в Україні: 14 червня

Країна: США

Жанр: фантастика, драма, жахи

У головних ролях: Тоні Коллетт, Гебріел Бірн, Алекс Вулф

Головна героїня - жінка на ім'я Ені, що нещодавно поховала свою матір. Однак покійна Еллен, голова родини Грехемів, мала непросту та зловісну долю. Після похорону матері Ені випадково дізнається про страшні таємниці, які багато років та приховувала. І тепер усій її родині загрожує страшне родове прокляття. Чи вдасться сім'ї побороти спадковість?

Суперсімейка 2 (Incredibles 2)

Прем'єра в Україні: 14 червня

Країна: США

Жанр: фантастика, сімейний, бойовик

Ролі озвучували: Холлі Хантер, Семюел Л. Джексон, Сара Вауелл

Місіс Еластика залишає коханого чоловіка вдома приглядати за трьома супергеройськими дітьми. Це складний період для всієї родини, однак Боб мужньо вирішує освоїти геройку домашнього повсякдення. Водночас на місто нападає новий суперзлодій. Родина Неймовірних та їхній друг Фреон мають придумати план, як разом перемогти нового ворога. Все ускладнюється тим, що суперсімейка досі не знає точно, якими здібностями володіє наймолодший син, дошкільня Джек-Джек.

Прикрась прощальний ранок квітами надії

(Sayonara no asa ni yakusoku no hana o kazaro)

Прем'єра в Україні: 14 червня

Країна: Японія

Жанр: фентезі, мелодрама, пригоди, аніме

У головних ролях: Манака Івамі, Іріно Мію, Еко Хікаса

Юна дівчина Макія належить до роду безсмертних ельфів. Живучи в ізоляції, вони регулярно піддаються нападкам з боку людей, які хочуть дістати загадковий секрет безсмертя. Одного разу, під час чергового нападу, Макія вдається сховатися в лісі. Там вона зустрічає юного хлопчика Еріала, що втратив батьків.

Кожен новий день (Every Day)

Прем'єра в Україні: 21 червня

Країна: США

Жанр: мелодрама, фентезі

У головних ролях: Енгаурі Райс, Джастіс Сміт, Дженні Росс

Зворушлива історія про привітну й сором'язливу 16-річну дівчину Ріаннон, яка завжди мріяла про велике кохання. Одного дня вона нарешті зустрічає однолітка Джастіна, з яким проводить неймовірний теплий день, що закінчується поцілунком. Однак наступного дня Джастін їй не пише і не виходить на зв'язок. Збентежена дівчина з'ясовує, що насправді того дня у ровесника вселився безтілесний дух-привид, у якого вона й закохалася. Щодня він все ляється в тіла різних людей, які знаходяться поблизу колишнього «вмістилиця». Закохані щодня знову й знову шукають один одного. Чи має право на існування такий роман?

ПРИКРАСЬ ПРОЩАЛЬНИЙ РАНОК КВІТАМИ НАДІЇ

КОХАННЯ
ПРОТИ ВІЧНОСТІ

ВІД СЦЕНАРИСТКИ КУЛЬТОВИХ АНІМЕ
«ТОРАДОРА»
І «ТЕМНИЙ ДВОРЕНЬКІЙ»

СКОРО
У КІНО

Здичавіла (Wildling)

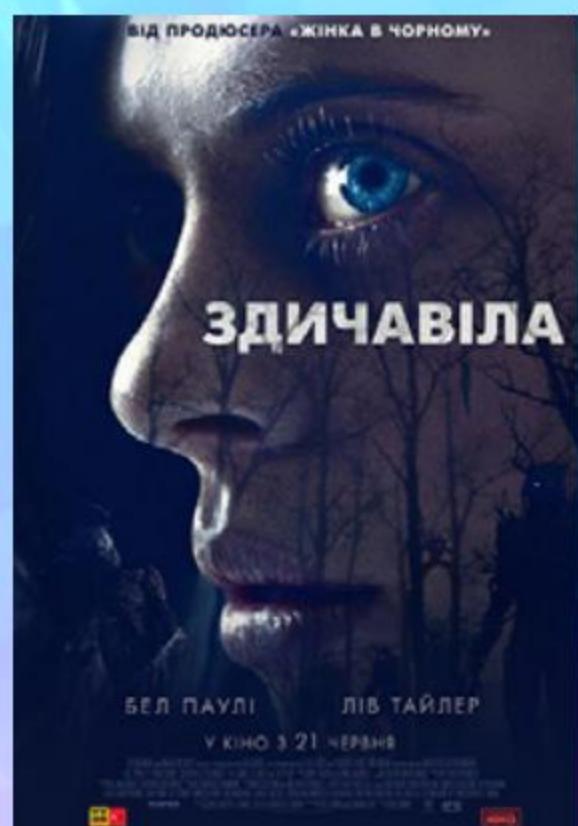
Прем'єра в Україні: 21 червня

Країна: США

Жанр: фантастика, жахи

У головних ролях: Лів Тайлер, Бред Дуріф, Бел Паулі

Головна героїня - 16-річна Анна, усе своє дитинство проводить в ізоляції. Її вихователь залякував її страшним монстром, який мешкає зовні та єсть дітей. Але як тільки Анна дізнається, що все це нісенітниця та отримує свободу, навколо неї починають відбуватися жахливі події.

Джим Гудзик і Машиніст Лукас (Jim Knopf und Lukas der Lokomotivführer)

Прем'єра в Україні: 14 червня

Країна: Німеччина, США

Жанр: фантастика

Ролі озвучували: Хеннінг Баум, Уве Оксенкнехт, Крістоф Марія

Хлопчик-сирота Джим Гудзик та його друг, буркотливий машиніст потягу Лукас, вирушають на пошуки нового, щасливішого місця для життя. Але перш ніж вони віднайдуть свою домівку, їм доведеться пережити неймовірну, повну небезпек і зіткнень з ворогами пригоду.

Людина-мураха та Оса (Ant-Man and the Wasp)

Прем'єра в Україні: 5 липня

Країна: Великобританія, США

Жанр: фантастика, бойовик, пригоди

У головних ролях: Пол Радд, Джеремі Реннер, Еванджелін Ліллі

Найдотепніший супергерой Всесвіту Марвел на новому суперзвданні! З допомогою свого унікального костюма Людина-Мураха може зменшуватися і збільшуватися до будь-яких розмірів, що дозволяє йому виходити переможцем з найнебезпечніших ситуацій. Та коли могутній ворог кидає виклик, супергерой отримує нового союзника – безстрашну Осу.

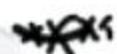
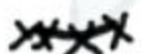

ТОМАС ОЛДЕ ХЬОВЕЛТ: МИ ВСІ ОБОЖНЮЄМО ДОБРЕ ЛЯКАТИСЯ!

«Зла відьма тримає в'язнем містечко у штаті Нью-Йорк. Цілковито, близкуче оригінально» — відгукується Стівен Кінг про горорний роман нідерландця Хьюелта. І не дивно: у 2013 книжка стала рекордсменом продажів на батьківщині, а вже за три роки вийшла англійською та завойувала світову популярність. Компанія Warner Bros. придбала права на екранизацію, Джордж Мартін відзначив «Відьму» як найстрашніший роман 2016 року. Томас Олде Хьюелт майстерно працює в жанрах горору, фентезі, магічного реалізму й гумору. Є двічі лауреатом нідерландської премії Гарленда, а також лауреатом премії Г'юго 2015 за найкраще оповідання. У 2017 році видавництво «КМ-Букс» видало його «Відьму» українською, а вже цього року нідерландець відвідав київський Книжковий Арсенал.

— Навіщо нам боятися? Чому, на Вашу думку, люди так люблять жанр горору?

Ми всі обожнюємо добре лякатися! Люди розповідають одне одному страшні історії від початку часів — і в цьому є особлива мета. Чому ми катаємося на американських гірках чи ходимо на страшні фільми в кінотеатри? Так можна зустрітися зі своїми страхами, не наражаючись на небезпеку. Реальне життя саме по собі — доволі страшна штука, і безліч тривог накопичуються у нашій психіці навіть без нашого відома. Горор — це звільнення, очищення душі, якщо хочете, і він завжди мав оздоровчий ефект. До того ж, це велика розвага. Як я казав, ми усі обожнюємо добре лякатися! Перше, що ви чуєте в кінотеатрі після скримера в жахливчику, — це сміх. Бо ми знаємо, що перебуваємо в безпеці, а все це — вигадка. Справа в тому, що... коли я як письменник руйную це почуття безпеки і змушую читачів почуватися настільки незатишно, що вони сплять з увімкненим світлом, то вважаю, що досягнув успіху. Я отримую багато повідомлень про це і неймовірно тішуся.

Коли я як письменник руйную це почуття безпеки і змушую читачів почуватися настільки незатишно, що вони сплять з увімкненим світлом, то вважаю, що досягнув успіху.

— Які особливості нідерландського горору? Що вирізняє його, і чого бояться Ваші співвітчизники?

У нас в Нідерландах немає традиції фантастики. Голландці надто практичні люди, можливо, через наш кальвіністський спадок, хоча на сьогоднішній день більша частина країни цілком світська. Можна подумати, що у нас немає матеріалу для страшної літератури, але все на впаки: у «Відьмі» я використав цю практичність собі на користь. Якщо звичайні адекватні люди побачать, як в кутку їхньої вітальні з'явилася потворна стара із сімнадцятого століття, вони, певно, закричать і втечуть. Якщо ж голландці побачать, як у кутку їхньої вітальні з'явилася потворна стара із сімнадцятого століття, вони повісять ганчірку для посуду і продовжати читати газету.

Головний елемент, завдяки якому «Відьма» працює, це те, що люди в місті насправді не сильно бояться надприродної сутності, що переслідує їх. Вони до неї звичли і, від-

верто кажучи, відьма їх дратує. Вони практичні і креативні. Містяни ховають відьму від приїжджих, будуючи навколо неї сарай для інструментів, якщо вона об'являється біля великих доріг. Щоб задобрити її, вони приносять в жертву павича. Але звісно, головна іронія в тому, що глибоко в душі всі вони страшенно налякані. Містяни тремтять від думки про день, коли вона розплющить очі... бо, по суті, всі людські створіння, за природою свою, схильні до забобонів та страху.

— Які письменники Вас сформували? Хто ще впливув на Вас, окрім Стівена Кінга?

Кінг, звісно, неймовірно впливув на мое письмо. У підлітковому віці я прочитав всі його романи — і він сформував мене як письменника. Певно, найяскравішою миттю моєї кар'єри став твіт Кінга про те, що він прочитав «Відьму» і вона йому шалено сподобалася. Однак крім нього на мене вплинули Ніл Гейман, Чак Поланік, Джонатан Сафран Фоер, Янн Мартель. Я однаково люблю і жахну літе-

ратуру, і майстерно виконані з точки зору стилю твори. Я п'янію від сильних голосів таких авторів, коли по одному реченню розумієш, що це вони. Наприклад, Поланік чи Фоер. Як автор ти багато чому навчаєшся, коли читаєш широкий спектр жанрів та авторів.

— Чи читали Ви українську літературу? Чи знайомі Ви з нашим горором?

На жаль, ні. Спадає на думку хіба, що дебютний роман Фоера «Все ясно», про пошук свого єврейського минулого в Україні. Однак він, звісно, дуже американський автор.

Я хотів би більше дізнатися про українську літературу, особливо, якщо у вас є чудова місцева жахна література. Найбільше мене надихає те, чого бояться люди з інших культур. Зазвичай, це універсальні для всіх страхи, однак часом можна дізнатися багато цікавих моторошних легенд.

Я люблю, коли історії зачіпають глибокі емоції і викликають сильні реакції у читачів. Зрештою, ми найкраще пам'ятаємо історії, що по-справжньому нас струснули.

— Які фільми на Вас вплинули?

У дитинстві — фільм «Брати Лев'яче серце», знятий за мотивами книжки Астрід Ліндгрен, та «Відьми» на основі повісті Роальда Даля. У підлітковому віці — «Відьма з Блер» та «Дзвінок» (знаю, я був ще тим горор-гіком). Коли я виріс, такими фільмами стали «Життя Пі», «Адаптація» та «Країна приплівів». Принаймні вони спадають на думку. Усі фільми, де з'являється відчуття дива та відстороненості, яке я люблю як в мистецтві, так і в реальному житті.

— Що Ви хотіли б взяти з собою на безлюдний острів?

Що я візьму з собою на безлюдний острів? Компанію. Ти можеш дивитися фільми, які тільки захочеш, але зрештою щасливими нас робить людське спілкування.

— Ви у своєму романі «Відьма» дуже яскраво продемонстрували, як високі технології уживаються з первісним злом. Ви вірите, що з часом люди зможуть подолати насилия та зло в своїй природі? Чи ми приречені просто винаходити засоби для швидшого вбивства одне одного і на людину справді розумну надії нема?

Так, усі казали, що горор мертвий, бо тепер у нас є смартфони, але то дурня. І знову ж таки я використав це на свою користь. Що ви робите у місті, яке тероризує зла відьма у 2018 році? Правильно, у нас у всіх буде додаток, у якому ми повідомлятимемо про з'яву мари, аби слідкувати, де вона. А ще, ми обмежимо свою приватність, а наш інтернет буде жорстко контролюватися, щоб ніхто не розбовкав таємницю.

Добро і зло — гіперболізований погляд на реальність. Думка, яку просуває книжка, криється в її фіналі, людське зло значно гірше і значно реальніше за надприродне зло. На жаль, це частина людської природи. У мені достатньо від ідеаліста, аби вірити, що одного дня у вельми далекому майбутньому ми житимемо у світі цілковитого миру та щастя, однак в мені ще більше від реаліста, тож я розумію, що цей день належить справді далекому майбутньому, і ні ви, ні я, ймовірно, не доживемо до нього. Мені хочеться вірити, що ми достатньо вдосконалимося, аби не познущувати одне одного до того дня. Схрестимо пальці.

— Які Ваші улюблені страви? Чи любите Ви готувати?

О, так! Я багато куховарю. Переважно, це страви східної кухні. Я люблю тайську та індонезійську кухню. Я готую чудовий салат із квітів банана і смачноче Массаман-карі. Я ще не готував українські страви — сподіваюся щось скуштувати під час візиту.

— Ви плануєте і надалі писати горор? Чи після «Відьми» досліджуватимете інші жанри?

Я люблю історії, які використовують дивне чи надприродне, щоб розбудити емоції. Коли елементи інакшого світу викликають у читача страх — це горор. А коли вони спрямовані на красу чи зачудування — це вже магічний реалізм. Я люблю обидва ці жанри і в кожному з них написав по книжці. Я став лауреатом премії Г'юго у 2015 році з оповіданням «День, коли Земля перевернулася». Це було перше в історії перекладне оповідання, що виграло Г'юго. Історія зовсім не була страшною. Це був магічний реалізм, що змушував багатьох читачів сміятися та плакати. Я люблю, коли історії зачіпають глибокі емоції і викликають сильні реакції у читачів. Зрештою, ми найкраще пам'ятаємо історії, що по-справжньому нас струснули. А оськільки страх — найсильніша з людських емоцій... Ви можете очікувати на багато жахливих історій від мене.

— Ви зустрічали свою відьму в реальному житті? Чи це лише художній прийом для розмови про людську жорстокість?

У дитинстві я вірив усьому, що читав чи чув. Вважаю, що перш, ніж читати великі книжки, діти повинні виростати біля оповідача історій. Для мене таким оповідачем був дядько. Він завжди розповідав мені історії перед сном, коли я залишався у нього. І розповідав він класні штуки. Без цензури. Він не переймався моїм віком. Коли мені було сім, він переказав мені «Відьом» Роальда Даля, у вісім я дізнався про «Дракулу». І дядько ніколи не зупинявся на розповідях. Коли він закінчив переповідати «Відьом», ми побрели до лісу і знайшли відьмине кільце на стежці. Дядько сказав, що минулої ночі тут танцювали відьми і я повинен пройти стежкою із заплющеними очима, інакше на мене чекають сім років невдач. Я повірив йому. Повірив кожному його слову. Тієї зими, я бачив відьом скрізь. Звісно, відьми в книжці носили рукавички, щоб приховати свої жахливі кігті, і я не довірював жодній жінці в рукавичках. Я боявся до всиради, через це я ніяк не міг заснути і бачив нічні жахіття, але одночасно з цим, я любив кожну мить цього стану. Мій дядько був одним із тих, хто вплинув на те, яким оповідачем я є сьогодні.

— Ким би Ви були, якби не стали письменником?

Певно, пілотом. У дитинстві я був одержимим авіакатастрофами. Я завжди ламав свої літаки молотком, підплював їх і виставляв сцени аварій з ними. Мабуть, добре, що я не став пілотом.

Спілкувалися й перекладали
Анатолій ПТИК і Катерина ГРИЦАЙЧУК

Фото надане автором

FAN EXPO

18-19 СЕРПНЯ, ОДЕСА

ГРАНДІОЗНА ПОДІЯ

ДЛЯ ШАНУВАЛЬНИКІВ

ІГОР, ФІЛЬМІВ, СЕРІАЛІВ,

АНІМЕ, КОМІКСІВ

— МОРВОКЗАЛ —

FANEXPO.COM.UA

ЖАКЛІН СІЛЬВЕСТР: ЦЕ НЕ СУПЕРДІТИ, ЦЕ САМЕ ВУНДЕРКІНДИ

«Вундеркідз» — дебютний роман британської письменниці та сценаристки Жаклін Сільвестр. Це динамічний підлітковий трилер із елементами фантастики. У романі розповідається про пригоди обдарованих дітей у закритій мистецькій школі. Цікаво, що авторка надихнулася на написання книжки, коли сама навчалася у подібному закладі в Каліфорнії. Жаклін отримала диплом бакалавра англійської літератури в університеті штату Массачусетс, а потім закінчила магістратуру зі сценарної майстерності в Лондонському університеті. Як сценаристка британка спів-працювала із Nickelodeon, Cartoon Network та BBC. У 2017 році письменниця приїхала із презентацією роману на Книжковий Арсенал у Київ, де ми з нею і познайомилися. Наразі Жаклін допрацьовує другу частину «Вундеркідз» та натякає, що пригоди Нікки у Вілвудській академії збираються екранизувати.

П'ятнадцятирічна Нікка — талановита художниця-самоучка, яка обожнює малювати. Одного дня дівчині приходить запрошення у закриту мистецьку школу серед Каліфорнійських гір. Ніхто ніколи не чув про Вілвудську академію, вона геть збита з пантелику. Це справді запрошення, а чи знущання, чому її кличуть навчатися серед дітей багатіїв у закритій школі? Однак відкинувши всі сумніви, Нікка виrushає жити в академію і захоплюється її атмосферою з перших днів. А ще — закохується у двох зовсім різних хлопців! Кого вона обере: піхатого та романтичного Ізаю чи таємничого і дотепного Трістана? Водночас занадто доброзичлива адміністрація школи змушує дівчину щось запідозрити. Невже ця ідилія — чиясь вдала постановка? Для чого насправді ця школа? Нікка береться розслідувати таємниці академії, і заклад відкривається для неї своїм темним, небезпечним боком.

Вперше «Вундеркідз» вийшли друком у червні 2017 і за короткий час встигли захопити увагу підлітків. Це не просто пригодницький роман із романтичною лінією, на герой чигають справжні небезпеки. Часом книжка скидається на трилер та антиутопію, шанувальникам підліткової соціальної фантастики «Вундеркідз» припаде до смаку.

— Розкажіть, будь ласка, про що ваша книга.

Це історія про вундеркіндів, фактично всі герої в книзі обдаровані. Це не супердіти, а саме вундеркінди.

— Гаразд, то це не як «Люди-Ікс» чи щось подібне, а дійсно про обдарованих.

Так, і якщо без спойлерів, це дуже-дуже обдаровані діти. Вони навчаються у закритій школі серед гір у Каліфорнії, але це не надто добрий заклад. Він розташований у надзвичайно мальовничому місці, однак має зловісний темний бік для дітей.

— Ми знаємо, що ви теж навчалися у закритій школі, однак таких немає в Україні. Можете кіль-

Закрита школа — це суперкрутого, тому що ти живеш разом зі своїми друзями ще в досить юному віці. Ви спите в одній кімнаті, і це класно, якщо, звісно, ви дружите зі своїми сусідами.

кома словами описати, чим вона відрізняється від звичайної?

О, це суперкрутого. Закрита школа — це дуже круто, тому що ти живеш разом зі своїми друзями ще в досить юному віці. Ви спите в одній кімнаті, і це класно, якщо, звісно, ви дружите зі своїми сусідами. Для тебе готують їжу, ти за це не турбуєшся, там триразове харчування. Тож, це чудова школа, особливо та, в якій я навчалася. Однак у книзі такий заклад — це темне місце, розташоване серед гір та густого лісу. І в ній багато протиставлень. Коли ти поїднеш дуже мистецьких дітей та строгі правила в оточенні гір, щось просто має статися.

— Головна геройня роману, Нікка, дівчинка. Це був феміністичний вибір саме геройні? І чи багато у вас читачів хлопчиків? Чи ви вирішили зосередитися на дівочій аудиторії?

Я вибрала якраз жіночого персонажа, бо мені подобається, як жінки сприймають любов. Чоловіки також фігурують у моїй книзі, і дівчата їх поважають, а ті поважають дівчат. Я не можу сказати, що в Нікки надсильний характер чи щось таке. Та хлопці можуть спробувати придбати книжку, звісно, і скласти власне враження.

— Без великих спойлерів, що чекає на герой у другій частині?

Друга частина якраз має вийти у жовтні. А перша книжка була ніби вступом, знайомством із персонажами. У продовженні буде набагато більше подій, екшену. Роман буде дуже динамічним. З'являться також нові персонажі, але головні герої залишаться тими ж. Усього центральних персонажів три.

— Позитивні герої у вашій книзі — це підлітки, а негативні — дорослі?

Загалом так. Звісно, є й негативні персонажі-тінейджери, всілякі погані хлопці у школі, але основний темний фон створюють дорослі.

NEMO 2018

Convention française et européenne
de science-fiction

AMIENS

19 - 22 juillet 2018

Université Jules Verne - Citadelle

Partenariat
Eurocon
2018

В англійській версії дія відбувається швидше, а в українській і російській міститься більше описів, переживань героїв.

— То це протиставлення поколінь, як у реальному світі?

Ну, я б не сказала, там немає протиставлення саме через вік. Просто коли твої вороги дорослі, ти не завжди розуміеш, що вони збираються робити.

— Ваша перша книжка вийшла відразу кількома мовами. Як це вдалося організувати?

Гадаю, це взагалі перший випадок, коли книжку видали українською мовою раніше, ніж в англійському оригіналі. Вийшло доволі весело. Як це трапилося: заключили контракт на видання трьома мовами, російською, українською та англійською, але російською не встигли зробити все вчасно, для англійської версії мій видавець попросив більше часу. А українська сторона повідомила, що вже все зробила, приїжджаєте до нас, ми беремо квитки, і тут вона вийшла на два тижні раніше. Її дуже оперативно віддрукували. Мабуть, це досить кумедна історія, одна з веселих, які вже трапилися з цією книгою. Українці можуть пишатися, що так сталося, книжка вийшла раніше за оригінал. До речі, моя бабуся з Вінниці, вона прибула на презентацію разом зі мною.

— А чи відрізняються якось версії різними мовами?

Так, трохи є. Англійську версію обрізали більше, бо для них важливіше зробити її швидшою. А українська та ро-

сійська версія залишилися довшими. У початковому варіанті, так би мовити.

— Мабуть, просто в нас інакше підходять до редактування, ніж це роблять англійці. Тексти ріжуть не так безпощадно.

Напевно, так і є. Фактично, російські та українські читачі заплатили за більше. В англійській версії дія відбувається швидше, а українській і російській міститься більше описів, переживань героїв, більше, ніж в оригіналі. Й обкладинки, звісно, різні.

— Можливо, ви щось побажаєте читачам, які хотіть придбати ваш роман?

Так, гадаю, якщо вам сподобалися «Голодні ігри», є дуже великий шанс, що він вам також сподобається. Якщо любите щось романтичне, динамічне, про боротьбу із системою чи антиутопією, то маєте зацікавитися. Знайти книжку ви зможете на Якабу, у книгарні (говорить українською, прим. пер.) чи в Ашані, «Будинку книги» тощо.

Спілкувалися

**Марина Дубіна
і Вікторія Токарєва**

НАТА ГРИЦЕНКО: ВПЛИВАЄ ТВІР НА АВТОРА, А ЧИ АВТОР — НА ТВІР?

Молода одеська музикознавиця та фантастка Ната Гриценко нещодавно завершила презентаційний тур. Міське фентезі “Тінь на порозі” — дебютна книжка не тільки для авторки, а й для літагенції “Acris”. Ми встигли вихопити контркультурну письменницю на презентації у Вінниці та на Черкаському книжковому фестивалі, трохи поспілкувалися про шаманське життя й аналітичну психологію. Повість “Тінь на порозі” вже отримала хвилю позитивних відгуків від літкритиків, і “Світ Фентезі” не стане виключенням. То що там, які тіні нас переслідуєть?

Як відомо, шаманів обирають духи, тож від Томаша не залежало, отримати дар чи ні. Хлопець має моторошну здібність: вишукувати слабкі місця в людських головах, давити на них, робити людям боляче. Він геть відокремлений від соціуму, немає друзів, а єдина людина, яка з ним нормально спілкувалася — матір, давно померла. Томаша радо приймуть на умовно хорошій чи умовно поганій стороні, однак чи насправді є вибір? І все ще було б нічого, якби хлопця не переслідувала загадкова Тінь.

За словами авторки, ця Тінь із назви роману має два значення. По-перше, за законами фентезі це темні сили. По-друге, це тінь по Юнгу, підсвідоме. Ната присвятила багато часу теоретичній частині, вивченю людської психіки, природі галюцинацій. Виявляється, що мозок дійсно щось “показує” чи “дає почуття” людям із різними психічними розладами, тому зазвичай хворих неможливо переконати, що їхня реальність несправжня. Та й що таке реальність? Як казав Філіп Дік, це те, що не зникає, коли ти перестаеш у це вірити. Досить розмите поняття, чи не так?

Загалом повість “Тінь на порозі” розповідає про саморозуміння. Коли втрачаєш контроль, все найгірше виривається назовні. Внутрішня тема — це не те, чого ми можемо уникати. І чим довше ми тікаємо, тим швидше нас наздоганяють. Томашу доведеться поринути у найглибшу темряву, аби прийняти недосконалого себе й отримати шанс вийти на світло.

— Це твоя перша книга, як з'явилася ідея її написання?

Власне, починалася історія лише з пари персонажів та двох основних ідей. Перша — показати, як людина, що через не найсприятливіші обставини звикла тікати від випробувань та відповідальності, поступово вибирається з цього замкненого кола і здобуває контроль над власним життям. Друга — дослідити гіпотетичну ситуацію, коли

відверта інакшість, в даному випадку вияв вроджених надприродних здібностей, не викликає до тебе співчуття чи розуміння з боку суспільства, а автоматично робить тебе маргіналом та вічним клієнтом медичної установи.Хоча фактично єдина твоя провіна в тому, що ти бачиш світ під іншим кутом, ніж більшість “нормальних” людей.

— А на міфологію яких народів ти найбільше спиралася?

Ну, в першій половині твору досить точно відтворено процедуру шаманської ініціації — включно з обрядом розривання тіла майбутнього шамана і збирання його наново, який часто описують дослідження з північного шаманізму; я не могла відмовити собі у задоволенні включити цей епізод у доволі класичному його вигляді. Частково роман і задумувався як історія такого собі сучасного шамана в середовищі міської культури, де про шаманізм ніколи не чули. Звідси ж і образ дерева життя, що його споглядає головний герой — він ще отримає детальніше розкриття у продовженні книги. Втім це лише один аспект; в процесі історія обросла деякими архетипами системи Таро і трошки — магічним символізмом, а потім почала розвиватися в руслі юнгіанської психології, аж поки остання не просочилася навіть у назву. Словом, попри не найочевидніші смислові точки, підготовлений читач все ж таки побачить у тексті знайомі символічні елементи.

— Що було найважче і найцікавіше в роботі над книгою

Мабуть, найважчою і найцікавішою одночасно була соціальна складова: я багато місця приділила біографії головного героя, а це і саморуйнування, і насильство в сім'ї, і повне невміння вибудовувати здорові людські стосунки, і непроста історія взаємодії з власною головою та нестримними деструктивними імпульсами. Один читач хвалив мене за терпіння “описувати всю цю срань” — і це я вважаю найкращим компліментом. Писати про такі речі емоційно важко, але результат того однозначно вартий.

**ФАКТИЧНО ЄДИНА ТВОЯ ПРОВІНА В ТОМУ,
ЩО ТИ БАЧИШ СВІТ ПІД ІНШИМ КУТОМ, НІЖ
БІЛЬШІСТЬ “НОРМАЛЬНИХ” ЛЮДЕЙ.**

Одна справа написати роман, інша — знайти компроміс із видавцем, у якого завжди свій погляд на текст та його фінальний вигляд.

— Що було найскладніше у роботі з виданням книги?

Виявляється, одна справа написати роман, інша — знайти компроміс із видавцем, у якого завжди свій погляд на текст та його фінальний вигляд. Компромісів було багато, редагування — ще більше, а категоричне ставлення до збереження ненормативної лексики мені досі пригадують; втім, я щаслива, що найжорсткіші елементи твору стали в певному сенсі його найбільшими плюсами. Навіть якщо це умовне фентезі, конфлікти, біль та мова персонажів мусить бути максимально реальними, інакше читач їм не повірить, а навіщо тоді взагалі цю історію розповідати?

— У твоєму тексті дуже багато міфу і реальності. Хто на що більше впливав: реальність — на міф чи міф — на реальність?

Гадаю, вони невіддільні одне від одного, бо зрештою, якщо міф помітно впливає на твоє життя, значить, він став невід'ємною частиною твоєї реальності. Я би поставила питання інакше: чи впливає твір на автора, а чи автор — на твір? Кругий письменник-коміксист Грант Моррісон каже, що найкращі твори мусуть переплітатися з життям автора і змінювати його, що фактично твір повинен бути магічним актом — і зважаючи на те, як змінилося мое

життя з цим романом і скільки речей просочилося з вигадки назад у реальність, я не можу з ним не погодитися.

— Як воно: тримати в руках власну книгу? Ти плачуєш продовжувати писати?

Видана книга викликає зовсім інші відчуття, ніж рукопис: все ж таки це вже не винятково твоє творіння, а результат роботи видавничої команди. Чесно кажучи, я послідувала прикладу деяких акторів, які ніколи не дивляться власні фільми, і просто не читала її. А коли пару разів все ж таки просили зачитати фрагмент, дуже дивувалася тому, що це все вийшло з моїх вуст. Втім, зараз у роботі сиквел, в якому дедалі похмуріші події поєднуватимуться з набагато іронічнішою рефлексією; адже куди б не завели головного героя його поневіряння і скільки блайна на нього ще не вилилося, він уже принаймні став на шлях видужання та усвідомлення власних потреб. Отже, нам із ним ще буде чого одне одного навчити.

**Спілкувалася
Інна КОВАЛИШЕНА**

Фензін «Підвал»

оголошує прийом горор-оповідань до збірки

ліс

Жодних обмежень щодо піджанрів горору.

Все чого хотути організатори – це реально страшних історій,
які пов'язані з лісами.

Мова: українська.

Обсяг: до 20.000 знаків з пробілами.

Кількість: На розгляд приймається лише одне оповідання від автора.

Дедлайн подання: 29 липня 2018 р.

Довідка: Авторам необхідно подати про себе інформацію – ім'я, прізвище, контактні дані, сторінка в соцмережах.

До участі у конкурсі не приймаються оповідання, які були раніше надруковані або опубліковані в Інтернеті. Також не будуть розглядуватися оповідання, які беруть участь в декількох конкурсах (відборах) одночасно.

До уваги НЕ будуть прийматися тексти з помилками.

Оповідання приймаються на скриньку:
hellowin_ua@ukr.net

Урсула Ле Гуйн Ta, що проторувала шлях

У широких художніх колах зазвичай мало хто сприймає наукову фантастику та фентезі як серйозну літературу. Чи справді у зазначених жанрах не можуть підніматися глибокі філософські питання або порушуватися актуальна проблематика? Цей матеріал присвячений великий письменниці, жінці, яка все життя спростовувала тезу про примітивність фантастичної літератури.

Урсула Крьюбер Ле Гуйн, талановита фантастка, авторка славнозвісного циклу про Земномор'я, натхненна феміністка. Вона тихо пішла з життя в понеділок 22 січня у своєму будинку у Портленді, штат Орегон, їй було вісімдесят вісім. Довге життя письменниця присвятила літературній творчості, і на цій ниві вона досягла вершин, про які може лише мріяти будь-хто з її сучасників-фантастів. Серед її трофеїв найвищі нагороди у жанрі: «Г'юго» (6 разів), «Неб'юла» (7 разів), «Локус» (21 раз). Вона стала лауреаткою «Всесвітньої премії фентезі», а в 1997 році навіть фіналісткою Пулітцерівської премії. Більше того, Урсула Ле Гуйн – одна з небагатьох письменників-фантастів, чиї твори номінували на Нобелівську премію у галузі літератури. Бібліотека конгресу США проголосила письменницю живою легендою за її внесок в американську культурну спадщину, а Стівен Кінг шанобливо називав літературною іконою. Що ж було в Урсулі особливого?

Народилася майбутня письменниця 21 жовтня в університетському містечку на Півночі Каліфорнії. Батьки Урсули Альфред та Теодора Крьюбер займалися

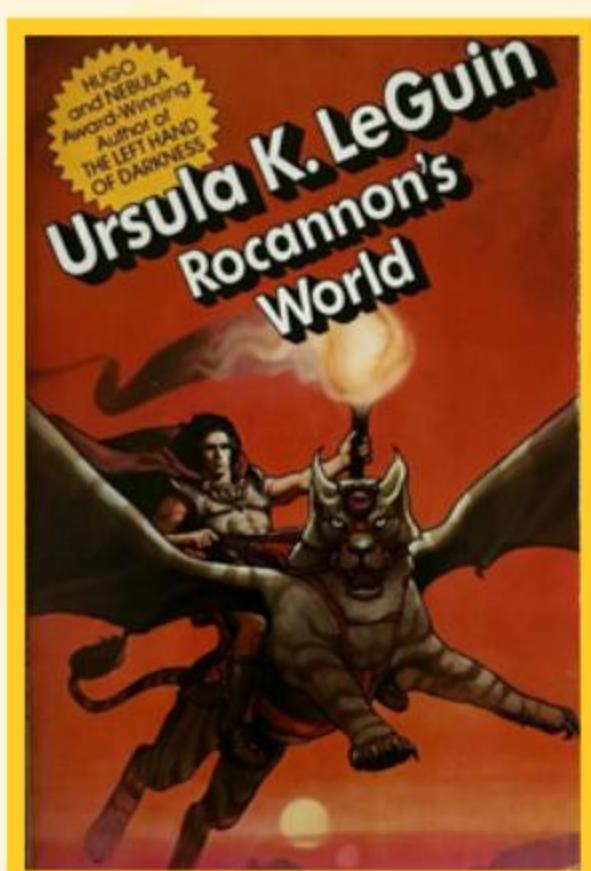
дослідженнями у галузях етнології та антропології, особливо їх цікавили соціальний устрій та культура представників місцевих племен. Корінні американці були частими гостями у будинку подружжя Крьюберів. Саме їм присвячена книга матері Урсули Теодори «Іші у двох світах» – біографія останнього представника племені яхі. Фах батьків знайшли відображення в захопленнях Урсули гуманітарними науками та у специфіці авторського стилю. Серед літературних критиків побутує думка, що у багатьох своїх творах Урсула Ле Гуйн ставить такий собі уявний соціологічний експеримент, створюючи специфічну ситуацію у вигаданому світі для проявлення реальної проблеми, таким чином продовжуючи справу своїх батьків-науковців. У кожному творі авторка діє як натхнений антрополог: створює деталізовану модель суспільства, ретельно описує побут, звичаї, адміністративний устрій тощо. Ідеї комунізму, анархізму, фемінізму, інтерпретація набутку сучасного психоаналізу, соціології, антропології, екологічна проблематика, механізм усвідомлення гендерної ідентичності – ось які теми порушувала у своїх текстах Урсула Ле Гуйн. В її творах немає чіткої межі між добром і злом, протистояння, яким часто зловживають письменники-фантасти. Оповідач завжди безособовий, він – безсторонній оповідач, висновки ж належить зробити самому читачеві.

Багато сил письменниця докладала ще й до того, аби змусити світ всерйоз ставитися до так званої «жіночої» фантастики. Про неї говорили, що вона стала голосом фемінізму в жанрі.Хоча радше, вона стала голосом тих героїнь та героїв, яких ігнорували її сучасники. Письменниця дала змогу почути таких, як Тенар, досі був лиш безликим символом, навіть без власного імені. Тих, хто як Лавінія, були лише тінями, нагородами для героя. Тих, хто ніколи не був головним героєм через непідходящий колір шкіри чи непідходящий світогляд. Більше того – вона стала голосом етнології в фантастиці, не втомлюючись говорити про повагу до кожної людини і кожної культури.

Урсула Ле Гуйн унікальна ще й багатогранністю свого творчого спадку. Вона писала фентезі і наукову фантастику, твори для дітей і літературну критику, повіті, романі, оповідання, вірші. Серед її спадщини зазвичай виокремлюють два великі цикли – фентезійний цикл про Земномор'я та науково-фантастичний Хайнський цикл.

Хайнський цикл

Дебютним романом Урсули Ле Гуйн стала «Планета Роканнона», опублікована в 1966 році. Цим романом започатковується так званий Хайнський науково-фантастичний цикл у творчості авторки. Всі тексти циклу об'єднують спільна дислокація – у далекому майбутньому утворений Союз Всіх Планет. Між членам конфедерації панують мир та злагода, на всіх планетах Союзу скасоване рабство та будь-які форми дискримінації. Серцем об'єднання є планета Хайн, населена високорозвиненими гуманоїдами. Їхнє суспільство – таке собі утопічне майбутнє, де високі технології існують поряд з психоментальними здібностями, а агресія та насилля вкupsi з іншими сильними емоційними проявами зникли як явище. Себто, хайнці намагаються дотримуватися високих моральних принципів, однак у випадку ворожого нападу вчинять так, як підказує їм логіка – із жалем

та співчуттям у серці знищать недруга. Окрім Союзу Всіх Планет є й інші міжпланетні об'єднання, які знаходяться на різних рівнях розвитку.

Вже в першому романі письменниці проявилася тенденція, яка буде часто виникати в її подальшій творчості. Головний герой роману Роканон – прибулець-етнолог, який потрапив на невідому планету і з властивою науковцям дослідженням аналізує суспільний устрій місцевих

мешканців. Твір цікавий насамперед реалістичністю з малювання становища людини за часів феодалізму.

Хайнський цикл включає в себе романи «Планета Роканона» (1966), «Планета вигнання» (1966), «Місто ілюзій» (1967), «Ліва рука Пітьми» (1969), «Без майна» (1974), «Око чаплі» (1982), «Тлумачі» (2000), повість «Слово для світу – ліс» (1972), збірку «День народження світу» (2002). Однак по-справжньому знаменитим

Хайнський цикл став після публікації роману «Ліва рука Темряви» у 1969 році. Тут авторка піднімає проблему гендерної ідентичності на тлі громадянської війни серед гуманоїдів планети Зима. Урсула Ле Гуйн пропонує читачам світ, мешканці якого – гермафродити із ознаками дихогамії (тобто статеві ознаки проявляються лише на короткий час для спарювання і продовження роду). Яким би було виховання дітей, статеве життя за таких обставин? Як би це відобразилося

**Повірте, діти чудово розуміють,
що єдинорогів немає. Але вони
так само чудово розуміють, що
книжки про єдинорогів – звісно,
якщо йдеться про хороші книжки
– це правдиві книжки.**

на суспільному строї, побуті тощо? I як пристосуватися до життя у такому світі людині, звичайному землянину, саму сутність ества якого – фізичну стать, вважають збоченням? На всі ці питання один за одним Урсула Ле Гуйн дає відповіді у своєму романі.

Не оминула своєю увагою письменниця і проблеми поневолення однім народів інших, а також нещадну експлуатацію і забруднення навколишнього середовища. Екологічний вектор у творчості Урсули Ле Гуйн якнайповніше проявився у повісті «Слово для світу - Ліс». Вся поверхня планети Атши вкрита лісом. Дерева об'єднані між собою кореневою системою, наче нервами. Ліс утворює єдине інформаційне поле, яке включає в себе свідомість всіх мешканців планети. Все живе перебуває у гармонії, підпорядковуючись законам природи, доки не з'являються люди з їх споживацькою філософією. Хтозна, можливо саме цією книгою у якості натхнення послугувалися автори фільму «Аватар»... Так чи інакше, а джерелом натхнення для Урсули Ле Гуйн стали антропологічні дослідження її батьків та особисті знайомства з представниками корінних племен Північної Америки. Змальовуючи побут мешканців планети Атши, автор-

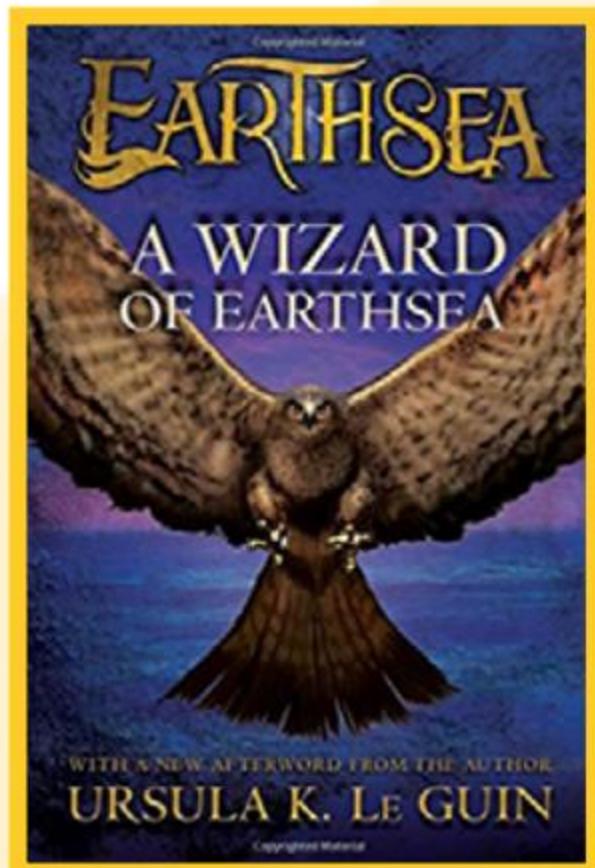
ка часто звертається до культурного спадку корінних американців. Місцеві тубільці фізично не здатні зрозуміти, як можна винищувати гектари лісу поза нагальнюю необхідністю, вбивати для задоволення чи поневолювати інших розумних істот, доки зрештою ціною велетенських жертв таки не знаходять для цього явища місце у своїй картині світу.

Земномор'я

Ще один значний пласт творчості Урсули Ле Гуйн – фентезійний цикл «Сказання Земномор'я». Першими оповіданнями циклу вважаються «Слово звільнення» (1964), «Правило імен» (1964), до нього належать також романі «Чарівник Земномор'я» (1968), «Гробниці Атуану» (1971), «Останній берег» (1972), «Техану» (1990), «На інших вітрах» (2001).

Серед ключових тем циклу насамперед слід згадати про інтерпретацію ідей лінгвістичної філософії і мотиву двійництва. Що таке лінгвістична філософія? У XX столітті у колах філософів та вчених-структуралістів була сформульована ідея про розуміння світу як гіпертексту. Пізніше з цієї концепції постала лінгвістична філософія Джорджа Мура та Людвіга

Вітгенштайнера. Філософи розрізняли повсякденну мову і так звану мову моралі, і стверджували, що люди часто говорять, не вдумуючись в істинний смисл слів, в той час як у кожній речі є назва, яка описує її якнайдетальніше, якнайточніше, і ця назва і є її справжнім іменем. Водночас ідея про роль істинного імені не нова. У багатьох культурах прийнято було носити два імені – для загального вжитку і

істинне ім'я, дізнавшись яке можна отримати над людиною владу. В середньовічній демонології вважалося, що істинним іменем можна закликати та примусити до служби будь-яку демонічну сутність. Саме ці ідеї лягли в основу світу Земномор'я, який буквально постав зі Слова. Вивчення магії у Земномор'ї – це вивчення Мови творення, якою досконало володіють лише дракони, і завдяки цьому можуть осягнути істинну сутність речей, побачити річ такою, якою вона є насправді, а отже, оволодіти нею. Так

скориставшись справжнім іменем вітру можна накликати бурю або розвіяти туман.

Головний герой роману Гед – молодий і талановитий, однак дуже гордовитий чаклун. Він несвідомо пробуджує до життя Тінь – страхітливу сутність, якої остерігаються навіть наймогутніші чарівники Земномор'я, адже ще жодному з них, хто з нею зіткнувся, не вдалося врятуватися. Тінь ніколи не відпускає того, хто її закликав. У відчай Гед намагається

втекти від викликаної ним нечисті, а та продовжує переслідувати чаклуна. Зрештою головний герой звертається за порадою до свого першого наставника, і той пропонує Геду не тікати від Тіні, а самому знайти її і збороти, розгадавши справжнє ім'я нечисті. Гонитва починається знову, втім цього разу вже Гед ніяк не може наздогнати Тінь, яка, однак, продовжує являтися йому у снах.

Дослідники вбачають у цьому сюжеті інтерпретацію фройдів-

Найважливіше – це не результат пошуку, а сам пошук.

Правда повинна відкриватися потроху. Якщо тобі подати її повністю й одразу, ти можеш просто не прийняти її.

ських ідей про Над-Я, Я і Воно, але правда в тому, що задум «Чарівника Земномор'я» з'явився задовго до того, як Урсула познайомилася з доробком Фройда і його учнів.

Ідея внутрішнього протистояння була характерною рисою творів епохи романтизму, якою захоплювалася письменниця і якій присвятила свою магістерську роботу. Саме романтики вперше перенесли протистояння добра і зла у внутрішню площину. Зникли статичні персонажі, один з яких статично добрий, а другий – статично злий, натомість з'явилися внутрішні конфлікти, коливання між світлом та

темрявою, за якими так цікаво спостерігати читачам. Зрідка умовна темна сторона може існувати наче відокремлено, проте завжди двійник наділений надприродними силами, є могутнім і незбагненным, його не можна зabortи фізично, протистояння можливе лише на рівні дискусії.

Найяскравішим прикладом подібних стосунків є «Фауст» Гете з його потужною романтичною складовою. Сам Юнг наводив цей приклад у своїх працях «Метаморфози та символи лібідо», «Психологія та алхімія», називаючи Мефістофеля проявом архетипу Тіні, негативною стороною психіки,

яка відокремилася від Цілісності аби здобути незалежність і власну індивідуальність. Таку ж роль виконує і Тінь Урсули Ле Гуйн. Істинним завданням Геда є не знищити Тінь, а усвідомити необхідність її існування і досягти гармонії із самим собою.

Зі смертю Урсули Ле Гуйн закінчилася справжня епоха. Нею захоплювалися, на неї рівнялися. І досі багато письменників-початківців вважають її своєю літературною наставницею. Урсула Ле Гуйн одна з перших показала, що фентезі та наукова фантастика можуть бути справді високою літературою, і тут її внесок важко переоцінити. Вона прийшла в літературу з героями, жанрами й темами, які ігнорували. Вона зуміла створити на цьому ґрунті справжні шедеври, розширивши літературні горизонти для авторів майбутнього. Залишається вірити, що ці нові покоління гідно продовжать її справу.

Світлого тобі шляху до Земномор'я, Урсуло.

**Інна КОВАЛИШЕНА,
Ярослава ЗУЕНКО**

R.I.P.

26 січня 2018 року з життя пішла Урсула Крьюбер-Ле Гюн, відома письменниця-фантастка, критикиня та перекладачка, неодноразова переможнице премій фантастики Г'юго, Неб'юла, Локус та ін. Вона відома своїми циклами про Земномор'я та Хайнським циклом, до якого зокрема входить роман «Ліва рука пітьми».

Урсула Ле Гюн входить до тих нечисленних авторів-фанастів, які вивели свою творчість поза межі жанру і показали світові, що фантастика здатна говорити на актуальні теми не згірше за реалістичну прозу.

Світла пам'ять цій дивовижній жінці.

Аль Мор-2018: Квітка серед снігів

У лютому 2018 року в Києві відбувся вже другий фентезійний інтерактивний фестиваль Аль Мор. Торішня літна спроба виявилася не надто людною, але цього разу відвідувачів стало набагато більше, а програма – значно ширшою.

Фестиваль відкрив мистецький проект «Окоцвіт» у складі Юрія Попсуненка та Лариси Дубас, який виконує музику у жанрі рок-опері. Вони заспівали кілька власних пісень із репертуару великого циклу про юного мандрівника, який подорожує світом у пошуках небувалого. Більше дізнатися про проект можна на офіційному сайті <http://окоцвіт.укр>

Як і минулого разу, гості могли взяти участь в інтерактивній грі «Шлях до Аль Мору». Для цього їм було потрібно пройти квести у різних локаціях, схопити злодія, всту-

пiti в бiй iз воїном, здобути мудрiсть майстринi і зiбрati всi картки. Наприкiнцi той, хто дiстався фiналu, отримував пам'ятний сувенiр вiд органiзаторiв.

У велику форматi була представлена косплей-частiна. Вона була подiлена на кiлька номiнацiй: дитячий косплей, комiксi та художня лiтература, фiльми, серiали й мультиплiкацiя, вiдеогiри i спецiальний костюмований конкурс «Принцеса в обладунках». Суддiвський склад вiдався серiозним: косплеєрка та фотограф iз Бiлорусi Lady Integra, засновниця лабораторiї костюmованих «FD Studio» Ма-

рія Карпенко (Fenix Fatalist), багаторазова призерка міжнародних конкурсів косплею Hibari Rin, київська косплей-фотограф Pugoffka. У ході показу зйшла мова про те, що все-таки більш важливо: костюм чи сценка, але фактично всі судді погодилися, що необхідно зберігати між цими двома факторами баланс і завжди вкладати душу у свого персонажа.

Одні з найкращих виступів показали учасниці номінації «Принцеса в обладунках», адже зібрати костюм вояовниці не так просто. Найбільше нам запам'яталася принцеса Діана, яка позувала під помпезну музику на тлі багряного прапора з літерою W, горда скандинавська валькірія Сігюрн та Ундіна з аніме «Клеймор», яка настільки природно виглядала в обладунках та розмахувала мечами, що могла зйті за історичного реставратора.

Серед інших номінацій теж було на що подивитися. В дитячому косплей сподобалася своєю граційністю Юко з «xxxHolic» та маленька вояовниця у детальному костюмі з WOW. Гарлі та Чарлі Квін абсолютно вжилися в образи неврівноважених і жорстоких особистостей. Танцювальні та співочі номери не могли не підкупити: тут вам і Анна з «Крижаного серця», і матінка Готел з «Рапунцель: Заплутана історія», яка вловила емоції свого прототипа, і вальс Греля з Гробарем із «Темного дворецького», й цілий балет від Барбі. Жіночі персонажі з «Відьмака» зайняли окреме

місце в наших серцях. Вокальний виступ Inori Voice та підривні експерименти Трісс Мерігольд нас нараз підкорили. Поява антропоморфної Нагіні, змії Волдеморта, довершила косплей-шоу.

Серед лекційної частини було що послухати. Михайл Тустов, творець «Захисника корони», розповів, як розробляти фентезійні настолки, Ірина Ралко взялася розбирати «Пісню льоду та полум'я» по кісточкам, а Оксана Пронько від нашого журналу поділилася цікавими фактами про європейський відгомін у фентезійній манзі. Презентація коміксу «Відлюдники» зачарувала химерними ілюстраціями — рекомендуємо замовляти шанувальникам темного фентезі, щойно він з'явиться. Цікаву розмову провела з Інною Ковалишеною, призеркою конкурсу оповідань «Брама» та учасницею нашої редакції, книжкова блогерка Ірина Шарова. Поговорили про творчість та плани молодої авторки й роздали промо-матеріали з оповіданням.

Наша редакція не оминула і стенд журналу «Однокласник» — одного з найкращих в Україні ЗМІ для підлітків. Привіталися з нині покійним Сергієм Оксеником, колишнім головним редактором журналу та автором трилогії «Лісом, небом, водою», і зірвали весь призовий фонд у грі за цими книжками.

Організатори подбали й про розваги для гостей: можна було пограти в настолки, навідатися до фотокутюточку, взяти участь у хенд-мейд майстер-класах, порозмальовувати супергероїв, які висіли на колонах, або просто повештатися «торговою площею».

У результаті день минув не дарма. Хоча «Аль Мор» порівняно маленький захід, але він продовжує рости й тішити своїх гостей у першу чергу інтерактивною програмою. Якби ще й ведучого україномовного, то фестивалю ціни б не було!

Оксана ПРОНЬКО

Індекс 74394

УРНА

Шукає читачів?

За винесеній книжкою
відмінна премія

Гранд Книга

Беріть,
читайте,
відносіться з друзями!

Наталія Степанчук, косплей Баби-Яги із трилогії
Сергія Оксеника «Лісом, небом, водою»

R.I.P.

26 квітня 2018 року з життя пішов Сергій Іванюк, багаторічний головний редактор журналу «Однокласник», літературознавець, журналіст, критик та письменник, автор підліткової фентезійної трилогії «Лісом, небом, водою», яку він видав під псевдонімом Сергія Оксеника. Спочивайте з миром, пане Сергію.

PYRCON 2018: три дні та дві ночі щастя

Я вже двічі розповідав читачам «Світу Фентезі» про найбільший у Європі фестиваль фантастики Пиркон (Pyrkon), який щороку проводиться в польському місті Познань. Наприкінці травня я знову взяв участь у цій, поза всяким сумнівом, видатній події.

▲ Автор горору Грехем Мастертон виявився дуже веселим, життерадісним і дотепним чоловіком

▼ Спробуй відніми!

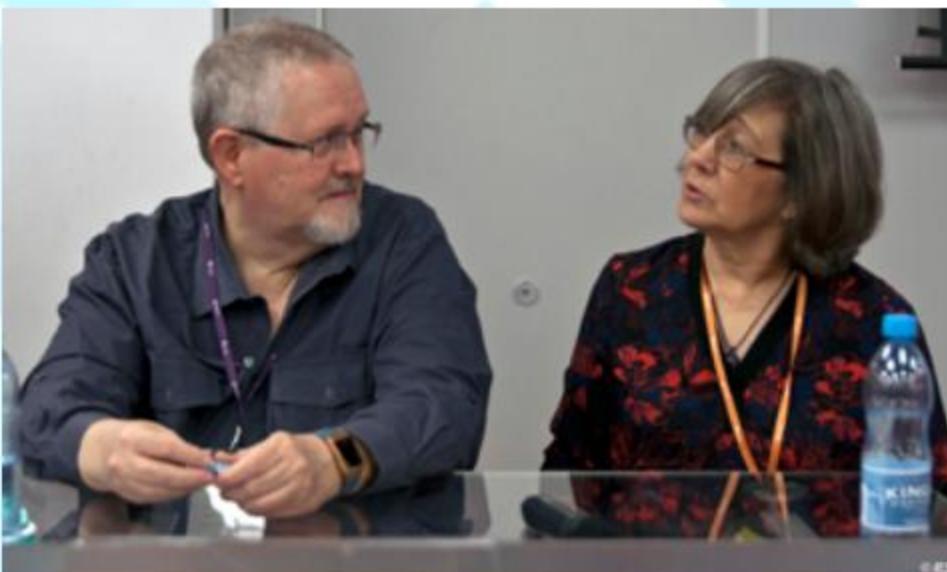
Пиркон цьогоріч пройшов під гаслом «фантастичне місце зустрічей» і став більше схожим не на загальнопольський, а на загальноєвропейський конвент. Перш за все, складом учасників. Як сказав мені один з організаторів, кількість іноземців на фестивалі вже стала настільки суттєвою, що для них організовано безперервний потік заходів англійською мовою, без перекладу польською. І справді, блукаючи територією Міжнародного познанського ярмарку, де відбувається Пиркон, я періодично чув розмови англійською та іншими іноземними мовами, а щоб потрапити на згадані заходи, треба було відстоюти чималенку чергу.

Відповідно, зросла частка іноземців і серед почесних гостей Пиркону. Оскільки мене в першу чергу цікавив літературний блок програми фестивалю (всього різних блоків десять), зупинююсь на гостях — письменниках. Серед них найпопулярніша на сьогодні авторка фентезі Робін Гобб, відома нашим читачам своїми циклами «Світ Елдерлінгів» та «Заклинателі вітрів», та один із найвидатніших фантастів сучасності Орсон Скотт Кард, автор науково-фантастичного циклу про Ендера Віггіна та фентезійних циклів «Сказання про майстра Елвіна» та «Сага про Вортінг». А зустрічі з Гобб та Кардом показали, що вони не лише видатні письменники, але й дуже приємні у спілкуванні люди. В обох просто можна закохатися!

Менш відомі в Україні, але широко знані в Польщі англієць Грехем Мастертон та американець Пітер Бретт і Патріція Бріггз. Мені особисто найбільше сподобався Мастертон, який, незважаючи на те, що пише переважно горор, у житті виявився дуже веселим, жит-

► Орсон
Скотт
Кард та
Робін Хобб

◀ Майстер-клас із розмальовування
фігурок

▲ У корчмі Hearthstone завжди грає музика

терадісним і дотепним чоловіком, на зустрічі з яким зал весь час вибухав сміхом.

Фестивалю пішов вісімнадцятий рік, і, може, через це, а, може, з причини принципово більшої, ніж на інших фантастичних конвентах, кількості учасників (циого року їх було сорок три тисячі з гаком), він наче «подорослішав». Менше стало веселого безладу та метушні організаторів, характерних для більшості інших конвентів. Впевнений, що непорозуміння та неузгодженості бували, без них не обходить-ся жодне дійство такого масштабу, але зовні все виглядало, як бездоганна робота добре змашеної та налагоджененої машини. Чітко вибудована організація реєстрації учасників, черг на зустрічі та автограф-сесії та й усіх інших сторін фестивального життя. Враховано було навіть любов сучасної людини до різних електронних гаджетів, що

«МАБУТЬ, ЛІШЕ ДУЖЕ ПОХМУРИЙ ТА ВІДЛЮДКУВАТИЙ ПЕРСОНАЖ НЕ ВІДЧУВ БИ АТМОСФЕРИ ЩАСТЯ, ЯКОЮ БУЛО ПРОСЯКНУТЕ ВСЕ ДОВКОЛА»

мають звичку розряджатись саме тоді, коли найбільше потрібні. На спеціальному стенді можна було позичити зовнішні акумулятори (powerbank-и) і швиденько зарядитися. Ще з організаційних новинок варто відзначити появу — крім вже звичних автограф-сесій — фото-сесій із зірками кіно та телебачення, серед яких особливо популярною була Феліція Дей, відома за серіалами «Баффі — переможниця вампірів» та «Гільдія». А тим, хто жив не на території фестивалю, а в місті, дуже сподобалось те, що бейджик учасника протягом усіх днів заходу правив за проїзний квиток.

Цього разу я жив ближче до місця проведення фестивалю і міг дозволи-

ти собі затримуватися на його терені до пізніших годин. Одного вечора я прогулявся по площі Марка, на яку виходили два житлових та харчовий павільйони (останній, до речі, працював цілодобово). Вечір був теплий, і вся площа була заповнена тими, для кого, в першу чергу, і проводиться фестиваль, — підлітками, закоханими у фантастику. Вони змагались на влаштованій тут же арені, співали пісні, веселилися, просто розмовляли. І, мабуть, лише дуже похмурій та відлюдкуватий персонаж не відчув би атмосфери щастя, якою було просякнute все навколо. Три дні та дві ночі, проведених серед тих, кого цікавить те ж саме, що й тебе, де ніхто не вказує тобі, що робити, як одягатись, коли вставати, а коли лягати, де тебе всі розуміють і ніхто не засуджує. Може, саме через цю атмосферу десятки тисяч людей знов і знов збираються на весні на Пиркон? Шкода, що триває це лише три дні та дві ночі. Але наступного року буде новий фестиваль!

До зустрічі у квітні 2019 в Познані!

Сергій Пальцун
Фото автора

20-22 квітня у Черкасах відбувся книжковий фестиваль «Маестро». Він пройшов на території обласної філармонії — надзвичайно гарного приміщення із спеціально створеними до фестивалю прикрасами і стендами. Редакція «Світу Фентезі» теж вирішила долучитися до літфесту, і в неділю ми вирушили до Черкас на дискусію про гріхи фентезійних герой. Тисніть нижче на кнопку програвання, щоби її прослухати.

Нам дуже пощастило: саме тоді було кілька заходів із фантастики. Ми прослухали чудову лекцію від фантастичного об'єднання «Зоряна фортеця» про розвиток короткої прози в Україні, а ще побували на презентації українського фентезі «Тінь на порозі» Наталі Гриценко.

Фестиваль «Маестро-2018»

КОРОТКА ІСТОРІЯ ОБІЧНІ ФАНТАСТИЧНИ ЗБІРКИ ПРОЗИ

А ви знаєте, де п'ятнадцять років тому публікували оповідки українські фантасти? Літературне об'єднання “Зоряна Фортеця” прочитали чудову лекцію-експурс в історію малої фантастичної прози незалежної України. Власне, фортечан це питання зацікавило ще десятиліття тому. На той момент не існувало якогось україномовного спеціалізованого видання для фантастики, я письменників-початківців (чи майстрів короткої прози) це було суттєвою проблемою. Тому шанувальники жанру Олег Сілін та Сергій Торенко вирішили організувати конкурс фантастичних оповідань у мережі, де б учасники самі оцінювали один одного, а за результатами конкурсу влаштовували майстер-клас від знаного письменника. Так з'явилася “Зоряна Фортеця”, якій цього року виповнилося рівно десятиліття. Однак чи справді все було так скрутно з публікаціями?

Чималою популярністю користувався “Реальність фантастики” — російськомовний журнал, який видавався в Києві з 2003 по 2009 роки. Хоча й тексти переважно були російською, редакція вставляла й оповідання українською (наприклад, там побачив світ “Зоряний вуйко” братів Капранових). Загалом за шість років роботи вийшло 67 номерів. Коли ж почали виникати труднощі із виданням, як реакція на “Реальність фантастики” виник УФО. Саме в 2007 році з'явився львівський “Український фантастичний оглядач” — перший україномовний журнал фантастики. Цікаво, що окрім розвитку укрфантастики редакція УФО чомусь вирішила боротися із постмодернізмом і навіть включила це положення до свого статуту. Всього вийшло 22 номери журналу, та після непорозумінь у редакції УФО закрився у 2012 році. Згодом у 2013 виник електронний журнал “Світ Фентезі”, який описував ситуацію навколо фантастики і додавав кілька оповідань. Чисто з малої прози наразі видається альманах “РБЖ АЗИМУТ”. Хоча в 2014 році його теж планували закрити (більшість авторів були з Росії, а журнал український, тому виникав дисбаланс), натомість його вирішили зробити двомовним. Нині “Азимут” виходить двома версіями: українською та російською.

Загалом, у середовищі фантастичних оповідань атмосфера суттєво покращилася. Яскравий спалах стався у 2012-2013 роках, після Революції гідності. Невеликих проектів та конкурсів короткої прози тепер дуже багато. Серед них варто відзначити “Крамничку жахіть” та фензін “Підвал”, які проводять конкурси горорних оповідань і за їхніми результатами видають невеликі збірки. Ситуацію справді почав врегульовувати ринок: коли почали купувати збірки оповідань, їх і почали видавати. Окрім вищезгаданої “Крамнички жахіть”, вийшли горорні “Свині”, збірки дорожніх історій у видавництві “КМ-Букс”, авторські збірки Олега Ростковича “Веселі й не дуже фантастичні історії”, Марії Карп'юк “Дорога додому”, Євгена Ліра “Підземні ріки течуть”. І зрештою “Питання людяності” від Зоряної Фортеці з найкращими оповіданнями за минулий рік. Альманах вийшов до фестивалю ЛіТерра Кон 2017. На обкладинці збірки красується футуристична скульптура художника із ПАР (із ним “Зоряна Фортеця” домовлялася за публікацію Інтернетом). Головний посил альманаху: “Треба залишатися людьми — і все буде добре”. На цей час наклад “Питання людяності” майже закінчився, останні примірники альманаху ви ще можете придбати у крамницях Ideo-Grafika та Ігродол. А “Зоряна Фортеця” вже взялася за новий конкурс “Зірка Шеклі” й обіцяє новий альманах до Форуму Видавців.

Вікторія ТОКАРЕВА

"МОРТ": ЖИТТЕСТВЕРДНА ІСТОРІЯ ПРО СМЕРТЬ

Террі Пратчетт. Морт; пер. з англ. О.Любарська. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. — 304 с.

В одному з останніх інтерв'ю сер Террі Пратчетт сказав таке: «Мудра людина ставиться до смерті як до друга — якщо цей друг зайде трішки пізніше». Дивовижний британський письменник мав удосталь часу поміркувати про смерть, адже довгі роки вів виснажливу — і, на жаль, заздалегідь програну — боротьбу з Альцгеймером. Вражає, з якою доброю іронією та сміхом говорить він про таку жахливу річ, як власна смерть. Може, тому, що він уже з нею зустрічався? Точніше, він сам придумав її — чи то пак його, скелета-філософа в чорному плащі. I хоча Смерть і раніше зринала на сторінках Пратчеттових творів, сольну партію він уперше зіграв у романі «Морт».

«Морт» було написано у 1987 році. Це четвертий роман автора про Дискосвіт, який розпочинає, мабуть, найпопулярніший із циклів — про Смерть. У центрі сюжету — сільський парубок Мортимер (скорочено — Морт), у якого не було хисту до жодної справи. Проте одного разу йому пощастило: за ним прийшов Смерть — і запропонував стати його учнем. За довгу вічність Смерть трохи втомився, тому вирішив перекласти частину своїх

ту його місце було на кухні». Смерть любить котів та карі й часто не може збагнути людську жорстокість. І що б там не підказували правила здорового глузду, Пратчеттова персонажа хочеться запросити на гостину.

Рoman вражає не стільки заплутаним сюжетом чи гумористичними сценами, а життєвою філософією автора. Гуманіст і життєлюб, він не боїться ані свого персонажа, ані явища, яке стоїть за ним. І дізнавшись про

розповідаємо людям, як добре може бути тут і зараз, варто лише зауважити собі клопоту», — каже відьма, коли Морт приходить забрати її.

Хоча «Морт» — це фентезі, а Дискосвіт — узагалі вигаданий всесвіт, який не має стосунку до Землі, уважному читачеві варто звернути увагу на образ автора у творі. Ні, він не є одним із мешканців Дискосвіту — він з нашої планети. Низка алозій чітко вказують на час написання твору.

НЕМАЄ СПРАВЕДЛИВОСТІ. Є ТІЛЬКИ Я.

обов'язків на молодого падавана. Той і радий був би працювати добре, але втрутилося кохання — і замість того, щоб забрати життя принцеси Келі, Морт убиває її вбивцю. Чим ставить під загрозу всю структуру світобудови. Реальність опирається змінам, вперто відмовляючись визнавати Келі живою. Наче диснейський учень чаюдія, Морт відчайдушно намагається виправити завдану шкоду й узаконити право принцеси на життя.

Смерть у Террі Пратчетта виявився найживішим персонажем з усіх, придуманих ним. Він розумний, трохи меланхолійний і дуже іронічний. Разом з тим, як зрозумів Морт, «Смерть — найсамотніша істота у всесвіті. На святі Створення сві-

страшний діагноз у 2007 році, навряд чи Террі Пратчетт камлав «Чому я? За що?», адже ще у «Морті» він вклав у вуста Смерті такі слова: «НЕМАЄ СПРАВЕДЛИВОСТІ. Є ТІЛЬКИ Я». Смерть постає невідворотною і неминучою — але не загрозою, а просто дійсністю.

Оскільки автор був атеїстом, він висміював надмірну віру людства у потойбічне благоденство. Певно, він дотримувався поглядів Епікура, який стверджував, що смерть узагалі не має стосунку до людей, адже коли ми є, смерті ще немає, а коли з'являється смерть, уже немає нас. У романі він не оминув нагоди пустити шпильку в бік священнослужителів. «Ta вони весь час тільки розводяться, як добре буде після смерті. Ми ж

Зокрема, згадується про Агатійську імперію, мешканці якої страшенно щасливі, бо живуть за високою стіною і не бачать, що відбувається за кордоном. А як тільки вони намагаються «візирнуті за стіну й ковтнути повітря свободи», небесні стражі віддавлюють їм пальці рук. До речі, а в цій дискосвітській імперії стіна не Берлінською зв'ється? Також Пратчетт ділиться своїм поглядом на історію. Цікаво спостерігати, як те, про що писав британець у 1987 році, знову стає для України актуальним у 2018 (хоча, здається, це ніколи не втрачало актуальності):

«Ta історія не така... Її не раз латали й підшивали, перев'язували під різних людей, ховали в ящиках під мийкою цензури, щоби згодом порі

зати на ганчір'я пропаганди, та вона завжди — так чи інакше — примудряється повернутися в форму. Історія має звичку міняти тих, хто міняє її».

Книжка пересипана яскравими і веселими алюзіями. Пратчетт був справжньою людиною Відродження — і це помітно в романі: те, з якою легкістю, він переплітає «Великі сподівання» Чарльза Діккенса, сонети Шекспіра, «Принцесу на горошині» та смерть Клеопатри, зачаровує. Йому завжди вдається підібрати найефектнішу алюзію, не перетворивши текст на квест із пошуку цитат. Ось як пояснював сам Пратчетт в одному з інтерв'ю свою роботу з культурними посиланнями: «У моїй історіях немає справжнього Чехова, а є те, що люди, які не багато знають про нього, вважають Чеховим».

Видавництво Старого Лева вкотре продемонструвало високу якість роботи: чудовий переклад від Ольги Любарської доповнюється вищуканим поліграфічним дизайном від Романи Романишин та Андрія Лесіва. Хіба що, на нашу думку, корпус приміток міг би бути трішки ширшим — завжди хочеться зазирнути за лаштунки.

P.S. 12 березня 2015 року, коли Террі Пратчетт відійшов у засвіти, у його Твіттері з'явилося 2 останніх записі: «ЗРЕШТОЮ, СЕР ТЕРРІ, НАМ СЛІД ІТИ РАЗОМ» та «Террі взяв Смерть за руку й пішов за ним крізь двері до чорної пустелі під безмежною ніччю». Якщо думка письменника, що кожен отримає після смерті те, чого хоче, правдива, можливо, просто зараз він грає в шахи зі своїм улюбленим персонажем.

Au revoir, сер Террі.

**Катерина ГРИЦАЙЧУК
і Анатолій ПІТИК**

Ілюстрація: NarnMindWalker

ЧОРНИЛЬНІ ЧАРИ

ЕРІ ПРАТЧЕТ

МОРТ

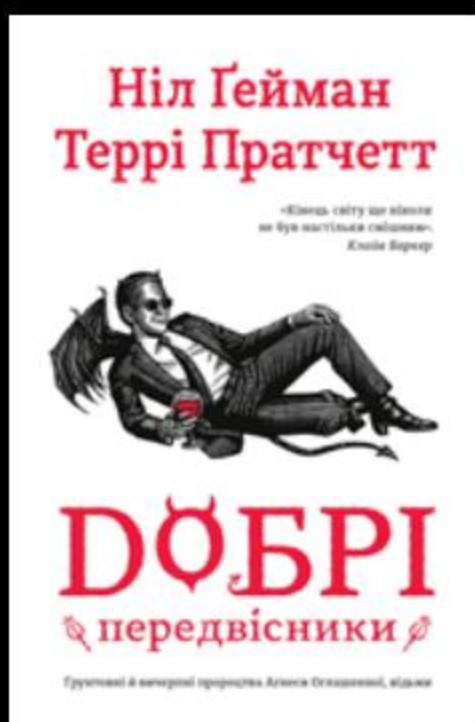

De знаїти Смерть

Добірка літературних Смертей

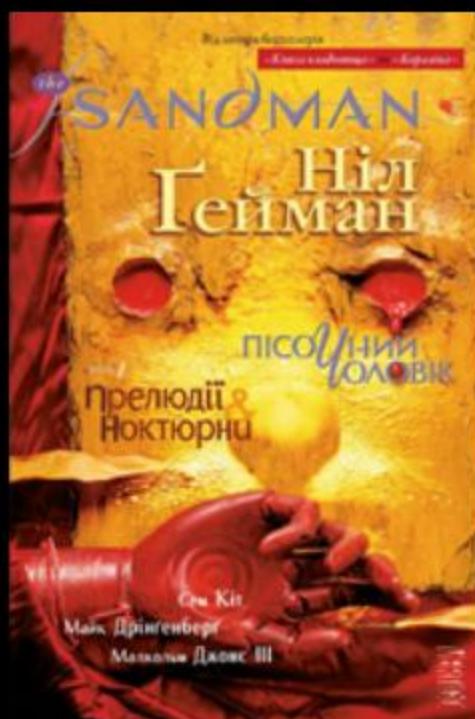
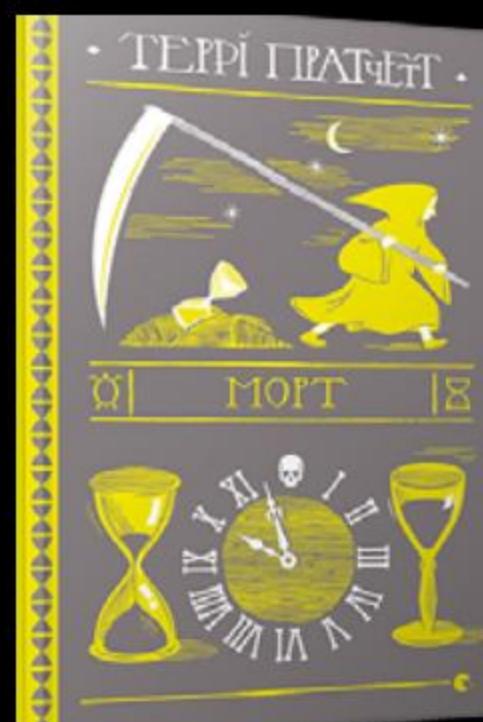

НЛ ГЕЙМАН, ТЕРРІ ПРАТЧЕТТ «ДОБРІ ПЕРЕДВІСНИКИ»

Вітайте Азраеля — одного із чотирьох вершників Апокаліпсису та Янгола Смерті.

ТЕРРІ ПРАТЧЕТТ «ДИСКОСВІТ»

Один із найвідоміших смертей — Смерть із «Дискосвіту» Террі Пратчетта. Говорить виключно ТАКИМ ГОЛОСОМ, любить котиків та готувати. Пратчетт присвятив їйому окремий цикл, який починається із роману «Морт».

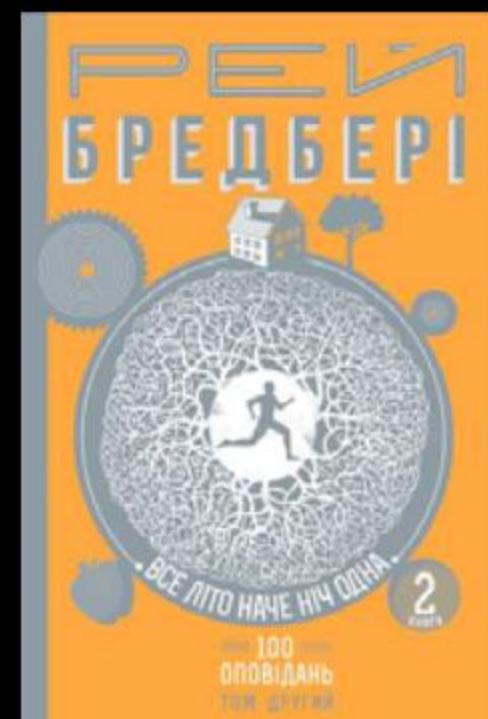

НЛ ГЕЙМАН «ПІСОЧНИЙ ЧОЛОВІК»

Смерть у цьому графічному романі — старша сестра Пісочного чоловіка. З'являється у подобі блідої дівчини, одягненої в чорну майку та джинси. Носить на ланцюжку срібний єгипетський хрест. Смерть звільняє душу з тіла і супроводжує до її призначення.

РЕЙ БРЕДБЕРІ «СМЕРТЬ І ДІВА»

У цьому оповіданні Смерть постас спокусником, який намагається виманити стару жінку, що все ніяк не не хоче йому даватися.

ДАРА КОРНІЙ «ЗВОРОТНИЙ БІК ТЕМРЯВИ»

Мара — саме так звати цю Смерть — покинула родину, щоб виконувати свій обов'язок. Її бояться та поважають всі безсмертні без винятку, адже саме вона дарує перемінник.

МАРКУС ЗУЗАК «КРАДІЙКА КНИЖОК»

Оповідь роману ведеться від імені Смерті. Він бачить свій у різних кольорах та співчуває людям, а надто слідкує за долею головної геройні.

Що читала редакція СФ

Які книжки потрапили в наші менета навесні? Ми смакували новинки фантастики і вперше видану українською безмертну класику, перечитували улюблені романи та потрапили під буревій комікового буму. Більше рецензій читайте на нашему сайті.

Оксана ПРОНЬКО

Моя весна почалася з кількох грубеньких книжок. Перш за все, це “Гіперіон” та “Падіння Гіперіона” Дена Сіммонса — наймозковибуховіша фантастика, яка мені траплялася за останній час. Я відчувала себе приблизно так, як на початку читання “Темної вежі” Стівена Кінга: спершу ти продираєшся крізь великі абзаци, намагаєшся зрозуміти, що тут в бісі відбувається і хто всі ці люди, а потім просто не можеш відірватися. Конфлікт закручується навколо планети Гіперіон, за яку розгорається битва між космічним об'єднанням державою Гегемонією та загарбниками Вигнанцями. Третьюю силою виступає ТехноКорд — спільнота штучних інтелектів. Шестеро пілігримів вирушають на прошук до Ктиря, Князя болю, дивного й безжалального створіння, яке мешкає на Гіперіоні. Як це все пов’язано із пошуками бога та поетом Джоном Кітсом, навіть не питайте. Але будьте готові влюблувати алюзії, знаходити цитати та перетравлювати численні відсылки до філософії, теології та іншої наукової фантастики.

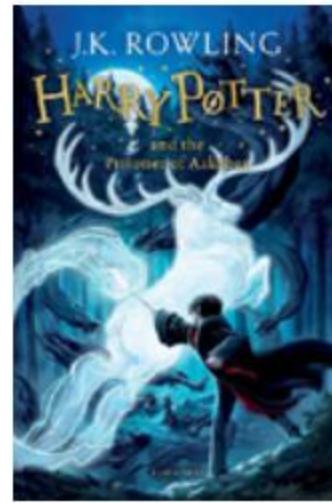
«Гіперіон» і «Падіння Гіперіона»
Ден Сіммонс

«Танок драконів»
Джордж Р.Р. Мартін

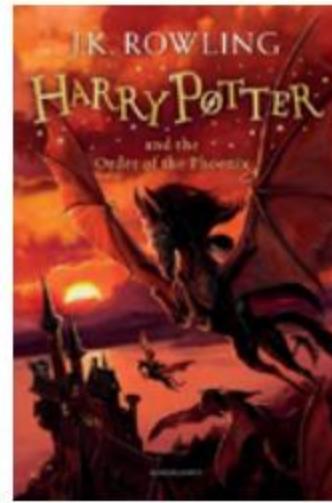
Друга досить велика книжка — це “Танок драконів” Джорджа Мартіна, п’ята і остання частина з виданих у серії “Пісня льоду та полум’я”. Я вже вдруге її читаю, цього разу українською, але враження майже не змінилися. Автор детально виписує образи Данерис та Джона Сноу, а точніше, їхні вагання та спроби вберегти крихкий мир серед тієї політичної каші, яку горщик ніяк не перестане варити. У кінці історія, як завжди, обривається на найцікавішому.

Допрацуйте нарепшті “Вітри зими”, пане Мартіне!

«ГП і в’язень Азкабану»
Дж.К. Ролінг

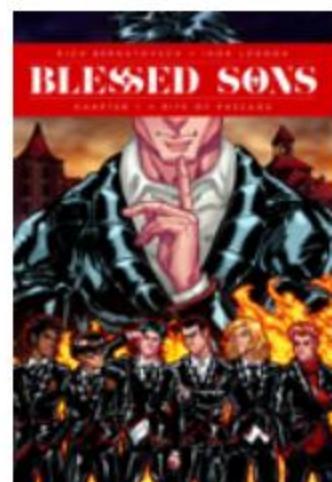
Взялася перечитати Поттеріану. Знайшла прекрасну британську начитку Стівена Фрая і слухала її на роботі. Що я хотіла дізнатися, то це хто насправді мене вибішує: Гаррі Поттер чи його втілення Деніелом Редкліфом починаючи з третього фільму. Такі кіношники не винні. Якщо перші частини дитячі і най-ність хлопчика ще можна зрозуміти, то в останніх книжках іде повне ігнорування здорового глузду попри численні зауваги з боку його друзів і наставників. Це говорять про те, що sheer dumb luck — це саме та сила, що і витягує протагоніста з усіх негараздів. Про зо-

«ГП і Орден Фенікса»
Дж. К. Ролінг

браження слизеринців як втілення самого зла та нехтування даром парсельмови я взагалі мовчу. “Гаррі Поттер” — серія, яка заворожує тебе світом, але часто не влаштовує сюжетно. Звідси і стільки фанфіків за фендомом. З усього циклу мені найбільше сподобалися “В’язень Азкабану” та “Орден Фенікса”: вони найкраще побудовані та вписані в характерах, а також з непростими проблемами (окрім боротьби з лихими чаклунами). Змінила свого улюбленого персонажа з Герміони на Невіла. Він не так багато зустрічається, як хотілося б, але ріст хлопця із книжки в книжку очевидний.

«Blessed sons #1» Ігор Лобода, Річ Бернатович

Із коміксів встигла прочитати новинку Ігоря Лободи та Річа Бернатовича “Blessed sons. Розділ 1: Обряд посвяти”. Дія відбувається в закритій хлопчачій школі з релігійним напрямом, яку хтось чомусь спалив, але розгадку ми дізнаємося лише в останньому випуску. За мальовкою схоже на яй (постійний рум’янець та фансервіс), але на ділі це радше “Блакитний екзорцист”. Так, тут теж буде син Сатани. Мене вже заінтригував сюжет і персонаж Шая, який явно не такий тихий відмінник, яким він хоче здаватися.

«Шлях Вогнезора»

Ерін Гантер

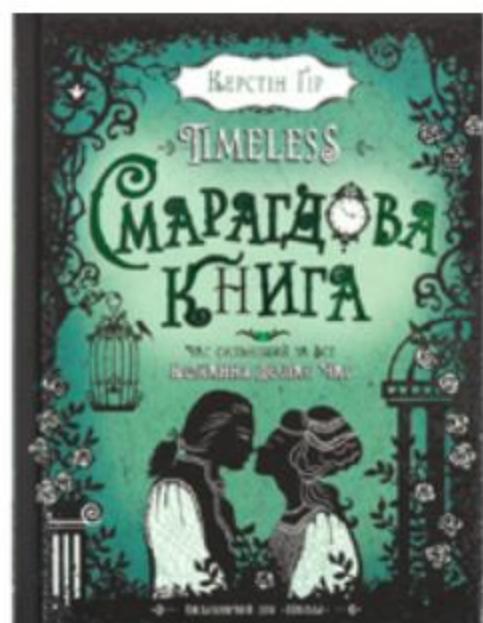
Спецвидання до первого цикла "Котивояків" вийшло трохи затягнутим, але непоганим ідейно. Вогнезір бачить дивні сни про

п'ятий клан, який вигнали з лісу, коли його стали вирубувати Двоноги. Коти помандрували у пошуках нового дому, але зрештою розпорошилися та перетворилися або на кицюнь, або на одинаків. Вогнезір виришає у непросту подорож, щоб відновити втрачений клан та навчити його жити за правильником. Головна інтрига, звісно, полягала в тому, хто очолить новостворений клан і чи зможуть коти, які раніше жили самі по собі, осягнути потребу в сильній спільноті.

чи зможуть коти, які раніше жили самі по собі, осягнути потребу в сильній спільноті?

"Смарагдова книга"
Керстін Гір, заключна частина трилогії "Timeless", не розчаровувала, але й не приголомшила. Головна геройня третину книжки ридає через розбите серце, потім бере себе в руки, обводить круг пальця Вартових і графа Сен-Жермена та зрештою виявляє, що все не так погано було в її романтичному та сімейному життях. У цілому, як для підліткової цільової аудиторії, на

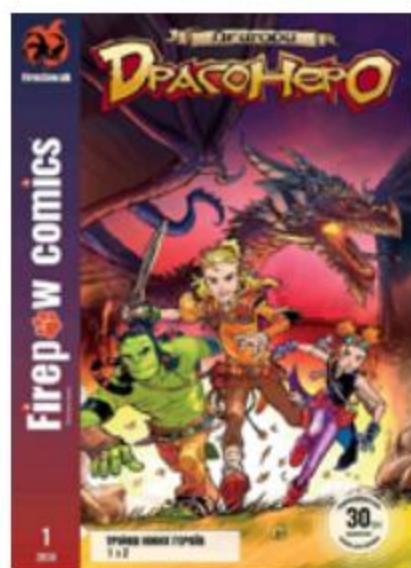
«Смарагдова книга»

Керстін Гір

яку орієнтована серія, книжка підходить чудово. Читається легко, динамічно і здебільшого без фейспалмів.

«Пригоди Драгонеро»

Лука Енох, Стефано В'етті

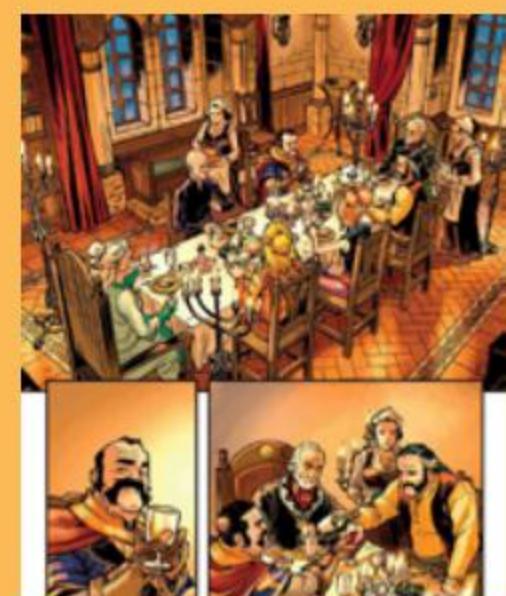
Коміксовий бум українського книжкового ринку останніх років продемонстрував цікаву особливість: попри десятки наименувань, які шалено різняться між собою за тематикою та спрямуванням і, здавалося б, могли задовольнити найвиагливіших читачів — ніша дитячих коміксів залишається майже порожньою. Тому поява нової серії від «Fireclaw Ukraine» «Пригоди Драгонеро» приємно відтіняє похмуру громаду дорослих графічних ро-

манів яскравим драйвом дитячих коміксів. Наразі серія складається із трьох випусків зменшеного формату, які об'єднані спільною назвою — «Трійкоюних героїв». Ян Аранілл, Мірва Аранілл та огр Гмор — команда молодих героїв, яким зовсім не сидиться вдома, тому вони роблять те, що у фентезійному краї робити найлегше, — рятують світ від злих підступів лихого чарівника. Перша частина історії відверто бідна на пригоди, бо в межах перших 32

сторінок сценаристу потрібно пояснити основні риси та мотивацію персонажів. Ян — хлопчак, який мріє перевершити подвиги своїх славетних предків-драконоборців. Його сестра Мірва — маленький геній, що залюблена у різноманітні механізми і постійно щось майструє. А огр Гмор... ну, він просто огр — великий добродушний дужак. Можливо, у подальших пригодах його складна особистість розкриється детальніше, проте наразі він не виходить

**Анатолій ПТИК
Катерина ГРИЦАЙЧУК**

Загалом видання спровіляє позитивне враження. Яскравий малюнок точно приверне увагу читачів, а історія зможе їх захопити.

за рамки типового комік-реліфа.

Продовження ж виправляє слабкі місця прологу, кидаючи герой у вир пригод. Непосидюча трійця потрапляє у паралельні світи, шукає магічну книгу і вперше стикається лицем до лица зі страшним Ляльководом. Творцям вдається, окрім усього, детальніше розкрити світ: перед читачами постає класичне технофентезі, де чарівники, покладаються не лише на магічні заклинання, а й на хитромудру машинерію. А поспіаками лиходія виступають роботи.

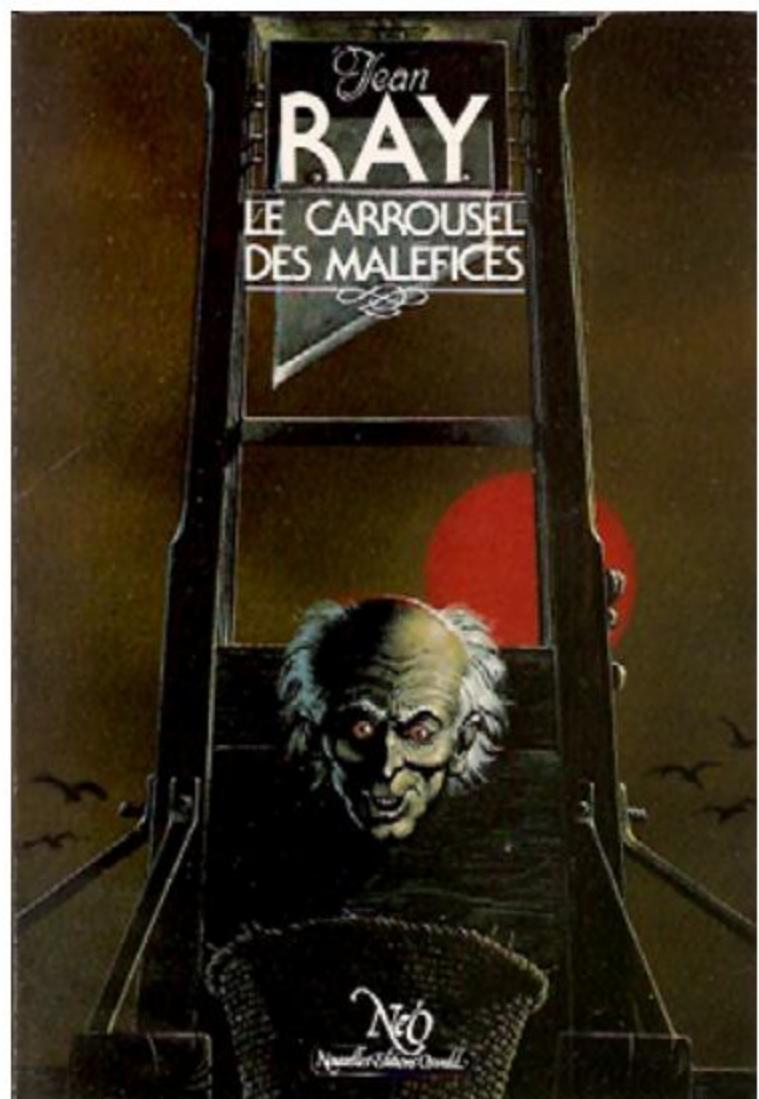
Разом з тим, варто чітко пам'ятати, що комікс призначений винятково для юної аудиторії. Це проявляється як у простоті оповіді, так і у «запозиченнях», які аж надто ріжуть око, якщо ваше знайомство з жанром фентезі не почалося саме з цього комікса. Звісно, сцена перевдягання у костюми роботів, щоб злитися з натовпом ворогів, на вряд чи була омажем ідентичним подіям «Повернення Короля» Толкіна. Але те, що загальна концепція подорожей у паралельні світи і навіть зовнішній вигляд порталів повністю скопійовано

з «Зоряної Брами», помітно.

На завершення хочеться подякувати «Fireclaw Ukraine» за готовність не тільки робити комікси для дітей, а й знайомити їх із європейськими мальованими історіями («Пригоди Драгонеро» створювалися в італійському видавництві «Sergio Bonelli Editore»). А самим «Пригодам» хочеться побажати менше спиратися на плечі титанів, активніше набирати обертів і завойовувати собі нових шанувальників. Воно того варте.

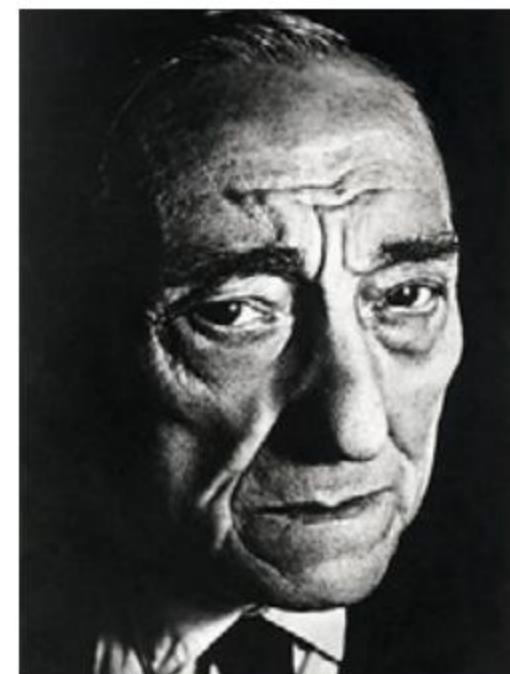
«Відьомська карусель» Жан Рей

Короткі новели, химерні, жорстокі й сповнені чорного гумору, викривлюють тканину реальності, завмираючи десь між фантастикою і божевіллям.

Автор прославився низкою збірок фантастичних новел, одна з яких, **«Відьомська карусель» (Le Carrousel des maléfices)**, і трапилася нам цієї весни.

Збірка, вперше опублікована у 1964 році, складається з 19 різноманітних історій: про чорта, що відійшов від справ і повернувся в костюмі працівника служби газу; про чоловіка, який убив компаньйона, бо його тінь скидалася на павука; про англійку, яка колекціонувала двійників відомих людей... Короткі новели, химерні, жорстокі й сповнені чорного гумору, викривлюють тканину реальності, завмираючи десь між фантастикою і божевіллям.

Продовжуючи тему європейської фантастики, хочеться згадати всесвітньо відомого автора, який несправедливо лишається поза увагою українських видавців. Йдеться про бельгійського фран-

комовного письменника Жана Рея. Народившись у маленькій країні низин і туманів, він став одним із найвидатніших літераторів «школи дивного», яка сформувалася під впливом символізму.

Іронічні й моторошні історії бельгійського письменника точно припадуть до смаку шанувальникам містичних оповідок, яких уже трохи стомила навала американської літератури.

«Сто тисяч королівств»
Нора Джесімін

До списку невдалих ретелінгів можна додати ще «*Сто тисяч королівств*» Нори Джесімін, якщо розглядати його як ретелінг «Красуні та чудовиська». Ця книга отримала Локус за кращий дебют, тож щодо невдалості я, звісно, погарячкувала. У книзі неймовірно гарно вписано світ, та й сам світ оригінальний, яскравий і само-бутній. А от мешканці цього світу — люди і боги — на його фоні виглядають блідо. А їх мотиви — притягненими за вуха. Але продовження цієї книги я почитаю, хоча б тому, що світ справді на диво яскравий і захоплюючий, хоч і видно було його переважно з вікон замку зі скромною назвою «Небо».

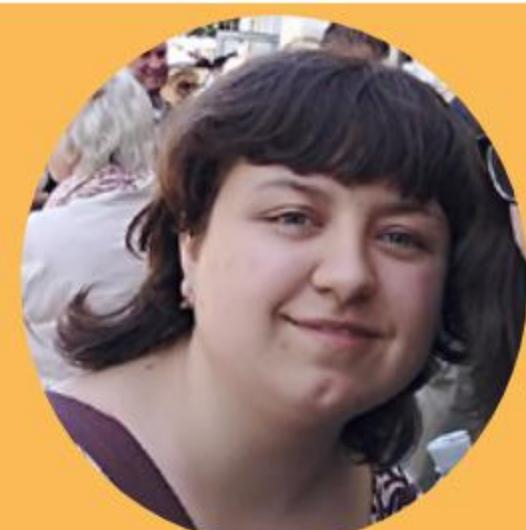
Це історія про боротьбу Бретані з Францією і як ви можете судити з теперішньої карти Франції, вона завершилася поразкою. І від того героям починає співчувати ще більше, дивлячись на їх відчайдушну, безнадійну боротьбу.

«Жорстке милосердя»
Робін Лафевер

Робін Лафевер — переможиця дитячого відділу міфopoетичної премії. Як тут не зацікавитися її романом «*Жорстке милосердя*»? Хороше історичне фентезі, хоч і чесна підліткова книга.

Це історія про боротьбу Бретані з Францією і як ви можете судити з теперішньої карти Франції, ця боротьба завершилась поразкою. І від того героям починає співчувати ще більше, дивлячись на їх відчайдушну, безнадійну боротьбу. З фентезі там, звісно, старі бретонські божества, що прикинулися християнськими святыми і цілий жіночий монастир дочок бога смерті.

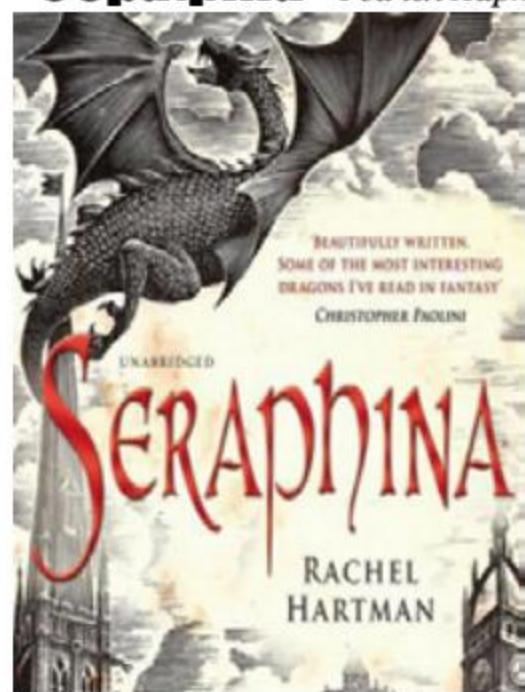
Інна КОВАЛИШЕНА

Після неймовірно гарного ретелінгу історії Шахерезади у книзі «Тисяча ночей» письменниця **Емілі Джонстон** створила продовження — ретелінг «Сплячої красуні» в тій же атмосфері арабських казок. Роман «*Веретено*» вийшов настільки поганим, що я зрозуміла, чому кілька місяців відкладала прочитання. Передчуваала, певно. Джонстон перевантажила історію, зробила прокляття надто складним і малозрозумілим. Світ, такий чарівно-міфологічний у першій книзі, цього разу став більш реальним і через це там ніби вже не діяли міфологічні закони, а реальні, натомість, до пуття не прописали. Сумно, дуже сумно. І фінал — чи не єдина світла пляма в цій історії.

«Веретено»
Емілі Джонстон

«Серафіна» Рейчел Хартман

Хоча й «Серафіну» Рейчел Хартман завзято рекомендував до читання Крістофер Паоліні (автор «Ерагона»), я набрела на неї іншими, значно заплутанішими шляхами. І не пожалкувала — книжка мені дуже сподобалася. Здавалося, б що нового можна вигадати про драконів (особливо після Суенвіка)? Але Рейчел Хартман вдалося якщо й не вигадати щось унікально нове про крилатих гігантів, то глянути на них під новим кутом і розповісти нову цікаву історію в неї цілком вийшло.

Одного разу люди й дракони вирішили покласти край безкінечній війні. Після перемир'я вогнедишні отримали право жити в містечках Горедди в людській подобі, хоча й звичайні мешканці їх і далі недолюблювали. Серафіна — талановита музика, але за походженням напівкровка. Шістнадцятирічна дівчина змушенна приховувати від усіх таємницю свого народження. Після раптової смерті принца Руфуса дівчині доводиться влізти в палацові інтриги й спробувати розгадати змову проти королівства.

Вікторія ТОКАРСВА

Навесні мені пощастило ознайомитися з досить цікавими історіями від українських авторів. Аж не хочеться читати щось з укрфентистики далі, аби не зіпсувати післасмак. Антиутопія «*Нова Людина*» Наталки Ліщинської зацікавила сюжетом. Завдяки досягненням науки стало можливим завести «генетично модифіковану» дитину, геника: обрати їй зовнішність, рівень IQ, особисті якості. Новий вид людей випереджає звичайних по всіх параметрах. Зрештою, вони вирішують, що природні люди – діпри, – глуха гілка розвитку, і знищують їх штучною пандемією грипу. Геники переслідують відліліх діпрів з імунітетом, а всіх знайдених дітей виховують у спецтаборах як рабів. Історія розгортається навколо підполковника Мончина, який врятував з десяток дітей і намагається вижити далі. Загалом, роман спривів позитивне враження (особливо сподобались описи життя трудової колонії на Марсі). Тут немає однакових героїв, взаємодія персонажів чудово прописана. «Нова людина» дуже динамічна, прочитала книжку за два дні. Що затяжно – довгі біографії-рефлексії герой, вставлені в розпал ворожої стрілянини. Якщо спершу роман скидається на цілком науково-фантастичний, то прийом Deus ex machina ламає це на корені. Однак серед української фентестики це досить непогана антиутопія, цілком варта уваги.

«Нова людина»
Наталка Ліщинська

«Питання людяності»

альманах від «Зоряної Фортезі»

Чудова збірка, давно не читала хорошої підбірки українських фантастичних оповідань. Історії різні за жанром та обсягом, вибрані серед конкурсних робіт за весь минулий рік. Можливо, невеликий об'єм змусив укладачів відмовитися від якихось робіт, але це позитивно вплинуло на якість збірки загалом. Дуже вдало відкриває альманах оповідання **“Тричі Апі” Наталки Матолінець**, добре гумористичне фентезі про магів-самоучок. У їхньому світі всі нормальні люди їздять на роботу автобусом і користуються телефоном, магія це щось архаїчне та немодне, і краще про неї в пристайній компанії не говорити. Та хіба щось зупинить здібну братію? Серед інших оповідань також сподобався невеликий зомбі-город **“Немертві” Дениса Драганова**, потужна і гнітюча історія, з холодом до кісточок. Серед здібних дітей

у тюрмах-гімназіях обирають найкращих, аби в дусі філософії канібалізму пересадити у ходячих мерців їхні найцінніші органи. Дуже містичним і загадковим (і нерозгаданим) залишилося оповідання **“Демони” Макса Гаха** (про ментів-чортів, ментів-Харонів, наркотів-войнів?). Доволі складним, але якісно інакшим виявилося оповідання **Світлани Тараторіної “Мова Вавилону”** про магію слів (дехто вже охрестив цю окрасу збірки “філологічною фентестикою”, і, закладаючися, причетним до мовознавства воно має сподобатися).

Загалом “Питання людяності” стало першою прочитаною збіркою за довгий час, і я цілком задоволена. Тут знайдуться оповідання на кожен смак. А вже до Форуму Видавців обіцяють наступний альманах!

«Веселі й не зовсім фантастичні оповідання»
Олег Росткович

Теж збірочка оповідань. Кумедні історії, написані в дусі традиційного українського гумору для шанувальників журналу “Перець” та пародій. Тут є пенсіонер Дзянь Лі Пилипчук, який дуже не хоче міняти свого старенькогоекс-робота Галю, хоча вона вже баражить. Є роботи-господарки, які обмежують споживання пива “Чернігівське” своїми хазяїнами і дивляться серіали. Є Стівджобсія, студенти-практиканти після дев'ятого (хвала, це фентестика) курсу і так далі. Серед відверто іронічних історій трапляються й досить серйозні, наприклад, про самооцінку щодо потрапляння в рай у момент катастрофи.

Автор часто бере участь у різноманітних конкурсах оповідань, тож якщо ви слідкуєте за літпроцесом, то можливо вже знайомі із його творчістю. Збірочка стане непоганою розрадою, якщо ви ціните байки. Едине, що відверто не сподобалося, то це робота видавництва. Низька якість друку, вигнута палітурка, нечитабельний шрифт без засічок... ваші очі болітимуть, але в якості компенсації у книзі є багато чорно-білих ілюстрацій.

«Хроніки Амбера» Роджер Желязни

Нарешті знайшла час і добила п'ятинижня Корвіна. Тижневий марафон на “Знак Единорога”, “Руку Оберона” і “Двори Хаосу” пройшов на славу. У ході активного читання на серію підсажено одну людину.

Спершу після довгої перерви було важко розібратися у численних родинних зв'язках королівської сімейки Амбера, потім було страшенно образливо, що весь зміст третьої книжки переказується на кількох сторінках четвертої. Вийде в Корвіна врятувати Лабіrint чи ні? Ну що, уже вийшло чи ще ні? А зараз? Там ще щось відбувається? Безліч подій, нарешті розв'язка багатосторінкових детективних страждань принца, несподівані факти про батька їхнього Оберона і багато іншого. Як один із класичних фентезійних циклів, “Хроніки Амбера” беззаперечно варті уваги, у першу чергу завдяки своїм ідеям та закрученому сюжету.

«Тінь на порозі»
Ната Гриценко

Головний герой Томаш має здібність відчувати болюві точки людей і керувати ними. Щойно про це стає відомо у своїх колах, за нього вирішують поборотися умовно темна й умовно світла сторона. Власне хлопцю хотілося б просто дізнатися, що за біда з його головою, і бажано аби його дружбани Адась та Соня залишилися в цій боротьбі цілими

й неушкодженими. **“Тінь на порозі”** — одна з найкращих українських фантастичних книжок минулого року. Хоча й на перший погляд це історія становлення шамана-самоучки, який все життя вважав себе психічно хворим і навіть змирився з цим, з іншого боку — це глибока історія про самоаналіз і прийняття себе. Похмурий тон задає жанр — темне фентезі. Героїв легко уявляєш на сторінках гротескного графічного роману з незамальованою лайкою та дикою іронією, з якої смієшся на весь голос. Тут віддає “Людми Ікс” та “Константином” із Кіану Рівзом, тільки що янголів і демонів нема. О, давно кінець книжки не викликав у мене обурення “де продовження?!”.

Комікс «Трос проти зла» прекрасний, як чорні пакети “BOSS”. Усю суть посилають лише ті, хто пам'ятає долар по 5

Єдиний комікс із весняної підбірки, ще й українського авторства. І... він прекрасний, як чорні пакети “BOSS”. Якщо у вас забриніла скучає слізота від “Сихів”, “сорок п'ята маршрутка”, “Diablo II”, “приклади подорожник” і “все держиться на скотчі”, то це стане вашим улюбленим коміксом. Троє друзів домовляються зустрітися надвечір погуляти, коли раптом на одного з них нападає якесь незрозуміле демонічне чудовисько і затягує у портал. Двоє друзяк вирушають зниклому на допомогу. В паралельному вимірі вони наштовхуються на супер крутого їжака, трьох братів-магів, які борються з демонами, втікають від зеленого Оха й відловлюють злідні... словом, пригод у них вистачає.

«Трос проти зла #1»
Ярослав Fudjack,
ТАРАС ЯРМУСЬ

Малювка комікса порадує прискіпливих цінителів та художників, автору сценарію захочеться аплодувати. Чудова розкадровка робить комікс удвічі динамічнішим. Хоча й історія розрахована на підлітків, усю суть посилають лише ті, хто пам'ятає долар по п'ять.

«Барон Харкунен», ілюстрація до «Дюні». Художник Сем Вебер

«Дюна» Френка Герберта: арабізми та козацька січ

Переклад найвеличнішого роману в жанрі наукової фантастики — серйозний виклик. Непокоїть не лише складність ідей, хитросплетіння алюзій чи коїтальний ритм прози, яка вряди-годи таки зривається на поезію, а той факт, що «Дюну» практично всі читали, тож звикли до певних термінів та імен, які в цій книзі зазвучали по-новому. У світі «Дюни» перемішані різноманітні мови і культури: у тексті наявні арабізми, слов'янізми й гебраїзми. Як зазначає Тім О'Рейлі, Герберт підбирав кожне ім'я особливо ретельно — іноді за звучання, іноді за асоціації. Наприклад, арабізми вживалися, щоб пробудити в читача асоціації з пустелею. Тому терміни зі світу «Дюни» перекладалися згідно з фонетикою мов походження.

«Ну що за «Кулль вахед»? — запитає хтось. — Звідки взялися пом'якшення у твердому й серйозному вигуку Превеленої Матері?». Відповідь буде простою: з мови походження. Вводячи в текст арабізми, слов'янізми чи тюркізми, Френк Герберт прагнув занурити читача в атмосферу таємничого, чужинного Сходу — тож наше заування як перекладачів було зберегти наявний колорит і відтворити його українською. Арабські корені чи слова, які містять літеру «L», не звучать англійською пом'якшено через обмеження, які накладає англійська фонетика. Українська ж мова має достатньо засобів для відтворення автентичного звучання. Також читач точно мав звернути увагу на розмаїття всіляких «х», «г» та «ѓ» у відтворенні слів арабського походження. На відміну від англійських літер «h» «g», які, згідно з українським правописом, передаються як «г» та «ѓ» відповідно, арабська мова містить аж три літери, схожих на нашу «х»: це «ـ» — «га», «ـ» — «ха» і «ـ» — «кха». Тож передаючи назви арабського походження ми спиралися саме на це. Інша доволі радикальна зміна — ім'я головного ментата-асасина Дому Атрідів. Його звати Зуфір Хават. Звісно, варіант «Суфір» також викликає східні асоціації (з суфрою чи суфізмом...), але у слові, від якого походить ім'я ментата — перша літера ڦ, тому єдине можлива транскрипція — «З».

Лишається іще кілька важливих моментів. **Прізвище головних геройів книги — Атріди (Atreides).** Оскільки це алюзія на давньогрецький рід Атрідів, в традиції

українського перекладу це ім'я пишеться саме так, без «с» на кінці (немає ж у нас Спартакуса, є лише Спартак). Серед фанатів іноді побутує думка, що «Atreides» мають лишатися «Атрейдесами», бо «Атріди» — це античні греки, а у Герберта — якісь зовсім інші персонажі, що зберігають певне сутолосся з героями Троянської війни, але напряму з ними не пов'язані. Однак сам автор спростовує таку інтерпретацію. У четвертій частині циклу, «Бог-імператор Дюни», Лето II розповідає: «Моїм дідусем по татові був Лето Атрід, нащадок дому Атрея. Його родовід простежується до грецького предка. [...] Як і багато порядних греків, мій дідусь по татові загинув, намагаючись убити смертельного ворога». Додаткове підтвердження цьому можна знайти в книжці Тіма О'Рейлі «Френк Герберт», де він цитує автора «Дюни»: «Мені хотілося створити родину з відчуттям монументальної аристократичності, а також із трагедією, яка висить над ними — усе це для нашої культури втілює в собі Агамемнон».

Грецька міфологія глибоко укорінена не лише в іменах, а й у самій структурі тексту. Наприклад, батька головного героя звуть Лето. Це ім'я давньогрецької богині, матері близнюків Аполлона та Артеміди. Цікаво, що Френк Герберт, чудово знаючи, що це жіноче ім'я, навмисне дав його чоловікові, аби підкреслити, за словами самого автора, його подібність до Януса, римського бога, який мав два звернених у протилежні боки обличчя. Як і грецька богиня, Лето Атрід мав двох дітей — хлопчика

«Дюна» Френк Герберт

Переклад з англійської: Анатолій Пітик, Катерина Грицайчук.

Видавництво: Книжковий Клуб: «КСД», 2017.

ISBN - 978-617-12-2554-1

Ілюстрації: Сем Вебер

Анотація:

Меланж, або прянощі, — найцінніша і найрідкісніша речовина у всесвіті, яка може все: від подовження життя до сприяння міжзорянним подорожкам. І знайти її можна лише на одній планеті — непривітному пустельному Арракісі. Той, хто володарює на Арракісі, контролює прянощі. А хто контролює прянощі — керує всесвітом. Коли Імператор позбавляє клан Харконненів звання правлячого і віддає цей титул Атрідам, Харконнени вбивають герцога Лето Атріда. Його син Пол і наложниця Джессіка тікають у пустелю. Щоб помститися за батька і відвоювати планету в Харконненів,

Пол має здобути довіру фріменів — корінних мешканців Арракіса — і повести крихітну армію проти незліченних сил супротивника.

Українською мовою роман підготували у подарунковому форматі спеціального видання до 50-річчя «Дюни» від «Folio Society», де окрім робіт художника Сема Вебера (одна з ілюстрацій зліва) є ще передмова від сина Френка Герберта, Браяна.

й дівчинку. Син, Пол, міг дивитися далеко в майбутнє, а доњка, Алія, — в минуле (див.: Браян Герберт «Мрійник Дюни»).

Античність, тільки цього разу з римським колоритом, не оминула й імені Превелебної Матері — Гай Елени Могіям. В оригіналі вона Gaius Helen Mohiam, проте Цезаря Гаюсом Юліусом ми не перекладаємо, хоч латиною він і зветься Gaius Iulius. Як уже зазначалося раніше, ім'я Helen верховна Бене-Гессеритка отримала на честь грецької красуні, яка спровокувала Троянську війну. В українському перекладі «Іліади» Борис Тен назвав її Еленою, тому, дотримуючись перекладацької традиції, ми вирішили вчинити так само.

Родзинкою подарункової «Дюни» від «Folio Society» стали ілюстрації американського художника Сема Вебера. Ілюстратор народився в Алясці, дитинство провів у Канаді, де закінчив Альбертський коледж мистецтв і дизайну. Згодом художник переїхав до Нью-Йорка та вступив на аспірантуру в Школу Візуальних мистецтв. Хоча й Вебер намалював кілька робіт для DC Comics, коміксистом він ніколи не був. У видавничому середовищі Вебер відомий як майстер обкладинок (найчастіше фантастики). Серед його робіт «Скандинавська міфологія» Ніла Геймана, серія «Містборн» Брендона Сандерсона, «451 ° за Фаренгейтом» Рея Бредбери та інші.

З не меншою ретельністю поставився Герберт і до вибору імен антагоністів. Ось що писав Б. Герберт у біографії батька: «Він обрав ім'я із жорстким звучанням, Владімір Харконнен, що чулося для західного вуха дуже «по-советськи» — натяк на комуністичного ворога, що існував у часи написання «Дюни». Тато знайшов прізвище Харконнен (яке, до речі, є фінським) у каліфорнійському телефонному довіднику». Тім О'Рейлі також назначає, що «саме російське звучання мало відродити наші упередження». Френк Герберт — вельми послідов-

ний у виборі етнічної належності своїх персонажів. Ім'я небожа барона, Фейд-Раути, також містить фінський елемент: слово «гаута» (з наголосом на перший склад) перекладається з фінської як «залізо».

Галах, мова, якою розмовляють в Імперії, містить багато решток земних мов. Англійська (чи то пак «інглі», як зазначено в романі) також входить до переліку. Саме тому ми навмисне вирішили зберегти англіцизм «фримени» — особливо коли це слово має окреме значення (вже згадувані звільнені рabi). **Фримени в українській «Дюні» мешкають на січі.** Найімовірніше, згадуване в Герберта слово *sietch* справді походить від козацької січі. У Герберта трапляються й інші слов'янізми вельми загадкового походження (згадати хоч б фрименські погребальні співи: «Іма трава около...»). Щодо січі, то, на нашу думку, письменник міг дізнатися це слово з двох джерел: через російське посередництво або через французьке. Наразі вступаємо в царину здогадів і висловимо найімовірніші, на нашу думку, припущення. Особливої популярності козаки зажили в дев'ятнадцятому столітті, у розквіт романтизму, коли національні герої з екзотичних країн потрапили в поле зору західних письменників. Про козаків писали і Байрон, і Меріме, і Гюго. Однак, практично всі, окрім французького інженера Боплана, слухали оповідки про козаків крізь призму російськомовних джерел, тож «Січ» перетворилася на «Сечь» — тобто англійською «siech». Однак, читач може запитати: а звідкіля там взялася літера «t»? І знову всюдиущі французи. Французькою звук «ч» можна передати лише ось так: «tch» російська знать любила публікувати свої нотатки на Заході, і робила це французькою мовою. Так в історичну літературу потрапило слово «sietch» — в англомовну також. Ця версія стала настільки популярною, що в перекладі «Тараса Бульби» на англійську 1907 року читаємо:

"To Sietch!" cried Taras, and held his hand high above his head.

У французькому перекладі Гоголя 1912 року натрапляємо на таку саму версію.

Трапляється форма «sietch» і в «Історії Росії в 5-ти томах» Василя Ключевського, яке кілька разів, починаючи з 1900 по 1960 рр., видавало нью-йоркське видавництво Russell & Russell. У 1917 The Century Illustrated Monthly Magazine писав про «неймовірну військову республіку, відому як Запорізька Січ» («a formidable military republic, known as Zaporogian Sietch»). У першій половині двадцятого століття інтерес до козаків розгорівся з новою силою — тепер на них звернули увагу письменники фантасти. То Конан-Варвар заявляє: «I am Conan, a hetman among the kozaks» (Я Конан, гетьман серед козаків), то з-під пера Гарольда Лемба враз вигульнув Козак Клит (Khlit the Cossack), який був отаманом у лавах січі («an ataman in the ranks of the siech»). А у 1962 році на кіноекрані Америки вийшов фільм «Тарас Бульба» з Юлом Бріннером та Тоні Кертісом в головних ролях. Та з чийого голосу не почув би Герберт про січ, але ми вирішили, що зі слова краще зняти чужі нашарування і запропонувати його читачеві у первозданному вигляді. Звісно, гетьманом Павлом Пол Муад'Діб не став, проте січові фримени шикуються в чоти замість зводів і ховаються в криївках замість простих схованок. Слова синонімічні, проте обрані нами варіанти яскравіше підкреслюють вільний дух широких степів пустель.

Анатолій ПТИК та Катерина ГРИЦАЙЧУК

Кораблі гільдії над низькодолом, ілюстрація до «Дюні», Художник Сем Вебер

Джейн, лисиця і я

Джейн, лисиця і я</p

ОГЛЯД УКРАЇНОМОВНИХ КОМІКСІВ 2017

Оксана Пронько,
оглядачка

Коміксів українською у 2017 році видавалося досить чимало. Ні, серйозно. Самих лише DC вийшло 10 штук. Українські дебюти й продовження сипалися – тільки встигай купувати! Навіть непрофільні видавництва вирішили видати хоча б один графічний роман. А під кінець нас вирішили добити тематичним фестивалем та презентацією дитячого україномовного журналу коміксів. Звісно, не всі з нових видань потрапили мені до рук, але полічка, яка попередні роки преспокійно вміщала сучасну українську прозу та трійко графічних романчиків, почала небезпечно провалюватися. Отже, до справи.

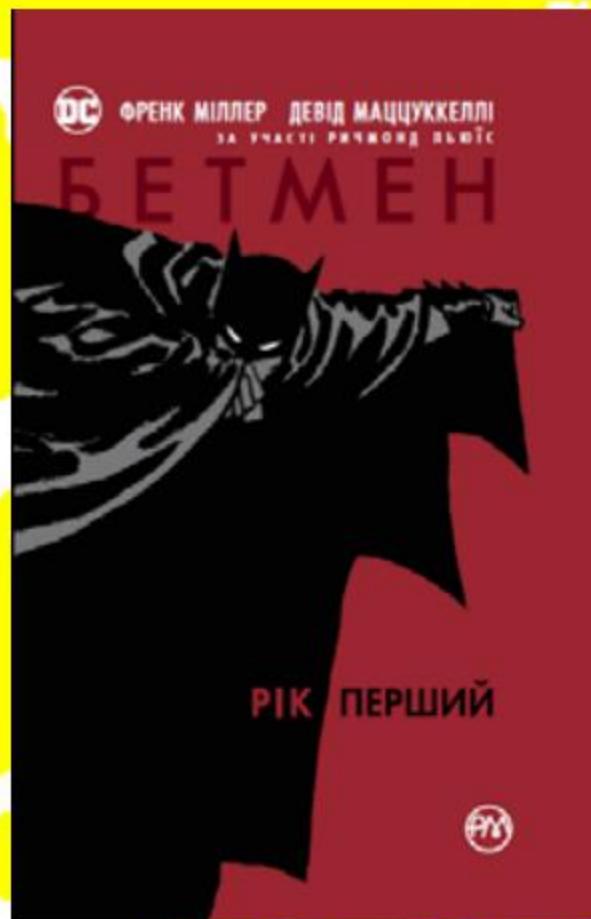

БЕТМЕН НА ВАРТІ

Буду відвертою: я не дуже люблю супергеройські кінофраншизи, і мене досі дивують запеклі суперечки щодо найкрутішої стрічки DC чи Marvel (бо більшість із них забувається на наступний день після перегляду). Але мое дитинство минуло з мультсеріалами про Бетмена, тому пропустити таку подію, як графічні романи із ним, я просто не могла. А що вже інші герої у всесвіті є – то чим би з ними не роззнайомитися.

За видання коміксів DC та його імпринту Vertigo взялася “Рідна мова”. Окрема подяка Марії Шагурі, співорганізаторці Kyiv Comic Con,

ініціаторці і кураторці цього величезного проекту. Самі графічні романі тішать якісним другом, твердою палітуркою та демократичною на все це ціною. Гарно попрацювали і перекладачі. Хоча пильне око завжди вихоплює в перших редакціях то тут, то там незатерті зі сканів іншомовні слівця. Приємним доповненням є уривки сценаріїв, ескізи, приклади альтернативних обкладинок, а також коментарі. Видання українською коміксів DC – це знакова подія, яка дасть великий поштовх до розвитку коміксної та візуальної культури в Україні.

“Рік перший” авторства Френка Міллера, Девіда Маццукеллі та Ричмонд Льюїс – це наче старе класичне кіно, тільки не чорно-біле. Хоча стилістика і кольори говорять самі за себе – початково для журналнього друку було доступно всього бо кольорів. І маю зіznатися, що кольористка впоралася із цим завданням на ура. Історія занурює в переживання молодого Брюса Вейна, який тільки-ні повернувся додому і прагне знайти спосіб не допустити більше несправедливих смертей, як у його батьків, та детектива Джеймса Гордона, якого перевели в корумпований, злочинний Готем. Кожен із них намагається віднайти себе, свій шлях у темному місті до втілення їхніх ідеалів. Бетмен лише приміряє роль кажана, він іще не той страхітливий месник ночі, до якого ми звикли, але вже псує нерви місцевій “мафії”. Гордон розривається між обов’язком та покірливістю, адже з собою він привіз вагітну дружину.

Стримуватися чи радше вичікувати йому складно, проте терпіння завжди винагороджується.

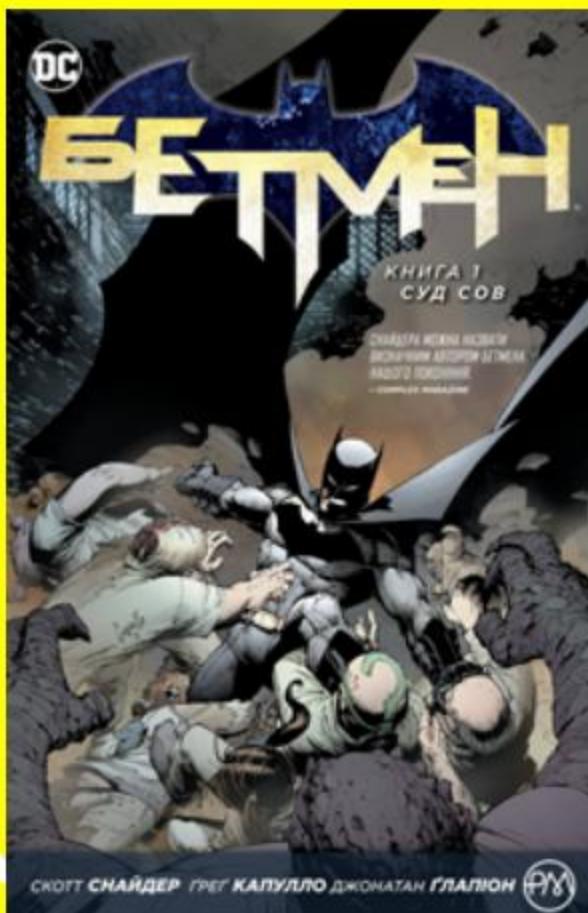
Цей роман задумувався як оновлення передісторії Бетмена. Френку Міллеру вдалося передати неповторну, готичну атмосферу Готема з його головними охоронцями. Можна побачити, що Брюс, втомлений бездіянням, не одразу прийшов до ідеї з кажаном, а пробував інше маскування: “У мене є багатство. Родинний маєток стоять над печерою, котра стане досконалим штабом... / навіть дворецький знається на військовій медицині... / Так, батьку. У мене є все, крім терпіння. / Я краще помру... ніж чекатиму... ще годину...”. Гордон раз-по-раз переступає через себе, щоб зловити більшу рибку: “Я все повторюю собі: або це, або робота на заправці... / тоді повторю собі, що роблю це заради Барбари... / Я все продовжу говорити сам до себе. Зараз кажу, що краще зібрати факти,

перш ніж валити ще одного копа. / Особливо на публіці. / Фласс був “зеленим беретом”. Я точно можу сказати. Він знає про переваги свого зросту. / Я дивлюся, нічого не роблю і запам'ятовую кожен його рух. На майбутнє”. І я недарма цитую герой. Книжка сприймається наче текстовий роман сторінок на 400. Чудово розкриті характери, внутрішні зміни. Девід Маццукеллі майстерно зображає як динаміку, так і моменти само-загибелення.

Дуже позитивні враження залишив по собі “Рік перший”: і сам сюжет, і малюнок, і розкадровка, і кольори на висоті. Та й рідкісні жарти цілком вписуються в оповідь.

“Принести ваші колготки, сер?”

Якщо починати знайомство із всесвітом DC, то я б рекомендувала (із всіх доступних) саме цей комікс.

“Суд сов” Скотта Снайдера, Грега Капулло та Джонатана Глапіона більш сучасний за всіма пунктами. Це добре видно в роботі з кольором, адже 2011 рік дозволяє оперувати багатшим інструментарієм, вже не кажучи про друк. Якщо “Рік перший” — це хороше старе кіно, то “Суд сов” — захопливе, яскраве, драматичне екшн-розслідування.

Усі в Готемі чули віршник про Суд сов та їхнього вбивцю Пазура, що приходить за життями ворогів. Сови і

каждани — природні хижак та здобич, тож для Бетмена настають скрутні часи, коли казочка виявляється правдою і починає на нього полювати, доводячи до безуму. Хто зрештою переможе в цій боротьбі і кого Готем визнає своїм союзником, ми дізнаємося з наступних частин.

Окрім чудової історичної містерії, яку приховує Готем у потаємних закапелках, автори також порадували гро-тескним зображенням відчайдушного блукання Бетмена лабіринтом, в якому його катували фізично й морально.

Кульмінація скидається на справжнє театральне дійство, хоч і химерне. У кінці Бетмен виривається з лап своїх кривдників, буквально вивищується над дрібними совами. У цих сценах багато візуальних прийомів, за які хочеться поставити “Суд сов” на поличку найкращих коміксів про Бетмена: і гра з дзеркальними відображеннями, і перевернуті сторінки, і загадкові люди в масках, і, зрештою, саме змалювання героя у вигляді ошалілого ікластого й наїжченого кажана.

Наступним було б логічно згадати графічний роман “**Бетмен. Убивчий жарт**” Алана Мура та Брайана Болланда. Постать Джокера, одного з найнепередбачуваніших ворогів Бетмена, вельми загадкова, тож автори пропонують поглянути, що стало причиною появи цього божевільного злочинця.

— Прошу... Хоч хтось... Поясніть мені, що я тут роблю...

— Що робиш? Те, що робив будь-хто при здоровому розумі за таких шокуючих обставин. Ти втрачаєш глузд.

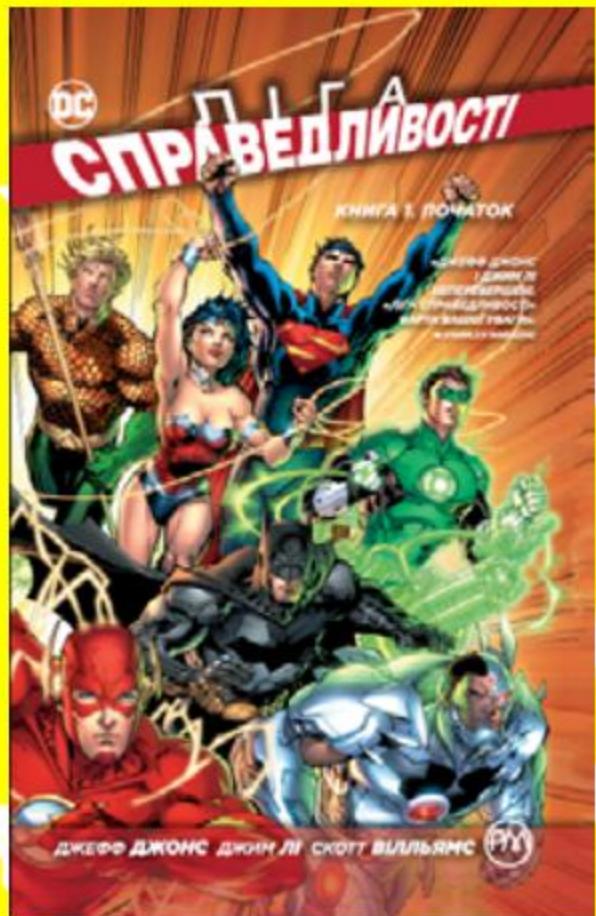
За сюжетом Джокер знову тікає з в'язниці і влаштовує перевірку для Гордона на витримку його глузду у закинутому парку розваг. Тим самим він провокує Бетмена, який хоче покінчити з їхньою одвічною ворожнечею раз і назавжди — хоч яким способом.

Паралельно розгортається розповідь про минуле Джокера — чи то справжнє, а чи то витворене

його хвоюю уявою. Про те, як його, бездарного гумориста, затягують у кримінальну оборудку, але його дружина гине, і все це втрачає сенс. Тож падіння у хімікати зводить його з розуму остаточно. Флешбеки виконані в притлумлених кольорах. Але певні елементи (краби, ковпак) виділяються червоними або жовтогарячими барвами, створюючи контраст.

“І погляньте на бідолаху тепер. Ось що з людиною може зробити доза реальності... Сам я цієї гідоти не торкаюся. Заважає жити в ілюзіях”.

“Убивчий жарт” був екранізований в однойменному анімаційному фільмі і відомий своєю фінальною сценою. Гордон просить Бетмена розібратися з Джокером за законом, коли ті залишаються вдвох на вирішальну битву. Наприкінці Джокер розповідає Брюсу анекдот. Видно, як у тінях руки Бетмена тягнуться до злочинця. Лунає сміх обох. Відкритий кінець дозволяє додумати свій розвиток подій, за що так і люблять цей графічний роман.

На фоні попередніх романів перші дві книги "Ліги справедливості" страшенно блякнуть. "Початок" Джефа Джонса, Джима Лі та Скотта Вільямса видався мені аж занадто поверховим. Із плюсів можна назвати яскравий малюнок з великими епічними розгортами та смішненькі жарти. Але сама історія абсолютно не чіпляє. Це просто ще один сюжет про боротьбу зі злом, з екшн-сценами та гумором. Для розважального читання цілком згодиться. "Шлях злочинця" не без драматизму. Полковник Тревор змушений прикривати Лігу і стримувати свої почуття до Диво-жінки, на

які вона не зважиться відповісти, і кидається в обійми Супермена (*wait, WHAT?*).

Уряд ставиться до безконтрольності Ліги не надто схвалною. З'являється новий суперзлочинець Дейв Грейс, сім'ю якого герой не змогли вберегти від смерті, тож він прагне забуття і відплати. Також у сюжеті з'являється Зелений стріла як засланець від конгресу. Історія, можливо, була б більш оцінена за свої соціальні підтексти, однак на Goodreads роман має 3.72 зірочки, і здебільшого читачів дратували саме любовний трикутник або надмірна похмурість, яка суттєво відрізняє "Шлях злочинця"

від першої частини. Я все ж сподіваюся, що це лише розігрів, і наступні частини виявляться кращими, хоча жодна з них на тому ж Goodreads до повної четвірочки так і не дотягнула. Зараз я дещо жалкую про те, що не взяла для ознайомлення іншу серію — "Загін самогубців". Як виявилося, "Ліга справедливості" уособлює в собі все те, через що я недолюблюю супергеройське кіно: забагато пафосних бойових сцен, забагато доречно-го і не дуже гумору, якісь не зрозумілі нікому душевні трагедії... а під усім цим просто "пшик". Якщо третя частина виявиться такою ж, то далі я не буду читати.

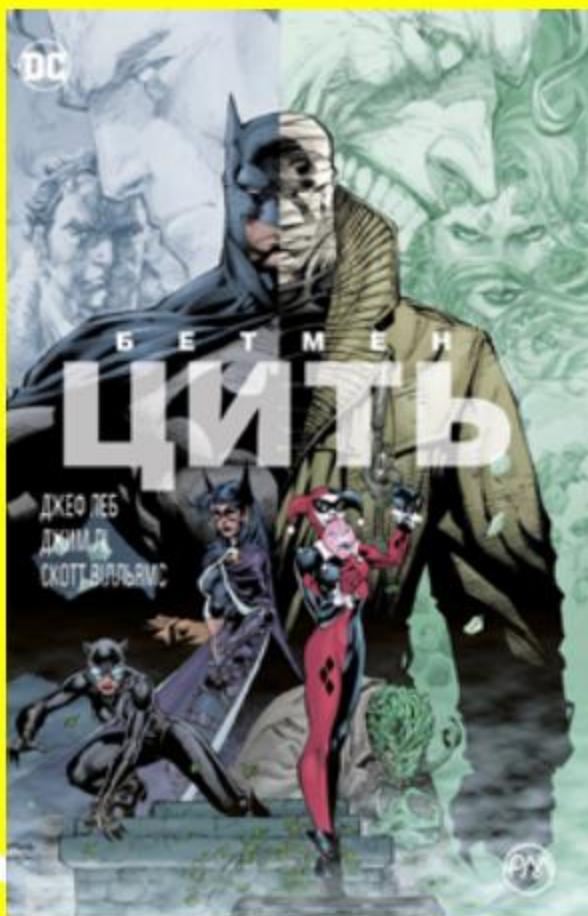
"Флеш. Тільки вперед" Френсіса Манапула та Брайана Буччеллато відкриває низку пригод надшвидкісної людини і поліцейського в одній особі Баррі Аллена. Це перше моє велике знайомство з постаттю Флеша взагалі. Перезапуск, певно, мав би глибше розкрити цього персонажа, але, як і в "Лізі справедливості", нас одразу кидають у вир подій і мало що кажуть про характери. Та все ж "Флеш" сподобався мені значно

більше, ніж "Ліга". Графічний роман умовно поділено на дві сюжетні лінії. Перша про таємничих клонів зниклого друга Баррі, друга — вібрації, що спричиняють червоточини, і до чого вони призводять.

Маю зізнатися, що в акварельні флешбеки з Мануелем я просто закохалася. Вони теплі і сповнені почуття дружби. Та й взагалі підхід до малювання сцен, особливо динамічних, де у вихор потрапляє багато кадрів, мені дуже імпонував. Він личить історії про людину-бліскавку.

Що мене непокоїло весь час, то це професія героя. Він же працює в криміналістиці, правильно? Але в чому це виражається? В особі Флеша він виконує всю основну роботу на сюжет. З таким же успіхом Баррі Аллен міг би випікати булочки. Хотілося б більше детективної розумової роботи, а не просто швидкомислення.

Настанок я приберегла два найгрубіші томики. *Last but not least*, як то кажуть. «Бетмен. Цить» Джефа Леба, Джима Лі та Скотта Вільямса свого часу спричинив чимало обговорень серед фанатів, адже загадка, хто виявиться під бінтами суперзлочинця Цить, була розкрита лише в останньому випуску. Хтось грається з Бетменом в небезпечну гру, навчаючи його старих ворогів новим трюкам і нагадуючи про болісні рани. Добре, що поруч є вірні друзі, які допоможуть Брюсу витримати всі випробування і розкрити цю справу. Якщо він зможе їм довіритися, звісно.

І під барабанний дріб завершує цей огляд «Пісочний чоловік. Том 1» Ніла Геймана, Сема Кіта, Майка Дрінгенберга та Малкольма Джонса III. Про нього ми поговоримо ще в окремій статті, а поки зовсім коротко. «Сендмен» — це вже не супергеройська історія, хоч і відбувається у всесвіті DC. Повелителя снів, Морфея, ув'язнюють в людському світі, і коли він нарепті вибирається зі своєї в'язниці, то змушений збирати свою силу по піщаниці.

На мою думку, химерні сюжети Ніла Геймана просто створені для того, щоб бути графічно втілені. Художник зобразив Морфея та його сестру Смерть в панківському стилі, наче вони зійшли з фотографії рок-гурту 80-х, але це так їм підходить, що інакшими їх і уявити неможливо. Приметно також, що костюм Пісочного чоловіка малювався з кімоно та речей із шафи ілюстратора. Морфея

вишенькою на торті стала Жінка-Кішка — як завжди, незалежна і спокуслива. Люблю хімію між нею та Бетменом, гадаю, інших фанатів цієї парочки «Цить» неодмінно потешить. Сюжет доволі напружений і закручений, та, каюся, за кілька днів після першого прочитання я не могла згадати, про що ж була ця історія. Адже персонажів, з якими стикається Бетмен за весь роман, доволі багато. Однак за малюнком це мій найулюбленіший комікс з усієї вище оглянутої бетменіади. Не те щоб я любила брутальне зображення Брюса, але ви погляньте на цю роботу зі світлом!

Згідно з післямовою, художник з колористом мали ще ту розмову про палітру, та результат мені однозначно сподобався. Якщо будете читати, обов'язково зверніть увагу на роль зеленого кольору. Алекс Сінклер постарався на славу. Джим Лі та Скотт Вільямс створили прекрасний деталізований малюнок, гармонійно поєднуючи і динаміку битв, і емоції персонажів. Окремо я б хотіла подякувати за гараж в бет-печері: на цьому розгорті можна зависнути надовго — і розглядати, розглядати, розглядати... «Бетмен. Цить» — безперечний must have для шанувальника Кажанська.

Чекає нелегка подорож у пошуку втрачених предметів та відновленні свого царства сну.

«Пісочний чоловік» базується на фольклорному персонажі, який сипле дітям в очі чарівний пісок, щоб вони засинали. У першому томі пропонується вісім різнонаживих історій, які також не позбавлені численних алозій, і завдяки коментарям Михайла Назаренка їх усе ж можна вловити, навіть якщо ви про них не здогадалася. Принаймні Каїна та Авеля ви точно впізнаєте.

Про «Прелюдії й ноктурни» часто можна почути, що не варто розчаровуватися на початку, далі буде краще. Зрештою, 19 випуск «Сендмена» здобув Світову премію фентезі у 1991 році, а приквел «Сендмен: Увертюра» — Г'юго 2016 року. Але я хочу сказати, що якщо вже початок настільки потужний, то продовження однозначно буде фантастичним.

ЧИ ПОТРІБЕН ПОДОРОЖНИК УКРАЇНСЬКОМУ КОМІКСУ?

Донедавна український комікс був таким же дивним створінням, як і українська фантастика. Великого розголосу ця тема набула після непоганої маркетингової кампанії коміксів "Даогопак", після чого український читач почав вимагати такого — ще й побільше. А якщо є попит, є і пропозиція. На Kyiv Comic Con 2017 панель українських інді-коміксів тривала у сумі цілих 5 годин! Це якщо не брати до уваги окрему презентацію першого випуску "Волі". З'явилося кілька нових видавництв і багато обіцянок на майбутнє. Та чи вийшло з цього щось путне?

Скажу чесно, були деякі комікси, які мені не сподобалися або дратували недоліками навіть за низького рівня сподівань. Та принаймні трійко увійшли в мій топ якщо не найулюблених, то цілком гідних.

Почну з найкращого. Це "Серед овець" Олександра Корешкова. Це проект нового видавництва "Vovkulaka" і на цей час налічує три випуски. Дія розгортається в антиутопічному світі, де влада лежить в ратицях розбещених свиней, собаки слідкують за порядком, тримаючи стадо овець у покорі. Головний герой, робітник пес-вовк, спостерігає за свавіллям, яке чиниться довкола,

і зрештою йому уривається терпець. Хто переможе: герой чи система — питання наступних випусків, яких заявлено всього шість.

Світ прямо натякає на твори Орвелла, Радянський Союз та навіть сучасні події. Це той рідкісний випадок, коли захопливий сюжет іде в парі з не менш прекрасним малюнком. Варто відзначити гарну роботу з розкадровкою та змінами фокусу — саме завдяки цьому історія читається на одному подиху. А ті, хто любить розглядати і задній план, неодмінно оцінять плакати та гасла тоталітарного режиму.

У 2018 році вийшов уже третій випуск.

Другим у рейтингу я б поставила “Троє проти зла. Частина 1” Ярослава Fudjack'a і Тараса Ярмуся. Друком книга вийшла завдяки допомозі на Спільнокошті — у досить зручному форматі, з твердою обкладинкою та цупкими сторінками.

Поверніться трохи назад у часі, коли пакети “BOSS” були мідніші за Нокію, а музику слухали на MP3-плеєрах. Отож, звичайний день у Сихові — звичайному спальному районі Львова. Антон і Орко бачать, як їхнього друга Ромка затягують у портал якісь чудовиська, і кидаються йому на поміч. І потрапляють прямісінько у фентезійно-RPG-ший світ. От тільки квест їм доведеться долати без підказок.

— Ти готовий?

— Я був народжений готовим.

Як ви вже здогадалися, це пригодницький і гумористичний, навіть пародійний комікс. Тут скотч витримає будь-що, червона нитка захищить від нечисті, а подорожник чудодійним чином вилікує рани. Окрім цього, у сюжет вплетено чимало фольклорних елементів іншого штибу: казки про Оха, Рукавичку та братів-жайворонків, злідні, песилоголовці, навіть своєрідний пан Коцький є. Але вони по-сучасному вписані: супергерой носять кепки і джинси, лиходії проводять бізнес-тренінги, а гуси роблять доставку посилок.

Мальовка простенька, але виразна. Дизайн персонажів мені сподобався абсолютно всіх — герої унікальні та стильні. Як і в “Серед овець”, до графічної побудови сюжету підійшли розумно: динамічні бойовки органічно чергаються з більш статичними діалогами. Ти із захватом чекаєш на наступний поворот сюжету. Якби мене спитали, який український комікс варто анімувати, я б неодмінно відповіла, що це “Троє проти зла”. Читаєш — і розумієш, що йому тільки озвучення не вистачає, а на фоні автоматично підставляється пафосна музика. Мультсеріал підірвав би Інтернет.

БЛУКАЮЧИЙ

КАЖУТЬ, що якщо він блукає в твою сторону - краще тікати

ПЕСИГОЛОВЕЦЬ

НИХТО НЕ ВКУРОВІ, що це і звідки взялося

ЗЛИДНІ

СИННОМЕН БІДНОСТІ

Третью у топі оцінилася “Воля” — пілотна збірка до майбутнього великої всесвіту у жанрі альтернативної історії України початку ХХ століття. Читачу пропонується три історії від різних художників і сценаристів. Дійові особи — гетьман Павло Скоропадський, президент Михайло Грушевський, польська шпигунка Агнешка, Максим Кривоніс, Ігор Сікорський, професор Вернадський та інші історичні персонажі. Тільки в стімпанківському антуражі. Ця доба так і просилася, щоб її використали в альтернативній історії — і ось зрештою хоч і не перша, але цілком успішна ластівка проклюнулася.

Перша історія має назву “Воля” на честь одноіменного лінкору, на якому зусиллями Максима Кривоніса та його команди було встановлено український прапор за наказом гетьмана Скоропадського. Вона повністю намальована і розроблена Олексієм

Бондаренко і найбільше імпонує мені з усіх через динаміку бойовика та авантюризм.

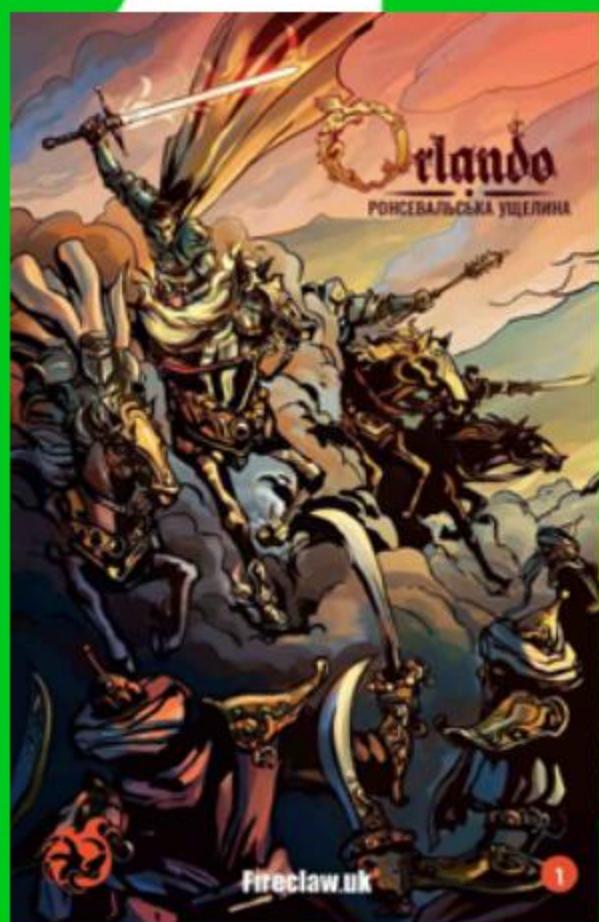
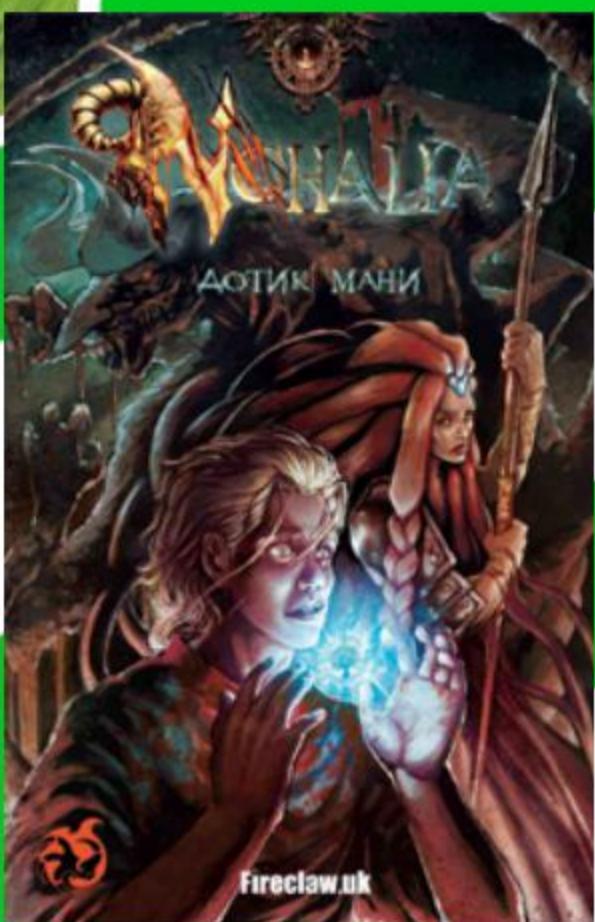
Друга історія “Привид минулого” намальована **Максимом Богдановським**, а її та наступного епізоду сценарій створювався **Денисом Фадеєвим, В'ячеславом Бугайовим та Олександром Філіповичем**. Духи останніх Романових переслідують ясновельможного пана гетьмана та вселяються в Агнешку, щоб здійснити на нього замах. Тут нам показується могутній авіаційний флот української держави з дирижаблями, винищувачами та літальними апаратами-крилами. Мальовка у всіх аспектах програє попередньому епізоду, та й стосунки між персонажами надто швидко розвиваються.

Остання історія “Новий ворог” відбувається вже за президентства Михайла Грушевського. Більшовики намагаються зірвати проголошення

Акту злуки і насилають на делегацію загін зомбі та просунутих парових машин. Художнику **Олександру Опарі** вдалося зобразити гумористичну частину “українського кун-фу” у виконанні Грушевського та показати детально техніку, але обличчя часто лишалися схематичними. Епізод, як і попередні, завершується відкритим фіналом.

Загальне враження від “Волі” позитивне, адже стилістикою стімпанку та появою багатьох історичних особистостей в новому амплуа не можна не насолоджуватися. Творці намагаються розкрити потенціал вигаданого світу, провести читача знаковими подіями та показати технічні розробки. Утім, це не зовсім грає їм на руку, адже хочеться не тільки уривчастих відомостей, а й повноцінного сюжету. Лишається тільки сподіватися, що в наступному томі, який вже готовується, це буде виправлено.

Нове видавництво коміксів “Fireclaw” з’явилося одразу з кількома роботами. Їхня особливість в тому, що вони співпрацюють з іноземними художниками та сценаристами, видають історії по випусках одразу англійською та українською. Я придбала кілька їхніх ластівок і не можу сказати, що була сильно задоволена. З оцінкою “ок” пройшов комікс із серії “Call me Kate” — “Ромео і Джульєтта: Повернення кохання”. Я люблю темне фентезі, тому з цікавістю поринула в сюжет про вампірів, до яких потрапляє за-

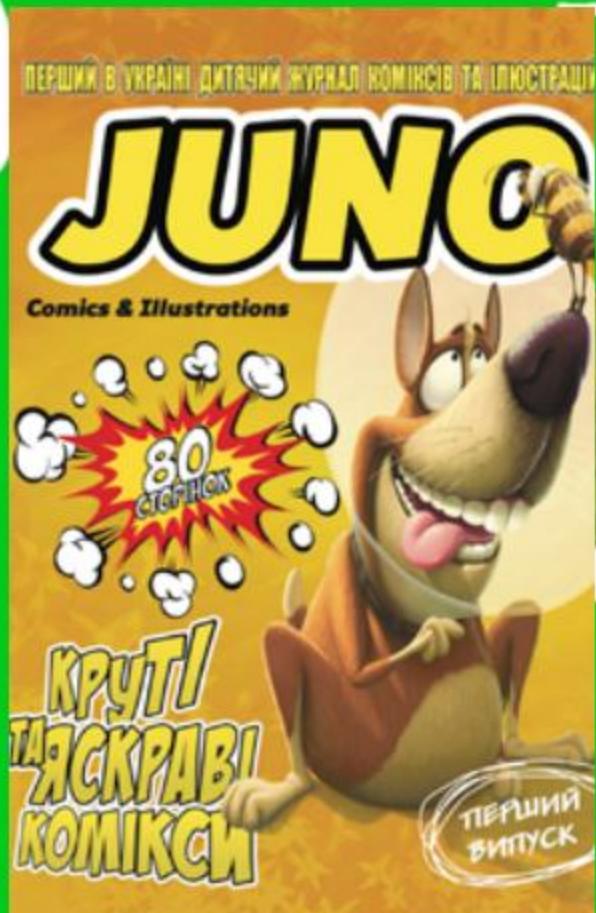
гублена серед лісу дівчина. Це перший випуск до фентезійно-стімпанківського світу, де є мисливці на нечисть, лихий науковець доктор Джекілл та жорстока угорська вампірка леді Баторі. Мальовка яскрава, з елементами еротики, але комікс не надто захопливий у плані побудови історії. Те саме стосується і інших: “Orlando: Ронсевальська ущелина” та “Nohalia: Дотик мани”. Хоча “Orlando” я віддам належне за стиль, художник і графік Ілля Угнівенко та Катерина Базир зробили виразний лайн та стиль гобелену для

фреймів історії оповідача. В “Nohalia” досить атмосферний і гарний digital-малюнок, використовуються великі мазки та здебільшого тепла палітра. Однак і там, і там є проблеми зі сценарієм. Оскільки сюжет зазвичай вибудовується навколо головного героя, то важливо у першому випуску змусити читача йому співпереживати, довести, що за ним варто далі слідувати. У цих же коміксах розвивається лише певна шаблонна лінія, і я не маю у собі достатньо інтересу, щоб купувати наступні випуски, навіть якщо вони помірно дешеві.

І коли вже мова зайшла про комікси у вигляді випусків, то згадаю і “Сагу про сонценосяців. Книга 1: Згасанок” Дениса Скорбатюка та Арт’ома Бурлика. Це історія про вікінгів, які вирушили в небезпечну подорож до далекого храму Одіна, щоб відродити Сонце та відвернути темряву. Я слідкувала за цим проектом на Фейсбуці, в якому обіцялися відважні скандинави, море крові та трохи еротики. Загалом, це все є, з пафосними крупними планами, неспинними бурями і суворими бородатими обличчями. Як на інді-комікс мальовка досить непогана, особливо мені сподобалася робота над сценами зі штурмом. Засмучує лише прямота сюжету: герой просидається після тяжких поранень і починає розказувати про свою похмуру пригоду, при чому мало говориться про те, яку роль відіграє сам герой у всьому цьому квесті. Оповідач вживає займенники “ми” та

“нас”, ні на кому надовго не зупиняючись, а тому важко зрозуміти важливість битв та незгод, які переживають персонажі. Я сподіваюся, що в наступних випусках виклад історії буде більше зачіпати, і ми побачимо кращі внутрішні конфлікти, які перетинаються із головним зовнішнім.

Справжньою родзинкою року став вихід першого номеру дитячого журналу коміксів та ілюстрацій "Juno". Випуск налічує 80 сторінок та містить в собі комікси, ілюстровані оповідки, дизайн персонажів та архітектури, розмальовки і статті. Найбільше мені сподобалася візуалізація казки "Лисиця і журавель", я б купила книжку з такими ілюстраціями й окремо. З'являється тут і улюблений кіт українського Інтернету Інжир.

І останній комікс, про який я хочу розповісти, — це другий том графічного роману "Герой поневолі" Міхая Тимошенка та Кирила Горішного за мотивами повісті Іва-

Комікси, представлені в номері, розраховані на різні вікові категорії. Є такі, що підійдуть для першачків, а є ті, що більше пасують середньому шкільному віку. Тому не зовсім зрозуміло, на яку саме аудиторію орієнтується журнал. Інший значний мінус — це відсутність коректора та редактора. Здебільшого комікси перевекладалися з російської, що одразу відчувається через постійні лексичні помилки. Дітям у першу чергу необхідно надавати грамотний текст,

адже основи знань української мови вони беруть з усього навколо; це потім впливає на їхню успішність в школі та на ЗНО.

Друк журналу якісний, виконаний на цукковому папері, сторінки легко розгортаються. Однак мене не потішила ціна, яка складала більше сотні гривень, на які я б могла купити романчик Пратчетта. Ідея видання цікава, і я її повністю підтримую, але чи не можна було б здешевити його за рахунок нижчої якості паперу?

на Франка. Калиновський випадковим чином потрапляє на барикади та бачить смерть свого бюрового товариша Валігурського. З доброго серця він рятує від такої ж долі його дочку, виносячи її

з-під завалів та переховуючи в герцогині Дідички. За напуттям останньої він одружується з дівчиною та отримує роботу в намісництві, але живе в нещасливому шлюбі.

Малюнок Міхая Тимошенка продовжує мене радувати. Великі детальні плани Львова та бойові дії на його вулицях заворожують. Цей графічний роман можна розглядати годинами. Сама історія неспішна, а головний герой радше пасивний, тому "Герой поневолі" може здати не кожному. Однак я б рекомендувала його всім шанувальникам історичного жанру та міста Лева.

То чи потрібен українському коміксу подорожник? Певним роботам — без сумніву. Але душа фаната тішиться від думки, що з'являються по-справжньому цікаві і якісні комікси, які не соромно тримати на своїй книжковій полиці і демонструвати їх кожному гостю, хто зацікавиться темою.

Забігаючи наперед, рекомендую слідкувати за видавництвом

"Vovkulaka" — воно береться робити свої проекти якісно і показує доволі неординарні сюжети. Особисто я очікую на два комікси у жанрі темного фентезі: графічну новелу "Відлюдники" Володимира Кузнецова та Катерини Пархоменко від вище згаданого видавництва та "Безіменні" від RER Studio — чорно-білий комікс, виконаний у стилі гравюри.

Андрій Данкович

ДОДАК

КОМІКСФАН

ПЕРЕКЛАДНИЙ КОМІКС: ВИДАВАЛИ ДО МЕЙНСТРІМУ

Серед українських видавництв стало модно видавати один чи два комікси на рік — і переважно це справді хороші роботи. Певно, найбільшим моїм здивуванням стала поява у видавництві “Кальварія” 392-сторінкового графічного роману **Марка Гендрікса “Тибет”**. Це сатирична оповідь про буддійські секти, в центрі знаходиться дівчина Муша. Вона отримує дозвіл вирушити на пошуки лами-цілителя, щоб той вилікував шкірний висип, давши квиток до

успішного заміжжя. Її супроводжує сусідка Лхасо, дакіні, допомагаючи юнці своїми надприродними силами. Історія часто межує із містикою, і не зрозуміло, де закінчується марення і починається реальність.

Це не перша робота Марка Гендрікса, і вона розумно побудована. Взяти хоча б сцени із промовлянням 108 разів «ом мані падме хум» чи другорядної лінії хтивого й жорстокого Лами із поселення Муші. Малюнки гірських пейзажів зачаровують

своєю величністю. Однак автор з такою ж затятістю зображає і криваві та еротичні сцени, а їх доволі чимало — й в усіх деталях. Мені довелося перечитати цей комікс двічі та позвертатися до Вікіпедії, щоб зрозуміти деякі моменти, але воно було того варте. “Тибет” розкриває заявлену проблему як у сценарії, так і в самому малюнку. Він не на масового читача, але однозначно вартий уваги.

“Видавництво Старого Лева” взялося не за менш прозайчний комікс **“Мюнхгаузен. Правда про неправду”** **Флікса та Бернда Кісселя**. Дія відбувається за часів Другої світової. Зигмунда Фройда терміново викликають на запит влади Англії, щоб він з’ясував, чи є новий полонений, який звалився на дах Букінгемського палацу, шпигуном. Барон фон Мюнхгаузен, як він себе називає, вірить, що побував на Місяці. Його гнітить думка про родину, яка раптово загинула одного дня. Він був звинувачений у її вбивстві, і юнак намагався потрапити до кайзера, щоб отримати чесний суд. Старий Фройд

співчуває шаленцю, який щиро вірить у сказане. Та фінал диктує правда, що все було неправдою.

Тут, як і в “Тибеті”, реальність міцно переплітається з містикою. Сам комікс чорно-білий, але ті сторінки, які присвячені Місяцю та його садам, наповнені яскравою барвою, про що говорить і сам Мюнхгаузен.

“Правда про неправду” — неординарна робота, яка легко цитується. Підійде для читачів, які люблять поламати голову над загадкою відкритого фіналу.

Видавництво "Vivat" представило графічний роман для підлітків "Джейн, лисиця і я" Ізабель Арсенено та Фанні Бріт. У центрі сюжету — звичайна школлярка Елен з неповної сім'ї, яка страждає через зайувагу та цікування підлітків. Дорогою зі школи вона читає "Джейн Ейр" і мріє стати такою, як головна героїня. За сюжетом дівчинка має побороти свої комплекси, витримати погане ставлення однолітків та знайти справжнього друга.

Основний малюнок виконано у сіруватих тонах, а яскравим кольором виділяються наріжні моменти для Елен, наприклад, поява лисички. Також художниця приділяє велику увагу рослинним мотивам.

Мені роман "Джейн, лисиця і я" надзвичайно пришав до душі, адже я також мала подібні переживання (а хто їх не мав?) і не могла не співчувати головній геройні. Історія має гірко-солодкий присmak і змушує пригадати підліткові роки.

А от графічний роман "Володимир. Князь Київський" Лі Ванаселья і Бранко Йовановича, який вийшов у профільному видавництві "Ірбіс Комікс", особисто мене сильно розчарував. Я очікувала якогось нового погляду на цю постать, а отримала оповідку про грішника, що став святым, у найкращих

традиціях християнської масової культури. Звісно, для школярів цей сюжет буде цікавий реальними історичними фактами, як-от те, що він був позашлюбним сином, а його матір належала, як твердять деякі версії, до низького роду. Однак на більше цей комікс не призначений.

Нові «Месники»:

**«Нас тут триста, як скло,
товариства лягло...»**

Назва:

Месники: Війна нескінченості

Оригінальна назва:

Avengers: Infinity War

У головних ролях:

Роберт Дауні-мол., Кріс Гемсворт, Марк Руффало,
 Кріс Еван, Скарлет Йоганссон, Дон Чілд,
 Бенедикт Кембербетч, Чедвік Боузман,
 Том Голланд, Зої Салдана та ін.

Режисери:

Ентоні Руссо, Джо Руссо

Країна:

США

Рік

2018

Жанр:

бойовик, пригоди, фантастика

Рекордні касові збори за перший вікенд прокату. Оцінка в 9 балів із 10 на IMDB і височенні рейтинги як від критиків, так і від глядачів на «Rotten Tomatoes». Натовпи розчулених та шокованих фанатів, що виходять з кінозалів зі слезами на очах. Студія «MARVEL» вкотре перевершила свої попередні досягнення та бучно відсвяткувала ювілей кіновсесвіту. Вони це вміють. «Месники. Війна нескінченості» – епічне полотно, яке цілком і повністю сплетене із крутої крутості, і кожен знайде в ньому щось для себе. Однак замість підвести жирну риску під епохою, фільм став іще однією її органічною часткою. Замість обманювати і повсякчас витягувати тузів з рукавів, «Месники» ведуть настільки чесну та відкриту гру, що всі повірили, ніби вони блефують. Що ж пішло не так і чи могло все скластися інакше?

НОВА ВІЙНА

Почати, певно, варто з сюжету, кістяка, на який би мали нарощуватися м'язи спецефектів, режисури, музики та монтажу. Він у «Месників» стрімкий і захопливий. Перша ж абсолютно депресивна сцена задає тон усім подальшим подіям. Асгардійці, які майже безболісно пережили Рагнарьок, повністю знищенні Таносом. Мотивація лиходія розкривається трохи згодом, але вже зрозуміло, що йому потрібно зібрати всі Камені Вічності. За перші п'ять хвилин гинуть двоє ключових персонажів попередніх фільмів – Геймдаль і Локі. Брати Руссо дають відчути глядачам, наскільки складно буде Месникам рятувати світ. Переляканий Брюс Беннер розповідає Доктору Стрейнджу й Тоні Старку про нову космічну чуму – і починається екшн, який не збавляє обертів до фінальних титрів. Розділені на кілька міні-команд супергерої воюють проти Таноса на різних (доволі віддалених) локаціях. У кожного з них свої локальні квести і свої локальні трагедії. Зроблено це для того, щоб глядачі не загубилися і змогли хоч трохи встежити за знайомими обличчями, які змінюються на екрані просто-таки зі швидкістю світла. Фільм триває 2 з половиною години, але навіть цього часу не достатньо, щоб показати понад 30 персонажів – декому дісталося всього по 1-2 репліки на цілу стрічку.

**ПОХВАЛЬНА ІДЕЯ,
БЕЗГЛУЗДИЙ ПЛАН**

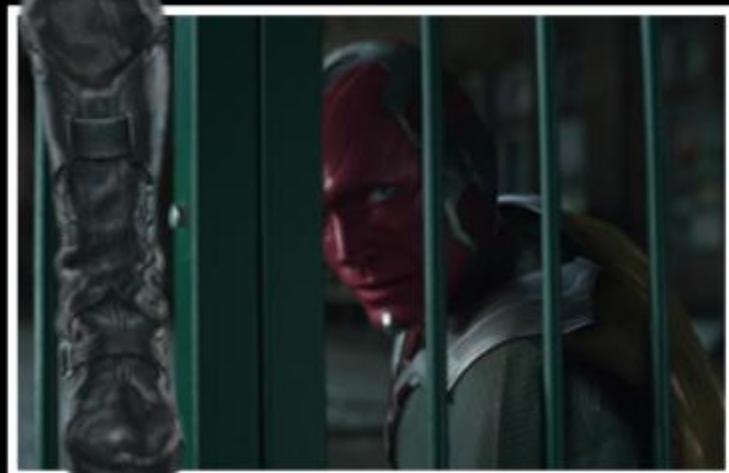
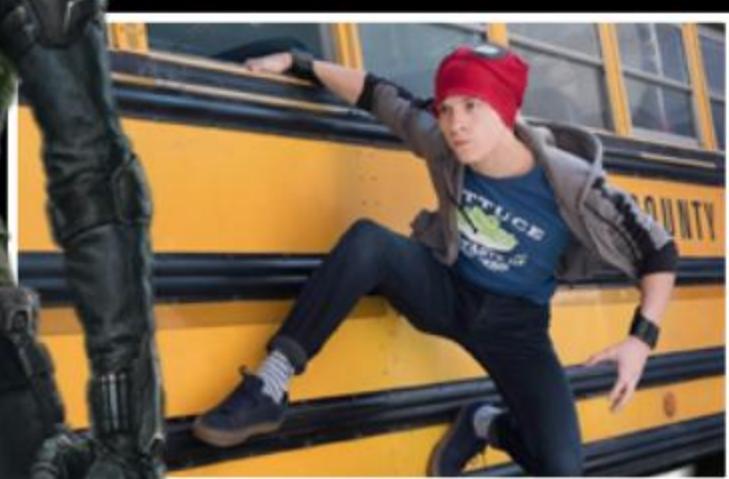
Найбільше екранного часу приділено головному лиходію – Таносу. Його намагаються продемонструвати з різних боків, адже всіх решта геройв розкрили у 17 попередніх фільмах. «MARVEL» прагне подолати прокляття, що висить над поганцями: їх постійно критикують за шаблонність і одноразовість. Тому до розробки образу Таноса студія піді-

йшла дуже ретельно: він постає перед глядачами в іпостасях батька, воїна і навіть філософа. От тільки проблема в тому, що його мотивація вкрай надумана. Жахний титан хоче скоротити кількість живих у Всесвіті рівно на половину. Його планета загинула через вичерпання всіх ресурсів, тому головною проблемою Танос вважає перенаселення. Уся його велика місія вкладається у класичний жарт: якщо всього на всіх не вистачає, треба зменшити кількість усіх і розділити все на тих, хто лишився. А Камені Вічності потрібні для того, щоб не мандрувати від планети до планети й не винищувати мешканців власноруч. Штиком колоти вже не сила, правда?

Доволі безглазде застосування для потужної штуkenції, що робить тебе майже богом. Ще й не практичне, адже не вирішує нічогісінько. Після прем'єри фільму в журналі *Forbes* навіть з'явилася детальна стаття, де автор пояснював, чому це так не працює. Чому б для порятунку світу не збільшити кількість води, їжі та інших ресурсів? А якщо тебе вже настільки парить перенаселення, можна просто обмежувати народжуваність: масова стерилізація все одно краща за геноцид. Спроба потанцовувати на кістках «Варто-вих», де Озимандія також намагався знищити мільйони, щоб врятувати мільярди, не спрацювала. Кіновсесвіт базується на коміксах, але часто аж надто наркоманські сюжети приводять до адекватнішого стану. Та не цього разу. У коміксах Таносова мотивація правдоподібніша: безнадійною закоханістю у пані Смерть можна виправдати масову різанину.

БЛІШЕ СМЕРТЕЙ

До речі, про смерть. Її у фільмі хоч греблю гати. Десять років студію шпетили за вкрай лояльне ставлення до своїх персонажів. Що б не відбувалося, ані супергерой, ані його пасія, ані його цуцик не постраждають. А у «Месниках. Війна нескінченності» убивства на кожному кроці. Під кінець фільму накривається мідним тазом майже все геройське військо — і в цьому полягає, певно, найбільша проблема фільму. І грець із ним, з тим дірявим сюжетом, не-балансованим гумором чи засиллям комп'ютерної графіки — таке є у всіх супергеройських стрічках, і нічого. Коли в «Темному лицарі» гине Рейчел, ми плачемо, коли

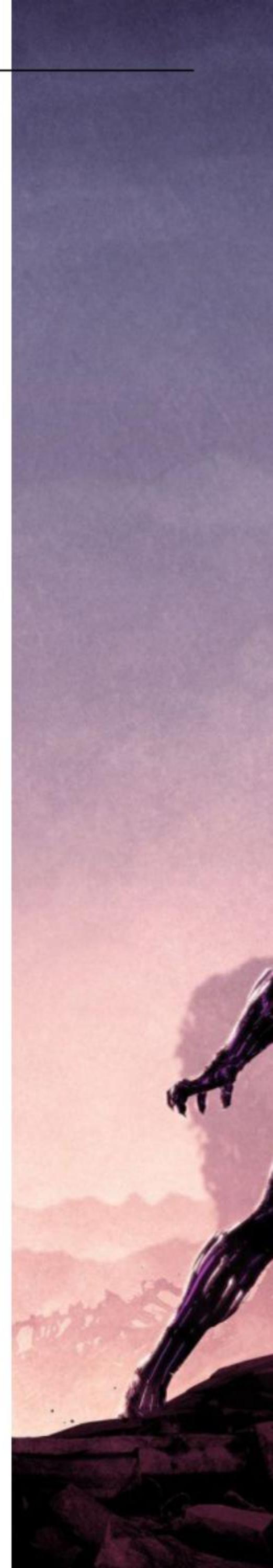

Х-23 на могилі Логана перевертає хрест, щоб він нагадував символ людей Ікс, ми ридаємо, а коли Грут жалібно промовляє до єнота «Тато», розсилаючись на порох, чи Пітер Паркер помирає на руках у Тоні Старка, ми не віримо. Бо ще більше, ніж за лояльність до персонажів, «MARVEL» критикували за фейкові смерті. Вже «помирали» Нік Ф'юрі, Роуді і, звісно ж, Локі (останнього взагалі можна називати марвелівським Кенні). Ніхто їм не вірить, і студія сама це розуміє, на третьій хвилині фільму вкладаючи в уста Таноса репліку про те, що цього разу Локі помер по-справжньому. Ці слова спрямовані не до Тора чи Чорного ордену, а до глядача в залі, якого затято намагаються переконати не вірити власним очам.

Студія знає, що потрібно жертвувати персонажами заради драматизму, але не знає, як це зробити, тому найзворушливіша сцена фільму — вбивство Таносом Гаморри, коли титан має пожертвувати найдорожчим для досягнення мети — перекреслюється першою ж прес-конференцією режисерів після прем'єри, де брати Руссо заявляють, що Гаморра в камені душі. Вона не померла. Уже оголошено про сиквели для низки вбитих персонажів. Марвелівці самі підкладають фільму свиню, базікаючи на кожному кроці про плани на майбутнє. Кріс Пратт розповідає, як він зніматиметься у «Вартових галактики — 3», для «Людини-павука — 2» активно шукають актора на роль головного лиходія... І цей перелік не є вичерпним. Студія вбила не ту половину супергероїв — і всі про це знають. Найімовірніше, в четвертому фільмі старий склад месників масово повбивається, щоб нове покоління жило, а це була тільки репетиція.

Епічність фільму досягається за рахунок масової різанини і купи трупів, але це зовсім не революція в жанрі. Стрічка логічно продовжує старі традиції «MARVEL», просто на кругішому з точки зору спецефектів та масштабності рівні. Режисери так і не змогли подолати головної проблеми: кожен новий фільм з легкістю обходить ті перешкоди, які раніше вважалися непорушними. Все одно події «Війни нескінченості» скасують. Тож, запасаємося попкорном і чекаємо на наступну частину.

**Катерина ГРИЦАЙЧУК
і Анатолій ПТИК**

Чумний лікар

Стімпанкове Середньовіччя

Косплеєр:
Андрій Кондратюк

Костюм: Андрій Кондратюк

Фотограф: Петро Стаков

Де: Kyiv Steam Con V

Чумний лікар – один із найвідоміших європейських персонажів періоду XIV століття. Основним його обов'язком було лікування хворих на чуму у період великої пандемії. Медиків легко впізнати за характерним захисним костюмом: щільної маски із довгим дзьобом та вощеним довгим одягом, часто чорного кольору. У «дзьоб» закладали квіти й трави: ладан, розмарин, рожеві пелюстки, тощо – вважалося, що хвороби передаються через поганий запах і лікарські рослини мали б захистити від недуги. Маска одягалася на всю голову, мала скельця для очей і пару отворів для дихання. На жаль, костюм рятував не завжди, особливо якщо у пацієнта була легенева форма чуми – багато медиків гинуло. Попри складну й небезпечну роботу, чумні лікарі увійшли до європейської культури в першу чергу через чудернацький вигляд. Наприклад, серед знаменитих венеціанських карнавальних масок є й «дзьобата» лікарська.

На фестивалі Kyiv Steam Con V культовий герой користувався чималою популярністю. Кропивницький косплеєр Андрій Кондратюк ретельно пропрацював кожну деталь свого костюму. Okрім вдосконаленої технічним стімпанком маски, варто звернути увагу на механічну перчатку (аби не торкатися хвогою просто руками), а також на посудину із, ймовірно, заспиртованою жертвою чуми (насправді лялькою, хоча хто зна). Ефекту давнини додає мідний колір металу, а також використання старих стрілкових датчиків.

Автор фото – Петро Стаков. Більше світлин із фестивалю шукайте в [на сторінці](#) фотографа та в [офіційній групі](#) Стімкону на Фейсбуці.

ФОТОГРАФ

ПЕТРО СТАХОВ

097-919-46-38

PITST@BIGMIR.NET

PIT.PHOTO.I.UA

WWW.FACEBOOK.COM/PROFILE.PHP?ID=100020921373542

КНИЖКОВА ПОЛИЧКА

УРИВКИ, ПЕРЕКЛАДИ,
ОПОВІДАННЯ

Володимир Арєнєв

МАНДРУВАТИ ТА ПОВЕРТАТИСЯ

Оповідання з колекційного видання книжки «Дитя песиголовців»

Пам'яті Урсули Ле Гуйн

Крилаті леви? – запитував він. – І дракони? Ти бачила драконів?

Голос у нього був оксамитовий, погляд нагадував про Руаха. Руах чекав на неї далеко від земель смертних, і коли вона поверталася – спершу ображено вдавав, що не помічає, але зрештою, звісно, зістрибував з крісла, підходив і, муркочучи, терся лобатою головою об ноги.

Цей хлопчик теж клав їй голову на коліна, дивився знизу вгору широко розплющеними, здивованими очима.

– А правда, дракони вміють розмовляти за допомогою думок?

Вона сміялася:

– Чому вас тільки навчають!

І навчала сама – на лузі, де вітер хвилював смарагдову траву, і на лісових галівинах, посеред квіток зоряниці. А коли засинала, він, вдягнувшись, зривав стебла, що пахли гіркотою, сплітав вінок і клав поряд із нею.

– Ти повернешся? – запитував. І сам собі відповідав:

– Ну звісно ж, яка мандрівка без повернення! Я знаю, знаю, на Островах час плине по-іншому, але я чекатиму на тебе, розумієш, чекатиму!...

Вона не сказала жодного слова: навіщо руйнувати казку? Зі смертними завжди так: навіть коли вони щирі в своїх обіцянках – не знають, про що говорять.

– Я чекав, – сказав він їй через півстоліття. Вони йшли мілководдям, а далі, на глибині, прослизали тіні, виблискували сріблястими боками. Від лісу лишилися тільки чорні ребра сосен, їх залишили чимось на кшталт лаку, щоб не гнили й не давали ґрунту вимиватися.

Але зоряниці не було, в усьому світі не лишилося жодної квітки.

– Вимерли, – сказав він. – Це природний процес.

І потім, не міняючи інтонації, запитав:

– Хочеш познайомитися з сином? Йому дванадцять, учора він закінчив свій перший проект і дуже ним пишастися.

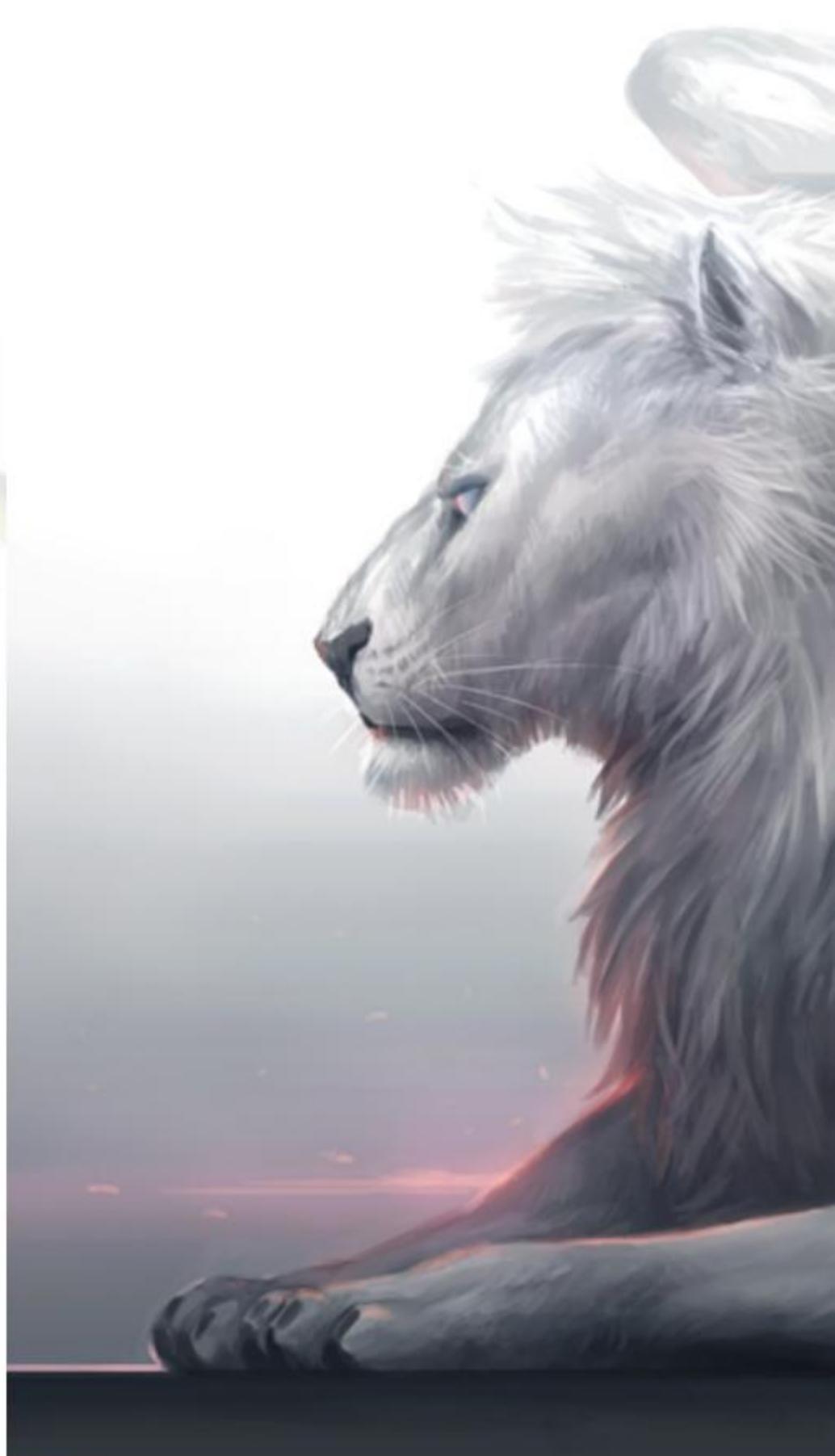
До деяких речей вона ніяк не могла привчитися – навіть після всього, що бачила за ці роки. До мінливості смертних. До їхньої наївності.

Вона пам'ятала часи, коли чоловіки не були здатні народжувати. Часи, коли генетичний матеріал матері належав тільки їй одній.

Вона пам'ятала часи, коли мешканці далеких Острівів ходили по землі, між смертними, – і нікого це не дивувало. І часи, коли вони стали легендою, істотами з казок та легенд.

Вона пам'ятала часи, коли крилаті леви літали над цими річками й лісами – гости з далеких, чарівних країв.

Тепер дванадцятирічний хлопчик, народжений

у хроноколисці, міг граючись створити такого лева. Сам він в очах своїх співвітчизників був більшим скарбом, бо в його жилах текла кров зоряних фейрі. Рідкісна порода, дарунок із зірок.

Він був ввічливим і самовпевненим й дивився на неї із захватом, коли гадав, що вона не бачить, – цей її несподіваний син.

– Ти приведеш мені дракона? – спитав він. – Коли повернешся – приведеш? Я можу створити, але це... не те.

Коли вона повернулася, він не згадав про драконів. І не поспішав знайомити її з онуками.

Він повів її на могилу батька – йшов, трохи накульгуючи, і сиве волосся розвівалося на вітрі. Поряд із ними простували крилатий лев і старий рудий кіт. Лев ніколи не полішав Землю, кіт – бачив світів більше, ніж хтось зі смертних здатен був уявити.

– Він чекав на тебе, – сказав її син із сивим волоссям, вчорашній хлопчик, завтрашній мрець. – І він залишив для тебе подарунок.

Могила на дні осушеного озера поросла травою, наче шерстю добродушного звіра, і вся виблискувала у променях вечірнього сонця. Це розквітали зоряниці – як робили це тисячі років, щосезону. Так сяяли вони й того вечора, коли її Острів виrushив геть від Землі, до інших світів, до левів та драконів.

Вони розквітали на одну-едину ніч, щоб на ранок осипатися.

– Чому ти повертаєшся? – спитав її син. – Ти бачила й пережила стільки всього. Навіщо?..

Вона ніколи не могла знайти відповідь на це запитання, але зараз раптом збагнула, що знає його, завжди знала.

– Мандрувати – значить повернатися.

Присівши, вона вирила ямку в землі й поклала туди те, що принесла із собою: кілька паростків, відтворених із того, що колись було вінком.

Місяць зійшов над планетою, живий і живий, у тінях від давніх, покинутих міст. Вони дивилися на нього мовчики: людина, і фейрі, і лев з котом.

Квіти сяяли біля їхніх ніг – земні й ті, що повернулися із зірок, – схожі одна на одну так, що й не відрізниш.

Ілюстрація: sandara

Ната Гриценко

ТІНЬ НА ПОРОЗІ

(уривок)

— Томаше, — це вже Соня зашепотіла мені на вухо. — Благаю, просто зроби так, як мусиш. Заради себе. Заради всіх нас. Якщо...

— Гаразд! — заволав я чи то до них, чи то до невидимих сил, що оточили мене, бо вже заледве розрізняв, у якому світі перебуваю. — Все, досить. Я згоден, чуєте? Згоден!

— Молодець, — Кася нахилилася й поцілувала мене в лоба. — А тепер іди туди й нічого не бійся.

Вона затулила мені очі й промовила кілька незрозумілих слів, і раптом стало зовсім тихо, немов із простору висмоктали звук. А потім тепла течія підхопила мене м'якими руками, заколосала, і все навколо перестало існувати.

Світло. Сліпуче, однорідне світло навколо. Рухається в його потоці, але не збегну, в якому напрямку — може, падаю донизу, чи навпаки — злітаю догори. У цьому безмежжі не існує жодних орієнтирів, і неможливо осягнути ані відстань, ані плин часу.

Подекуди в цій білосніжній величині помічаю, радше відчуваю, легке мерехтіння — ніби з єдиного променя виокремлюються бунтівні частки спектра. Намагаюся пригадати, як називаються ці кольори, але їх не вдається вхопити й зафіксувати. Лише спостерігати, пропускати через себе й мимоволі підключатися до того незрозумілого сяяння.

До мене випливає звук — тугий, концентрований та несподівано низький. Обплітає спіральними кільцями, дзвенить, наповнюючи все потужною вібрацією, одночасно починаючи розпадатись на окремі надмалі частинки. Він створює, просто тут і зараз, новий вимір, трансформує цей простір у мапу. Це не конкретне місце, це велика мета, прагнення якогось створіння, і той звук веде мене до нього, тягне, нашпітує, впевнено торуючи шлях у хаотичному сяйві золотавих бризок.

Усе повторюється. Світлові імпульси, знаки, кольори — все зациклюється, відзеркалюється, мов у калейдоскопі, розширяється в нескінченість. Та доки десь в іншому вимірі плине час і космічні тіла рухаються орбітами, цей момент лишається нерухомим, бо зараз — то найбільш певна константа в розмаїтті реальностей.

— Чудово, — каже мені безбарвний голос, що з'являється ніби нізвідки. — Ти готовий іти далі?

— Так.

Я не знаю, куди це — далі, не пам'ятаю, як опинився тут і що мав зробити, але це не має значення. Голос сипле уривки фраз, байти інформації, я чую навіть кольори й ноти, і всі ці часточки збираються разом, формуючи дивну картинку. Я бачив її колись, в одному із земних втілень. Довго — чи не дуже? — намагаюся пригадати назву.

— Дерево, — врешті вихоплюю потрібне слово з потоку. — Так, це називається деревом.

— Чи знаєш ти, що це за дерево? Це світ твоого життя від самого початку. Те, що було на-

справді, і те, що могло статися. Усі варіанти розвитку. Наслідки кожного вибору, що відбувся чи ні.

Звісно. Дерево — розгалуження всіх можливостей, які трапилися чи не трапилися, збуваються чи не збуваються просто зараз, можуть чи не можуть втілитися в майбутньому.

— Ти хочеш дістатися вершини, але для цього треба пройти довгий шлях у зворотному напрямку. Чи знаєш ти, де шукати відповіді на свої питання?

— Біля коріння, — кажу я. Розумію я. Пригадую я. — Якщо заплутався, почни з початку, чи не так?

— Щоб змінитися, треба усвідомити свої помилки. Рухайся до коріння і пам'ятай — кожної міті вибір змінює все. Є багато речей, що наділені здатністю знищувати, але лише воля і любов мають силу творити.

— Ти підеш зі мною?

— Я не можу, бо це твоя гра. Мусиш згадати, заради чого ти тут, але знай — ніхто не має робити вибір за тебе...

Голос поступово марніє й гасне, зливаючись зі спалахами світла, лишаючи мене на роздоріжжі. Що ж, дещо мені вже зрозуміло. Маю згадати. Збагнути, хто я і як опинився тут, бо лиш тоді зможу віднайти зворотній шлях. Якщо мені справді треба повернутися. Якщо мені взагалі є куди повернатися.

— Ніхто не має робити вибір за тебе, — досі бринить відлуння. І я роблю свій перший вибір — зосередившись на розплівчастій формі дерева, пірнаю в його гущавину, прямцем у холодне марево спогадів.

Книгу можна знайти на сайті видавництва «Академія» (<https://goo.gl/6rnEZk>) та в книгарнях.

R.I.P.

27 лютого 2018 року відійшов у засвіти український фантаст Олег Авраменко. Письменник, журналіст, редактор самвидавської газети «Центральна рада» і справжній патріот України, він працював у найрізноманітніших жанрах: наукова фантастика, ліричне фентезі, космічна опера та альтернативна історія. Автор писав українською та російською мовами і залишив по собі близько двох десятків романів, найвідоміші з яких — «Принц Галлії» та «Сутінки великих».

Вічна пам'ять!

Олег Авраменко

Я, МІЙ ЧОРТ І...

Чортів я згадую часто. З-поміж численного за-
галу беззмістовних виразів, що ними я ви-
словлюю свої почуття, від скрухи до захвату,
є один найуживаниший мною — «чорти б мене взяли». Упродовж багатьох років свого земного життя я по кілька разів на день ритуально закликав чортів узяти мене, проте нічого особливого зі мною начебто не траплялося. Та я й не бажав, аби щось сталося, просто розряджав свої емоції, і квит. Як і всі інші люди, до речі. Так тривало до певного часу і, здавалося, триватиме так довіку. Однаке...

Був спекотний, задушливий літній день. Я поставив останню крапку на останній сторінці моєго роману, потім, після недовгих, але гірких роздумів, додав до неї ще дві, відтак перевів курсор на наступний рядок і натиснув ще шість клавіш. На екрані комп'ютера з'явилося найжаданіше і найненависніше для всіх письменників слово: КІНЕЦЬ.

Підперши голову руками, я тупо дивився на нього, відчуваючи, як на мене накочується дев'ятій вал відчаю та безнадії. Зі мною завжди так буває, коли я закінчує роботу над своїм черговим опусом, і, мабуть, тому я дуже неохоче берусь писати короткі оповідання, віддаючи перевагу повістям та романам, — щоб поменше в моєму житті було таких моментів, схожих на гострі приступи похмілля після тривалого запою.

Я вимкнув комп'ютер, встав з-за столу й розлігся на канапі. У мене почалася жорстока депресія. Мені було тощко, було тужно, було сумно. Гірше бути не могло. Я почувався геть самотнім, покинутим своїми героями, до яких встиг прив'язатися, всім серцем полюбити, як близьких родичів, найліпших друзів, коханок... І коли я сказав спересердя: «Чорти б мене взяли!» — то мав на увазі лише те, що на душі в мене гидко, і я знати не знаю, де подітися зі своїм кепським настроєм. Викликати чортів я не збиралася. Чесне слово!

А проте один з них з'явився. Справжнісінський чорт: хвостатий, рогатий, волохатий, із свинячим рильцем і ратицями. Він стояв посеред кімнати, граціозно махаючи з боку в бік хвостом і прискіпливо оглядав мене з голови до ніг.

За інших обставин, можливо, я прореагував би на чортову появу вельми бурхливо — нерви в мене нікуди не годяці; але в тодішньому стані глибокої апатії, байдужості до геть усього на світі, я був неспроможний будь-чому дивуватися. Тому я не зомлів, не забився в істеріці, ба навіть не дотямив ущипнути себе за руку, аби пересвідчитися, що не марю. Що ж до того, чи не з'їхав я часом з глузду, то в мене ані на мить не виникало такої божевільної думки.

Одно слово, я сприйняв це, аж ніяк не буденне явище, з олімпійським спокоєм, ніби мало не щодня мені доводилося стикатися з нечистою силою. Я лише трохи підвів голову і спроквола промовив:

— Ти чорт?

Рогато-хвостатий мій гість у відповідь виструнчився, хвацько цокнув правою ратицею об підлогу, хльоснув хвостом, мов батогом, і відрекомендувався:

— Альфред фон Бурбурмуло, диявол-спокусник восьмої категорії.

У ніздрі мені вдарив різкий запах сірчаних випарів. Я відкинувся на подушку й заплющив очі.

«Ато ж, звісно, — подумав я з гіркотою. — Восьмої категорії, інакше й бути не може... А хто я, власне, такий, щоб до мене надсилали чортів першої, другої чи, принаймні, третьої категорії? Та ніхто!»

Я скрушно зітхнув, відчайдушним зусиллям волі змусив себе розплющити очі й уважніше придивився до чорта. Поза будь-яким сумнівом, моєму гостеві далеко було до вихідця з пекельної еліти — жалюгідний на вигляд був дідько. А сморід який, просто жах!

— Якщо не заперечуєш, — сказав чорт, — я присяду.

Я не заперечував. Чорт, підібгавши хвоста, влаштувався на стільці неподалік від канапи, де я лежав. Сірчаний сморід ставав чимдалі нестерпнішим.

— Гм, — несміливо почав я. — Чи не можна... цього... без сірки?

— Певна річ, — відповів чорт. — Можна й без сірки. Просто це наш традиційний, так би мовити, імідж. Думаєш, мені воно приємно?

Я мляво похитав головою:

— Нічого я не думаю.

— Коли так, — сказав чорт, — то обійдемося без сірчаних випарів.

Тієї ж миті сморід нагло зник, мов його й не було. Повітря в кімнаті стало чисте і свіже, сповнене приємного квіткового аромату, а на журнальному столику з'явилася красива кришталева ваза з букетом рожевих троянд.

Я значно пожвавішав і з цікавістю поглянув на вазу. Як це не парадоксально, та мушу зізнатися, що поява вази з трояндою викликала в мене значно більший подив, ніж поява чорта.

Чорт завважив моє зацікавлення вазою і сказав:

— Це в загальний рахунок не йде. Вважай її просто за невеличкий презент від фірми перед нашою обрудкою.

Я здивовано підвів брови:

— Перед якою ще обрудкою? Чорт прибрав ділового вигляду.

— Людино! — вроцісто мовив він. — Що ти хочеш в обмін за свою душу?

Усьому на світі є своя межа, моїй апатії — також. Ці слова чорта пробудили в мені критичність світосприйняття, я нарешті збагнув ірреальність того, що відбувалося зі мною, і, мов підкинутий пружиною, скопився на ноги.

— Га?! — вигукнув я, ошелешено дивлячись на моого гостя. — За мою душу?

Видно було, що чорт збентежився.

— Ну, так, — розгублено промимрив він. — За твою душу. Адже ж ти викликав мене, щоб укласти кабальну угоду.

— Що за дурниці?! Я нікого не викликав, ти помилувся! — Тут мені спала на думку одна ідея, якою я не забарився скористатися. — Згинь, дияволе! — моторошним голосом проказав я і осінів чорта хрестом.

Знамення на нього не подіяло — принаймні одразу. Він пошкряб довгими пазурами волохатого лоба між рогами, якось винувато мовив:

— Мабуть, у канцелярії щось наплутали, — і лише тоді згинув.

Десь за хвилину я простояв посеред кімнати, прикипівши поглядом до порожнього стільця, потім протер очі й подивився на вазу з трояндами, що стояла на журнальному столику, вочевидь, і не думаючи зникати.

— Ага! — пригадав я. — Чорт бо ж казав, що це презент.

Я підійшов ближче й огледів презент з усіх боків. Ваза була дуже красива і, напевно, дорога. Квіти в ній були свіжі, щойно зрізані, з краплями роси на ніжних рожевих пелюстках.

— Гарний презент, — сказав я сам до себе. — Вони там у пеклі справді щось наплутали, а мені через їхню помилку дістався такий чудовий подарунок.

Раптом за моєю спиною почулося тихе зітхання, а відтак — знайомий вже голос.

— Ніякої помилки.

Я рвучко озирнувся. Чорт (той самий Альфред фон Бурбурмуло) знову сидів на стільці, поклавши ногу на ногу, і жалісно дивився на мене.

— Ти ж сказав «чорти б мене взяли», — пояснив він. — І ось я до твоїх послуг. Ми, дияволи-спокусники, страшні індивідуалісти, працюємо виключно одноосібно, тож даруй, що на твій виклик з'явився я один.

Я повернувся до канапи, присів і запалив сигарету.

— Атож, я так і сказав, — не став заперечувати я. — Але просто так сказав. Спересердя.

— Знаю, знаю, — закивав чорт рогатою головою.

— Проте в канцелярії це зареєстрували як виклик. Сталася не помилка, а прикре непорозуміння, таке вряди-годи трапляється. І нічого вже не вдієш: виклик є, і він рахується за мною... Ось такий я невдаха!

— Ба! — сказав я. — Я теж невдаха. Що ж нам тепер робити?

— Інструкція вимагає, щоб я спокушував тебе, — відповів чорт.

— Що-що?!

— Спокушував. Тепер я мушу різними диявольськими спокусами домогтися від тебе добровільного підписання угоди про заклад душі.

— Ага... — Я поклав сигарету на край попільнички і неквапно пройшовся вздовж кімнати. За час, що минув від першої появи чорта, я вже розторсався і тепер почував себе вельми незатишно в його товаристві, по спині знай пробігали мурашки, а від останньої його пропозиції мені взагалі стало моторошно. Проте я намагався й надалі тримати марку, лишаючись зовні незворушним. — Отже, за-класти душу?

— Авжеж, авжеж, — ствердив чорт зі слабкою надією.

— На відповідний до бажання термін. Можна зовсім ненадовго, скажімо, на тисячу років.

Оsmілівші, я взяв запалену сигарету і помахав нею перед свинячим рилом чорта.

— Е, ні, друже мій лукавий, не сподівайся! Я нізащо не піддамся на твої диявольські спокуси.

— А я й не сподіваюсь, — приречено мовив чорт. — Не буду я тебе спокушати, не буду, не турбуйся.

— Гм-м... — Мене здивувала й насторожила така поступливість. — Дозволь запитати: чому?

— Бо не можу, — щиро зізнався він. — Не вмію.

— Отако! — Я був приголомшений. — Не вмієш? Але ж ти диявол-спокусник...

— Восьмої категорії, — уточнив чорт. — У царині спокуси я виявився цілковитим не-

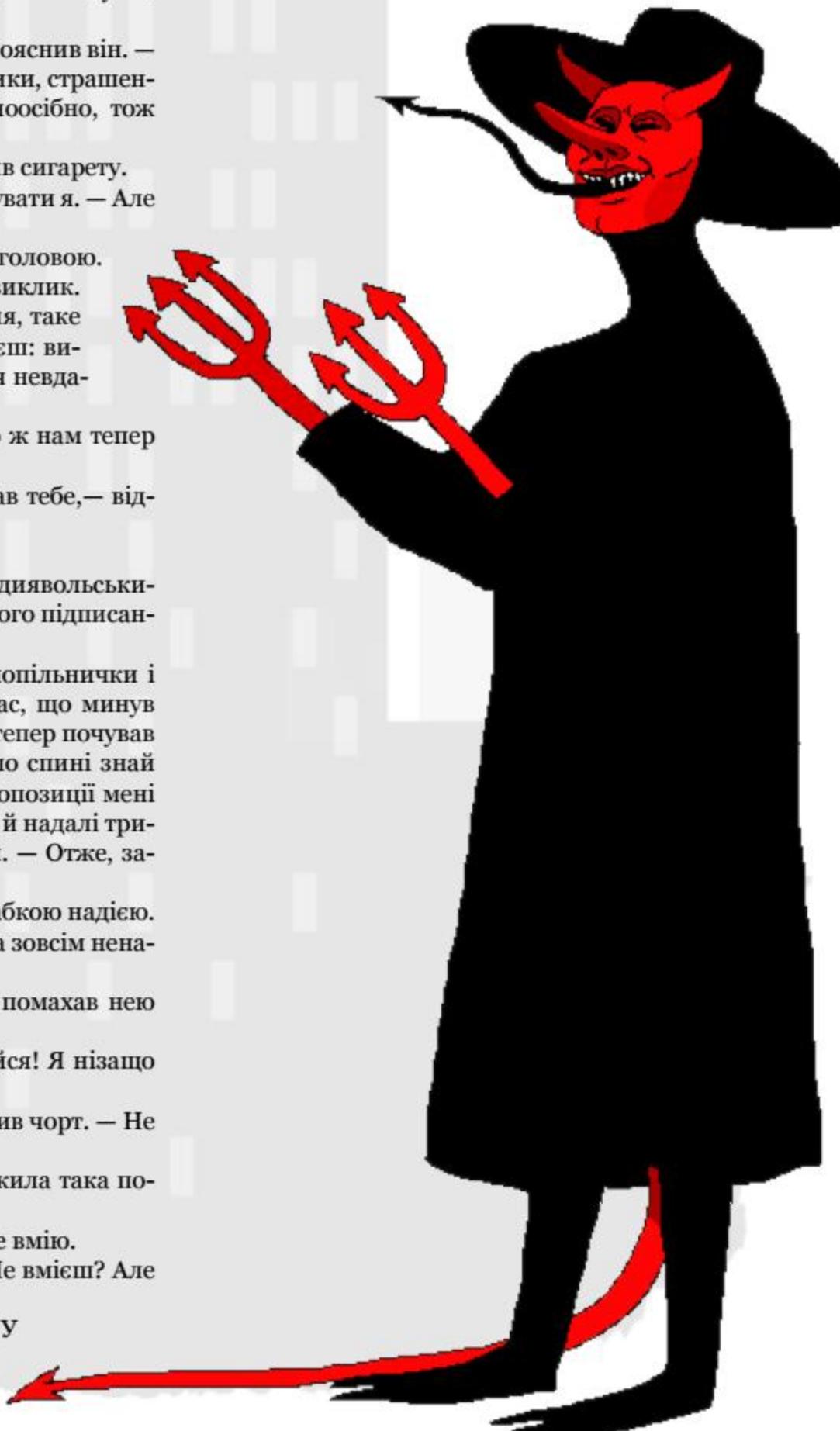
вдахою — надто вже я чесний та чулий, зовсім не пристосований до суворих реалій пекельного життя. — Він важко зітхнув і весь знітився.

За ним зітхнув і я, бо й сам був невдахою в земному житті й ніяк не міг пристосуватися до нього. Мимоволі я відчув якусь душевну спорідненість з цим бідолашним сином потойбіччя.

— А колись я вважався найздібнішим серед ровесників, — продовжив бідкатися чорт. — З відзнакою закінчив навчання, на відмінно пройшов практику, в буквальному розумінні цього слова зірки з неба хапав, був нагороджений почесною грамотою Його Сатанинської Високості — а це, знаєш, неабияка честь. Мій татусь, царство йому підземне, так пишався мною, так пишався, все мріяв колись побачити мене Темним Ангелом... Добре, що він не дожив до моєї ганьби.

— А що з тобою трапилося? — співчутливо поцікавився я.

— Сам бачиш, що! По закінченні вишого пекельного університету імені Веліала я був призначений дияволом-спокусником другої категорії... І ось, скотився аж до восьмої.

Ллюстрація: triple65forkedtongue

— Яким чином?

— Відповідно до Статуту,— пояснив чорт,— за три неділі спроби спокушення поспіль диявола-невдаху автоматично переводять на щабель нижче. Так я й потрапив до восьмої категорії.

— Зрозуміло,— сказав я і загасив недопалок у попільніці. Наступної миті між моїми пальцями з'явилася нова сигарета, на кінці якої жеврів вогник. Я вдячно поглянув на чorta:

— О! Спасибі!

— Пусте! — чорт мляво махнув рукою. — Люблю робити людям маленькі послуги, причому задарма. — Він зітхнув. — Отакий я чудернацький, сказати б, нетрадиційний диявол. — I з виразом процитував Фауста: — «То хто ж ти є?» — «Частина тої сили, що вічно прагне зла і вічно творить благо». — Начитаний виявився дідько!

— Виходить, ти вже примудрився не спокусити щонайменше вісімнадцять душ? — спитав я, подумки зробивши відповідні підрахунки.

— Двадцять,— похмуро підправив мене чорт. — Ти будеш двадцять перший.

— Невже так часто трапляються у вас такі непорозуміння, як от зі мною?

— Та ні, ти в моїй практиці перший. Всі інші викликали мене свідомо, спеціальними заклинаннями, вони самі прагнули закласти свої душі.

— I в чім же була заковика?

— Вони бажали нездійсненого.

— Що? — здивовано перепитав я.

— А що ти думав! — Чорт стенув плечима. — Я ж не всемогутній. I немає на світі нікого всесильного і всемогутнього, бо такий може бути лише один-єдиний, а тільки нас, дияволів-спокусників, кількасот тисяч. А ще є Бородань зі своєю бандою розбійників...

— Який бородань?

— Та Бог, хто ж іще.

— Так-так-так, зрозуміло,— сказав я і більше нічого додати не зміг.

— От, приміром,— вів далі чорт,— викликає мене дев'ятиніг з шістдесят четвертої Лебедя, лікар за фахом, і каже: бери мою душу на віки-вічні, бери мене всього з тель-бухами, тільки зроби, щоб усі люди... тобто дев'ятиноги не хворіли ні на які хвороби.

— Шляхетне прохання,— прокоментував я.

— Проте нездійснене. Бо ж інші дев'ятиноги, знай, вимагають від інших моїх колег наслати на своїх недругів різного штибу болячки.

— Паскудна річ — життя,— зі скрухою констатував я.

— I не кажи! — Чорт форкнув, як кінь. — Паскудніше бути не може... Я б радо вилікував усіх хворих дев'ятиногів з шістдесят четвертої Лебедя, але це потягло б за собою численні порушення інших кабальних угод, що неприпустимо. Тому, згідно з інструкцією, я мусив спокусити того шляхетного лікаря чимось здійсненим — багатством, славою, владою, жінками... цебто дев'ятиніжками... — Він уже вкотре зітхнув. — Але не можу я, не можу! Це понад мої сили — губити добрі душі.

— Ти справді дивовижний чорт,— сказав я.

Мій співрозмовник мляво кивнув і похнюпився.

— Отже, ти,— знову заговорив я,— не спокусивши мене, перейдеш до дев'ятої категорії?

— Гірше,— сумовито відповів чорт. — Значно гірше. Дев'ятої категорії дияволів-спокусників не існує, восьма найнижча. Я стану дияволом-слугою при якісь із відьом... Бр-р! — Він здригнувся всім тілом. — Це жах! Брудне чаклування, приворотні й відворотні зілля, крива ві шабаші, таке інше. Але що найгірше, що найгідкіше... — Чорт змовк і затулив морду пазуристим руками. Моє серце розривалося від жалю до нього.

— То що ж найгідкіше? — за хвилю спитав я.

— Розумієш,— став пояснювати чорт, опанувавши себе,— геть усі відьми збоченниці. Вони... — I він почав розповідати мені такі бридкі, огидні, паскудні речі про сексуальні уподобання відьом, що мій шлунок ледве не вчинив заколот проти недавно з'їденого обіду.

— Який жах! — з почуттям сказав я, урвавши чортову розповідь на найогидніших подробицях. — Тобі не позаздриш.

— Авжеж, авжеж...

— Мені дуже шкода тебе,— квапливо додав я. — Ale нічим, повір, зарадити твоєму лихові я не можу. Не продавати ж тобі свою душу! Зрозумій мене правильно...

— Та розумію,— сказав чорт. — Чудово розумію... — Раптом у його очах спалахнули вогники надії. — A знаєш, людино...

— Називай мене Олегом,— велиcodушно дозволив я.

— Гаразд, Олеже. А ти можеш називати мене просто Альфредом.

Я згідно кивнув, і чорт продовжив:

— Так от, Олеже, ти все-таки можеш допомогти мені, не гублячи при тім свою душу.

— I як?

Певний час чорт набирається рішучості.

— Та є одна хитрість,— сказав він нарешті. — I ніякого ризику, повір мені на слово.

— Ну?

— Ми представимо все так, буцімто ти викликав мене на магічний поєдинок, укладемо стандартну кабальну угоду, зареєструємо її...

— Hi! — жорстко промовив я, як відрубав. — Тільки не це!

Чорт похнюпився в безнадії.

— Ну, от! Ти навіть не вислухав мене, а вже заперечуєш.

Я зручніше влаштувався на канапі, трохи заспокоївся і сказав:

— Гаразд, вислухаю тебе. Ale наперед нічого не обіцяю.

I я таки вислухав Альфреда. Вислухав і погодився!

Навіть зараз, пишучи ці рядки, я відчуваю, як усередині мене проймає крижаним холодом жах — адже ж чорт міг залюбки обдурити мене, обвести круг пальця. Відверто скажу: я й досі не в змозі переконливо обґрунтувати це своє рішення. Я просто повірив чортові, повірив у його чесність, в його порядність! Повірив, що йому осточортіло пекло, що він (як сам сказав) відчорткуватий. Певно, повірив я тому, що й сам почувався чужим серед людей, був відлюдкуватий, некомунікабельний. I ще одне. Я пожалів Альфреда, він до сліз розчулів мене детальними описами побуту дияволів на службі у відьом.

Отож ми уклали угоду, і на дванадцять годин я віддав себе під чортове чесне слово. Коли всі формальності були залагоджені, Альфред сказав:

— A тепер нам слід обміти угоду. Та й випити за успіх не завадило б.

I посеред кімнати виник стіл, ряснно заставлений різними найдками та напоями, декотрі з яких мені навіть не снилися. Ми влаштувалися на м'яких стільцях і випили за успіх.

— Слухай-но, Альфреде,— звернувся я до нього, коли алкоголь вдарив мені в голову. — Чи не міг би ти перекинутися на когось іншого. А то вигляд у тебе трохи... e-e... непрезентабельний.

— Це статутний вигляд диявола-спокусника восьмої категорії,— пояснив чорт. — Так належить за Статутом. Ale оскільки я зараз працюю за угодою... Ким би ти хотів мене бачити?

Я замислено почухав потилицю, і погляд мій впав на томик Булгакова, що стояв на книжковій полиці.

— Котом!

За мить навпроти мене сидів моторошних розмірів, чорний, мов сажа, котисько, достоту такий, яким я уявляв Бегемота, і попивав якусь темну рідину з величенього кришталевого келиха.

— Це я, Альфред,— сказав кіт, тикаючи собі в груди лівою лапою. — А це,— вказав на келиха,— валер'янка. Влаштовує?

Мене це цілком влаштовувало. Наш маленький бенкет тривав.

Ллюстрація: orryso-on-the-wall

Наступного дня я прокинувся надзвичайно рано, о сьомій ранку, і не вилежувався за своїм звичаєм, а відразу ж сів у ліжку, протираючи заспані очі. У кімнаті я був не сам — переді мною стояло троє чортів. Аж троє!

Один з них був мій учорашній знайомий Альфред фон Бурбурмуло, обабіч його тримали за лікті двоє колег. О! То були справді респектабельні чорти — здоровенні, по-бісівськи красиві, величні та гордовиті. Як вони відрекомендувалися, дияволи найвищої категорії, Темні Ангели Потойбіччя, радники Великого Коля Нечистого. Безперечно, подумав я, це представники пекельної еліти. На їхньому тлі Альфред мав ще жалюгідніший вигляд, ніж учора, а проте, як він не ховав від мене свій погляд, я все ж завважив у його очах тріумфальний блиск.

— Людино! — заговорив один з дияволів-радників.

— У чесному поєдинку ти здолав колишнього диявола-

спокусника восьмої категорії Альфреда фон Бурбурмуло. Згідно з укладеною між вами угодою, затвердженою канцелярією Його Сатанинської Високості, згаданий вже Альфред фон Бурбурмуло надається тобі в якості диявола-слуги в довічне користування з правом передачі у спадок.

Темні Ангели турнули Альфреда в спину, і він розтягнувся на підлозі біля моїх ніг.

«Вдалося таки!» — промайнула в моїй голові радісна думка.

— А також,— підхопив другий респектабельний чорт,— на відзнаку за продемонстровані тобою чаклунські здібності Його Сатанинська Високість князь Пітьми присвоює тобі вчений ступінь доктора чорної магії. — I він передав мені грамоту з цупкого сірого паперу.

Я машинально взяв її в руки і так і прикипів очманілим поглядом до кривавого кольору готичних літер, а надто ж до розгонистого підпису в кінці тексту «Altissimus Satanas», що навіть не зразу помітив зникнення обох дияволів-радників.

До дійсності мене повернув Альфред. Він знову перекинувся на кота Бегемота і голосно нявкнув, запрошуєчи мене до уваги.

— Отже, все вдалося! — констатував я очевидний факт.

— А ти сумнівався! — самовдоволено мовив мій диявол-слуга. — Недарма ж я закінчив навчання з відзнакою. — Він настовбурчів свого здоровенного пухнастого хвоста і повагом пройшовся по кімнаті. — Шкода, що ти не міг бачити цієї космічної вистави... ба навіть не вистави — це був шедевр, це було неповторне видовище. Альфред фон Бурбурмуло змагається сам з собою, перемагає сам себе і пошиває геть усіх у дурні. — Чорт сардонічно зареготав. — Чого вартій був один тільки Бородань, що, знай, з'являвся на зоряному тлі й благословляв мене в твоїй подобі. А Сатана... — Раптом він замовк, ураз зменшився до розмірів звичайного кота і шмигнув під канапу.

— Що це ще таке? — здивувався я.

Відповідь не забарилася: переді мною виник стрункий здоровань у довгій до п'ят світло-лазурівій з золотим шитвом туніці, оперезаний широким бліскучим пасом. Голова його, безрога, мало не торкалася стелі, а за плечими ворушилися схожі на лебедині білі крила.

— Слава Ісусу Христу! — урочисто виголосив він.

— Воїстину слава! — з гідністю відповів я. На той час уже ніщо не могло вивести мене з рівноваги.

Здоровань відрекомендувався: Ангел Небесний четвертого ступеню досконалості. Я запевнив його, що він зробив мені велику честь одним тільки фактом відвідин моєї скромної оселі. Після обміну пишними вітальними промовами Ангел перейшов до суті справи:

— Людино, створіння Боже! Господь на всемогутній, владика і творець усього сущого на Землі і поза нею, вітає твою звитягу над дияволом, як один з кроків до повного й цілковитого торжества Діла і Слова Христових у світі.

Я відповів, що просто вбитий виявом такої високої уваги до моєї нікчемної персони, та насамкінець все ж визнав, що маю деякі, хай і мізерні, заслуги перед Небесами.

— На відзнаку за твою доблесті у боговгодній справі,— сказав Ангел,— і непохитну твердість у вірі, без якої ти не здолав би брудного слугу ворога роду людського, Господь наш присвоює тобі почесне звання звитяжця нечистої сили і надає тобі вчений ступінь доктора білої магії, а також дарує відпущення усіх гріхів на тисячу років уперед.

У своїй прощальній промові я перевершив самого себе. Ангел був зворушений, навіть зронив кілька скучих слезин і запевнив, що Небеса не забудуть моего подвигу.

Коли він нарешті щез, я оглянув залишенну ним грамоту небесного кольору з золотими письменами на ній і вже без особливих емоцій прореагував на акуратний підпис: «Dominus Deus».

Тим часом Альфред вибрався з-під канапи і, вигнувшись дугою, промовив:

— Не думав я, що ти такий лицемір, друже. Мов слової заливався.

— Я теж не думав,— сказав я. — Життя змусило.

— Та й Бородань гарний овоч. Скупердяй! Ні на що матеріальніше за відпущення гріхів не спромігся.

— Не біда, і відпущення не завадить. Тим паче, аж на тисячу років.

— Отже, почнемо грішити? — спитав чорт.

— Що ж, почнемо.

— З чого саме?

Я на хвилю замислився. Тепер, коли я міг зажадати і негайно ж отримати практично все — і багатство, і славу, і почесті, і владу, і таке інше (особливо, таке інше), — було від чого розгубитися.

— Щонайперше давай сніданок і каву з сигаретами,— сказав я. — А далі видно буде. Над таким питанням слід ґрунтовно подумати.

— Гаразд,— мовив чорт, і я отримав сніданок, каву та сигарети. — Попоїж, а я тим часом подбаю про речі першої необхідності. — З цими словами він зник.

Щойно я впорався із сніданком і викурив дві дуже дорогі сигарети, попиваючи смачну каву, як повернувся мій чорт з купою якихось паперів.

— Що це? — спитав я.

— Речі першої необхідності.

«Спокійно!» — сказав я собі й заходився переглядати ці «речі першої необхідності».

Господи, чого там лише не було! І документи на володіння розкішними помешканнями в усіх великих містах Землі, і заміські вілли, справжні палаци, і автомашини, і яхти, і літаки, і мільйонні банківські рахунки, і кількадесят паспортів громадянина різних країн на різні імена, але всі з моєю фізією на фото...

— Ух! — сказав я, потираючи лоба. — І це ти називаєш першою необхідністю?

— Так,— кивнув чорт. — А що далі, то вже на твій розсуд. Резиденції на інших планетах, міжзоряні яхти тощо. Та, сподіваюсь, ти дотримуватимешся нашої домовленості?

— Авжеж, безумовно... Стоп! А це що таке? — Я взяв до рук товстий альбом і перегорнув кілька сторінок: там були великоформатні фотографії (ні, ні, цілком пристойні). — О, Боже!

— Це дівчата,— пояснив Альфред.

— Сам бачу, що не крокодили.

— Гарні дівчата, правда? Визнай, що в мене непоганий смак.

— Визнаю.

Дівчата в альбомі були гарні й різні. Блондинки, брюнетки, шатенки, русяви, руді, чорно-, синьо-, каро-, сіро-, зелено- окі — і всі надзвичайно вродливі.

— Я подумав,— озвався Альфред,— що такій поважній людині, як ти, зовсім не годиться бути неодруженим. Обираї, хто тобі до вподоби, а я миттю представлю детальні біографії та характеристики. Гадаю, що для початку чотирьох дружин буде досить. Як казав колись Магомет...

— Магомет мені не указ,— урвав його я, хитаючи головою. — Я християнин.

— Та невже? — осміхнувся чорт. Я почервонів.

— Ну, в кожнім разі, я прихильник моногамії. Один чоловік — одна жінка.

Альфред знизав плечима:

— Що ж, тоді обираї одну.

Я ще трохи помилувався гарненькими личками в альбомі, потім з зітханням закрив його і рішуче відклав убік.

— Невже не сподобалися? — стривожився чорт. — А я ж бо так намагався догодити тобі.

— Та ні, все гаразд. Твоєї вини тут немає, ти добре попрацював, але...

— Але? — пожвавішав чорт. — Маєш на оці дівчину, проте вона нехтує тобою?

Я на мить завагався.

— Ну, не зовсім так, а... От якби десь на світі існувала дівчина, схожа на ту, яку я собі уявляю...

— Все, що ти тільки можеш собі уявити, десь та існує,— авторитетно запевнив Альфред. — І дівчата не становлять винятку.

— У такому разі... — Все ще вагаючись, я підійшов до комп’ютера, ввімкнув його і відкрив файл лише вчора додісаного роману. — Ось, почитай, і ти все зрозумієш.

Чорт улаштувався в кріслі перед комп’ютером і швидко став читати, мало не щосекунди натискаючи клавішу «PageDown». З такими темпами він закінчив його, коли я допивав третю чашку кави і допалював шосту сигарету поспіль.

— Ну як? — з хвилюванням запитав я.

— Буває й гірше,— втішив мене чорт. — І нічого, друкують.

— Я не про те,— шаріючись, мовив я. — Вона... Така, як вона, існує?

— Ще б пак! Звісно, існує. Я вже казав тобі, що...

— То розшукай її. І якнайшвидше.

Чорт загадково всміхнувся, підморгнув мені — і тієї ж митті настирливо задзеленчав дзвінок у двері моєї квартири.

Я невдоволено поморщився:

— Кого це там чорт приніс?! У такий відповідальний момент. — І, зітхнувши, пішов відчиняти.

Я не помилувався — гостя справді чорт приніс. Мій чорт. І не гостя, а гостю. Я її зразу відізнав. Не міг не візнати...

Отак ми й живемо — я, мій чорт і Вона — дівчина моєї мрії, моя єдина дружина. Я щасливий з Нею, а Вона — зі мною. Вона твердить, що не була щаслива, поки не зустріла мене, і я охоче вірю Їй, бо й сам не був щасливий без Неї. Зате зараз нашому щастю немає меж.

Мій чорт теж щасливий. Ми не надто докучаємо йому своїми бажаннями (часом він навіть дорікає нам, що ми нехтуємо його товариством), і Альфред фон Бурбурмуло, диявол-слуга доктора чорної та білої магії, звітязця нечистої сили, фактично став сам собі господарем, вільним митцем у царині чаклунства. Чого тільки він не виробляє — і все собі на втіху, для душі, яка в нього, безумовно, є, і дуже добра, хоч сам він це заперечує. Зрідка й ми приїднуємося до його розваг, побешкетуємо трохи, розвіємося, одно слово, не нудьгуємо.

Наприклад, наступної весни збираємося завітати в Москву — і не просто так, а по-булгаківськи. Одного травневого вечора на Патріарших відбудеться дуже цікава історія! Щоправда, Берліоза, Бездомного, Ліходеєва та інших у Москві немає, та Альфред запевняє, що це невелика біда. Подібні до них завжди знайдуться — треба лише пошукати.

Ніл Стівенсон

(уривок)

Переклад: Остап Українець

Руфус Маккварі бачив, як це відбувається над чорною стягою гірського хребта Брукс, що у Північній Алясці. Там він керував шахтою. Ясними ночами Руфус виїздив пікапом на верхівку гори, яку вони з працівниками незмінно тельбушили із дня на день. Відтак із багажника пікапа він діставав свій телескоп, дванадцятидюймовий Кассегрен, скеровував його вгору і дивився на зорі. Коли холод проймав уже до кісток, він залазив назад у кабіну (двигун він не глушив ніколи) і тримав руки просто над обігрівачем доти, поки знову починав відчувати пальці. Тоді, остаточно зігрівшись, він знову брався працювати пальцями, зв'язуючись із друзями, рідними та незнайомцями по всьому світу.

Тоді їхав геть.

Коли вибухнув Місяць, і Руфус переконався в тому, що те, що трапилося, трапилося насправді, він негайно запустив додаток, який показував розташування різноманітних природних і рукотворних небесних тіл. Відтак перевірив місцезнаходження Міжнародної Космічної Станції. Вона, як виявилося, летіла у небі на висоті 260 миль і за 2,000 миль на південний від нього.

Руфус поклав на коліно виготовлений власноруч у власній майстерні пристрій. Пристрій складався з невеличкого телеграфного ключа, який виглядав років десь так на 150, а встановлений був на пластиковому блоці, що кріпився липучкою до його коліна. Почав вибивати крапки і тире. Гнучка антена, прикріплена до бампера пікапа, посилала сигнали до зірок.

На висоті двісті шістдесят миль, за дві тисячі миль на південний від нього, крапки і тире зазвучали з пари дешевих динаміків, пристебнутих до кабельної коробки у перелюдненому циліндричному модулі, який був однією із частин Міжнародної Космічної Станції.

До одного з кінців МКС був прикріплений неправильної форми астероїд під назвою Амальтея. Якби трапилась геть малоймовірна подія і його, доставивши на землю, поклали на футбольне поле, він би простягнувся від одного штрафного майданчика до іншого, повністю закривши центральний круг. Астероїд дрейфував навколо сонця чотири з половиною мільярди років, невидимий неозброєному оку, невидимий навіть через телескопи, незважаючи на те, що його орбіта була вельми схожа на земну. У класифікаційній системі, яку використовують астрономи, це означало, що він належить до астероїдів Арджуна. Через навколоземну орбіту Арджун існує велика вірогідність того, що вони увійдуть у земну атмосферу і впадуть десь у незалюднених місцях. Проте з тих само причин, до них легко наблизитись і їх легко зловити. І саме ці два фактори, хороший і поганий, привертали до них увагу астрономів.

Амальтею помітили за п'ять років до цих подій за допомогою групи обладнаних телескопами супутників, запущених «Арджуна Експедішнз» — розташованою в Сіетлі компанією, фінансованою техномільярдерами для

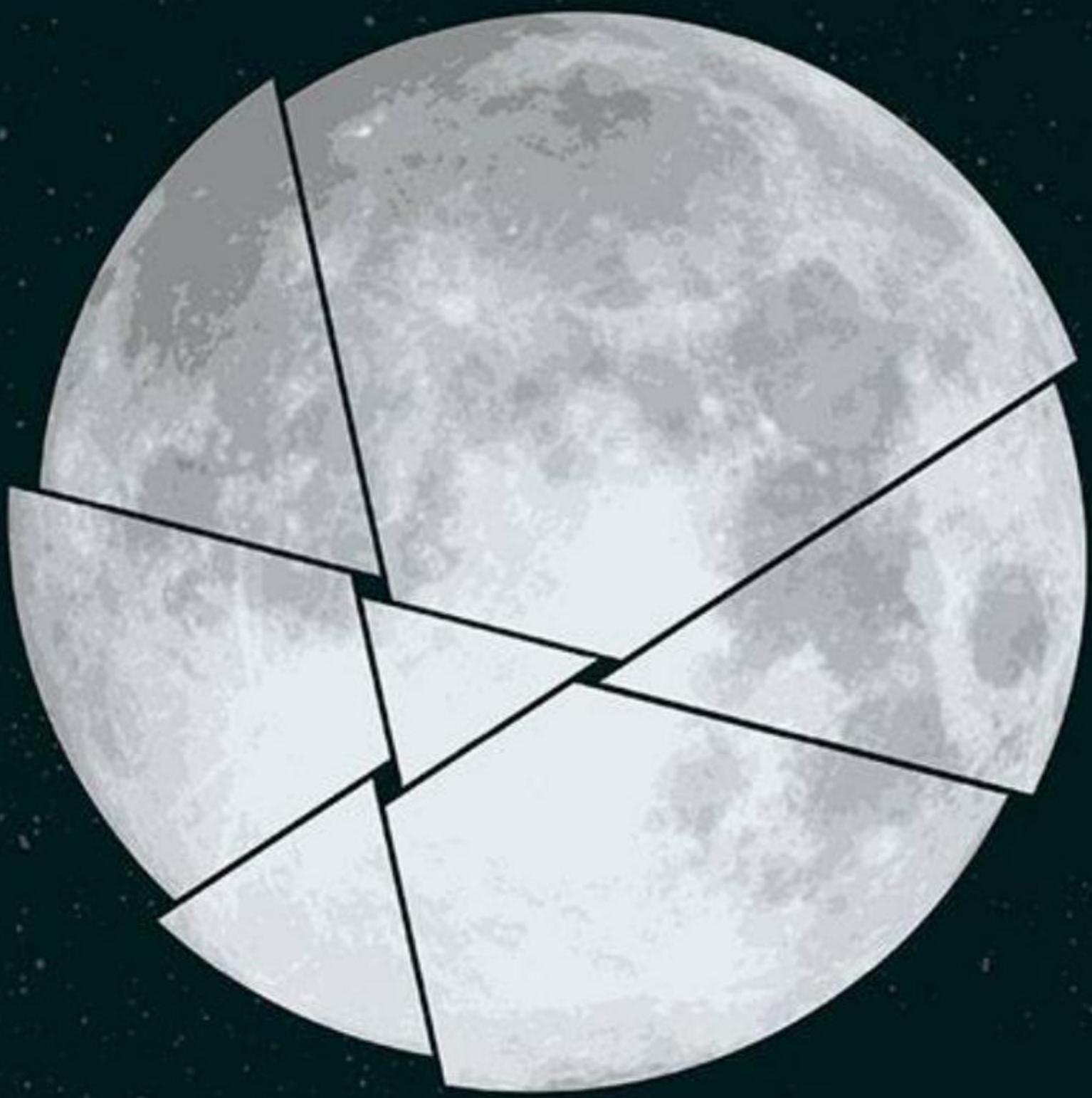
нагального видобутку корисних копалин із астероїдів. Її визнали небезпечною, оцінивши вірогідність зіткнення із Землею впродовж наступних ста років у 0.01 відсотка, тож вирішено було запустити ще одну групу супутників, яким належало захопити її та перенести на геоцентричну (навколоземну, а не навколосонячну) орбіту, яка поступово збіглася з орбітою МКС.

Тим часом просувалося заплановане розширення МКС. До станції з обох боків кріпили нові модулі — надувні та заповнені повітрям металеві цистерни, які надсилали ракетами. На передньому кінці — на носі космічної станції, якщо вона уявляється вам таким собі дивним птахоподібним об'єктом, що літає десь навколо світу — облаштовували дім для Амальтеї та проекту з видобутку корисних копалин на астероїдах, який мав вирости навколо самого небесного тіла. Водночас у хвостовій частині звели тороїд, — житловий модуль у формі бублика, що мав близько сорока метрів у діаметрі, — який, обертаючись, наче карусель, створював слабку гравітацію.

У певний момент, поки велися всі ці вдосконалення, люди перестали називати її Міжнародною Космічною Станцією, а почали звертатися до старої товаришки не інакше як Міксі. Збіг чи ні, але це прізвисько зажило популярності саме тоді, коли роботу над обома кінцями космічної станції очолила жінка. Діна Маккварі, п'ята дитина і єдина донька Руфуса, відповідала за більшість робіт, які велися на передній частині Міксі. Айві Сяо керувала всією МКС і мала намір особисто контролювати зведення тороїда у «хвості».

Коли Діна не спала, вона більшість часу проводила у передній частині Міксі, у невеличкій робочій зоні («моя майстерня»), звідки крізь невеличке кварцове вікно могла дивитися на Амальтею («моя дівчина»). Амальтея складалася з нікелю та заліза — важких елементів, які, очевидно, опустилися до гарячого осердя невідомої прадавньої планети задовго до того, як її в незапам'ятні часи знищила якась катастрофа. Інші астероїди складалися з легших речовин. Так само як схожа із земною орбітою Амальтея робила з неї рівноцінно загрозу і чудовий об'єкт для дослідження, щільна консистенція металів ставала тріскою в дуплі, коли йшлося про переміщення Амальтеї Сонячною системою, проте і вивчення її обіцяло бути перспективним. Деякі астероїди складаються переважно з води, яку можна видобувати для побутового споживання, або розкладати на оксиген із гідрогеном, щоби заправляти ракети. Інші — багаті дорогоцінними металами, які можна привозити на Землю і продавати.

Таку нікелево-залізну брилу, як Амальтея, можна переплавити на складники і використати для зведення обертальних житлових відсіків. Проте подібна операція за межами дрібного експериментального масштабу вимагала розробки нових технологій. Використання живої сили професійних шахтарів навіть не обговорювалось, бо посилати їх на орбіту із забезпеченням їхньої життєдіяльності було б надто дорого. Роботи були цілком очевидним

Ніл Стівенсон

CiNViC

рішенням. Діну відправили на Міксі закласти підвалини роботехнічної лабораторії, яка би складалася із шести чоловік. Баталії у Вашингтоні навколо розподілу бюджету скоротили цю кількість до однієї людини.

Її направду така робота подобалася. Вона зростала у віддалених місцях, подорожуючи зі своїм батьком Руфусом, матір'ю Катериною і чотирма братами поміж різними твердопорідними шахтами у місцевостях на кшталт хребта Брукс на Алясці, пустелі Карру в Південній Африці та Пілбари на заході Австралії. В її акценті вчувалися відгомони всіх цих місцин. Її навчали вдома — батьки і деякі приватні вчителі, на яких їм щастливо натрапити, хоч ніхто з них і не пропримався більше року. Катерина ознайомила її з тонкощами гри на піаніно та фігурного складання серветок, а Руфус пояснював її математику, військову історію, азбуку Морзе і правила користування вибухівкою — все це до двадцяти років, коли під час усного голосування за обідом її визнали надто розумною, а відтак непридатною для життя на шахті. Її відіслали у пансіон на Східному Узбережжі Сполучених Штатів, оскільки її родина — хоч раніше вона не помічала навіть натяку на це — виявилася дуже і дуже заможною.

У школі вона виявилася здібною футболісткою і використала цей талант для здобуття спортивної стипендії у Пенні. На другому курсі вона розтягнула собі передню хрестоподібну зв'язку у правому коліні, поставивши тим самим хрест на спортивній кар'єрі, відтак серйозніше взялася за вивчення геології. Це, та ще три роки стосунків із хлопцем, якому подобалося складати роботів, плюс минуле, пов'язане із шахтовим промислом, зробило з неї ідеального кандидата на ту посаду, яку вона зараз займала. Тісно співпрацюючи із робозадротами на terra firma — а то була суміш університетських дослідників, фрілансерів із середовища хакерів та розробників і офіційного персоналу «Арджуна Експедішнз» — вона програмувала, тестувала й оцінювала справжній звіринець роботів, розміри яких варіювалися від таргана до кокер-спаніеля, й основними завданнями яких було пересуватися поверхнею Амальтеї, аналізуючи мінералогічний склад, відколювати шматочки породи і приносити їх до невеликої гамарні, яка, як і все на цій станції, була пристосована для роботи в космічному середовищі. Одержані в цьому пристрой зливки сталі навряд чи згодилися б за розміром навіть для прес-пап'є, але то були перші речі, виготовлені за межами Землі, і зараз вони притискали важливі папери до письмових столів мільярдерів по цілій Кремнієвій Долині, будучи радше екзотичними абиціями й ознаками статусу, аніж предметами широкого вживання.

Руфус, запеклий радіолюбитель, який досі використовував морзянку для зв'язку з усе меншою кількістю старих друзів по всьому світі, виявив, що налагодити радіопередачу між Землею та Міксі доволі просто, за умови, що передача відбувається в межах лінії прямої видимості (принаймні, коли Міксі перебуває безпосередньо над ним), і що відстань навіть за мірками аматорського радіотут важить небагато. А оскільки Діна жила і працювала у майстерні роботів, серед паяльного приладдя, запчастин та електроніки, її неважко було змайструвати невеличкий приймач, додержуючись інструкцій свого тата. Пристебнутий до перегородки, він звисав над її робочим місцем, видаючи тихе рівне шипіння, яке цілковито тонуло в фоновому ревінні станційної системи вентиляції. Іноді приймач пищав.

Якби хтось у відкритому космосі глянув на той кінець Міксі, на якому працювала Діна, за кілька хвилин після того, як Агент знищив Місяць, він би, передовсім, побачив Амальтею: величезний, вузлуватий шмат металу, подекуди досі вкритий космічним пилом, притягнутим туди крихітним гравітаційним полем за незліченні роки,

а подекуди — близькучий, уже начисто відполірований роботами. На його поверхні постійно метушилася ціла зграя різноманітних роботів, які належали до чотирьох різних «видів»: один був схожий на змію, інший пересувався поверхнею, наче краб, ще інший скидався на якусь подобу оберталого геодезійного купола, а останній нагадував рій комах. Вони час від часу спалахували світлом синіх та білих світлодіодів, за допомогою яких Діна їх відстежувала, лазерами, якими вони сканували поверхню Амальтеї, та сліпучим пурпурівим світлом електричних дуг, якими вони врізалися в поверхню. В той час Міксі була в тіні Землі, на нічному боці планети, тож довкола була непроглядна темрява, якщо не брати до уваги білого світла, яке лилося крізь маленьке кварцове віконечко біля робочого місця Діни. Віконечко було настільки маленьким, що у його прорізі навряд чи змогла б уміститися бодай її голова. Її солом'яного кольору волосся було коротко підстрижене. Діна ніколи особливо не дбала про свою зовнішність: ще на шахтах брати постійно змутилися з неї, намагаючись присоромити щоразу, коли вона експериментувала з одягом чи косметикою. Коли у шкільному альбомі її охарактеризували як «шалапутну», Діна сприйняла це як попередження і вдарилася у своєрідне дівоцтво, яке тривало всю її юність аж до двадцяти з хвостиком, і закінчилось тільки тоді, коли вона почала перейматися, що на зборах інженерів її не сприйматимуть серйозно. Присутність на Міксі означала присутність в Інтернеті: від відповідей на прописані до найдрібніших деталей рекламні інтерв'ю NASA до присутності на випадкових кадрах, які постили на Фейсбуці її друзі-космонавти. Її втомило довге волосся, яке постійно розвівалося хмарою в умовах нульової гравітації, тож після кількох тижнів марних спроб утримати його при купі за допомогою бейсболки, Діна вирішила, що від короткої стрижки її буде більше користі. Коментарі щодо стрижки засмічували цілі терабайти в Інтернеті — головно від чоловіків, та ще кількох жінок, яким явно нікуди більше було згадати свій час.

Вона, як і завжди, сиділа, вступивши у монітор свого комп'ютера, помережаний рядками коду, який керував поведінкою роботів. Більшість розробників програмного забезпечення пишуть код, компілюють із нього програму, а тоді запускають програму, щоби пересвідчитись, що вона працює належним чином. Діна писала код, передавала його роботам, які метушились поверхнею Амальтеї всього за кілька метрів від неї, а тоді дивилася з вікна, чи її код працює. Тим, які знаходились найближче до вікна, діставалося найбільше уваги, тож тут був такий собі природний відбір у дії — роботи, що не відходили далеко від холодного погляду блакитних материних очей, ставали найрозумнішими, а ось ті, що виrushали на темний бік, так ніколи й не розвивалися.

Хай там як, увага Діни постійно була прикута або до екрана, або до роботів, і так тривало вже багато годин, аж поки із динаміка, пристебнутого до перегородки, не долинула серія коротких сигналів. Її погляд миттєво розфокусувався, а мозок тим часом автоматично перетворив послідовність крапок і тире на послідовність літер і цифр: умовний виклик її батька.

— Не зараз, тату, — промурмотіла вона, по-дитячому винувато зиркнувши на телеграфний ключ з міді та дуба, який він їй колись подарував — пережиток вікторіанської доби, за величезні гроші куплений на і-Бей під час шалених торгів, у яких Руфус був непримиренним суперником директорів наукових музеїв та дизайнерів інтер'єру.

ПОГЛЯНЬ НА МІСЯЦЬ

— Не зараз, тату, я знаю, що Місяць гарний, я саме налагоджує метод...

ЧИ ТЕ, ЩО НИМ БУЛО

— Га?

Вона притислася лицем до віконечка і повернула голову в пошуках Місяця. І побачила те, що ним було. Всесвіт змінився.

Його звали Дюбуа Джером Ксав'є Гарріс, Ph.D. Французьке прізвище йому дісталося від предків із Луїзіані по материній лінії. Гарріси були чорношкірими канадійцями, предки яких прибули до Торонто за часів рабства. Джером і Ксав'є — імена святих, і то відразу двох, щоби почуватися в більшій безпеці. Його родина перетнула кордон в окрузі Детройт-Віндзор. Звісно ж, у школі друзі дражнили його Дубасом, принаймні тоді, коли ті ще були надто малими, щоби розуміти, що «дубасити» на сленгі означає курити марихуану. Зараз же переважна більшість людей прозивала його Док Дюбуа, бо він чимало світився на телебаченні, і саме так його відрекомендовували модератори ток-шоу та різні телеведучі. Його робота на ТБ полягала в тому, щоби популяризувати науку широкому загалу, слугувати таким собі громопрівідником для людей, котрі не змогли прийняти все те, що наука намагалася закласти у їхній світогляд і триб життя, і які до ідіотизму щиро намагалися спростовувати наукові здобутки.

В академічній обстанові, а це були головно важливі астрономічні зустрічі та написання статей, він був, звісно ж, доктором Гаррісом.

Коли вибухнув Місяць, Дюбуа саме перебував на благодійному вечорі у дворику Калтеського Атенеуму. На початку вечора це був іще несамовито холодний блакитнобілий диск, що підіймався понад Чіно-Гілз. Звичайним спостерігачам могло здатися, що сьогодні чудова ніч для спостереження за Місяцем, принаймні, за стандартами Південної Каліфорнії, але професійний погляд доктора Гарріса миттю вловив тоненький ореол паволоки навколо світила — хоча, безсумнівно, скерувати телескоп на Місяць у дану мить було би безглуздям. Принаймні, якщо поставити собі за мету займатися наукою. А от зв'язки з громадськістю — то інша справа; входячи у своє амплуа Дока Дюбуа, він час від часу проводив «зоряні вечірки», на яких астрономи-аматори скерувували свої телескопи вгору, постававши собі десь в Ітон-Каньйон-Парку, і спрямовували їх на щось таке попсове, як Місяць, кільце Сатурна чи супутники Юпітера. Зрештою, і сьогодні була непогана ніч для таких вправлянь.

Але він був зайнятий іншим. Він пив хороше червоне вино із багатіями, головно з індустрії технологій, сидячи у шкурі Дока Дюбуа — товариського популяризатора науки з телевізора і стрічки у Твітері, де у нього чотири мільйони фолловерів. Док Дюбуа знов, як розширити собі аудиторію. Він знов, що цим доморощеним технохрінільйонерам подобається сперечатись, що аристократам із Пасадени сперечатися не подобалось, і що світським жіночкам, котрі волочуться туди вслід за чоловіками, подобається, коли їм читають лекції — якщо лекції недовгі та веселі. А ще він знов, що його обов'язком було просто зачарувати цих людей — не більше, — щоби згодом за них узялися професійні фанд-рейзери.

Він саме повертається до бару по ще один келих піно нуар, повністю поглинutий образом Дока Дюбуа, поплескуючи людей по плечах, даючи п'ять або кулак і обмінюючись усмішками, коли нараз один чоловік зойкнув. Всі поглянули на нього. Дубас злякався, що в того влучила якась заблукала куля, чи щось таке. Чоловік завмер, стоячи на одній нозі та витріщившись угору. Одна жінка простежила за його поглядом і заверещала.

І Дубас став, мабуть, одним із кількох мільйонів людей на темній півкулі, які вражено дивилися в небо — шок був настільки сильний, що цілковито перекрив доступ до частин мозку, відповідальних за вищу розумову діяльність на кшталт вміння говорити. Спершу він було подумав — зважаючи на те, що вони були у Великому Лос-Анджелесі, — що перед ними просто чорний проекційний екран, який нечутно підняли в повітря десь над сусіднім кварталом, і зараз вони спостерігають голлівудські спецефекти, трансльовані за допомогою прихованого проектора. Ніхто його не попередив, що готуються такі фігури вищого пілотажу, але, ймовірно, це була якась безмежно чудернацька фандрейзингова багатоходівка, або ж частина зйомок якогось фільму.

Коли він нарешті отяминувся, то збагнув, що безліч телефонів навколо виспівують свої маленькі електронні пісеньки. Зокрема, і його. Пологовий плач нової доби.

Айві Сяо керувала цілою Міксі та більшість часу проводила біля тороїда, частково тому, що там було робоче місце, а частково тому, що вона значно більше прив'язувалася до звичних місць, аніж готова була визнати. Таке фізичне розділення — Айві у хвостовій частині біля тороїда, Діна у передньому відсіку, близько до Амальтеї — для багатьох символізувало різницю між ними, якої насправді не було. Проте інші відмінності були вельми очевидні, от хоча би взяти — для початку — зовнішність: Айві була на чотири дюйми вища, мала довге чорне волосся, з яким давала собі раду, заплітаючи в косу і ховаючи її під комір комбінезона. У неї була тілобудова волейболістки. Вона, єдине дитя холеричних батьків, зростала в Лос-Анджелесі, де здала SAT, виступила на науковому ярмарку і пробилася до Аннаполіса, — далі був ступінь Ph.D. із прикладної фізики у Прінстоуні. Тільки тоді ВМС зажадали від неї проходження служби, яку вона їм завинила на відяку за навчання. Щойно опанувавши керування гелікоптером, вона почала більшість часу проводити на програмі підготовки космонавтів, де швидко досягла значних успіхів. На відміну від більшості космонавтів, які спеціалізувалися на певному завданні, — науковців чи інженерів, на яких покладалися окремі обов'язки, коли корабель виходив на орбіту, — Айві зі своїми льотними тренуваннями була спеціалістом із питань польоту, тобто вона вміла керувати ракетами. Дні Спейс Шаттла давно минули, тож більше непотрібно було задрочувати джойстики, щоб посадити крилату ракету назад на злітну смуту. Але стикування і маневрування космічною станцією на орбіті було ідеальною роботою для когось із моторикою пілота гелікоптера і математично заточеним розумом фізика.

Її службовий список бентежив, навіть трохи лякав людей, на яких подібні речі справляли враження. Діну, на яку подібні речі враження не справляли, все це мало обходило. Те, як вона поводилася з Айві за межами робочого спілкування, дехто вважав неповагою. Дві надзвичайно різні жінки і конфлікт між ними сприяли виникненню історії, значно драматичнішої за правду. Їх обох постійно збивали з пантелику спроби персоналу Міксі та їхніх керівників на Землі прокласти місточок через неіснуюче провалля між ними. Або, що потішало куди менше, використати їх для реалізації воєстину візантійських політичних схем.

Через чотири години після того, як вибухнув Місяць, Діна з Айві та ще десятма членами команди МКС провели зустріч у Банані — найдовшому суцільному відсіку оберталого тороїда. Більшість тороїда подробили передгородками на відсіки — достатньо малі, аби здавалося, що підлога рівна. Але Банан був настільки довгий, що ставала очевидною кривизна підлоги — вона лежала приблизно п'ятдесятиградусною дугою від одного кінця до іншого. «Гравітація» на одному кінці приміщення мала інший на-

прямок, ніж на протилежному. Відповідно і довгий переговорний стіл, що проходив по всій довжині кімнати, був також скривлений. Люди, які заходили з одного кінця, дивилися «вгору» на протилежний край, але не переживали жодного відчуття підйому під гору, рухаючись у його напрямку. Новоприбулі іноді думали, що речі, які лежали деінде на столі, негайно з'їдуть столом «униз», тобто в їхньому напрямку.

Стіни були блідо-жовтого кольору. Звичний набір не надто справного аудіовізуального спорядження мав би показувати живу трансляцію із Землі, теоретично даючи їм можливість прокладати телеміст із колегами у Г'юстоні, Байконурі чи Вашингтоні.

Коли зустріч тільки почалася о A+0.0.4 (нуль років, нуль днів і чотири години, відколи Агент виплив на Місяць), нічого ще не працювало, тож мешканці Міксі мали декілька хвилин на балачку, поки Френк Кеспер і Джебран Гарун гралися з контактами, набирали на комп'ютерах команди і перезавантажували все довкола. Порівняно новачки на Міксі, Френк і Джебран припустилися жахливої помилки, зізнавшись, що вони вміють обходитися з електронікою, тож тепер їх постійно нав'ючували ремонтними роботами. Проте їм обом справді було значно затишніше спілкуватися з електронікою, ніж підтримувати за столом пустопорожні розмови.

«Первинна сингулярність» — такими були перші слова, які Діна почула, проскочивши до кімнати. Гравітація дорівнювала тільки десяти відсоткам від земної, тож «ходіння» не надто відповідало тому, як люди тут пересувалися — то було щось середнє між ходою і польотом, такий собі затяжний алюр.

Ці слова вимовив Конрад Барт, німецький астроном. З реакції інших було зрозуміло, що Айві, котра сиділа саме навпроти нього, була єдиною, хто хоча би трохи втямив смисл сказаного.

— І що це має бути? — запитала Діна, бо така поведінка була вже наче частиною її ролі. Інші з такою побожною пошаною ставилися до Айві та настільки не бажали виказувати своє незнання, що нізащо не запитали б.

— Маленька чорна діра.

— Чому «первинна»?

— Більшість чорних дір утворюються, коли вибухають зірки, — відповіла Айві. — Проте існує теорія, що деякі чорні діри утворилися невдовзі після Великого Вибуху. Всесвіт складався зі згустків матерії. Деякі з цих згустків могли бути достатньо щільні, щоби пережити гравітаційний колапс. Вони могли сформувати чорні діри, які мають не зоряні параметри, а значно менші.

— Наскільки маленькі?

— Не думаю, що існує нижня межа. Справа в тому, що одна з таких дір легко могла пройти невидимою крізь простір і пробити планету фактично наскрізь. Колись була теорія, що це стало причиною Тунгуського інциденту, але її спростували.

Діна про це знала, але питала просто тому, що любила про це говорити: столітньої давнини великий вибух на Сибіру, що зніс мільйони дерев посеред ніщоти.

— То була велика подія, — сказала Діна, — але не настільки, щоби підривати Місяць.

— Щоби підривати Місяць, знадобилася би більша і швидша діра, — сказала Айві. — Слухай, це ж лише гіпотеза.

— Але зараз її вже нема?

— Давно вже нема. Це ж як куля крізь яблуко.

Діна зненацька зачудувалася, що про такого масштабу подію вони розмовляють настільки буденно. Але іншого способу поговорити про це не було. Емоцій виявилось недостатньо, щоби вмістити в себе такі поняття. До того ж, поки що для них це був просто візуальний ефект, так наче

вони побачили це в кіно із вимкненим звуком.

— А чи вплине зникнення Місяця на приплив і відплив? — запитала Ліна Ферейра. Як морський біолог, вона цілком природно стурбувалася чимось на кшталт припливів. — Їх же викликає місячна гравітація?

— І сонячна, — додала Айві, кивнувши і ледь помітно всміхнувшись. Саме тому вона, а не Діна, керувала Міксі. Її належало виправити Ph.D. в царині морської біології у переповненій людьми кімнаті, але вона вміла зробити це так, щоб нікого не образити. — Але вплив буде доволі незначним. Основна маса Місяця все ще неподалік від того місця, де він знаходився раніше. Просто тепер трохи роззосереджена. Проте у цих уламків досі є загальний центр тяжіння, навіть та само орбіта, що й раніше у цілого супутника. Твоя таблиця припливів і далі мала би функціонувати.

Хоча обличчя Діни нічого не виражало, проте насправді вона насолоджувалась умінням Айві говорити про науку із тим дивоглядним захопленням, що бува притаманне маленьким дівчатам-ботанкам — навіть без огляду на те, про що йдеться. Саме тому Айві завжди давала інтерв'ю ЗМІ, а Діну доводилося витягувати з її робокубла, знову і знову повторюючи: посміхайся. Завжди зраджував тон голосу — коли Айві наказувала або читала слайди у PowerPoint і, її голос звучав стримано і по-військовому, але варто її було заговорити про науку, як лице її тут же яснішало, а в голосі починав вчуватися ледь вловний співочий мандаринський мотив.

— Звідки ти це все взяла? — запитала Діна під несхвальними поглядами тих декількох колег, які вважали, що вона надто грубо розмовляє з босом. — Ще ж минуло якихось чотири години.

— Та зараз уже є куча завалених коментарями тредів на цю тему, як і варто було очікувати, а ще мені прийшли кілька електронних листів, в яких товчуть одне й те саме, — пояснила Айві.

На легкому моніторі, що висів над одним із кінців столу, з'явився синій екран, який за мить заступив логотип NASA.

— Добре, готово, — промурмотів Джебран, всідаючись на бокове крісло.

Тепер вони дивилися на знайоме начиння Центру Управління Польотами МКС, який знаходився у Космічному центрі імені Джонсона у Г'юстоні. Керівник із забезпечення польоту сидів безпосередньо перед камерою і лагідно погладжував iPad. Він, здавалося, взагалі не зінав, що камера працює. Через кілька секунд за кадром відчинилися двері. КЗП, колишній військовий, автоматично підвівся. Він потягнувся трохи вперед і потиснув руку жінці, яка увійшла у кадр справа: перший заступник керівника NASA, постать номер два у всій ієархії організації таельми нечаста гостя на таких зустрічах. Вона була відставним космонавтом, її звали Аврелія Макі, і вона була одягнена у стриманий діловий костюм, годячий для O.K., де вона й проводила більшість часу.

— Ми на лінії? — запитала вона когось за кадром.

— Так, — озвалися кілька чоловік у Банані.

Аврелію це трохи здивувало. Для початку, звісно, вони з КЗП обое виглядали приголомшено.

— Як ви там сьогодні? — запитала Аврелія цілком прісним, діловим тоном, наче нічого й не трапилося. Поставила себе на автопілот, намагаючись розумом наздогнати останні події.

— Добре, — озвалося кілька чоловік у Банані, дехто пирснув нервовим смішком.

— Я впевнена, що ви вже знаєте, що трапилося.

— Нам було гарно видно, — сказала Діна. Айві застежливо на неї глянула.

— Ну звісно ж, було, — не стала заперечувати Аврелія. — Мені б дуже хотілося з вами детально про все по-говорити — про все, що ви там побачили і відчули. Але ця розмова буде коротка. Роберте?

КЗП відірвав погляд від iPad'a і випростався на стільчи.

— Очікується зростання кількості космічного каміння у вашому районі. — Ішлося, звісно, про уламки Місяця. — Не надто велике, більшість притягнеться до гравітаційного центру. Але деякі можуть розлетітися. Тож запуск усіх інших місій призупинено, а вам рекомендуємо задраяти люки. Готовтесь до зіткнень.

Всі без винятку присутні у Банані мовчки слухали, думаючи над тим, що це для них означатиме. Так, вони посилють заходи безпеки, розділять Міксі на кілька окремих віддіlenь, щоб розгерметизація одного не змогла залишити всі відсіки без повітря. Вони переглянуть внутрішній розпорядок. Постраждають біологічні експерименти Ліни. Роботи Діни насолоджуватимуться вихідним.

Аврелія знову заговорила в камеру.

— Усі космічні польоти призупиняються до подальших розпоряджень. Ніхто не злітає і ніхто не сідає.

Всі у Банані глянули на Айві.

Щойно вони забралися до тісного кабінетика Айві, де можна було дати волю сліззам, як одразу ж перейшли на Q-код.

Q-код походить зі сленгу радіоаматорів. Діна вивчила їх від Руфуса. Це комбінації трьох латинських літер, які завжди починаються з Q. Щоб зберегти час при спілкуванні азбукою Морзе, цими кодами заміняли найчастіше вживані фрази, на кшталт «Ви хочете, щоб я перемкнувся на іншу частоту?»

Q-коди Діни та Айві насправді не починалися з Q. Проте деякі з них дійсно були поєднаннями трьох літер.

«Маленька Чванлива Гівнодавка» — отаке ім'я причепилося до Діни, коли вона вперше приїхала у пансіон і в першому ж футбольному матчі, мотаючись, перехопила пас, який призначався дівчинці з Нью-Йорка.

«Сучка-Монашка» — так почали величати Айві у Аннаполісі, коли вона відмовилася грати в алкоігри під час виїзду на природу.

Шифрування з МЧГ та СМ Діна з Айві використовували на зустрічах, ба навіть проводили спеціальні зустрічі перед-зустрічами, щоби порадитись, як його використати.

«Нормальний Вигляд Потрачено» прийшло до Діни після того, як вона постриглась, внаслідок невдалих спроб «Відповісти Всім». Вона прийшла з цією фразою до Айві, аж задихаючись від захвату, і вони внесли «НВП» до свого особистого блокнота.

Фраза «Я забула», вимовлена з придихом, наче голоском маленької дівчинки, була скороченням від «Я забула нафарбуватися», — дослівно цитуючи піарницю NASA.

ШТЗ пішло від невеликого обміну образами між Айві та адміністраторкою з NASA, яка, прочитавши один із її звітів, розкритикувала її за «майже патологічну схильність до непотрібної абревіації». Це вдалось Айві вельми дивним, враховуючи те, що замалім чи не кожне слово у щоденному словнику NASA було акронімом. Коли ж вона попросила деталізувати критику, її сказали, що ці абревіатури були «школярські та заплутані».

Космічним Табором (а в ньому як Айві, так і Діна бували підлітками, хоч і в різний час) вони називали не лише Міксі, а цілу субкультуру пілотованих польотів NASA.

— І що ж ти скажеш Материнському Організмові? — запитала Діна, поки Айві десь на протилежному кінці кабінету порпалася у засіку в пошуках пляшки текіли.

Айві на мить заціпніла, тоді витягла пляшку і замахнулась нею на Діну, наче ціпком. Діна не ухилилася, просто спостерігала, як пляшка завмирає у повітрі за кілька

сантиметрів від її голови.

— Що?

— Не можу повірити, що Морг настільки контролює мої весільні приготування, що перше, про що ти думаєш — це як вона до цього поставиться.

Діна виглядала так, наче її нудить.

— Не переймайся цим, — сказала Айві, — ти забула. Нафарбуватися.

— Пробач, маленька. Я просто думала... ви ж із Келом все одно одружитеся, і проживете чудове життя, хай там що.

— Але Морг через це кондратій ухопить, — кивнула Айві, наливаючи текілу до маленьких пластикових скляничок. — Це ж їй тепер усе переплановувати.

— Насправді ти так про неї говориш, що вона тепер наче у своїй стихії, — сказала Діна. — Не те щоб я хотіла применшувати проблему...

— О, цілком.

— Ну, то за Морг!

— За Морг!

Діна з Айві клацнули своїми пластиковими скляничками і пригубили текілу. Одна з неочевидних переваг перебування в тороді полягала в тому, що можна було пити по-людськи, замість того щоб смоктати все через трубочки. Декому нелегко звикнути до перепадів гравітації, але вони у цьому питанні були вже битими жаками.

— А як твоя родина? Якісь новини від Руфуса? — запитала Айві.

— Тато хоче побачити вихідники файлів із Ширококутної Інфрачервоної Спостережної Платформи Конрада, про які він прочитав у Інтернеті — багне вдовольнити свою персональну цікавість стосовно тієї штуки, яка вдарила Місяць.

— І ти збираєшся передавати це все морянкою?

— Та ж у нього є Інтернет. Він уже створив порожню папку на Dropbox. І щойно я дам йому ці файли, як він негайно повернеться до своїх щоденних нарікань на те, що податки надто високі, а федеральний уряд треба скоротити настільки, щоб він особисто міг затовкти його до смерті своїми стілами.

**Уривок люб'язно надано видавництвом
«Навчальна книга – Богдан».**

Джордж Макдональд

НЕВАГОМА КОРОЛІВНА

I. ЯК, НЕМА ДІТЕЙ?

Давним-давно, так давно, що я вже і призабув, коли саме, жили собі король і королева, і не було в них дітей.

От король подумав: «У всіх знайомих мені королев діти є — у когось троє, у когось семеро, у когось аж дванадцять; а в моєї королеви дітей нема. Мені образливо.»

Тому він вирішив побалакати про це з дружиною. Та вона сприйняла це, як добра, терпелива королева, бо такою й була. Тоді король сильно розгнівався. Проте королева обернула все на жарт, і до того ж хороший.

— Чому в тебе немає бодай доньок? — запитав він. — Я вже не кажу про синів; то взагалі марні сподівання.

— Запевняю, любий королю, мені дуже прикро, — відповіла королева.

— Авжеж, прикро, — докинув король. — Це тобі точно не стане за честь.

Втім, король мав добру вдачу й у будь-якій меншій справі залюбки би дозволив королеві діяти на власний розсуд. Ця, однаке, була державної ваги.

Королева всеміхнулася.

— Ти ж знаєш, із жінкою треба бути терпеливим, любий королю, — сказала вона.

Вона і справді була дуже доброю королевою й широко складувала, що не може миттю виконати бажання короля.

Король намагався бути терпеливим, проте це вдавалося йому вкрай погано. Отже, більшого він і не заслуговував, коли, врешті-решт, королева подарувала йому донечку — наймилішу з маленьких королівен.

II. ХІБА НІ?

Наблизався день, коли мали охрестити дитину. Король власноруч написав усі запрошення. Певна річ, про когось забули.

Узагалі, нічого страшного, якщо ви про когось забули, тільки зважайте, про кого саме. На жаль, ненавмисно, а отже цілком випадково, король забув про королівну Абізналью, і це було вкрай кепсько. Бо королівна була його рідною сестрою, і він мав би пам'ятати про неї. Однак вона стала такою немилою їхньому батькові, попередньому королю, що той забув вписати її у свій заповіт; і тому не дивина, що і брат забув про неї, коли писав запрошення. Та погані родичі й не намагаються пам'ятати одне про одного. Чому так? Хіба король не міг зазирнути в підваль, у якому вона жила?

Його сестра була лихим, злобливим створінням. Зморшки погорди набігали на зморшки дратівливості й робили її обличчя зім'ятим, мов печене яблуко. Якщо й можна було якогось короля виправдати за те, що він когось забув, то саме цього, навіть якщо він забув власну сестру запросити на хрестини. До всього, вона мала чудернацький вигляд. Чоло було, як пів її обличчя, і нависало, мов круча. Коли Абізналья сердилася, її оченята блищали синім вогнем. Коли ненавиділа — вони спалахували жовтим. Якими вони були, коли вона когось любила

— я не знаю, бо зроду не чув про її любов до когось, окрім власної персони, і гадки не маю, чи спромоглася б вона на це, якби якось не звикла до самої себе.

Але що і справді робило помилку короля дуже нерозважливо — це неабиякий розум його сестри. Правду кажучи, вона була відъмою, і з тих, кого вона зачаровувала, добавки не просив ніхто — їй не було рівні серед злюк та розумників. Абізналья відкинула всі відомі в історії способи, якими мстилися ображені чаклунки та відьми; тож після довгих годин марного чекання на запрошення, вона врешті-решт вирішила піти без нього і зробити всю родину такою нещасною, якою була сама.

Тож Абізналья одягла свою найкращу сукню, пішла до палацу, де її радо зустрів щасливий король, котрий забув, що він забув про неї, і взяла участь в урочистій ході до королівської каплиці. Коли всі зібралися біля купелі, вона протиснулася близче та вкинула щось у воду. Після того вона поводилася напрочуд ввічливо, аж поки обличчя дитини не окрошили водою. Тієї ж миті вона тричі обернулася навколо себе, і неголосно проказала такі слова:

Легкодушність — дія чарів,
Легкість тіла поготів,
Що не зморює, ѹ чимдалі
Лиш смутитиме батьків!

Усі подумали, що вона геть здуріла й торочить якусь безглузду дитячу забавлянку, та зненацька їх немов щось струсило. Немовля ж, на противагу, почало сміятися й агукати, а нянька затремтіла і приглушено зойкнула, бо їй здалося, ніби її паралізувало: вона не відчувала дитини у своїх руках. Та не сказавши ані слова, жінка обійняла малечу дужче.

Лихо сталося.

III. ВОНА НЕ НАША

Мерзенна тітка цілком позбавила дитину ваги. Якщо ви запитаєте мене, як це її вдалося, я відповім: «Найпростішим способом у світі: лише потрібно було знищити гравітацію». Абізналья ж була алхіміком і всі тонкощі та хитрощі законів земного тяжіння були для неї такі ж прості, як зав'язування шнурівок на черевиках. І, як відъма, вона могла миттєво скасувати ці закони; або, принаймні, так застопорити їхні «коліщатка» й уразити іржею їхні «підшипники», що вони не могли працювати. Але передимати насамперед варто тим, що сталося, аніж тим, ЯК саме.

Перша приkrість, викликана цим позбавленням, сталася тоді, коли няня почала гойдати дитину вгору-вниз. Дівчинка просто вилетіла з її рук. На щастя, опір повітря зупинив цей її злет особистості майже біля самої стелі. Там, чеберяючи ніжками й захоплено сміючись, вона й залишилася в тому самому горизонтальному положенні, у якому вирвалася з рук няні. Нажахана няня метнулася до дзвона і, викликавши лакея, попросила негайно принести драбину. Тремтячи, мов осика, вона полізла східцями. Довелося видряпатися аж на самісіньку вершину та натягнутися, щоби зловити краєчок довгих дитячих пелюшок.

Коли про цей дивовижний факт довідалися, у палаці зчинилося жахливе сум'яття. Сам король зіткнувся з цією обставиною відтворивши досвід няні. Здивувавшись, що не відчув ніякої ваги, коли дитину поклали йому на руки, він гойднув її вгору, внаслідок чого вона повільно піднялася до стелі, як і раніше, і залишилася там кружляти в повітрі з повним комфортом і задоволенням, про що свідчив її дзвінкий сміх.

Король закляк у мовчазному здивуванні й затремтів так, що його борода коливалася, як трава на вітрі. Нарешті, повернувшись до дружини, яка була в такому ж нахаханому стані, як і він сам, сказав, затинаючись:

— Вона не наша, королево!

Королева була набагато розумнішою за короля й уже почала підозрювати, що це сталося не само собою.

— Я впевнена, що наша, — відповіла вона. — Але ми мали уважно стежити за нею під час хрещення. Незапрошенні люди не повинні були прийти.

— Ага! — вигукнув король, постукуючи вказівним пальцем по чолі. — Усе ясно. Я знайшов причину. Хіба ж не зрозуміло, королево? То Абізналія зачарувала нашу доночку.

— Саме про це я й кажу, — відповіла дружина.

— Прошу мене вибачити, кохання мое, я тебе не почув. Джоне! Принеси сходи від мого трону.

Позаяк король був невеликого зросту — трон він мав великий, утім, як і багато інших королів.

Тронні сходи принесли й поставили на обідній стіл, і Джон видерся по них на самий верх. Але він ніяк не міг дотягнутися до маленької королівни, яка витала в повітрі, немов маленька хмаринка та безугавно сміялася.

— Візьми щипці, Джоне, — сказав Його Величність і, ставши на стіл, простягнув їх лакеєві. Тепер Джон зміг дотягнутися до дитинки й маленьку королівну стягнули вниз.

IV. І ДЕ Ж ВОНА?

Одного прекрасного літнього дня, приблизно через місяць уважного пильнування після перших пригод, королівна лежала на ліжку в особистих покоях королеви та міцно спала. На дворі сяяв полудень. Попри те, що одне з вікон відчинили, задуха стояла така, що маленька дівчинка була обгорнута лише в легкий серпанок власного сну.

Королева ввійшла до кімнати і, не помітивши на ліжку дитини, відчинила ще одне вікно. Пустотливий казковий вітер, який чекав слушної нагоди для своїх пустощів, кинувся протягом у вікно та, перебираючись через ліжко, де лежала маленька королівна, підхопив її та заходився крутити й обертати, немов пір'їнку або насіння кульбаби. І так поніс малу з собою крізь протилежне вікно геть.

Королева спустилася сходами, абсолютно не відаючи про втрату, яку сама собі створила.

Коли няня повернулася до покоїв королеви і не знайшла там дитину, то спершу подумала, що королівну збрала з собою Її Величність. Побоюючись осуду, вона вирішила не розпитувати про дитину. Але не чуючи жодного звука, няня занепокоїлась і пішла до будуару королеви.

— Ваша Величність, дозвольте мені взяти дитину, — промовила няня.

— А де ж вона? — відказала королева.

— Будь ласка, вибачте. Я знаю, що не треба було так робити.

— Що ти маєш на увазі? — спитала королева, спохмурнівші.

— Ой, не лякайте мене, Ваша Величність! — вигукнула няня, сплеснувшись в долоні.

Королева зрозуміла, що сталося лихо і знепритомні-

ла, а няня забігала по палаці з криками: «Моє дитя! Моє дитя!».

Усі прибігли до покоїв королеви. Але вона була не в змозі віддавати накази. Незабаром з'ясувалося, що королівна зникла, і вмить палац став мов бджолиний вулик; а через хвилину королева отямилася від гамору й сплесків.

Знайшли королівну міцно сплячою під трояндovим кущем, до якого її приніс чарівний вітерець. На завершення своїх пустощів, він струсив на немовля зливу червоних пелюсток. Здригнувшись від гвалту слуг, дівчинка прокинулась і, страшенно тішачись, розкидала трояндovі пелюстки в усіх напрямках, як той водограй розкидає краплі в промінні надвечірнього сонця.

Безсумнівно, після цього її оберігали ще більш ретельно. Втім, можна безкінечно розповідати про всі чудернацькі випадки, пов'язані з цією особливістю юної королівни. Але в тому краю, не кажучи вже про палац, ще не було дитини, яка б дарувала такий веселій настрій мешканцям, принаймні прислuzі. Хоч нянячкам і було нелегко втримати її, та принаймні ні їхні руки, ані серце не зазнавали болю. І так добре грati з нею в м'яч! Не було загрози, що дівчинка впаде. Її могли кинути, збити з ніг, штовхнути, але засмутити її було неможливо. Щоправда, вона могла потрапити у вогонь або до вугільної ями, чи вилетіти у вікно, але нічого такого з нею не сталося. Якщо з якогось невідомого куточка лунав сміх, то причина його була зрозуміла. На кухні або тих покоях можна було застати Джейн, Томаса, Роберта й Сюзан, які всі разом грали в м'яча з маленькою принцесою. Власне, малеча якраз і була м'ячем, і на менше не погоджувалась. Дівчинка заливалася сміхом, перелітаючи від одного учасника гри до іншого. А прислuzі м'ячик подобався навіть більше, ніж сама гра. Однак їм доводилося постійно пильнувати за тим, як саме вони її підкидали, бо якщо королівну підкидали вгору, вона так і залишалася витати в повітрі, допоки її не знімали.

V. І ЩО Ж НАМ РОБИТИ?

Але для правителів усе було інакше. До прикладу, якось після сніданку, король пішов до своєї скарбниці та взявся рахувати гроші.

Це не дало йому абсолютно жодного задоволення.

— Лишень подумати, — сказав він собі, — що кожен із цих золотих суворенів важить чверть унції, а моя справжня, жива, з плоті і крові, королівна, не має ваги взагалі!

І він ненавидів свої золоті монети, які лежали собі з широкою самовдоволеною усмішкою на їхніх жовтих піках.

Королева у вітальні куштувала хліб із медом. Але відкусивши лише двічі, вона зайшлася риданнями і була не в змозі проковтнути ані шматочки.

Король почув її хлипання. Радіючи нагоді посваритися, особливо з королевою, він похапцем закинув всі монети в скриню і, насунувши корону на голову, поквапився до вітальні.

— Що все це значить? — вигукнув він. — Чому ти плачеш, королево?

— Я не можу це істи, — відповіла королева, понуро дивлячись на медовий горщик.

— Не дивно! — париував король. — Ти щойно з'їла на сніданок два яйця індички і три анчоуси.

— Ох, не в цьому справа! — схлипнула Її Величність. — Це через мою дитину!

— Ну, а що з твоєю дитиною? Хіба вона застягла в димоході, або впала в колодязь? Послухай лиш, як вона сміється.

Однак, король не зміг приховати тужливе зітхання,

хоча і спробував замаскувати його під кашель, примовляючи:

— Я впевнений, що добре бути безжурною, легксердою незалежно від того, наша вона чи ні.

— Погано бути легковажною, — відповіла королева з виглядом пророка, немов дивлячись далеко в майбутнє.

— Добре бути легкою на руку.

— Погано бути легкою на обіцянки.

— Добре бути легконогою.

— Погано бути... — почала королева, але король перервав її.

— І взагалі, — сказав він тоном людини, що завершила суперечку, в якій у нього були тільки уявні опоненти, внаслідок чого король сам себе визнав переможцем. — І взагалі, добре бути легкотілим.

— Зате вкрай погано бути легкодухим! — різко обірвала королева, яка почала втрачати самовладання.

Останній випад збентежив Його Величність і, крутнувшись на підборах, він знову попрямував до скарбниці. Але не пройшов він і півдороги, коли голос дружини наздогнав його знову.

— А ще... -гано бути... -оголовим! — закричала вона слідом, вирішивши додати до останньої фрази ще одну, оскільки вже розійшлася.

Волосся королеви було чорним, як ніч; а король та донька були світлоголові — з волоссям, немов ранкове сонце. Але затримало монарха не це. Причина була в недочуванні вимови слова «пустоголовий». Король люто не навидів сарказм, і особливо передражнювання. До того ж він не міг стверджувати, чи королева вимовила саме «пустоголовий», а не «світлоголовий»; адже вона була вкрай роздратована.

Він знову крутнувся на підборах і попрямував до вітальні. Королева досі мала сердитий вигляд, бо відчувала свою вину, або тому, що знала, що король саме такої думки.

— Моя вельмишановна королево, — промовив Його Величність, — усяка лукавість надзвичайно небажана між одруженими людьми будь-якого рангу, не кажучи вже про королів і королев. І найнеприємніша форма лукавства полягає у глузуванні над близькими!

— Ну ось! — озвалася королева. — Я завжди уникала глузування над будь-ким, але от не витримала й порушила власні принципи! Я найненасмішніша жінка у світі!

Королева була така сумна, що король пригорнув її до себе; так вони присіли, щоб обміркувати подальші дії.

— Ти можеш це витримати? — запитав король.

— Ні, не можу, — відповіла королева.

— І що ж нам робити? — знову запитав він.

— І гадки не маю, — мовила Її Величність. — Однак, може, варто спробувати перепросити?»

— Маєш на увазі мою сестру? — запитав король.

— Так.

— Що ж, я не проти, — погодився король.

Наступного ранку король прибув до оселі старої королівни і смиренно попросивши вибачення, благав її скасувати прокляття. Але та з кам'яним виразом обличчя заявила, що нічогісінсько не знає про жодне прокляття. Втім, її очі відблискували рожевим сяйвом, що було ознакою емоційної ейфорії. Вона порадила королю та королеві бути терплячими і поправляти своє життя.

Король повернувся в невтішному стані. Дружина всіляко намагалася його заспокоїти.

— Ми почекаємо, поки маленька королівна підросте. Може, вона сама дасть собі раду. Принаймні, буде знати свої відчуття і зможе пояснити нам багато речей.

— Але що, коли їй треба буде вийде заміж? — вигукнув король, раптово заклякнувши від цієї думки.

— Ну і що з того? — відказала королева. — Лише по-

думай! У неї можуть з'являтися діти! Не мине й ста років, як небо наповниться леточими дітьми, немов павутинками в бабине літо.

— Але це вже буде не наша справа, — далі міркувала королева. — Та й на той час вони навчаться дбати про себе самі.

Король у відповідь лише зітхнув.

Він би порадився з придворними лікарями, проте він боявся, що вони будуть ставити над маленькою королівною експерименти.

VI. ВОНА ЗАБАГАТО СМІЄТЬСЯ.

Тим часом попри прикроці та біди, які маленька королівна завдавала батькам, вона сміялася й росла... не тово-стою, але пухкенькою та високою. До сімнадцяти років не встярвала в гіршу халепу, ніж димар, звідки її був вирятував шибеник-шукач пташиних гнізд, через що заробив славу й замурзане лице. Та й у своїй легкомисності не робила більшої кривди, аніж сміху над усіма її усім, що опинялося на її шляху. Коли королівні задля експерименту сказали, що генерал Маршубій разом з усім його військом порубаний — вона засміялася; коли почула, що ворог прямує до столиці її тата, щоби взяти в облогу — вона засміялася ще дужче; а коли її сказали, що місто віддадуть на поталу ворожим воякам — ба, тоді вона реготала без упину. Її увагу годі було привернути до серйозного боку речей. Коли матір королівни плакала, вона казала:

— Мама робить кумедні гримаси! Вона вичавлює зі щік воду? Смішна мама!

А коли тато сварив її, вона сміялася й танцювала навколо нього, плескаючи в долоні та заливаючись:

— Зроби так ще, татку. Зроби ще! Це так смішно! Леле, смішний татко!

А якщо він намагався зловити її, королівна миттю вислизала від нього, і не тому, що боялася його, просто вважала, що це частина гри — не бути спійманою. Один поштовх ноги — і вона плаває в повітрі над головою короля; або пританьовує вперед і назад, і на всі боки, ніби великий метелик. Декілька разів бувало так, що коли батьки радилися про неї наодинці, їх перебивало невдало стримуване хихотіння над ними. Обурено піднявши голови, вони бачили свою доньку, що витала вгорі й махала до них ручкою, додаючи кумедності ситуації.

Якось сталася прикра пригода. Королівна вийшла на галевину з однією зі своїх служниць, яка тримала її за руку. Помітивши батька на іншому боці галевини, вона вихопила свою руку з руки служниці й помчала до нього. У разі, якщо вона хотіла бігти сама, то зазвичай брала по камінчику в кожну руку, щоб мати змогу опуститися після підскоку. Жодне вбрання не мало такого ефекту: навіть золото, бо річ ніби ставала її частиною і тимчасово втрачала всю свою вагу. Однак те, що королівна просто тримала в руках, зберігало своє тяжіння до землі. Цього разу вона не побачила нічого, що можна було вхопити... крім величезної ропухи, яка долала галевину так, ніби її відміряли на це сто років. Негидлива від природи — така вже була в неї риса — королівна вхопила ропуху й пострибала. Вже була майже біля свого батька, і той розпростер руки, щоби спіймати її й отримати поцілунок, який тріпотів на її губах, ніби метелик на квітці троянди, однак подув вітру відніс дівчину вбік до рук молодого пажа, який саме отримував послання від Його Величності. Ще однією рисою королівни було те, що як вже щось надумала, то її потрібен був час і зусилля, щоби перемінити свій задум. Цього разу часу не було. Вона мала поцілувати — тож вона поцілувала пажа. Королівна не сильно переймалася цим; її не була властива сором'язливість; до того ж вона зна-

ла, що нічого не вдіяти. Дівчина лише засміялася, мовби музична скринька заграла. Для бідного пажа це не було найгіршим. Бо королівна, намагаючись виправити невдале адресування поцілунку, виставила руки, щоб уникнути юнака; тож на додаток до поцілунку — підставляй, мовляв, іншу щоку — вона ляпнула пажа прямісінько в око великою чорною ропухою. Він також намагався засміятись, але та спроба так химерно спотворила його вираз обличчя, що було видно — можна не боятися, що він вихвалятиметься цим поцілунком. Що ж до короля, то його гідність було суттєво принижено і він не розмовляв з пажем увесь місяць.

Принагідно хочу зазначити, що дуже весело було спостерігати за бігом королівни, якщо той спосіб пересування правильно так називати. Бо спочатку вона підстрибуvala; після цього, приземлившись, пробігала декілька кроків і робила наступний стрибок. Іноді їй здавалось, що вона вже стала на землю, хоч насправді ще ні, і її ноги чеберяли в повітрі, ніби в курчатка, якого перевернули на спину.

Тоді вона сміялася, як сам дух веселощів; тільки її сміху чогось бракувало. Чого саме, я не можу описати. Мабуть, певного відтінку, домішку можливого смутку — morbidezza, гадаю. Вона ніколи не всміхалася.

VII. СПРОБУЙ МЕТАФІЗИКУ

Після довгого уникання неприємної теми, король і королева вирішили зібрати раду трьох, тому вони відправили за королівною. Вона ввійшла, ковзаючи, пурхаючи та ширяючи від одного предмету меблів до іншого, і нарешті вмостилась у кріслі набравши сидячого положення. Я не беруся судити, чи можна назвати це «сидінням», адже крісло зовсім не тримало її.

— Мое любе дитя, — сказав король, — тобі вже, напевно, відомо, що ти не зовсім така, як інші люди.

— О, мій любий смішний тату! Я маю ніс, очі й усе решта. Так само, як і ти. Так само, як і мама.

— Будь серйозною, моя люба, хоч раз, — сказала королева.

— Ні, дякую, мамо; краще не буду.

— Ти би не хотіла ходити, як інші люди? — сказав король. — Та ні, не варто було й згадувати. Ти тільки повзаш. Ти так повільно вчишся!

— Як ти почуваєшся, дитя мое? — озвався він після паузи розгубленості.

— Дякую, добре.

— Я маю на увазі, що ти відчуваєш?

— Нічого, наскільки я знаю.

— Ти ж мусиш щось відчувати.

— Я відчуваю себе, як королівна з таким смішним татом і такою милою домашньою тваринкою, як мама-королева!

— Ах так! — почала королева; але донька перервала її.

— О так, — додала вона, — я згадала. У мене іноді буває таке цікаве відчуття, начебто я єдина людина в усьому світі, яка має глузд.

Вона намагалася гідно поводитися, але зараз не втрималася від сильного нападу сміху, відкинулася назад через крісло й почала кататися по підлозі в екстазі веселості. Король підняв її — легше, як піднімають покривало — і повернув її на крісло в вихідне положення. Це найбільш влучний вислів, який я зміг підібрати.

— Невже немає нічого, чого б ти бажала? — знову почав король, який уже осягнув марність злитися на королівну.

— О, любий татку! Так, є, — відповіла донька.

— Що це, моя люба?

— Я хочу цього — ой, вже так давно! Ще від учора.

— Скажи мені, що це.

— Пообіцяєш, що в мене це буде?

Король був готовий відповісти «Так», але мудра королева зупинила його одним поруком голови.

— Спочатку скажи, що це, — сказав він.

— Ні-ні. Спочатку пообіцяй.

— Я не насмілюсь. Що це?

— Ну, то ловлю тебе на слові. Це... прив'язується на кінець нитки... дуже довгої нитки... і літає, як повітряний змій. Ох, яке задоволення! Дощ би був рожевим, град — із солодких слив, а сніг — немов збиті вершки, а...

Приступ сміху знову нагнав її; і вона би ще раз впала на підлогу, якби король вчасно не спіймав її. Зрозумівши, що нічого, крім балачок від неї не отримати, він подзвінив у дзвоник і відправив її з двома фрейлінами.

— Ну, королево, — мовив він, обернувшись до Її Величності, — що ми можемо зробити?

— Лишилося тільки одне, — відповіла вона. — Порадьмося з коледжем метафізики.

— Браво! — вигукнув король. — Так і вчинимо.

На той час коледжем керували два дуже мудрі китайські алхіміки, яких звали По Фіг та По Вто-Рю-Ха. Послав король по них і незабаром вони прийшли. У своїй довгій промові він доводив до їхнього відома те, що вони вже дуже добре знали — а хто не знав? — а саме своєрідний стан його доньки відносно земної кулі, на якій живе; і попросив їх порадитися щодо того, що може бути причиною і ймовірним лікуванням цієї хирості. Король зробив наголос на цьому слові, але не зрозумів свого каламбуру. Королева засміялася; але По Фіг та По Вто-Рю-Ха вислухали зі смиренням і мовчки пішли.

В основному, нарада полягала у висвітленні та підтримці — у тисячний раз — улюбленої теорії кожного. Оскільки стан королівни надавав чудову нагоду для обговорення кожного питання, що виникає внаслідок поділу думки (фактично, усієї метафізики Китайської імперії). Але варто зауважити, що вони не зовсім забули обговорити практичне питання щодо того, що ж робити.

По Фіг був матеріалістом, а По Вто-Рю-Ха — спіритуалістом. Перший був повільнім і розважливим, а другий — швидким і запальним. Другий зазвичай казав першим, а перший — останнім.

— Я підтверджую своє попереднє твердження, — почав По Вто-Рю-Ха. — У королівні нема хиби тіла чи душі; їх просто неправильно складено. Послухайте мене, По Фігу, і я коротко розкажу вам, що я думаю. Не говоріть. Не відповідайте мені. Я не почую вас, доки не закінчу.

— У ту вирішальну мить, — мовив філософ, — коли душі шукають призначенні їм оселі, зустрілися дві нетерплячі душі: зіткнулися, відштовхнулися, збилися зі шляху і прибули не туди. Душа королівни була однією з них, і вона збилася зі шляху. Їй узагалі не місце в цьому світі, а на якісь іншій планеті, ймовірно Меркурію. Схильність до її справжньої сфери руйнує весь природний вплив, який ця планета інакше повинна була б мати на її фізичні рамки. Для неї тут все чуже. Немає ніякого зв'язку між нею і цим світом.

— Тому потрібно — хоче королівна чи ні — навчити її цікавитися землею як Землею, — продовживав По Вто-Рю-Ха. — Вона мусить вивчити кожен розділ її історії: історію тварин, рослин, мінералів, суспільства, моралі, політики, науки, літератури, музики, мистецтва, і особливо метафізичну історію. Вона мусить почати з китайської династії й закінчити японською. Але передусім починати з геології, а особливо з історії вимерлих рас тварин: їхньої природи, звичок, кохання, ненависті, помсти. Вона має...

— Чекайте-чекаайте! — вигукнув По Фіг. — Зараз моя черга. На мое глибоке й непохитне переконання, причини аномалій, що наочні у стані королівни, є чітко й винятково фізичні. Але це рівнозначне ствердженю факту їхнього існування. Послухайте мою думку.

— З певної причини, — сказав філософ, — яка не має значення для нашого дослідження, рух серця королівни запрацював зворотно. Це неймовірне поєднання всмоктування та виштовхування працює неправильно. Я маю на увазі, що у випадку королівни воно всмоктує там, де має

виштовхувати, і виштовхує там, де має всмоктувати. Обидві частини передсердь та шлуночків мають порушення. Кров відсилається венами і повертається артеріями. Отже, серце працює неправильно через весь її тілесний організм — легені й решта. Хіба це взагалі загадково, коли в цьому випадку, що проявляється такою особливою гравітацією, вона мусить відрізнятися від звичайних людей?

— Я пропоную лікувати це так: розрізати вени до безпечної межі, — провадив далі По Фіг. — Можна під афектом, якщо необхідно, у теплій ванні. Коли настане стан повної асфіксії, пов'язати лігатуру на ліву щиколотку, затягнувши її так сильно, наскільки дозволить кістка. Тоді зробити так само з її правим зап'ястям. За допомогою спеціально призначених для цього пластин покласти іншу ногу та руку під трубки двох повітряних насосів. Відкрити трубки. Дати літр французького коньяку і чекати на результат.

— Який вочевидь настане у вигляді сумної смерті, — сказав По Вто-Рю-Ха.

— Якщо так станеться, то вона помре, виконуючи обов'язок, — відповів По Фіг.

Але Їхні Величності були занадто ніжними до своєї легковажної спадкоємиці, аби піддавати її одній зі схем однаково безпринципних алхіміків. Дійсно, найповніше знання законів природи не мало б ніякої користі в її випадку, бо її не можна було класифікувати. Вона була якимсь п'ятим невагомим тілом, якому були притаманні всі інші властивості вагомого.

VIII. СПРОБУЙ ВОДИ КРАПЛЮ

Найкраще для королівни, мабуть, було б кинутися у вир кохання. Але як королівна, що не має сили тяжіння, може кинутися хоч кудись — ось головне питання. Щодо неї, то вона й не знала, що є щось подібне: наче вулик зі солодким медом і болючими жалами. І якщо вже зайдла розмова, то треба згадати про ще один цікавий факт.

Палац був побудований на березі найгарнішого озера у світі й королівна любила це озеро більше навіть за власних батьків. Хоч вона нікому про це не признавалася, та причиною цього, без сумніву, було те, що опинившись у озері, вона повертала собі те природне право, котрого була незаконно позбавлена — свою вагу. Не знаю, чи було це пов'язано з тим, що вода використовувалася для накладення прокляття. Але королівна, безперечно, плавала та пірнала, наче качечка, як казала її стара нянька. Як саме було виявлено це полегшення її нещастя, я вам розповім.

Одного літнього вечора в час карнавалу король та королева взяли свою доньку на прогулянку озером королівською баржею. Їх супроводжувала флотилія з маленьких човнів із придворними. На середині озера королівна забажала перебратися на баржу канцлера до його доньки, своєї подруги. І хоча старий король нечасто був готовий принижуватися та демонструвати своє нещастя, проте він був у доброму настрої. Отож, коли судна наблизились, він підхопив королівну, аби перекинути її до канцлера. Однак, втратив рівновагу і, падаючи, випустив доньку з рук. Втім, падіння персони Його Величності надало їй інерції, хоч і в інший напрямок, тож король упав на дно човна, а королівна полетіла у воду. З веселим сміхом дівчина зникла в озері. З човнів зірвався вигук жаху. Ніхто ще ніколи не бачив, аби королівна падала. Половина чоловіків миттю пірнула у воду, але всі вони, один за одним, вигулькували на поверхню за новим ковтком повітря, коли ж — буль-буль-плюх! — і здалеку долинув сміх королівни. Вона плавала, наче лебідка. І не вийшла б із води ні заради короля чи королеви, ні канцлера чи його доньки. Вона була неабияк упертою.

Але водночас королівна ніби була спокійнішою, ніж зазвичай. Можливо, це було пов'язано з тим, що велика насолода тамує сміх. У будь-якому разі, після цього її головним бажанням стало потрапити у воду, а перебування в ній робило її щораз красивішою та слухнянішою. Літо чи зима — однаково, лише взимку плавання було коротшим, бо мали розбивати лід, аби вона могла пірнути. У літній же день, з ранку й до вечора, королівну було легко побачити: стрічка білого в блакитній воді — нерухома, наче тінь хмарини; або ж стрімка, ніби дельфін; зникаючи й з'являючись у далечині, де ніхто не очікує. Вона б і на ніч залишалася в озері, якби могла. Вікно її кімнати височіло над глибокою заводню і вона б могла виплисти у річкову гладінь через мілководний очеретяний прохід — ніхто б нічого не дізнався. І дійсно, коли королівна прокидалася вночі й бачила місячне сяйво над водою, то ледь втримувалася від спокуси. Але була одна сумна обставина, що стримувала її. Повітря жахало її так само сильно, як деяких дітей жахає вода. Адже найменший порив вітру в найтихішу погоду міг здугти королівну. І якщо вона не добереться до води після стрибка, то, незалежно від вітру, потрапить у прикру ситуацію: у найкращому випадку доведеться залишатися у підвішеному стані — як є, у нічній сорочці — доки хтось не побачить та не затягне її назад до вікна.

«Ох, якби я тільки мала свою вагу! — думала королівна, дивлячись на воду, — Я б гайнула з цього балкону, наче велика біла морська птиця, що прямує до рідної води. Гей-го!»

І це була єдина причина, чому вона хотіла стати подібною до всіх інших людей.

Іншою причиною її захоплення водою стало те, що тільки в ній королівна насолоджувалася певною свободою. Бо їй не можна було виходити без супроводу легкої кінноти для захисту від непередбачених обставин, пов'язаних з вітром. Та й король з роками став ще більше хвилюватися за доньку, тому й зовсім заборонив їй гуляти без двадцяти шовкових шнурів, прив'язаних до різних частин її сукні, які мали тримати двадцять дворян. Про кінну прогуллянку не було й мови. Але варто було королівні потрапити у воду — і всі ці церемонії відпадали.

Той факт, що вода на певний час могла повернути королівні вагу, був таким дивовижним, що По Фіг та По Вто-Рю-Ха надумали порадити королю поховати королівну живцем на три роки. Якщо вода їй так допомагала, то хіба земля зробить менше? Проте король був страшенно упередженим щодо такого експерименту, тому цей варіант довелося відкинути. Однак, отримавши відмову, алхіміки зійшлися на новому рішенні, поєднавши свої знання з Китаю та Тибету, що було не менш цікавим. Вони дійшли висновку, що якщо вода зовнішнього походження та застосування має такий дієвий ефект, то вода внутрішня цілком може стати досконалими ліками. Словом, якщо бідолашну королівну вдастися довести до сліз, то вона би повернути собі втрачену вагу.

Але як би це влаштувати? Це було найскладніше завдання, з яким не могла впоратися мудрість філософів. Довести королівну до сліз було так само неможливо, як зробити її вагомою. Покликали професійного жебрака та наказали йому підготувати якомога зворушливішу історію горя. Йому дозволили вибрati будь-який одяг зі скриньки шарад та пообіцяли озлотити, якщо королівна заплаче. Але все було дарма. Вона слухала історію цього злidenного митця і не зводила очей з його дивовижного гриму, доки вже не змогла стримувати свій голосний сміх і зігнулася, трусячись від реготу.

Випустивши емоції, вона наказала прислугам випrowadити жебрака з палацу, не даючи йому на прощання й мідяка. Один лише погляд на його зблідле, переможене

обличчя після цього наказу змусив королівну знову несамовито зареготати, і та її кара стала водночас помстою жебрака — дівчина ще довго не могла оговтатися після своєї істерики.

Але королю так хотілося перевірити істинність пропозиції вчених, що одного дня, шалено розлючений, він кинувся до кімнати королівни й жахливо її відшмагав. Проте вона й слізинки не зронила. Тільки була похмуря, а її сміх звучав якось незвично, наче крик — це й усе. Старий тиран хоч і натягнув на очі свої найкращі золоті окуляри, так і не зміг розгледіти її хмаринки в синяві її очей.

IX. ПОСТАВ МЕНЕ НАЗАД

Десь у цю саму пору року виrushив один справжній королевич, що проживав за тисячу миль від Лагобелю, шукати справжню королівну. Довго мандрував він, але щоразу, як знаходив якусь королівну, заразом вбачав у ній і певну ваду. Звичайно, що королевич не міг одружитися зі звичайною дівчиною, хай би як вродливою, і не було королівни гідної нього. Чи був він сам таким досконалим, аби вимагати досконалість собі в пару, я справді не можу сказати. Мені відомо лише те, що він був славним, вродливим, сміливим, щедрим, пляхетно вихованим та освіченим, як усі королевичі.

У мандрах йому траплялися чутки про нашу королівну; але хоч і казали, що вона зачарована, та йому й на думку не спадало, що вона здатна причарувати його. Бо справді, що королевичу робити з королівною, яка втратила свою вагу? Звідки знати, що вона втратить наступним? Вона може втратити свою видимість, чи реальність; словом, втратити можливість впливати на чуттєвий спектр, і тому для нього стане неможливим визначити, чи жива вона взагалі. Звичайно, королевич нею більше не цікавився.

Одного дня у великому лісі він відірвався від свого супроводу. Такі ліси дуже непогано відокремлюють королевичів від їхніх слуг, протрущуючи їх, як висівки крізь сито. І тоді королевичі вирушають назустріч своїй долі. У цьому їм більше пощастило, ніж королівnam, які вимушенні виходить заміж, не встигнувши навіть трошки розважитись. От би наші королівні теж губились у лісі час від часу.

Проблукавши чимало днів, одного чудового вечора королевич побачив, що наближається до кінця лісу, бо дерева так порідшили, що крізь них виднівся захід сонця. Скоро він вийшов на якусь пустку. Далі натрапив на ознаки людської діяльності, але в такий пізній час у полі вже не було нікого, щоби вказати йому дорогу.

А за годину королевичів кінь, стомлений добряче голodom та працею, впав і підвєстись уже не міг. Тож довелося парубкові йти далі пішки. Урешті дістався він іншого лісу; то вже були не дикі хащі, а охайній лісок, чия стежка вивела королевича на берег озера. Увесь той шлях просувався юнак крізь густу пітому. Раптом зупинився він і прислухався. Озером лунали дивні звуки. Звуки ті були ніщо інше, як сміх королівни. Та, як я вже натякнув, було в її сміху щось чудне, бо для справжнього душевного сміху потрібне внутрішнє тяжіння; можливо, саме через це королевич і прийняв її сміх за зойк. Оглянувшись озером, він побачив щось біле у воді. Миттю зірвавши з себе туніку та скинувши сандалії, королевич пірнув. Він швидко дістався білого об'єкту і збагнув, що це жінка. Було занадто темно, щоби розпізнати в ній королівну, але цілком достатньо, щоби розпізнати жінку, бо для цього багато роздивлятися не потрібно.

Хоч і невідомо мені, як то сталося — чи вона вдавала, що тоне, чи то він її налякав, чи вхопив її в якийсь бентежний спосіб, — але він точно дотягнув її до берега незвич-

ним для плавців способом і вона більше захлинулася, ніж сподівалася, бо вода набиралася до рота щоразу, як намагалася хоч слово вимовити.

Там, куди королевич притягнув дівчину, берег був лише десь на півметра вище води, тож він стрімко підняв її, аби покласти на сушу. Позаяк її гравітація зникла в мить підйому з озера, королівна — з криком і лайкою — стрімко шугонула дотори.

— Ти паскудний, паскудний, ПАСКУДНИЙ, ПАСКУДНИЙ! — кричала вона.

Нікому ще не вдавалося довести її до такої люти.

Спостерігаючи за її підйомом, королевич гадав, чи не наслали на нього яку ману, що він прийняв великого лебедя за жінку. Але королівна зачепилася за шишку на верхівці розлогої ялинки. Та відірвалася, але дівчина схопилася за іншу, і так — чіпляючись за шишкі та розкидаючи їх, коли вони відривалися — спинилася. Королевич тим часом стояв у воді та витріщався, зовсім забувши, що мав вибратися на сушу. Та ось королівна зникла і він видерся на берег, та попрямував до того дерева. Там і знайшов її, коли вона спускалася гілкою до стовбура. Та в темряві лісу королевич і далі стояв і чудувався, що ж то за диво було, аж поки королівна, спускаючись, не побачила його постать. Вона вхопилася за нього й сказала:

— Я все розповім таткові.

— О ні, не розповіси! — відповів королевич.

— От візьму і розповім, — вперлася дівчина. — Якого дива ти мене потягнув з води й викинув ген у повітря? Я ж тобі нічого злого не зробила.

— Пробач мені. Я не хотів тебе скривдити.

— Я думаю, що в тебе в голові порожньо, а це ще більша втрата, ніж ваше кляте тяжіння. Шкода мені тебе.

Втямив тоді королевич, що то стрілася йому зачарована королівна і що він уже її образив. Та перш ніж він придумав, що сказати далі, вона зі злістю тупнула ногою, що знов бі підкинуло її в повітря, якби вона не трималася міцно за його руку:

— Постав мене прямо.

— Куди саме тебе поставити, красуне? — запитав королевич.

Він уже майже закохався в неї, бо лють робила її такою привабливою, якою її ще ніколи ніхто не бачив; і, наскільки він міг бачити (а це, безперечно, було зараз не дуже далеко), у неї не було жодної вади, окрім, звичайно, невагомості. Але жоден королевич, тим не менш, не став би оцінювати королівну за вагою. Чарівність її ніжки йому було б важко оцінити за глибиною відбитку, зробленому в багнюці.

— Куди саме тебе поставити, красуне? — запитав королевич.

— У воду, бевзю! — відповіла королівна.

— То ходімо, — сказав королевич.

Незручна сукня лише погіршувала звичні труднощі королівни з ходьбою, і це змушувало дівчину чіплятися за королевича; а йому годі було повірити, що це не якийсь чарівний сон (якщо не брати до уваги потік мелодійної лайки, яким королівна його закидала). Юнаківі не було куди поспішати, тож він вивів їх на озеро із зовсім іншого боку, де берег височів не менше як на двадцять п'ять ліктів. Коли вони дійшли до краю, королевич запитав:

— Як же мені тебе туди повернути?

— Це твій клопіт, — відповіла вона роздратовано. — Ти мене дістав — ти й повертай.

— Гаразд, — сказав королевич і, стиснувши королівну в обіймах, зістрибнув разом із нею зі скелі. Дівчина лише встигла голосно засміятись, як вони опинилися під водою. Коли ж вищринули, вона кілька секунд не могла сміятися, бо годі було перевести подих після швидкого польоту. І в ту ж мить королевич запитав:

— Тобі сподобалося падіння?

Важко дихаючи, королівна відповіла:

— Ти називаєш це падінням?

— Так, — відповів королевич, — здається, вдалося досить непогано.

— Як на мене, це радше скидалося на піднесення, — продовжувала вона.

— Мені теж почувалося досить піднесено, — зізнався королевич.

Схоже, дівчина не розуміла його, бо повторила запитання:

— Тобі сподобалося падіння?

— Безмежно, — відповів він, — бо я падав із найдосконалішим створінням, яке коли-небудь бачив.

— Більше ні слова про це: я втомилася, — сказала королівна.

Мабуть, вона розділяла неприязнь свого батька до каламбуру.

— Виходить, тобі не подобається падати? — мовив королевич.

— Це — найщасливіша мить моого життя, — відповіла вона. — Я ніколи раніше не падала. От би мені навчитися. Я ж єдина в королівстві моого батька, хто не вміє падати!

Бідолашна королівна на вигляд була трішки сумна.

— Я з превеликим задоволенням падатиму з тобою у будь-який час, коли забажаеш, — самовіддано сказав королевич.

— Дякую. Не знаю... Гадаю, це буде неправильно. Але мені байдуже. Ну, якщо ми же впали, то поплаваймо разом.

— Залюбки, — відповів королевич.

І вони плавали, пірнали, аж поки не почули крики з берега і не побачили мерехтливе світло. Було вже досить пізно і ніч була безмісячна.

— Я повинна йти додому, — сказала королівна. — Мені дуже жаль, бо було так весело.

— І мені, — відповів королевич. — Але я радий, що в мене немає дому, куди треба повернатись. Принаймні, я не знаю точно, де він є.

— От якби і в мене не було дому, — сказала королівна.

— Це так по-дурному! У мене достатньо розуму, — продовжувала вона, — щоби надурити їх усіх. Чому вони не можуть просто лишити мене в спокої? Мені не дозволяють провести на озері хоча б одну ніч!.. Бачиш, де горить зелене світло? Це вікно моєї кімнати. Якби ти зміг дуже тихо підплівти зі мною під самісінський балкон. Підштовхни мене — вгору, як ви кажете — як ти оце зробив недавно, і тоді я зможу вхопитися за балкон і залізти через вікно. І нехай шукають мене до самого ранку!

— Я твій покірний слуга, — галантно відповів королевич, і вони дуже обережно попливли.

— Ти будеш на озері завтра вночі? — наважився запитати королевич.

— Обов'язково. Навряд. Можливо, — такою була дещо дивна відповідь королівни.

Але юнак був доволі розумним і більше на неї не тиснув; він просто прошепотів перед прощанням:

— Нікому не розповідай.

Єдиною відповіддю королівни був лукавий погляд. Вона вже здійнялася над його головою, а в її очах ніби читалося: «Не бійся. Таку розвагу шкода псувати».

У воді королівна геть не відрізнялася від інших людей, тож королевич заледве вірив своїм очам, коли дивився, як вона повільно піднімається, хапається за балкон і зникає у вікні. Він озирнувся, ніби очікуючи побачити, що дівчина й досі поруч. Але у воді не було нікого, крім нього. Тож юнак тихенько поплив звідти, а світло мерехтіло понад берегом ще декілька годин по тому, як королівна повернулася до своєї кімнати. Щойно світло зникло, королевич

вийшов із води у пошуках своєї туніки та меча, і з деякими труднощами таки знайшов їх. Після того він пробрався на інший бік озера. Там ліс був густішим, а крутій берег швидко переростав у гори, що оточували озеро з усіх боків і посилали йому сріблясті потічки з ранку до ночі і з ночі до ранку. Згодом королевич знайшов місце, з якого було видно зелені вогні кімнати королівни і де навіть у яскравому денному свіtlі його б не помітили з іншого берега. Це була така собі печера у скелі, де юнак зробив собі ліжко із сухого листя і впав на нього — такий втомлений, що заснути не завадив навіть голод. Цілу ніч йому снилося, що він плавав із королівною.

Х. ГЛЯНЬ НА МІСЯЦЬ

Рано-вранці виrushив королевич на пошуки їжі, і надібав на хатину лісника, де й отримав усе, що може на кілька днів знадобитися хороброму королевичу. Тепер, забезпечивши себе всім необхідним, він уже не турбувався про насущні потреби. Коли до цього королевича озивалася Словість, він ухилявся від неї у найбільш королівський спосіб.

Повернувшись після сніданку до своєї дозорної печери, парубок побачив, що королівна вже плаває в озері під наглядом короля та королеви, яких він упізнавав за коронами, та великого товариства в гарненьких маленьких човниках з дашками всіх кольорів веселки, пропорами та різноманітними вимпелами. День видається доволі ясним, і вже скоро королевич, змучений спекою, зажадав холодної води та незворушної королівни. Але йому треба було дочекатися сутінку, адже човни були наповнені провіантом і лише після заходу сонця весела компанія почала рідвати. Услід за королівським, човни один за одним відплівали до берега, аж поки не залишився лише один, що, напевне, належав королівні. Але їй ще не хотілося повертатися додому, і юнакові здалося, що вона відправила свого човна до берега без неї. У будь-якому разі, човен повеслив собі геть і тепер від пишної компанії залишилася тільки одна біла цяточка. Тоді королевич заспівав.

І ось яка була пісня:

*Мила паніно
Білосніжна,
Очі вгору підведи,
Нічку темну розжени
Поглядом,
Лиш зирни.*

*Білі руки,
Немов крила,
Її близьче піднесіть
Тихим плеском.
Тихо, м'яко,
Її близьче принесіть.*

*Струменить
позаду неї
Білосніжна хвиля,
Мов за нею
По озерці
Білосніжні крила.*

*Обіймайте,
Води сині,
Огортайте всю її,
Прохолоду
Подаруйте,
Обціловуйте її.*

*Не сумуй,
Мале озерце,
Що вона лишила;
Ти ж її бо
На прощання
Цілунками вкрило.*

Доки королевич доспівав, королівна вже була прямісінько під тим місцем, де він сидів. Слух не обманув її.

— Бажаєте падіння, королівно? — спитав юнак, дивлячись донизу.

— Ох, ось Ви де! Так, якщо буде Ваша ласка, королевичу, — відповіла вона, дивлячись дотори.

— Звідки Вам відомо, що я королевич?

— Бо Ви дуже приємний юнак, королевичу.

— То підіймайтесь сюди, королівно.

— Дістаньте мене, королевичу.

Королевич зняв своє кашне, потім портупею, тоді свою туніку, зв'язав усе це разом і спустив донизу. Та лінвава була закороткою. Тоді розв'язав він свого тюрбана й доточив до решти, але знов не вистачало зовсім трохи. Доточив ще й гамана і цього вже було достатньо. Королівна вхопилася за вузол з грошима і за мить уже стояла поряд з юнаком. Ця скеля була набагато вищою за інші, тому сплеск і занурення були величезними. Королівна була в захваті, і чудовим було їхнє купання.

Вони зустрічалися щоночі й купалися в темному чистому озері. І така була королевичу втіха, що (чи то світогляд королівни так вплинув на юнака, чи в нього насправді памороки забились) йому часто здавалось, що він плаває в небі, а не в озері. Та коли він казав, що почувається на небесах, королівна лише страшенно сміялася з нього.

Як зійшов місяць, то приніс їм нову втіху. Усе мало дивний та інакший вигляд у його свіtlі — з якоюсь старою, зів'ялою, але незмінною новизною. Коли була майже повня, найбільшим задоволенням королівни й королевича було пірнути якомога глибше і, розвертаючись, дивитися вгору на велику свіtlу пляму, що мерехтіла і здригалась, розширювалася і стискалась, неначе танула і знов твердішла. Відтак вони стрімко здіймалися вгору, до плями і — оп! — он він, місяць: далекий, чистий, нерухомий і холодний, і дуже гарний, та на дні озера куди глибшого та блакитнішого за їхнє, як казала королівна.

Королевич дуже швидко помітив, що у воді королівна була дуже схожою на інших людей. І крім цього, у воді вона не так тиснула своїми запитаннями і була менш різкою у своїх відповідях, ніж на березі. І не сміялася так часто, а коли й сміялась, то виходило це набагато лагіdnіше. Загалом королівна була стриманішою та дівочнішою у воді, ніж на березі. Та коли королевич, який закохався відтоді, як пірнув у озеро, намагався говорити з нею про кохання, вона лиш дивилася і сміялася. Згодом вона набирала розгубленого вигляду, наче марно намагалася зрозуміти, до чого він веде, і залишалася зі враженням, що він щось мав на увазі. Та щойно дівчина виходила з озера, то так змінювалася, що королевич казав собі: «Якщо я одружуся з нею, не бачу інакшого виходу: ми маємо стати жителями води, як русалки, і одразу ж вирушити до моря».

XI. ШШШШ!

Купання королівни в озері переросло із задоволення в пристрасті, вона й години не могла без нього витримати. Уявіть собі той жах, коли одного разу вночі, плаваючи в озері разом із королевичем, її раптово охопила підозра, що воно стало не таким глибоким, ніж раніше. Королевич і гадки не мав, що сталося. Дівчина кулею вилетіла на поверхню і, не проронивши ані слова, попливла щодуху до вищої сторони берега. Юнак поспішив за нею, розпитую-

чи, чи добре вона почувається, чи не сталося чогось поганого. Королівна навіть не глянула, вона взагалі не звертала на нього уваги. Підплівши до берега, вона уважно обстежила лінію прибережних скель. Але вона не могла дійти ніякого висновку, бо місяць був дуже маленьким і розгледіти щось було дуже важко. Тож королівна повернулась і поплила додому без жодних пояснень королевичу, про присутність якого вона, схоже, забула. Вельми розгублений і засмучений юнак повернувся до своєї печери.

Наступного дня королівна зробила багато спостережень, що лише посилило її побоювання. Вона побачила, що берегова лінія озера занадто суха, а трава і в'юнки рослини на скелях відмирають. Дівчина зробила помітки вздовж краю води й берега, щодня оглядаючи їх в усіх напрямках вітру. Жахливі побоювання справдилися: поверхня озера повільно опускалася.

Бідна королівна ледь не збожеволіла від горя. Вона не могла спокійно дивитися на озеро, яке вона любила більше за будь-яку живу істоту і яке тепер умирало на її очах. Рівень води опускався щораз нижче: озеро повільно зникало.

Верхівки скель, яких досі не було видно, завиднілися над прозорою водою. Незабаром сонце їх повністю висушило. Було страшно навіть думати про той бруд, на який незабаром стане схожим озеро. Вони посохне і гнитиме, у ньому загине стільки прекрасних істот, а потворні почнуть розмножуватись, знищуючи світ. І яким же спекотним буде сонце без жодної водойми! Королівна не могла більше купатися в озері і почала марніти.

Здавалося, саме життя дівчини було тісно пов'язане з водою. Люди казали, що вона і дня не проживе після того, як озеро зникне назавжди.

Але вона не плакала.

По всьому королівству оголосили, що той, хто з'ясує причину обміління озера, отримає по-королівському велику винагороду. По Фіг і По Втор-Рю-Ха спробували застосувати свої знання фізики й метафізики, але марно. Навіть вони не могли розгадати причину.

Насправді ж коренем усього зла була стара сестра короля. Коли вона довідалася, що її небога отримує більше задоволення від води, ніж будь-хто, то впала в люті і прогляяла себе за недалекоглядність.

— Ну, скоро я це виправлю, — сказала Абизналія.
— Король і люди помрутуть від спраги. У них скоріше закиплять і засмажаться мізки, аніж я втрачу свою нагоду помсти.

Від цієї думки вона вибухнула божевільним, страшим реготом, чим так нажахала свою чорну кішку, що в тієї аж шерсть на спині стала дики.

Потім відьма підійшла до старої скрині, відчинила її дісталася щось схоже на шматок сушених водоростей. Це щось вона кинула у балію з водою. Потім додала якийсь порошок та розмішала рукою, пробурмотівши під ніс слова, огидні за звучанням і ще більш огидні за змістом. Відставивши балію, Абизналія витягла зі скрині величезну в'язку іржавих ключів, які забрязкали в її тремтливих руках. Вона сіла й почала змащувати їх. Тим часом з балії, вода у якій далі повільно рухалася відтоді, як стара її розмішала, висунулася голова й частина тіла величезної сірої змії. Відьма навіть не озирнулася. Змія потроху вилазила з балії, хитаючись назад і вперед, повільно пересуваючись, поки не добралася старої королівни. Тоді поклала голову її на плече й тихо просичала у вухо. Жінка здригнулася, але зараз же й зраділа. Помітивши на своєму плечі голову змії, вона підтягла її до себе й поцілуvala. Абизналія дістала плавуна з балії й обвila навколо свого тіла.

Це була одна з тих жахливих істот, яких мало хто бачив, — Біла Змія Темряви. (жахливі істоти, яких мало хто бачив).

Відтак стара взяла ключі й спустилася до підвалу. Відмикаючи двері, вона сказала собі:

— Воно того варте!

Замкнувши за собою двері, Абизналія спустилася кількома сходами в підвал і там відімкнула ще одні двері, котрі вели до темного вузького коридору. Відьма знову замкнула за собою і зійшла ще трохи нижче. Якби хтось слідував за нею, то би почув, що вона відчинила рівно сто дверей, щораз спускаючись на кілька сходинок нижче. Відімкнувши останні двері, стара ввійшла у велику печеру, стелю якої підпирави величезні природні кам'яні колони. Ця стеля була під дном озера.

Після того Абизналія розмотала змію від свого тіла й підняла її за хвіст високо над собою. Огидна істота простиagnula свою голову до стелі печери так високо, наскільки це було можливо. Тоді змія почала хитати головою туди-сюди, повільно хитаючись, немов шукаючи щось. У туж мить відьма стала ходити по печері колами, наближаючись до центру з кожним новим колом. Голова змії опиувала той самий маршрут, але під стелею — стара ж досі тримала її. Змія продовжувала повільно хитатися. Коло за колом вони просувалися печерою, поступово зменшуячи радіус до середини, доки нарешті змія не зробила раптовий випад, припавши до стелі своєю пащею.

— Так, моя красуне! — вигукнула стара. — Осуши його до краплі!

Вона пустила змію, залишивши її висіти, та присіла на великий камінь поруч із чорною кішкою, яка всюди слідувала за нею. Жінка почала щось плести і бурмотіти жахливі слова. Змія висіла, мов величезна п'явка та смоктала камінь. Кішка пильно спостерігала за дійством з вигнутою спиною та хвостом, що стирчав, як сталевий дріт. Абизналія сиділа, плела та бурмотіла собі під ніс. Сім днів та сім ночей вони перебували в такому стані. Аж раптом змія впала зі стелі, ніби виснажена. Вона зморщилася і знову схожа на сухі водорости. Відьма зірвалася на ноги, підняла її, поклала собі в кишенню та глянула вгору. Одна крапля води бриніла в тому місці, де присмоктувалася змія. Побачивши це, стара побігла з печери, а кішка гайнула за нею. Швидко-швидко зачинаючи двері, вона замкнула їх та пробурмотіла кілька страшних слів, тоді погнала до наступних, які теж замкнула та заговорила. Так Абизналія замкнула всі сто дверей і повернулася до свого підвалу. Там вона сіла на підлогу, геть знесилена, але зловтішно насолоджуючись шумом води, який було виразно чути крізь усі сто дверей.

Але й цього було замало. Тепер, розсмакувавши помсту, вона втратила терплячість. Без подальших заходів озеро буде занадто довго зникати. Тому наступної ночі, коли останній клапоть старого місяця зійшов на небо, Абизналія взяла трохи тієї води, яка оживила змію, налила її в пляшку й вирушила в ніч у супроводі кішки. Перед світанком вона повністю обійшла озеро, бурмочучи страшні закляття над кожним струмком і плохуючи туди трішки води зі своєї пляшки. Закінчивши обхід озера, стара знову пробурмотіла закляття і пlesнула пригорщу води на місяць. Після цього кожне джерело в королівстві перестало нуртувати й жебоніти та повільно умирало, мов людина. Наступного дня не було чути звуку води, що ллється, як зазвичай біля озера. Джерела висохли, і з темних гірських схилів більше не лилися срібні струмки. Та не лише джерела всіх вод матері Землі перестали текти, а й діти з усього королівства почали моторошно плакати — без сліз.

XII. ДЕ КОРОЛЕВИЧ?

З тієї самої ночі, як королівна раптово покинула його, королевич не мав нагоди перекинутися з нею хоч словом. Він бачив її в озері раз чи два, але вона більше не

з'являлася там уночі. Королевич сидів і співав, та марно виглядав свою Нереїду; а вона, наче справжня Нереїда, марніла разом зі своїм озером, слабшаючи та висихаючи разом з ним. Коли парубок нарешті помітив зміни в рівні води, його переповнила тривога та розгубленість. Він не міг зрозуміти, чи то озеро вмирало, бо королівна закинула його, чи то вона перестала приходити, бо озеро почало висихати. Але вирішив, що знає принаймні достатньо.

Королевич перевдягнувся, щоб його не відзначали, і подався до палацу, а там попросив зустрічі з паном камергером. У такому вигляді він одразу отримав дозвіл. А пан камергер був людиною проникливою, тож здогадався, що в проханні відвідувача ховалося дещо більше. Він також відчував, що невідомо, коли з'явиться вирішення нагальних проблем. Тож камергер задовольнив прохання парубка стати чистильником взуття королівни. Це був доволі хитрий вибір посади, бо королівна точно не могла забруднити стільки взуття, як інші королівни. Невдовзі юнак дізнався про дівчину все, що можна було. Він ледь не збожеволів; та після блукання берегом озера цілими днями та пірнанням у те, що лишилося від глибин водойми, усе, що він міг зробити — це ще раз відполірувати пару вишуканих черевичків, яка цього зовсім не потребувала.

Бо королівна не виходила зі своєї кімнати, і не відслоняла вікон, аби не бачити озера, що помирало. Але вона ніяк не могла викинути його зі своїх думок. Воно раз у раз поставало в її уяві, наче було її душою, яка всихала всередині неї — спочатку до тварі, а потім до божевілля та смерті. Так королівна розмірковувала над цими змінами

та всіма іхніми наслідками, аж поки ледь не збожеволіла. А щодо королевича, вона його позабула. Хоч би як приємно їй було проводити з ним час у воді, та без води він її не цікавив. Але королівна, схоже, позабула й батька свого, і матір.

Озеро все зменшувалось. Почали з'являтися невеличкі плями слизу, що стійко виблискували поміж мінливого мерехтіння води. Згодом вони збільшилися до дебеліх брудних латок, що ширилися та росли. Тут і там визирало каміння, борсалася риба та вовтузились і звивалися вугрі. Люди почали їх виловлювати, та шукали заодно бодай хоч щось, що могло випасти з королівських човнів.

Згодом озеро майже зникло, залишилося тільки кілька найглибших ковбань.

Якось сталося так, що гурт якихось дітваків описився біля однієї з таких ковбань у самому центрі озера. Це була кам'яниста водойма пристойної глибини. Зирнувши в неї, вони помітили сонячні відблиски чогось жовтого на дні. Один з хлопчаків пірнув за ним. Це виявилося золотою дощечкою, вкритою написами. Вони віднесли її до короля.

На одній стороні були написані такі слова:

Лиш смерть рятувати від смерті спроможна,
Бо смерть — це любов, і сміливості відчай.
Могилу найглибшу заповнити можна,
Кохання ж під хвилями житиме вічно.

Це видалося чималою загадкою для короля та його свити. Але зі зворотного боку дещо пояснювалось. А саме:

«Якщо станеться так, що озеро зникне, то хай знайдуть дірку, через котру витекла вода. Але намагатися перекрити її за допомогою звичайних засобів марно. Є лише один дієвий спосіб: тільки тіло живої людини може перекрити витік. Та людина має пожертвувати собою з власної волі, і озеро, наповнюючись, має забрати її життя. Інакше жертва буде марною. Якщо народ не має бодай одного героя, то настав час тому народу зникнути.»

XIII. ОСЬ Я

Для короля це відкриття було неабияким розчаруванням. І не тому, що він не хотів робити пожертву, а тому, що не вірив, що знайдеться людина, готова до самопожертви. Однак, не можна було гаяти часу, бо королівна нерухомо лежала на своєму ліжку і не приймала ніякої поживи, окрім озерної води, яка вже стала не вельми придатною. Отож король наказав оприлюднити зміст тієї золотої пластини.

Втім, ніхто не зголосився.

Королевич же на кілька днів ходив до лісу, щоби порадитися з одним відлюдником, якого він був стрів колись дорогою в Лагобель, і нічого не знати про те віщування аж до свого повернення.

Коли ж юнак про все довідався, то сів і почав міркувати: «Якщо я цього не зроблю, то королівна помре, а без неї світ мені буде немилій, тому я нічого не втрачу. І життя для неї буде далі чудовим, бо вона мене скоро забуде. Та її у світі стане більш краси і щастя!.. Хоч, певна річ, я цього не побачу. — (Тут бідолашний королевич зітхнув.) — Яким же гарним буде озеро в місячному свіtlі, а в ньому гратиметься прекрасна вона, немов дика богиня!.. Але важко доведеться, коли топитимусь по дюймах. Якщо подумати... то мені треба сімдесят дюймів, аби втопитися. — (Тут юнак спробував засміятися, але не зміг.) — Проте чим дозвіле, тим ліпше, — підсумував він, — бо я можу попросити,

щоби королівна була зі мною весь цей час. Тож я побачу її ще раз, поцілую, можливо... хтозна. І помру дивлячись у її очі. Хіба ж то смерть тоді? У всякому разі, я цього не відчуло. І побачу, як озеро знову наповнюється для краси!.. Гаразд! Я готовий.»

Він поцілував черевичок королівни, поклав його і поклався до покоїв короля. Дорогою юнак, відчуваючи, що сентименти тут ні до чого, вирішив, що цю справу треба викласти прямо. Тож він постукав у двері королівської скарбниці, де потурбувати Його Величність було величезним злочином.

Король, зачувши стукіт, аж підскочив і гнівно відчинив двері. Побачивши там чистильника взуття, він вийняв свій меч. На жаль, це був його звичний спосіб королівського самоствердження, коли вважав, що його гідність була в небезпеці. Але королевич ні на йому не захвилювався.

— Даруйте, Ваша Величність, — мовив він, — я Ваш дворецький.

— Мій дворецький? Ти брехливий лайдаку! Що це означає?

— Маю на увазі, що я закоркую Ваш великий бутель.

— Ти знавіснів, парубче? — гарикнув король, підіймаючи вістря свого меча.

— Я вставлю чіп... затичку... як хочете називайте, у те Ваше діряве озеро, шановний королю, — сказав королевич.

Король був такий лютий, що перш ніж щось відповісти, мусив трохи охолонути і поміркувати, що то буде велика втрата, якщо він зараз уб'є єдину людину, котра мала бажання бути корисною в поточній надзвичайній ситуації, та вкінці напришкувати молодик однаково загине, як би від руки самого монарха.

— О! — промовив нарешті король, насилу відкладаючи меча. — Вельми вдячний тобі, юний дурню! Вип'єш вина?

— Ні, дякую, — відповів королевич.

— Ну, гаразд, — сказав король. — То, може, побіжиш побачитися зі своїми батьками перед таким випробуванням?

— Ні, дякую, — відказав юнак.

— То ходімо тоді негайно шукати ту діру, — мовив Його Величність і почав кликати супровід.

— Зупиніться, прошу, Ваша Величність. Я маю одну умову, — втрутівся королевич.

— Що?! — вигукнув король. — Умови? Мені? Та як ти смієш?!

— Як Вам завгодно, — відказав королевич холодним тоном. — Бажаю Вашій Величності хорошого ранку.

— Ах ти ж мерзотнику! Я накажу вкинути тебе до мішка і запхати в ту діру.

— Гаразд, Ваша Величність, — відповів юнак уже трохи м'якше, щоби король у люті не позбавив його втіхи померти заради своєї доньки. — Але що доброго Ви цим зробите, Ваша Величність? Прошу пам'ятати, що у віщуванні сказано, що жертва має сама цього захотіти.

— Ну, ти ж уже зголосився, — удліво відказав король.

— Так, але за однієї умови.

— Знову умови! — заревів король, далі беручись за меч. — Ану геть! Хтось інший залюбки перебере на себе цю честь.

— Ваша Величність знає, що то буде нелегко знайти когось іншого на моє місце.

— Що ж, яка твоя умова? — прогарчав монарх, відчуваючи, що юнак слушно каже.

— Лише одна, — відповів королевич, — що я ні за яких умов не маю загинути до того, як потону, а осільки чекати треба буде довго, то нехай королівна, ваша донька, піде зі мною та годувати мене зі своїх рук, і поглядатиме на мене час від часу, щоби було не так сумно. Ви ж розумієте, що мені доведеться непросто. Коли ж вода дійде до моїх очей,

королівна може собі піти, радіти життю й забути свого бідолашного чистильника взуття.

Тут голос королеви затремтів і, попри своє рішення, він ледь стримав свої емоції.

— Чому ж ти одразу не сказав мені про свою умову?

Такий галас через дурницю, — скрикнув король.

— Ви даете згоду? — перепитав королевич.

— Авжеж, даю, — відповів монарх.

— Добре. Я готовий.

— Тоді йди пообідай, доки я відправлю своїх людей знайти те місце.

Король вислав своїх охоронців і наказав офіцерам негайно знайти ту дірку в озері. Тож дно озера розділили між загонами й ретельно обстежували, а десь за годину знайшли: посередині каменя в центрі водойми, саме в тій ковбані, де перед тим знайшли золоту пластину. Це була тъюхстороння діра невеликого розміру. Довкола каменя стояла вода, але через саму діру води протікало мало.

XIV. ДУЖЕ ЛЮБ'ЯЗНО

Королевич вирішив одягтися відповідно до події, осільки зібрався померти, як належить королівській особі.

Коли королівна почула, що якийсь чоловік зголосився померти заради неї, вона так втішилась, що попри свою слабкість зіstriбула з ліжка і затанцювала кімнатою. Їй було байдуже, ким він був, це її не обходило. Дірку треба було перекрити, і якщо для цього потрібна якась людина — ну, то беріть. За годину-две все підготували. Служниця поспіхом одягла королівну і її перенесли на узбережжя озера. Як побачила вона його стан, то скрикнула й затулила обличчя руками. Тоді її перенесли до того каменя, де для неї вже підготували човна. Води було замало аби він плавав, але мали надію, що це скоро зміниться. Вмостили королівну на подушки, поклали до човна вино та фрукти, і всіляких смаколиків на додачу, та натягнули зверху тента.

За кілька хвилин з'явився королевич. Королівна відразу ж упізнала його, але вирішила, що не варто призначатися.

— Ось і я, — мовив юнак. — Запихайте мене.

— Мені казали, що то чистильник, — озвалася королівна.

— Так і є, — відповів королевич. — Я чистив твої маленькі черевички тричі на день, бо це було єдине, що я мав від тебе. Запихайте мене.

Придворні не засудили його прямоту, лише зазначили між собою, що це було трохи нахабно.

Та як мали вони його запахти? На золотій табличці не було жодного слова про це. Королевич подивився на дірку й угадів лише один спосіб. Він устромив туди свої ноги, присівши на камені, та сповз уперед, закриваючи кут, що лишився, обома руками. Прийнявши таку незручну позу та свою долю, звернувся він тоді до людей:

— Можете тепер іти.

Король уже був пішов додому обідати.

— Можете тепер іти, — повторила королівна папутою за ним.

Люди послухались і пішли.

Аж тут невеличка хвиля накотилася на камінь і змочила королевичу коліна. Та він не зважав особливо. Він заспівав, і ось яку пісню:

Світ, де джерела немає,
 Морок в ньому там гуляє;
 Світ той, де гірських струмків
 Ніколи бліск не мерехтів;
 Де не відчути тихий подих
 Морських просторів, вод глибоких;

Де дощ ніколи не блищав
На травах сонячних галяв;
Осіь таким твій світ буде,
Як кохання не прийде.

Світ, де не вчуєш плеск води
Чи шум підземної ріки;
Чи те, як джерело дзюрчить,
Що з темряви на світ спішить;
Чи водоспаду гучний рев,
Що долинае з-за дерев;
Чи крапель мелодійний спів
Що в кронах буків шепотів;
Чи океану голос сильний,
Що хвилями гуляє вільно;
Світ такий тебе чекає,
Як кохання ти не маєш.

Королівно, ти живи,
Озерце свое гляди.
Так з коханням я піду
Задля тебе у біду,
Де осяйний плеск води;
Зникну в морок назавжди.
Мене в думці пам'ятай,
Джерельце мов зберігай,
Якщо, звісно, не суха,
Як пісок, твоя душа.

— Заспівайте ще, королевичу. Тоді не так нудно, — сказала дівчина.

Але він був надто виснажений, щоби співати, тому на деякий час залягла тиша.

— Дуже люб'язно з Вашого боку, королевичу, — доволі холодно промовила нарешті королівна, лежачи із заплющеними очима в човні.

«Вибач, що не можу відповісти тим самим, — подумав юнак, — але за тебе принаймні варто померти.»

І знову хвилька за хвилькою заливали камінь і мочили королевичеві коліна, але він мовчав і не ворушився. Дві... три... чотири години промайнули, королівна вочевидь спала, а юнак терпляче чекав. Але він почувався розчарованим, бо його становище не давало йому тієї відчиненості, на яку сподівався.

І нарешті його терпець урвався.

— Королівно! — покликав він.

Та в цю мить королівна схопилася й закричала:

— Я пливу! Я пливу!

І її маленький човник стукнувся об камінь.

— Королівно! — повторив юнак, підбадьорений тим, що вона прокинулась із захватом дивилася на воду.

— Що? — сказала вона, не обертаючись.

— Твій тато пообіцяв, що ти дивитимешся на мене, але ти ще жодного разу на мене не глянула.

— Так? Тоді, мабуть, я мушу. Але я така сонна!

— То поспи, люба, не зважай на мене, — відповів бідолашний королевич.

— Ти дійсно дуже добрий, — сказала королівна. — Я, мабуть, ще посплю.

— Лиш дай мені спочатку трохи вина та печива, — скромно попросив юнак.

— Залюбки, — сказала королівна, позіхаючи.

Але вона тим не менш узяла вино та печиво й, вихилившись через бік човна, була змушенна поглянути на нього.

— О, королевичу, — мовила вона, — у тебе не вельми добрий вигляд! Ти точно не проти цього?

— Анітрохи, — відповів він, почуваючись зовсім зле.

— Та я загину передчасно, без будь-якої користі, якщо не

з'їм що-небудь.

— Тоді тримай, — сказала вона, простягаючи йому вино.

— Ах! Ти мусиш мене годувати. Я не смію прибрести руки. Вода неодмінно втече.

— Ой леле! — мовила королівна і почала годувати його шматочками печива та ковтками вина.

Під час цього королевич часом примудрявся поцілувати кінчики її пальців. Втім, дівчина не виказувала свого невдоволення. А королевич почувався краще.

— Тепер, заради твого ж блага, королівно, — сказав він, — я не можу дозволити тобі спати. Ти маєш сидіти й дивитися на мене, бо інакше я не витримаю.

— Ну, я зроблю все, що зможу, аби допомогти тобі, — відповіла вона поблажливо. І, сівши, королівна почала на нього дивитися. І дивилася з неймовірною стійкістю, роздумуючи про всяку-всячину.

Сонце зайшло і зійшов місяць; хвиля за хвилою вода піднімалася тілом королевича. Вода вже доходила йому до пояса.

— Чому б нам не поплавати? — запитала королівна. — Схоже, води для цього тут уже достатньо.

— Я більше не плаватиму, — відказав королевич.

— О, я забула, — мовила вона і замовкла.

Так вода все прибувала й прибувала, вкриваючи юнака. А королівна сиділа й дивилася на нього. Час від часу годувала. Минала ніч. Вода піднімалася чимраз вище. Разом з нею піднімався й місяць, заливаючи своїм світлом обличчя приреченого на смерть королевича. Вода вже сягала ший юнака.

— Ти поцілуєш мене, королівно? — ледь промовив він. Безтурботності в його тоні вже не було.

— Так, поцілую, — відповіла королівна й подарувала йому довгий, солодкий і холодний поцілунок.

— Тепер, — сказав юнак, вдоволено зітхнувши, — я помру щасливим.

Більше він не говорив. Королівна дала йому ще трошки вина наостанок: він уже не їв. Тоді вона знову сіла й дивилася на нього. Вода піднімалася усе вище. Вона торкнулася його підборіддя. Потім нижньої губи. Ось уже між губами. Королевич міцно їх стулив, щоб не впустити воду. Королівна стала почуватися дивно. Вода дійшла до верхньої губи юнака. Він дихав крізь ніздри. Королівна зовсім утратила спокій. Вода вкрила парубкові ніздри. В очах королівни стояв жах, вони дивно виблискували в місячному сяйві. Голова королевича відкинулася назад; вода накрила її і бульбашки останнього подиху юнака луснули на поверхні. З диким зойком дівчина стрибнула в озеро.

Вона схопилася за одну ногу, потім за іншу, вона тягнула і смикала, але не могла зрушити їх з місця. Вона випросталася, щоби передихнути, і це нагадало їй, що королевич дихати не може. Дівчина була в розpacі. Вона схопила юнака й тримала його голову над водою, що було можливо тепер, коли його руки не затуляли діру. Але все було марно, бо він уже не дихав.

Любов та вода повернули королівні всю силу. Вона пірнула і тягнала королевича, тягнала з усіх сил, аж поки їй не вдалося вивільнити одну його ногу. Другу було вже легше. Як королівна змогла витягти юнака в човен, вона й сама не знала; та по тому одразу зомліла. Отямившись, дівчина вхопилася за весла і гребла й гребла, тримаючись якомога рівніше, хоч ніколи не робила цього у житті. Попри скелі, через мілини та бруд гребла вона, доки не добралася до прибережних сходів палацу. До цього часу на узбережжі вже чекали люди, бо почули її крик. Вона наказала їм перенести королевича до своєї кімнати, вкласти його в ліжко, розвести вогонь і покликати лікарів.

— Але ж озеро, Ваша Високосте! — озвався камергер, який, піднятий галасом, прийшов у нічному ковпаку.

— То йди й втопися в ньому сам! — відповіла вона.

Це була остання грубість, у якій королівну можна було звинуватити; і варто зазначити, що в неї була добра причина розгніватися на пана камергера.

Був би на його місці хоч сам король, отримав би не краще. Та він разом з королевою міцно спали. І камергер відправився назад до ліжка. Якось так вийшло, що лікарі так і не прийшли. Тож королівна та її старенька няня лишилися самі з юнаком. Та няня була мудрою жінкою і знала, що робити.

Довгий час пробували вони всі відомі засоби і нічого не допомагало. Королівна ледь не божеволіла між страхом і надією, але вона робила все знову і знову, одне за одним, і знов все спочатку.

І от зі сходом сонця, коли вони вже майже втратили надію, королевич розплющив очі.

XV. ЯКИЙ ДОЩ!

Королівна впала на підлогу, заливаючись слізами від переповнення емоціями. Годину лежала вона, і слізи не зупинялися. Увесь плач її життя, що не знав виходу, тепер вивільнився. І пустився такий дощ, якого не бачили досі в цій країні. Сонце не переставало світити, і великі краплі, що падали на землю, виблискували так само. Палац опинився прямо в центрі веселки. Це був неначе дощ з рубінів, сапфірів, смарагдів і топазів. Потоки рушили з гір, як розплавлене золото; якби не підземний отвір, переповнене озеро вийшло б з берегів і затопило країну. Від берега до берега не було де краплі додати.

Але королівна вже не переймалася озером. Вона лежала на підлозі й плакала. І цей дощ всередині був ще чудовішим, аніж дощ назовні. Бо коли він трошки вщух і вона спробувала підвистися, то на свій подив зрозуміла, що не може. Після великих зусиль їй нарешті вдалося стати на ноги. Та в ту ж мить знов опинилася на підлозі. Понувши її падіння, старенька няня зойкнула від радощів та підбігла до неї з криком:

— Моя люба дитина! Вона повернула своє тяжіння!

— О, це ж воно! Так? — сказала королівна, розтираючи своє плече та коліно. — Як на мене, дуже неприємно. Таке відчуття, наче маю розвалитися на шматки.

— Ура! — вигукнув королевич з ліжка. — Як у тебе все гаразд, королівно, то і в мене теж. Як озеро?

— По вінця, — відповіла няня.

— Тоді ми всі щасливі.

— Саме так! — схлипуючи відповіла королівна.

І того дошового дня була радість по всій країні. Навіть немовлята забули про свої негаразди, танцювали та агукали від захвату. І король розповідав історії, а королева їх слухала. І він розділив усі гроші зі своєї скрині, а вона весь мед у своєму казані — всім дітям. І таке було святкування, якого ще не бачили.

Звичайно, що королевич та королівна одра-

зу ж заручилися. Але до справжнього весілля, королівна мала навчитися ходити. І це для неї було важким випробуванням, бо вона ходила не краще за немовля. Вона постійно падала та забивалася.

— Це і є те тяжіння, через яке було стільки клопоту? — запитала вона одного дня королевича, коли той піднімав її з підлоги. — Мені було точно зручніше жити без нього.

— Ні-ні, воно не таке. Ось яке, — відповів королевич і підняв її, та поніс, як дитину, на руках, вкриваючи поцілунками. — Ось це тяжіння.

— Так краще, — сказала королівна. — Тут я зовсім не проти.

І вона подарувала королевичеві наймилішу та найгарнішу усмішку; та відповіла йому одним маленьким поцілунком на численні його, а йому здавалося, що отримав куди більше, бо був сам не свій від радощів. Втім, королівна ще не один раз жалілася на своє тяжіння після цього.

Минуло чимало часу, доки вона примирилася з ходьбою. Але труднощі навчання врівноважувалися двома речами, кожної з яких було б достатньо. По-перше, королевич сам її навчав, а по-друге, вона могла стрибати в озеро стільки, скільки їй бажалося. Але вона, звичайно, любила, щоб і королевич стрибав із нею, і пlesк їхній тоді годі було порівнювати з тим, який в них виходив до цього часу.

Озеро більше не мілло. З часом, воно розмило дах підземної печери, і стало вдвічі глибшим, ніж раніше.

Єдиною помстою королівни своїй тітці було те, що під час зустрічі вона доволі сильно наступила їй прямо на хворого пальця. Але вона пожалкувала про це наступного ж дня, коли почула, що вода підмила дім Абізнаїї і він уночі обвалився, поховавши стару під завалом. За тілом відьми ніхто так і не відправився. Там вона лежить і досі.

Тож королевич з королівною щасливо жили-поживали, добра наживали, мали корони з золота, і діточок — дівчаточок і хlop'яточок — жоден з яких, навіть за найкритичніших обставин, не втратив бодай хоч однин атом свого пропорційного тяжіння.

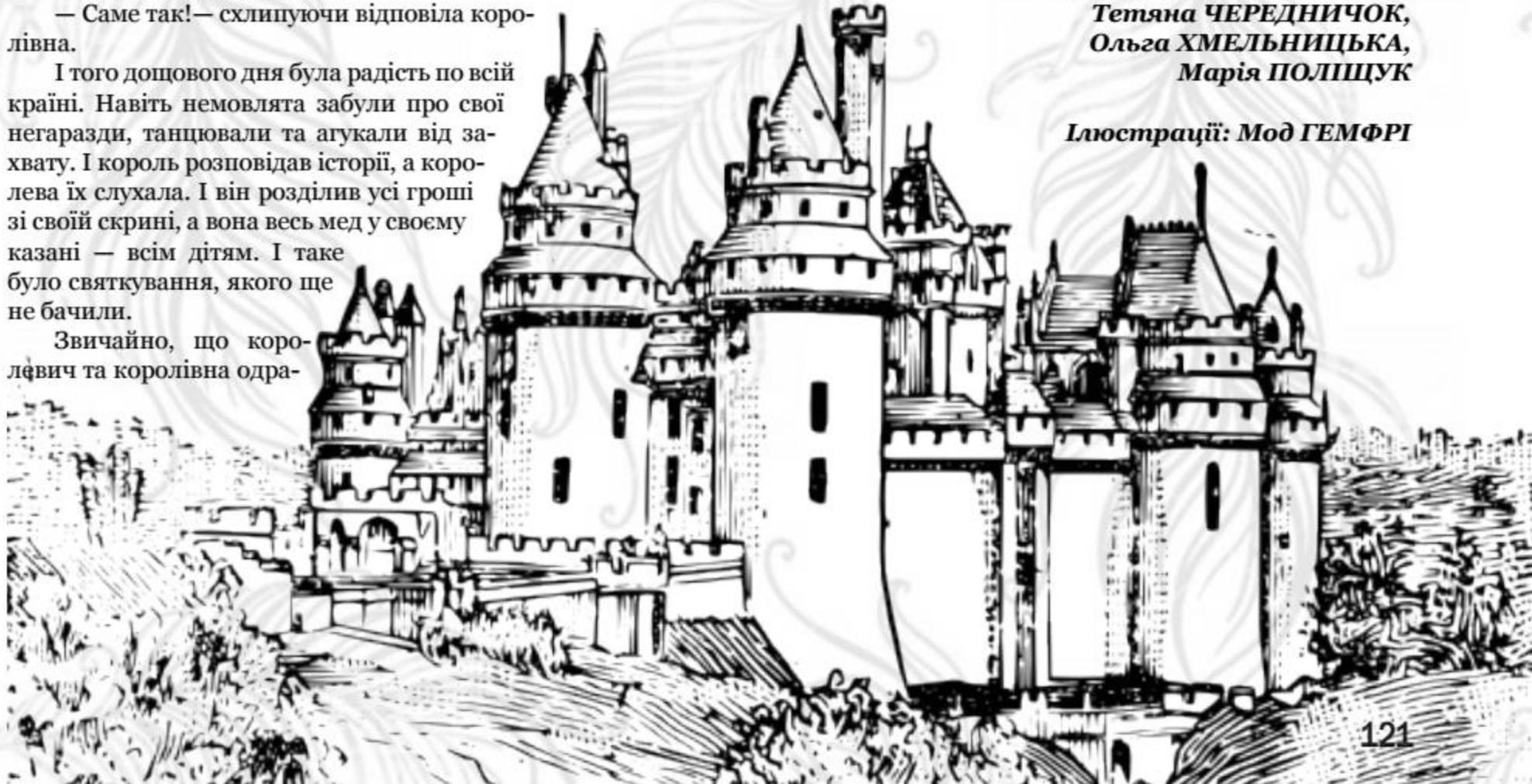
**Над перекладом працювала
студія «Шлякбитраф»:**

**Олексій ІВАНОВ, Олександр МОСКАЛЕНКО,
Дмитро МОКРОГУЗ, Віолетта КОЗАКОВА,
Богдана ВОЗНЮК, Софія ШУЛЬ;**

а також:

**Олег ЦЮПКА, Юрій БІСІК,
Тетяна ЧЕРЕДНИЧОК,
Ольга ХМЕЛЬНИЦЬКА,
Марія ПОЛІЩУК**

Ілюстрації: Мод ГЕМФРІ

ІРМА
ВІТОВСЬКА

ВІТАЛІНА
БІБЛІВ

► LET'S CEE

FILM FESTIVAL

ЗА МОТИВАМИ П'ЄСИ ПАВЛА АР'Є
«НА ПОЧАТКУ І НАПРИКІНЦІ ЧАСІВ»

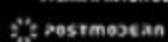
БРАМА

У КІНО З 26 ЛИПНЯ

ФІЛЬМ ВОЛОДИМИРА ТИХОГО

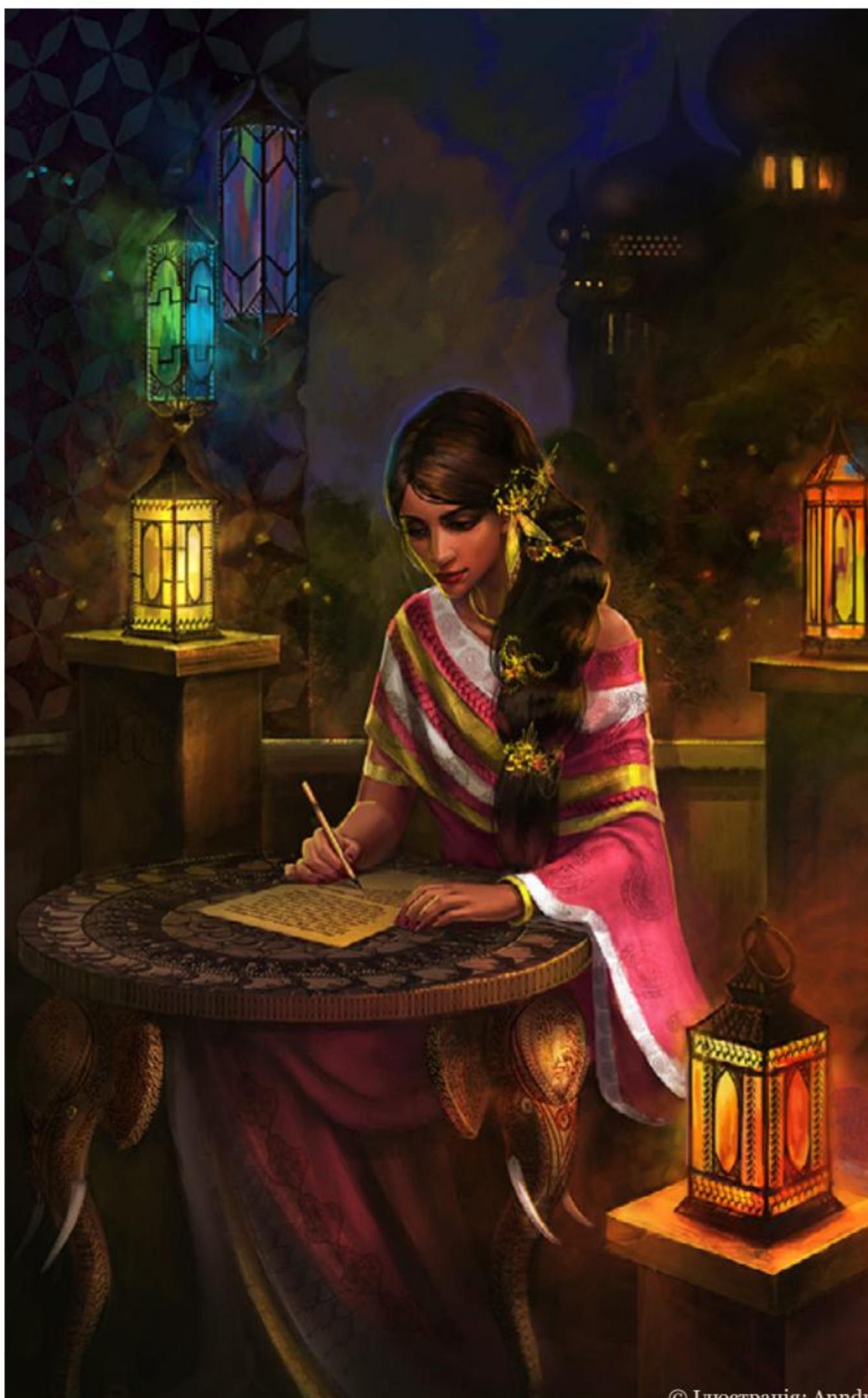
РЕЖИСОР ВОЛОДИМИР ТИХОЙ. АВТОР СКЕРІО: ПАВЛО АР'Є, ВОЛОДИМИР ТИХОЙ. ОЛЕНЯ ГРЕСЬ. ОЛЕНА СВЕТКОВА. КОМПОЗИТОР АНТОН БАЙБАКОВ. РЕЖИСЕР-МОНІТОР: ІТОР КОСЕНКО.
Художник-постановник: ВОЛОДИМИР ЛЮБІЙ. Художник по костюмам: ОЛЕНА ГРЕСЬ. Художник по гриму: ТЕТЯНА ХРОШУН, ТЕТЯНА БОВТ (зокрема). МІХАЙЛО ЗАГІЛЬСЬКИЙ. Другий режисор-драматург: ДЕНІС ВОРОНЦОВ.
Пост-продакшн-координатор: ОЛЕКСІЙ МОСКАЛЕНКО. Міжнародний продюсер: ІЛОНА СРІБНОДОЛЬСЬКА. Продюсер: ІГОР САВІЧЕНКО, МАРКІО СУПРУН, ВОЛОДИМИР ТИХОЙ, ВОЛОДИМИР ФІЛІПОВ, ДМИТРО КОЖЕМА.
Виробництво: ДІРЕКТОРІЯ КІНО ЗА РУСТОМ БЕДЛАМ ПРОДАКШНС, МЕНТАЛ ДРАЙВ СТУДІО за підтримки Державного агентства України з питань кіно.

У ролі: ІРМА ВІТОВСЬКА, ВІТАЛІНА БІБЛІВ, ЯРОСЛАВ ФЕДОРЧУК, ДМИТРО ЯРОШЕНКО, ДМИТРО ТУБОЛЬЦЕВ

www.bramafilm.com.ua

© Ілюстрація: Anndr

ЧИТАЛЬНЯ

КРУК І ЧОРНИЙ МЕТЕЛИК

Темна богиня білого снігу

Двісті сорок первого року Розсипаної Епохи несподівана звітка, немов гірська лавина посеред степу, вдарила по селу: богиня йде! Мисливці побачили її сьогодні вранці. І в тому, що до вечора паскуда буде тут, ніхто не сумнівався. Вона йшла повільно, зі змійною грацією, залишаючи за собою чіткий слід на пухкому снігу.

Горювати часу не було, тож всім селом негайно кинули жереб.

— Така вже моя доля, — важко прошепотів зблідлий Пилар, тримаючи в руці найкоротшу паличку.

До чоловіка підбігла молода дружина, яка почала лити сліззи. Двоє малих дітей схоже ніяк не розуміли, чому це їхній батько з вологими очима покликав їх до себе та міцно обійняв.

— Шкода їх, без годувальника залишаться, — сумно проговорила стара Варіна.

— Що поробиш, так жереб випав, — відповів її зять, Намар. — Якщо почнемо перетягувати, то вже ніколи порядку не буде.

Щойно Пилар попрощався з родиною, його, не зважаючи на сліззи дружини та збентежені погляди дітей, відвели до кімнати в хаті старости, де йому належало чекати приходу богині. Хоч він і обіцяв, що все розуміє, тож не втече, але трьох дужих чоловіків до нього охороною таки приставили.

А решта селян, не гаючи часу, заметушилися в погребах та на кухнях, аби якнайкраще все підготувати. Кожен щось смажив, варив та зносив до спільногого столу. Тож коли надвечір межу села перетнула богиня, на неї чекав пишний прийом.

— Вітаємо вас у Білих Запрудах, — красиво та рівно, з найвищою повагою проговорив староста. На його слова богиня лагідно посміхнулась тонкими сріблястими губами.

Селяни завмерли немов заворожені, споглядаючи нічну гостю. Висока худорлява панна випромінювала грацію та велич настільки природно, що здавалось — це сама її суть. Гладеньке білосніжне волосся тягнулося по снігу довгим шлейфом. Ніжними пасмами воно огортало блакитні шати, розписані сріблястими візерунками, які нагадували змійну луску. Біла шкіра здавалась зробленою з чистого снігу, а великі очі з вертикальними зіницями віблискували променистим сріблом.

— Ми безмежно раді приймати вас в нашому селі, — продовжив староста та вклонився сніжній красуні. — За прошуємо вас до столу та просимо прийняти напе підношення.

З цими словами троє дужих чоловіків розступились, відкривши Пилара, який стояв навколошки на холодному снігу. Очі бідолахи дивились на цей самий сніг, в той час як губи невпинно ворушились — напевне, в молитві одному з тисяч нових богів, у якого чоловік вірив.

— Дуже дякую за ваше запрошення, — дзвінким сріблом пролунав чистий голос величної панни, на губах якої гречно засяяла найщиріша посмішка. — А підношені мені не треба, я богиня скромна та невибаглива.

— Як це, не треба підношення? — здивовано вигукнув

старий Маваній. Всі погляди одразу спрямувалися на нього, немов хтось потягнув голови селян за довгий сталевий ланцюг. — Не буває такого, щоб богині не треба було підношення. Так заведено: який би бог чи богиня не приходили до села, вони поїдають когось з його жителів, щоб потім провести ніч за спільним столом та на ранок вирушити далі, благословивши село.

— Відчепися від богині, Маванію! — роздратовано вигукнула дружина Пилара. — Якщо богиня каже, що їй не треба підношення, то й не треба.

— Схаменися, жінко, — рявкнув старий. — Не буває винятків.

У відповідь селяни загомоніли, наче осиний вулик:

— От старий буркотун.

— Невже так смерті Пиларової хочеш?

— Що він зробив тобі?

— А ну замовкніть! Проявить повагу до богині, — люто вигукнув староста, і всі разом стихли. — Просимо до нашого столу, пані, — продовжив чоловік, в той час як дужі молодики відтягли Маванія подалі.

— Вельми дякую, — ще раз посміхнулась богиня та граційно пішла... ні, попливла по снігу поперед старости. Селяни рушили слідом.

— Бовдури, — загарчав собі під носа Маваній, споглядаючи здалеку за тим, як односельці наливають богині вина, пропонують їй найсмачніші страви.

Не треба богині підношення? Як же. За весь його вік ніколи не бувало такого, щоб богині не потрібне було підношення. Лише раз на його пам'яті, ще коли він в іншому селі жив, прийшла колись така «добра» богиня. Її всі, звісно, радо зустріли, ніхто навіть не засумнівався. Але потім...

Старий не міг гаяти часу. Поки односельці, немов зачаровані, піклувалися про богиню за столом, Маваній хутко осідлав коня і, не зважаючи на поважний вік, щосили погнав його в ніч. Темне небо було чистим та ясним, тож зорі надійно вказували йому шлях.

За годину він прибув до невеличкого містечка. Чоловік знову напевне: нещодавно туди перевели молодого чародія. А він вже точно знатиме, що робити.

Будиночок, в якому оселився чарівник, знайти було нескладно — майже кожен в містечку знову знає, де шукати чаклуна. Тож за кілька хвилин Маваній вже наполегливо стукав, допоки йому не відчинили.

У дверях стояв зовсім молодий черноволосий чоловік. На його стегнах на два вузли було зав'язано блакитний шовковий пояс, який, звисаючи до колін, розвівався від зимового вітру.

— Чим можу допомогти? — ввічливо поцікавився чародій.

— Лихо сталося, пане, — вимовив Маваній. — Я з села Білі Запруди, що неподалік. І до нас сьогодні богиня прийшла...

— Ох, людоњки, — змучено видихнув юнак, закотивши очі. — Та скільки можна вам пояснювати: ніякі це не боги та не богині, звичайні блудні тіньові духи. Взимку вони, разом з холодами, приходять з півночі, в той час як літні

© Ілюстрація: Anndr

духи йдуть зимувати на південь. Зрідка вони забрідають в села та нароблюють там лиха. Справжні богині вже давно покинули нас, і вони крові не вимагали. А ви, дурні... вам аби собі божества вигадати, вже породженням тіні вклоняєтесь. Може ще нежиті молитися почнете? Не встигли перевертні вимерти...

— Та я все це розумію, пане, — пробуркотів Маваній, стискаючи пальцями капелюха. — Мені теж ці боги не до душі. Знаю я, що вони просто химери якісь. Он навіть мій прадід — якщо вірити тому, що мені мати розказувала — на

фенікса перекидуватись міг. Тільки на дуже маленького, бо вже кров була слабка...

— Що у вас з тим духом? — перервав чарівник.

— Погано все. Прийшла сьогодні до нас зміюка...

— Зміюка? — перепитав чарівник. — Себто, сніжна змійовиця? Погано, дуже погано.

— Щонайгірше, вона від підношення відмовилася. Каже — не треба мені. А я їй не вірю, бачив вже...

— Справді, — задумався чарівник. — Блудні духи зазвичай не відмовляються від підношень. Звісно, бувало так,

що воно їм дійсно не потрібне було, але все одно я б таким духам не довіряв.

— То як, ви врятуєте наше село? — з надією запитав Маваній.

— На жаль один я не впораюсь, — зітхнув чарівник. — Породження тіні — не моя спеціалізація. Та й необхідних матеріалів для боротьби з нею в мене немає. Я негайно напишу в Гільдію, щоб вислали допомогу. Зачарую поштового птаха, щоб лист надійшов до Фетесаріну якнайскоріше... Але навряд загін прибуде до ранку.

— Так до ранку ж уже...

— Знаю, — знервовано випалив чарівник. — Та допомогти не можу. Я один зі сніжною змійовоицею не впораюсь, тільки сам загину.

— Тоді що ж мені робити? — гірко запитав дідусь.

— Пройдіться по шинкам. Кажуть, в місті днями вільних мисливців на чудовиськ бачили. Może вони досі тут, і коли добре заплатите, вони візьмуться за роботу.

— Чим же я їм платитиму? — забідкався чоловік.

— Пробачте, але я ні чим не можу зарадити, — зітхнув молодик. — Знавець нечистої сили може сам би і впорався, але я лікар, а не борець з потворами. Все що я зараз можу, це покликати на допомогу.

Понуривши погляд, Маваній попрощається з чарівником та побірів обшукувати шинки. В третьому йому нарешті пощастило: у відповідь на запитання про мисливців шинкар вказав на стіл, за яким сиділо троє чоловіків та дві жінки. Щоправда, чи можна їх жінками назвати? Вдягнені в чоловіче, з коротко стриженим волоссям, та ще й пили пиво та горланили, наче мужики.

— Даруйте, панове, — ніяково заговорив Маваній, не на важуючись торкнутись рукою плеча найкремезнішого з мисливців.

— Чого вам, діду? — напрочуд привітно відгукнувся чолов'яга.

Заспокоєний товариським настроєм мисливця, Маваній як на духу виклав йому всю проблему: і про богиню, і про задурені голови односельців, та й про відмову чарівника негайно вирушити на допомогу теж розказав. Чоловік вислухав його зі спокійним, зосередженим виразом обличчя, й дочекавшись, поки старий закінчить, спітав:

— Взятися то ми можемо... але ви майте на увазі, що це вам не дешево обійтися. Тому хочу переконатись, чи впевнені ви, що зможете оплатити наші послуги.

— Та розумію, що ви не чарівники на службі в державі, тож не за «спасибі» працюєте. Я бідний старий селянин, але за вашу допомогу чим розплатитися знайду. Тільки врятуйте від лиха. Самі ж знаєте, що станеться...

— Так, знаю. Але я ви знайте, що ми чимало ризикуємо, тому не будемо йти на ризик заради благого діла — для цього, як ви самі сказали, є чарівники на службі в державі, але їх, тим паче фахівців у цій області, не так вже й багато, тому скрізь вони не встигають. Отже, ви можете або сподіватись на їхню допомогу, або заплатити вільним мисливцям на потвор. Вибір за вами, — закінчив мисливець. І наскріябав ножем на кришці столу кілька цифр.

— Лишенко, які гроші...

— Що ж, був радий побалакати...

— Стривайте! — відчайдушно вигукнув Маваній. — Мій прадід феніксом був. І мабуть тому мені від нього й передалося, хоч ні мій дід, ні тим паче я вже перекидатись не можемо...

Руки старця трептіли, коли він піdnis їх до серця та на хвилину стулив повіки. А за мить всі п'ятеро мисливців, присвистувши, вирячилися на маленьке вогненне перо, яке тріпотіло в зморщених, потрісканих руках нерівним жовтогарячим полум'ям.

— Бабцю мою за ногу, — нарешті видихнула чорноволоса жінка. — Та він хранитель пера Королеви феніксів. А

здався ж мені звичайним дідом.

— I не кажи, Байро, — гмикнув голова команди. — Ці реліквії такі рідкісні, і хранителі їх так добре приховують, що багато хто в них і не вірить... так само, як і в самих трьох Королев. А ще я чув таку от легенду... що для хранителя найбільший гріх — віддати, або навіть гірше — продати реліквію. Не бойшся, дідусю?

— A яке це має значення? — сумно зітхнув Маваній. — Я готовий хоч душу продати, аби лихо відвернути. Бо грець вже з тими дурнями, але ж...

— Так, розумію, — кивнув мисливець. — Тоді домовились, нас влаштовує твоя плата. Вирушаємо негайно, — скомандував командир, потиснувши Маванію руку.

Не втрачаючи жодної хвилини, загін мисливців, слідом за старим селянином, щодуху погнали коней до Білих Запруд. Коли вони приїхали, потомлені селяни вже міцно спали, влаштувавши богині перини в садовій альтанці.

— Стій осторонь та не заважай, — попередив голова мисливців. — За кілька хвилин від цієї наволочки тільки калюжа смоли залишиться.

Всі п'ятеро заметушились, розкладаючи навколо альтанки чудернацькі амулети та запалюючи в світильниках товсті свічки, що пахли дивними травами. Щойно приготування було завершено, голова мисливців змахнув рукою та щосили вдарив по богині батогом!

Різкий крик розірвав ніч, ніби пазура яструба м'яку плоть кроленяти. Знавісніла богиня обернулася величезною білою змією, злетіла в повітря, здіймаючи цілу хурделицю... але не змогла перетнути кордон, збудований амулетами мисливців. Повернувшись на своє місце, вона бессило впала та знову перетворилася на молоду красуню, яка зацьковано розпростерлася підлогою альтанки. Тоді батіг мисливця ляслася вдроге.

— Пожалійте, благаю, — змолилася богиня, поливши сльози зі срібних очей. — Я нікому не хотіла зла, нікому б нічого поганого не зробила...

Несамовитий крик, який послідував за третім ударом батога, зірвав іній зі старих дерев.

— Будь ласка, не треба, — знову заблагала богиня, але мисливець вже заніс руку для четвертого удара...

...коли раптом з його рота потекла кров!

— Що це ти робиш, навіжений! — несамовито закричав Тифар та вправно витягнув ножа з горла мисливця. Розбрязкуючи кров, чоловік впав на стоптаний сніг.

Не минуло й хвилини, як решта мисливців лягли поряд зі своїм командиром. Але навіть після того оскаженілій натовп селян не припиняв бити трупи ногами.

— Ty зовсім з глузду з їхав, Маваній! — очманіло загорлав дідові в обличчя один з односельців... один з десятків односельців, обличчя яких злились для старого в суцільну скажену мішуру. — Як ти міг богиню скривдити?

— Це ви всі йолопи! — не витримав Маваній. — Та вона ж...

Договорити йому так і не дали. Тримаючись за проколотий вилами живіт, старий впав на сніг та назавжди замовк. Він більше не бачив, як селяни кинулись в ноги до богині, як обтирали її шкіру снігом, поправляли одяг, переносили з перинами до альтанки в іншому кінці саду.

А ще він не почув, як зранку село розрізав несамовитий жіночий крик. Незабаром до нього приєднався ще один, і ще, і ще... аж доки Білі Запруди не потонули в трагічній симфонії істеричного плачу.

— Пропали, всі пропали! — голосила молодиця, притискаючи до себе двох мертвих дітей. Несамовита, вона бігла вулицею разом з усіма іншими матерями Білих Запруд: в усьому селі не лишилось жодної живої дитини. І на кожному з маленьких, вкритих інеєм тіл, було по оточеному великим синцем сліду від зміїного укусу.

Ольга Козій

Багряний ліс

Компанія у таверні була досить різношерста. Кожен займався своїм: хтось перехиляв із друзями чи випадковими знайомими дерев'яні келихи із дешевим вином, запах якого потім виридався із потужними відрижками, схваленими сміхом оточуючих. Інші хрумкотіли смаженою дрібною рибкою, яку можна було їсти разом із кістками та головами, що більшість і робила. Лише особливо м'якосерді час від часу кидали залишки на підлогу, де крутився здоровезний рудий кіт із напівроздертим вухом, інші травили більш чи менш пристойні байки, хтось плакався на життя чи просто нудився.

— Хазяїне, ще пива! — гукнув якийсь, певно, ще тверезий клієнт.

— А нам ще риби! І просмаж добре, — це вже хтось згододнів. — Киць-киць, йди сюди, рудий чорт, — по підлозі заторохтили риб'ячі голови. Кіт, сповнений власної неабиякої гідності, неквапливо пішов продовжити трапезу. Вмостиився біля ніг любителя смаженої дрібноти і взявся хрумкотіти.

З'явився тут Рудий пару місяців тому, і навіть ніхто не знов звідки: просто якогось літнього вечора (не грозового, і не дощового, а досить теплого, хоч і трохи вітряного: шелестіло зелене листя, блимали яскраві зорі) молодша дочка хазяїна таверни,rudенька дівчинка із товстими косями та яскравими зеленими очима, не могла заснути, хоч і шумних гостей не було. Вона щось почула і тихенько, щоб батьки не побачили й не насварили, вислизнула з кімнати і з будинку. На порозі ледь не впала: під коліна ткнулося щось м'яке і величеньке. Ледь не скрикнула, коли почула муркотіння: кіт заходився тертися од ноги. Нахилилася і погладила, а той одразу ткнувся мордочкою дитині у вухо. Та засміялася від лоскоту. Засміялася досить голосно, тож вийшла мати, вже хотіла почати сваритися, що мала вийшла вночі без дозволу. Але, побачивши кота, посміхну-

лася і присіла, щоб і собі познайомитися.

— До нас? — спитала. Та не дочекавшись відповіді, запросила. — Заходь, коли сам прийшов. — Кіт не змусив довго припрошувати.

Поводився пристойно: зі столу не тягав, по кутках нічого не загрібав, миші ловив, хоч і без особливої охоти: так, коли мав відповідний настрій. Любив спати у куточку ліжка хазяйської дочки (якось дуже швидко втерся у довіру), вночі надвір не просився, а сам вилазив з вікна й, перебираючись карнизом, зістрибував на дерево, на землю, а потім таким самим шляхом і повертається. Та якось посеред глупої ночі почав тикатися мордочкою дитині в обличчя, а та спочатку відмахувалася, легенько відштовхувала. Та Рудий був наполегливий: віліз на груди і став тертися активніше та дуже голосно мурчати. А тоді — спочатку тихенько, а потому все голосніше і голосніше — вже став волати, ніби на дворі був березень, а він якраз збирався з'ясовувати стосунки із хвостатим опонентом. Дівчинка прокинулася та роздратовано пішла до дверей, аби випустити скандаліста. Але в того, певно, на думці було розбудити усіх: став коло сходів і почав кричати, мов різаний. Почулася лайка із кімнати господарів: Чоб, хазяїн таверни, ліг пізно і дуже розсердився, що його розбудили. Тож він вийшов зі спальні із чітким наміром добре всипати хвостатому, принаймні дати доброго копняка.

— Хвостата падлюка, — прошипів він, — кінець тобі. — Чобсонно почовгав до дверей. — Та лежи, — озвався до жінки, яка теж прокинулася.

Вийшов зі спальні, але кіт вирішив не чекати на копняка, тому вже був спустився і вперто няячав біля вхідних дверей. Чоб був чоловіком не дурним, тож зрозумів, що тут щось було не чисто: бо ж і Рудий — тварина кмітли-

ва, і коли мав нагальну потребу, то виходив через вікно, а тепер волав, мов його хто різав тупим ножем. І так жалісно, із таким жахом (чи йому спросоння здалося), що Чоб стишив кроки і став прислухатися. А це що? Ні, просто здалося: господар обережно відчинив вхідні двері, і йому здалося немов повз сковзнула якась тінь, або ж це був потужний потік повітря. Та надворі було тихо, навіть листок не ворухнувся. Чоб здригнувся, відчувши дотик м'якої котячої спини до босої ноги. Одразу перевів очі на Рудого: по-перше, вірив, що коти можуть бачити невидиме, а по-друге, саме ж хвостатий його кликав. Кіт виглядав вже абсолютно спокійним, зосереджено дивився кудись у нічну порожнечу.

— Що там? Що бачиш? — спитав Чоб не дуже сподіваючись на відповідь. Та раптом щось почув: наче м'які кроки, шелест трави — усі відчууття були загострені, від сну не лишилося й сліду. Скрипнула хвіртка, яку він причинив на ніч. Народ у селищі був спокійним, на ніч розходилися спати під теплі боки до дружин, до бійок доходило рідко. На другому поверсі таверни було три кімнати на випадок гостей, але місце Чоб обрав невдало, далеко від шляху.

Тож він неабияк здивувався, ледве роздивившись — то була ніч молодого ляклівого новонародженого місяця — невисоку незнайому фігуру.

— Це хто там? — у відповідь почув лиш скрип хвіртки, яку причинив за собою прибулець. Чоб штовхнув двері ногою, аби випустити назовні трохи світла. Фігура окреслилася трохи чіткіше: середньої статури досить молодий ще чоловік, скорше юнак. Але видно було, що досить міцний. У тьмяному свіtlі Чоб розгледів довге як для хлопця волосся (чи може, там, звідки він прийшов, це було звичним), грубі штани, залатану сорочку, хоч на жебрака й не був подібним. За плечима була торба, що виглядала новою.

Хлопець махнув головою, привітавшись. Від цього дозвге та, як здалося Чобові, русяве волосся над чолом злетіло дотори. Потому повівши головою у бік дверей, спитав не голосно:

— Пустите? — спантеличений вигляд чоловіка від пізнього відвідувача хлопець прийняв за роздратованість та недовіру, тому поспішив запевнити господаря: — Гроші є, — видобув з-за пазухи схований там гаманець-мішечок.

Чоб труснув головою, відганяючи підступний сон, і запросив пізнього гостя: все-таки ніч на дворі, та й треба було хоч коли-не-коли приймати людей у пусті кімнати нагорі.

— Надовго?

— Як вийде, — так само тихо мовив юнак: певно, очікував, що постояльців було більше. — Скільки... — хотів спітати про ціну, вже простягнув руку до мішечка, та Чоб торкнувся його руки, якось перейнявши симпатією до незнайомця: мовляв, іди спати, а вранці розберемося.

Піднялися скрипучими сходами. Дорогою прибулець з подивом глянув на закріплений у світильнику зеленуватий кристал, що вже ледве-ледве світився. Такі кристали ще дід господаря привіз з-за лісу (правда, лісу тоді ще не було), вони без диму й вогню світили майже до ранку, але для того треба було їх виносити на денне світло, вночі ж закріпляли у світильниках, або ж просто розкладали в будинку.

Тож пізній гость отримав кімнату та пішов спати. Пішов спати і Чоб, навіть не глянувши, чи зайшов і кіт: сам знає дорогу.

Вранці до досить пізнього сніданку хлопець не вийшов. Чоб із Варою та дітьми влаштувалися біля столу. Чоловіки і мовчки, завзято наминаючи розварений горох, здобрений пекучими спеціями, та запиваючи то все кислим молоком. Не те, щоб дуже поспішали, але не барилися, бо

могли надійти відвідувачі.

— Батьку, звідки ж він прийшов? — не міг заспокоїтися Ярек. — З-за лісу? — на тих словах мати злякано глянула на нього, але нічого не сказала.

— Мамо! Ма... Де Рудий? Він учора звечора спав зі мною. Де він? — не вгавала донька. — Ну де?

— О, а може він вночі вискочив, коли той хлопець прийшов? — припустив Чоб. — Не бійся, маленька. Він повернеться, — чоловік съорбнув холодного молока, витер губи долонею, подякував дружині та пішов сам на кухню помішати печенью для відвідувачів й глянути на тісто для пиріжків. — Ти доїв? — звернувся до хлопця.

— Мавже, — Ярек трохи підняв голову, аби недожвана страва не випала. Хлопець ледь не вдавився, коли від несподіванки обернулася усі родина: скрипнула стара дерев'яна сходинка — спустився нічний гость. Радісно скрипнула мала Варочка: біля ніг хлопця терся Рудий.

Кіт впевнився, що довів гостя, тож попрямував до столу, аби раптом усе не з'їли без нього. Дівчинка покинула тарілку й заходилася шукати миску, щоб поділитися з улюбленицем. Хлопець спустився й привітався, прикладавши руку до серця, хоч і не сказавши ні слова. Чоб тепер роздивився, що насправді волосся у нього було не русяве, а біле, але не сиве, бо аж дуже блискуче та здорове. Такими ж були і брови — густі та рівні. Риси обличчя були різкими: гострі вилиці, одна брова неначе надломана, проте загалом був досить привабливим. Вночі він був розпатланий, а тепер перетягнув волосся тонким шкіряним ремінцем. Вдягнений був у полотняну сорочку із вишивками навколо горловини символами, схожими на котячі очі із зіницями-смужками, темно-зелені штани були закачані до колін, на ногах були сплетені зі шкіряних смужок черевики.

— Сідай до столу, хлопче, — пропросила хазяйка. Той не змусив довго просити.

Кіт закінчив трапезу раніше та, вилизвавши миску, скочив хлопцеві на коліна. Це неабияк здивувало господарів: по-перше, Рудий чужих не надто жалував, а по-друге, тут була його фаворитка — мала Варочка.

— Ти йому подобаєшся, — всміхнувся Чоб. Хлопець глянув на господаря, тоді на кота і мовчки продовжив трапезу. Навіть не глянув — вони стрілісся поглядами. Не погладив Рудого, та й той, незважаючи на дивну увагу до гостя, не мурчав, не терся, не товкся, а просто ліг на коліна.

— Дякую, — хлопець облизав ложку і відсунув тарілку, зробив останній ковток молока і посунув грубий кухоль.

Після їжі гость розповів трохи про себе. Звали його Арум, жив у великому Місті Світанку, працював аптекарем і прийшов сюди, у селище, зібрати якісь трави.

— А чого Рудий до тебе побіг? — подала ревнівий голос дівчинка й, піднявши навশиньки, глянула на кота, що лежав біля юнака на лаві.

— Не знаю, — посміхнувся Арум, — люблю я котів, і вони мене люблять. — Погладив руде хутро, а кіт вдячно замурчав, прикривши очі. — Я на пару днів затримаюся, — звернувся вже до господаря. — Скільки з мене? Буду вдячний, коли й нагодуєте.

— Десять монет.

Арум кивнув на знак згоди.

— Може б я допоміг чим?

— Ні. Ти в нас єдиний постоялець. Йди шукай свої трави.

Той вклонився, піднімаючись, ще раз глянув на кота, просто у вічі, і пішов.

Рудий лишився на лаві, а Арум вийшов з таверни та озирнувся, вивчаючи місцевість. Селище було невелике: десятки два будинків, з яких зо три були двоповерховими, де-не-де паслася нелякана свійська птиця та легконогі

кози, які то скубли траву, то, граючись, нападали на гусей. Бігали діти, а дорослі підозріливо косили на нове обличчя. Хлопець вирішив нікого ні про що не питати, бо принаймні дві ночі він мав тут перебути і не хотів непорозумінь і зайніш питань. Трохи прогулявся і знайшов, що шукав. А шукав він цвінттар.

Арум, як і його батько був спадковим некромантом. Але таланти потребували вдосконалення. Він не збрехав Чобові, сказавши, що родом із Міста Світанку. Коли він вивчився грамоті (вчили батько і мати, а старший брат за кріплював вивчене потиличниками), його відвели до Того, Хто Все Бачив, на науку. Це був чоловік, навіть молодик, який виглядав років на двадцять п'ять, хоча ніхто не знав, скільки століть йому вже було двадцять п'ять. Не лише некроманти, а й чаклуни обох статей, алхіміки й травники, ба навіть неупокоєні душі знаходили місце в домі Рона – так його звали. Ніхто не знав, ким був високий чоловік із очима кольору блідого аметисту й без зіниць. Та і не намагалися дізнатися. Він брався за талановитих вроджених магів, виховав кілька поколінь у деяких сім'ях, заспокоював невгамовних привидів.

До нього батько привів дванадцятирічного Арума. Рон обійняв чоловіка, як давнього друга, потис руку хлопцеві, викликавши просто ступор у того – йому руку потисла легенда! У Рона було правило: він цінував власний простір, тому учні у нього вдома не жили і під ногами не крутилися. Це стосувалося і привидів: знайди собі склеп і сиди там нишком, або ж скидай каструлі з поличок на чийсь кухні – розважатися ж якось треба. До Рона всі приходили у свій час: чаклуни увечері, некроманти, зрозуміло, вночі, привиди – вдень, алхіміки – увечері. Коли він відпочивав? Батько влаштував підлітка на більш-менш пристойний постійний двір: повій звідти гнала в шию старенька хазяїка-вдова та й надто завзятих пияків розганяла. Частину грошей за ліжко й стіл було заплачено, а частину Арум відробляв сам, миючи посуд і підлогу.

Найперше Рон познайомив його з іншими учнями: двома чаклунами (точніше, чаклуном і молоденькою відьмою, якій було ще менше, аніж Аруму) та талановитим, але дуже впертим алхіміком. Впертість і затримала його в учнях аж до тридцяти років. Вона ж (впертість та похмурість), а ще вік і не дали їм зблизитися. А з чаклунами Арум заприятелював. Потім вони, аби зекономити батьківські гроші, вирішили винайняти одну кімнату на трьох у все тої ж вдови. Вона пронизливо глянула на обох хлопців, зміряла очима дівчинку. Ще раз з-під брів кинула оком на хлопців: не задумали, мовляв, якої срамоти, – для годиться сказала «Дивіться мені» і дала кімнату. Так друзі жили аж тринадцять років. Вчилися кожен за власним розкладом. Частенько Арум йшов на науку разом із друзями увечері. Вони сідали за книжки, вправлялися у підкоренні стихій, ганяючи по кімнаті то вогняні, то водяні вихори, вдивлялися у кристали. А некромант медитував, вводячи себе у потрібний для нічних занять стан. Вночі приходив на кладовище. Для початку Рон порадив йому працювати зі свіжими могилами: людина (сущність її, тобто душа) дуже прив'язана до власного тіла, тому тримається його. А коли смерть була наглою, несподіваною, душа спантеличена, розгублена, не може змиритися, що її відірвали від оболонки. Тож охоче погоджується поговорити. Бувало, що молодий некромант не лише самовдосконалювався, а умудрявся заробити, допомагаючи знайти чийогось вбивцю. Рон одразу наголосив, що спрямую Арума стежкою тіньового, а не брудного некроманта. Хлопцеві було дозволено лише говорити, а не піднімати залишки з могил, перетворюючи на покірних

зомбі.

– Тільки спробуй підняти кого, – грізно наказав Рон, зазираючи у само душу хлопця своїми прозорими без зіниць очима, – станеш їх закускою. Ти ж знаєш, чим вони люблять поласувати?

Арум зів. Та і не намагався: поважав життя, поважав і смерть. Його батько ніколи не намагався підкорити померлих і синові наказував, лякаючи незавидною долею декількох некромантів-невдах. Дуже незавидною долею.

Рон умів викликати душі, коли йому це було потрібно і ніколи задля розваги. Міг викликати того, кого зівав чи про кого щось зівав, навіть сидячи в своєму улюблена кріслі та потягуючи трав'яний чай. Початківці могли робити це лише на цвінтарі, спочатку лише біля свіжих могил, а потім і біля давніх.

– Все менше зараз народжується вашого брата, – сказав якось Аруму вчитель, коли той спітав, чому не зустрічає в оселі Рона інших некромантів. – Раніше, знаю, усі діти вроджених некромантів теж були такими. Дивно, що твій брат, особливо беручи до уваги, що він старший, не чує.

– Може, ще почує? – спітав хлопчина, якому стало якось ніяково за старшого брата, з яким завжди дружили, хоча і билися частенько, як справжні брати.

– Може, може... – задумливо мовив Той, Що Все Бачив, – може. Буває й таке. Та лішне б такого не було.

– Чому? – неабияк здивувався арум.

– Коли синнекроманта не відкриває свої здібності одразу, то, переважно із заздрості до батька чи брата, – глянув на хлопця, – може ступiti на брудний шлях.

– Ар не такий! – палко скрикнув учень.

– Сподіваюся.

На тому розмова закінчилася і Арум розпочав медитацію.

Якось засидівся на кладовищі: цікавий знайшовся співрозмовник. Старий вчений не відчував жодного занепокоєння чи розpacу, що не мав можливостей ходити, істи, спати... А три дні тому вмів. Це був третій день: душа мала віdbuvati. Куди? Про це старий не знав, а Рон не казав. Може, теж не знав. Хоча навряд...

Засидівся до світанку.

– Все, друже мій, – почув уже якийсь далекий голос молодий некромант, – все. Дякую, що ці три дні ти був зі мною, – останнє слово розчинилося у шумі вітру, який завжди починається на світанку. Тож і місто раніше звалося Містом Світанкового Вітру.

Хлопець підвівся, дістав із торбини, яку завжди носив із собою, шмат хліба, маленьку хусточку, підібрав камінь поряд з могилою і поклав це все горбок. Коли обернувся йти вже спати, ледь не впав на могилу, позадкувавши від несподіванки: його з цікавістю у сумних очах розглядала дівчина. Досить висока, трохи широка у плечах, як на дівчину, з гарним і витонченим обличчям, хоч і кирпатенька. На ній був короткий балахон з каптуром, що приховував і довжину і колір волосся, тому Арум віпізнав у ній жрицю богині-кішки Меви.

Померлий був дідом Арауки – так звали молоду жрицю – і вона приходила його навідати. Некромант сразу відкрив карти, розказавши, хто він, хто його вчить і чому (Рона у місті знали і поважали, хоч і боялися). Розказав, чому сидів на могилі її діда, про що говорили. Упевнив, що старий мав добрий настрій (як на мерця) і пішов спокійно. Певно, на другій фразі, Арум вже зівав, що закохався.

Навчання було перервано трагедією: Араука – на той часвже його наречена – на світанку не прийшла на по-

бачення. Молоді люди стрікалися саме у цей час, бо ніч некромант-учень зазвичай проводив на кладовищі. Міг бути й у лабораторії разом з двома друзями-чаклунами. Служіння у храмі Меви теж відбувалося вночі. Тому перед тим, як піти додому спати, закохані майже щодня виділяли хоч трохи часу для зустрічей.

Побачення призначали на околиці міста, на березі озера. Сиділи, обійнявшись, біля води, вітали Життедайну, вслухалися у голоси птахів, шум вітру у траві, який також, здавалося, прокидався саме на світанку.

Того дня Арум не дочекався. Він якийсь час посидів сам, якийсь тривожний і неприємний був ранок: світило зійшло крізь сірі хмари, заплакало холодним дощем, вітер і птахи вирішили ще поспати.

Не стрілися і наступного дня. І наступного. Хлопець по-

чав нервувати, почав щось передчувати. Розпитав, де знаходиться храм Меви, і замість відсипатися вдень, пішов туди. Йшов занурений у власні думки, не звертаючи увагу ані на продавців різного непотребу, солодощів, ароматних пиріжків, ані на набридливих злидарів...

Знайшов храм, а у храмі стареньку жрицю. Але це мало допомогло: бабця востаннє бачила Арауку на пару годин пізніше, аніж молодий некромант. У місті дівчина жила у домі свого діда, завдяки якому вони й познайомилися. Це все, що знов Арум про кохану. З своєю бідою пішов до вчителя. Той кристально глянув на хлопця і чомусь почав настійливо кликати ... кота. Два роки тому некромант підібрав худощого вуличного кота із надірваним вухом: забіяка неабиякий. За кілька місяців той роз'ївсятак, що на колінах не вміщався. Припав до душі і хазяйці постоялого

© Ілюстрація: Anndr

двору, бо приніс кілька пацюків просто їй під двері. Коли некромант привів кохану до кімнати, яку винаймав уже сам (юна відмочка вийшла заміж за жерця Тіні, встигла завагітніти і народжувати вирушила до тітки, а її брат, як і Арум, вже міг дозволити собі власну кімнату), лиш ступили через поріг, рудий кіт скочив з ліжка і підійшов знайомитися. Араука захоплено відкрила свої і так величезні зелені очі, присіла і без зайвих слів схопила кота на руки. Він одразу визнав нову господарку (може, через те, що вона служила Меві).

— Гей, Рудий! — сказав тоді хлопець жартівливо. — Я ревнуватиму вас одне до одного! — на що Араука спочатку цьомкнула кота у ніс, засміявшись від лоскоту, а потім міцно, вже без сміху, і господаря.

Через місяць десь після знайомства кіт раптом зник, за сумувала юна жриця. Чи через Рудого, чи через що інше. За кілька днів молоді люди заручилися у присутності Рона та верховної жриці з храму Меві. Тої ж ночі уночі до Арума явився батько і привітав: некромантам були підвладні незримі сфери буття. Рон із посмішкою сказав, що перекаже батькові хлопця гарну новину, бо сам Арум ще не міг так запросто кликати ані живих, ані не дуже.

Тепер поряд не було і Арауки.

— Де твій кіт? Отой рудий і нахабний? — спитав Рон, коли учень прийшов до нього зі своєю бідою.

— А до чого тут він? — майже обурився хлопець, але вчасно опанував себе, бо знов, що вчитель не знову знав зайвих і непотрібних слів. — Не знаю, — понурив він голову, — я вам

казав, що він пропав. Давно.

— Шукай кота, — глянув на Арума, в очах якого був як найменше шок. — Араука — жриця Меви. Вони чують котів, а коти — їх. Твій Рудий до неї прив'язаний. Я одразу це побачив. Він знайде.

— А ви? — він ладен був благати.

— Мене прозвали Тим, Що Все Бачить. Я скоріше чую, а не бачу. Я чую тих, кого вже нема. А твоєї жриці я не чую. Вона — не там. Коли ти вчора сказав, що вона не прийшла, я, вибач мені, одразу поговорив з ким треба. Вона не йшла тою, — неоднозначно глянув на Арума, — дорогою. Вибач, все чим я можу допомогти, це сказати: шукай свого кота.

— Як? — некромант був у відчай.

— Йди до храму, — це було сказано тоном: «Розмову закінчено».

І він пішов. Жриця, що благословляла заручини, пристально зміряла хлопця очима, а вислухавши, вказала на лавку біля стіни. Сіли. Зморшкуваті руки жриці міцно вхопили голову хлопця, а очі вхопили очі. Зіниці старенької стали повільно-повільно звужуватися, поки не перетворилися на чорні щілинки. Арум не сказав, скільки вони так сиділи.

— На захід від Багряного лісу. Маленьке селище. Таверна, — руки відпустили і безсило впали.

Далі не розпитував. Зібрався і пішов.

Обійшов десятою дорогою ліс, про який ходила недобра слава. Йшов і картав себе, чому, занурений у основну лінію своєї науки, він майже не цікавився, що відбувалося навколо. Був у дорозі більше тижня, минув два маленьких містечка. Зупинявся у тавернах чи місцевих жителів, бо якіс гроші мав. Майже не спав, бо вдень йшов, а вночі, влаштувавшись, тихенько вислизав із будинку і йшов до місцевого цвінтоля. Питав, шукав, дізнавався...

Вночі прийшов маленького села, з одного боку якого були гори (ще батько в дитинстві чомусь розказав про таємний прохід там), а з іншого — Багряний ліс. Вночі некромант бачив не гірше за кота, тож навіть у світлі молодого місяця розгледів таверну.

Двері відкрив приємний чоловік, влаштував хлопця на ніч. Той був такий стомлений, що одразу й влігся, але довго спати не довелося: прокинувся від не дуже голосного «няв» і настирливого м'якого тицяння в обличчя. Арум таки вибився з сил за день і не одразу прийшов до тями, нарешті відкрив очі і одразу стрівся із величезними очима, що світилися у темряві. Хлопець аж підскочив і ледве не закричав: давно не відчував такої радості, але боявся розбудити господарів.

— Ну, разом ми впораємося. Правда, мандрівник? Іде ти був? — кіт, звісно, не відповів, а тицьнувши ще двічі своїм мокрим чорним носом у ніс старому другу, щось промурчав (може, «на добранич») і вмостиився в ногах.

Вранці, поснідавши, вирушив оглянути місцевість. Рудий лишився у таверні: знат, що господар поки нікуди не йшов. Дівчинка буде плакати, думав Арум, але нічого не поробиш. Нічого. І чого він втік? І чого я стрів його саме тут? З цими думками некромант йшов селом, боковим зором вивчав людей, які з цікавістю позиралі на прибульця. Знайшов цвінтоль. І — пощастило. Несказанно пощастило. То був старий-престарий цвінтоль за селищем, жодної своєї могили. Арум ходив поміж могилами, інколи нахилюючись, щоб струсити суху траву з якого надгробка, аж раптом відчутив, немов рука торкнулася розпеченої пательні і примерз до шматка металу лютою зимию: його так голо-

сно покликали, що ледь не оглух. Та ще й вдень! Насправді ж пальці торкнулися гладенької поверхні полірованого каменя. То було «котяче око» — самоцвіт, подібний до ока кішки, бо мав тонку світлову смужку, яка бігала його поверхнею від сонячного чи іншого світла. Камінь був майстерно вправлений у плиту-надгробок. Арум відсмикнув руку, неначе поверхня і справді була розжарена: так звичай прикрашали могили жриць Меви, викликаючи найкращих різьбарів. Тут лежала жриця.

— От я переляканій дурень! — вилася некромант, зrozумівши свою помилку: могила була застара, малюнок кішки, що спала, відкривши, проте, одне око, був напівстертий від часу. Хлопець опанував себе і нахилився. Торкнувся великого, з кулак розміром, «ока».

Жінка звідти озвалася сама, не чекаючи на запрошення:

— Що привело тебе сюди, Той, Що Чує? Я відчуваю горе, відчай, — це був спокійний і проникливий голос.

— Я шукаю твою сестру, — і Арум обійшовся без звичної форми. — Вона служить Меві, вона зникла. Мій вчитель — Той, Що Все Бачить — не знає, де вона. Жриця із храму вашої богині сказала, аби я йшов цим шляхом...

— Знаю, про кого ти, — якщо мертві можуть перебивати, то Арума якраз перебили на півслові. — Її вже нема серед живих.

Хлопець заціпенів і ледве видушив із себе:

— Ale ж Рон...

— Твій вчитель не помилився, — голос у голові намагався заспокоїти. — Моя сестра не йшла тою дорогою, але на поріг таки ступила.

Арум дізнався, що Араука таки померла. Ale не природною смертю: до неї застосували якісь чари. Тож жриця Меви, що лежала у цій могилі, відчула присутність сестри на якусь мить, а тоді зв'язок обірвався.

— Її ув'язнено, — сказала жриця.

— Про що ти таке говориш? То кажеш: мертві, а то — в'язень, — Арум почав злитися.

— Я не сказала «мертва», я сказала — убита.

— A є різниця?

— Є.

Короткими, немов порубаними фразами повідала, що Арауці було видіння-прозріння. Яке? Вона не знала. На мить відчула, що двері трохи прочинилися, і крізь шпантинку до дівчини щось прийшло. Певно, ще хтось це відчув. Тому відкрито було полювання. Вірний супутник жриці — кіт, міцно зв'язаний з нею, тому подався геть, аби відволікти переслідувачів. Деякий час їм це вдавалося — жриці і коту, хоча втік він далеко.

— Я кому хоту? Це мій кіт! Він був у мене ще до зустрічі з ... — чогось важко далося ім'я. — А коли ми заручилися, він пропав.

— От розумник! — вона абсолютно не здивувалася. — Певне, він сам тебе обрав для хазяйки. А тоді взявся плутати сліди. Тепер от знову кличе за собою. Жриці Меви, як і коти. Чув, мабуть, що у котів дев'ять життів? Араука перша, що пройшла справжню посвяту, отримавши дар. Дар Чекання чи Переродження — як тобі більше подобається. По смерті — природній чи наглій — вона може вертатися у цей світ, якщо їй цього захочеться. Тепер вона ув'язнена. То такий тонкий світ, не-життя — не-смерть. Через її недовисвячення вона змогла там втриматися. Ale не надовго. Врятуй мою сестру. Іди!

— I куди я маю йти?

— У Ліс Крові.

— Де це? — Арум здогадувався, але бажав, щоб то було неправдою. Та його сподівання не справдилися.

— Не трать мого часу, некромант, — незадоволено пробурчав голос, — ти знаєш. Іди і не забудь кота.

— Мені всі говорять про кота. Я знаю, що Рудий — розум-

ник, але чим він мені тут зарадить? Допоможе знайти її. Але де? Вона що у тому лісі?

— Коти бачать незриме. Сюди можуть прийти. Не хотілося б, аби ви стрілися.

— По кота чи по мене?

— По вас трьох.

— Рахувати не вмієш? — Арум почав дратуватися. А співрозмовниця лише хмикнула.

— Я кажу тобі: той світ тонкий, немов прошарок, і твоя наречена там. Вважай, що застягла. Не може докричатися до тебе, тому тримається кота. Він же був зник, — це було не питання. — Ми пов'язані з цими тваринами: моя кішка тричі відводила від мене смерть. На нас полюють не вбивці, їм потрібні не наші життя — їм потрібне наше єство, наші очі, що бачать крізь темряву, наше буття поміж життям і смертю. Як кішка у мить небезпеки, мобілізує усі сили, так і ми, її слуги. Я відчувала — не чула, не бачила, а просто відчувала мою сестру десь поряд. Її любов до тебе поширилася і на твого кота. Коли ж відчула небезпеку, віддала йому частинку себе, можливо, цим і врятувалася.

— Кажучи, що нас троє, ти маєш на увазі...

— Нарешті! — в голові пролунав задоволений голос. — Вона поруч, чує і бачить тебе. Скоро світанок. Я маю йти. Ти теж.

— В ліс? — немов марево перед Арумом стала жінка: він очікував, що жриця була старою, але ця була ненабагато старша за Арауку. Може, там не було старості? Це вперше він бачив, а не лише чув. Справжній вітер підхопив волосся видіння. Печально-гарна жінка кивнула головою і була розвіяна.

Повернувшись до Чоба, найперше взявся роздивлятися дивні кристали, виставлені господарями на сонячне підвіконня. Аруму було соромно, що з таким він ще не стрічався. Теж мені, чаклун-некромант! Взяв, покрутив у руках, пішов на темну кухню й прикрив рукою: на вечір лише збиралося, тож світився ледь-ледь. Повернувся, щоб покласти на місце і наштовхнувся на Чоба.

— Цікава штука? — з посмішкою спитав господар. Хлопець кивнув у відповідь. — Дід мій привіз. Здалеку. Оде недавно у скрині знайшов. Спочатку й не зінав, що таке. Жінка думала, що коштовності. Та кому вони тут треба. А тоді дочка гралася, на світло дивилася, а увечері дивлюся, а вони світяться. Уявляєш? По свічки їздити не треба, та і пожежі не бойомся.

Хлопець слухав і гладив прозорий камінь.

— Хазяїне, а продайте один. Я чоловік подорожній: може знадобитися, — хоча некромант вночі бачив не гірше за звіра, але камінь чомусь припав до душі.

— Продати? — задумався Чоб. — Якби я зінав, за скільки. Бери один, як дуже треба, — а тоді придумав. — Ти ж аптекар, то дай, коли маєш, щось для Варочки, бо животик слабий має.

Арум не мав нічого, але підказав, які трави і як заварювати: Рон вчив його чути не лише мертвих, а починав із голосів, якими промовляє земля, вода, вітер... Вчив готовувати отрути і протиотрути, різні ліки, вчив робити амулети і обереги.

— Дякую, — сказав Арум, отримавши камінь, і сів на лаву, озброївшись ножем: знайшов у торбині шматок міцної шкіри, в яку той ніж і загортав, відрізав більшу частину, а всією

ну, а все інше порізав на тонку смужки, з яких тепер плів обрамлення для кристалу. Придумав носити його на ший, аби вдень той набирався світла, а вночі віддавав. І сам не зінав для чого те робив, оскільки вночі додаткового світла не потребував.

Почув те, що почути важко: як одна м'яка лапка переступила поріг, а потім іще одна. Почув майже безшумне дихання: був уже не один.

— Вона з тобою? — спитав Арум, а про себе подумав: «Я геть збожеволів». І немов у відповідь кіт глянув догори: і не на нав'язливу муху, і під стріхою не висіла, лоскочучи ніздрі в'ялена риба, і над ним не стояло мале дівча із прив'язаним до мотузки клаптиком. І кіт не дивився у порожнечу.

Затамувавши подих, Арум стежив за живтими очима, навіть примружував свої. Нічого. Рудий же раптом трохи прогнув спину, наче його хто погладив. Некромант, мов заворожений, дивився на кота і випустив з рук кристал. Стукіт привернув увагу Рудого, він підійшов до господаря і став тикатися головою в долоні. Хлопець погладив тваринку, що вже відволіклася від споглядання... Чого?

Продовжив роботу з обрамленням для кристалу. Це допомагало заспокоїтися. Жодна часточка його не вірила, що Арауки більше нема. Від цієї думки хотілося кричати. В той же час неясна можливість врятувати її не стільки тішила, скільки дезорієнтовала. Спілкування із померлими, готовання ліків, підкорення стихій — речі не ефемерні, а цілком конкретні, потребують спеціальних інгредієнтів, слів, певної послідовності дій. Одною з перших настанов Рона було: «Не сподівайся на швидкий результат, не спиши. Magia — не млинці. Там коли не вийде, то поласує собака, якщо ж під час ритуалу щось піде не так, то загинути можеш не лише ти — це найменша ціна, яку може заплатити чаклун — а, — вчитель тоді посміхнувся, — кінець світу учень не організує, але все-таки... ». Та одразу ж, випивши чаю і заївши його солодким млинцем, Ронлукаво глянув на хлопця і додав: «Але ніхто не заперечує Прозріння. А найчастіше очі відкривають не книги, не уроки, а почуття. Ненависть, любов — аби сильне. Але, — він тоді відставив чашку, — доки не закохався, або не здобув сердечного ворога, давай мухою за книги».

Із цими думками та спогадами Арум сидів майже до світанку. Спочатку з відвідувачами у таверні. Новина про молодого аптекаря рознеслася по селу, тож він направо й налево роздавав поради про полегшення болю при пологах, про те, що робити, як перед дощем ніють суглоби, як вивести воші та втамувати зубний біль. За це отримав щиру подяку і велику миску із печеною та смачні пиріжки. М'ясо Арум ум'яв, не забувши про друга, що терся під ногами, а пиріжки та три шматки хліба непомітно кинув до торбини. Нікому не сказав, що скоро йде. Не хотів засмучувати малу Варочку, що прикипіла серцем до кота, і не хотів, аби хто почув. Хоч і досі не вірив, що хтось забрав життя Арауки, проте йому ж було сказано (до речі, тими, хто не бреше: там це не треба), що жриця і досі була у небезпеці.

Майже перед світанком задрімав, але ненадовго. Схопився, кинув торбу на плече, лишив на столі ще кілька monet і тихенько вийшов. Потім вийшов за межі села.

Піднялися на горбочок, й перед ними (трьома) став ліс, немов виринув з-під землі. Пагорб повністю закривав його, коли стояти з іншого боку, а тепер, особливо, коли спуститися донизу, відчував себе у пасти. Некромант, що звик «спілкуватися» із не дуже присмінними і вже колишніми людьми, і той відчув холодок по шкірі. Глянув на кота: той відповів красномовним поглядом, закипівши і піднявши шерсть на хребті.

— Вибач, друже, — сказав Арум. — Я теж туди не хочу, але нічого не попишеш. Не хочеш — не йди. А Арука... Сподіваюся, вона не відстане. Ти десь тут?

Відповідю було някання Рудого та його погляд крізь простір угору: немов дивився в чийсь нікому невидимі очі, а тоді замуркотів та вигнув спину, наче його погладила не-зрима рука. Чаклун печально похитав головою.

— Вона тут, — сказав чотирилапому компаньйону. — Тут... Може, не підеш? — відповідю було мурчання кота, що вже терся об ногу Арума. — Ясно...

Хлопець озирнувся на пагорб позаду та синє небо над ним, а тоді перевів погляд на ліс — багровий на фоні багрового (чомусь) неба, неначе кидав свій кривавий відблиск. Зітхнув, нахилився погладити кота і обос (чи троє?) вступили під склепіння гілок. Саме склепіння, бо дерева були не зеленими, а багряно-чорними, немов неживими. І в той же час якимись особливо живими, здавалося, що ворушилися за спиною.

Неважаючи на абсолютну темряву, у лісі все було видно: і стовпи у кривавому павутинні, і гілля на землі, і ще якісь обриси, які не хотілося й роздивлятися. Тьмяне світло неначе сочилося з-під кори, із гілля, самої землі під ногами, стікало густими краплями й огортало все навколо. Саме повітря в такому світлі було густим та тягучим. Здавалося, що під ногами хлюпало, як після рясного та тривалого дощу. Арум час від часу поглядав на підошви, але вони були чисті. Кіт ошивався поряд, очевидно, йому дорога теж була не до вподоби: ступав обережно, наче по мокрій землі, користуючись кожною можливістю перейти по камінцях чи купах зламаних гілок — все, аби не торкатися землі. Арум вгледів добру палицю під дрібним ломаччям, видобув її, відламав пару гострих гілочок, постукав, випробовуючи на міцність. Годиться. Та й куди подорожньому без палиці? Далі крокував, намацуючи дорогу, бо очікував, що у цьому лісі знайдеться калюжка, що засмокче по шию.

— Араука! Араука... — вже тихше гукнув хлопець, аби не порушувати густо-тягучу тишу лісу. — Де ти? — більше за диво-ліс його лякало те, що вже не відчував присутність коханої. — Рудий... — бракувало ще кота загубити. Але той якось випередив господаря — може, сухішу стежку знайшов — та стояв, піднявши хвіст за десяток кроків. Без видимої причини Рудий вигнув спину й замурчав. Молодий чаклун полегшено видихнув: Араука була поруч.

Маючи шлях палицею, Арум йшов і йшов. Жоден промінчик не потрапляв згори крізь густе гілля, хоча на них не було жодного листочка. Неначе темрява висіла, обплівши усе, як павутиння. Відкинув палицею кубло, що могло здатися згнилим листям. І відсахнувся: залишки одягу у перемішку із довгим волоссям — мабуть, жіночим, — в якому заплуталася стрічка та намистинки-прикраси, кістки, які розсипалися на порох від дотику палиці. А біля жахливих залишків, як не дивно, росли якісь невисокі кущики, листя яких подібне було до шматочків не дуже свіжого м'яса: затовсті для листків рослини, усі різної форми. Перевіряти, чи піде кров, якщо розірвати його, у хлопця не було.

Рудий вів далі: знайшов шмат деревини на стежці, спинився там, задерши дотори хвоста й нявкав.

— Туди? — спитав Арум. — Іду.

Довіряв компаньйону і пішов углиб лісу.

Знову щось помітив, знову щось, що йому б не хотілося бачити зблизька. Проте підійшов. За пару кроків відчув запах, запах напівзгнилої плоті, настільки сильний, що зовсім не тендітний вельможа, а некромант, що вже більше десяти років чи не кожну ніч проводив біля могил або ж у лабораторії Рона, прикрив носа рукавом. Такий «аромат» йшов від трупа коня, як міг бачити Арум, сірого у яблуках. Просто із черева ріс такий же кущик, але листя було більш м'ясистим і яскравим. Загалом уся рослина більше походила на тварину ще й через те... Що це? Всупереч запаху, від якого під горло вже підійшов смачнющий грибний суп з таверни та пиріжки з цибулею, хлопець нахилився. Листок

на якусь мить наче сіпнувся, запульсував і став ще товщим, у його прожилках, немов у венах блиснула кров мертвої тварини.

Хлопця аж сіпнуло, і пішов по стежці. Та зробив кілька кроків, коли почув позаду невдоволене «няв», та озирнувся. Рудий стояв біля тіла, яке вже оплели кущі-трупоїди, хоча і йому не було особливого задоволення від такого суспідства, і не рухався з місця. Кіт знервовано смикає хвостом і дивився на господаря.

— Чого тобі? Пішли! — та хвостатий не рухався з місця лише ще раз і ще більш знервовано нявкнув. Нарешті до Арума дійшло. Але те, що до нього дійшло, йому аж ніяк не сподобалося. — Не жартуй так.

Але той не жартував. І був правий. За мить Арум вже назавв себе ідіотом, що сам не додумався. І варто було десять років вчитися у найкращого й найкращих, щоб у потрібний момент розгубитися і не знати, що робити.

— Ти правий, а я дурень, — присів біля трупа, добре, хоч той був свіженький, підкотив рукава, щоб якнайменше контактувати і не замаскитися, хоча крові видно і не було: певно, рідину кущі «випивали» одразу ж.

Арум вже не потрібні були години медитації, аби налаштуватися на «спілкування». Хоча місце було і неприємне, але була очевидна перевага: тіло було навіть не прикрите землею, та ще й досить свіже. Ще не торкнувшись, а лише зібравшися це зробити, хлопець почув віддалений голос. Пальці торкнулися холодної, якоїсь гіпсової руки із мідним перснем — знаком зброярів.

— Вибач, що потурбував, — почав він звичною для тіньового некроманта формулою, — коли ти тут, то дозволь звернутися. — Арум закрив очі і побачив міцного чоловіка зі шрамом на щоці і перебитим горбатим носом. Обличчя трупа він не бачив, бо чоловік лежав обличчям донизу.

— Турбуй, — почув печальний голос немов з глибокого підвалу.

Почав Арум із ввічливих питань про життя-буття та смерть. Чоловік був справді був зброярем з Міста Під Горою, працював сам, учнів не брав, бо батько заповів берегти секрети усередині родини. Що встиг, передав сину підлітку. Але небагато. Нещастя спіткало його, коли їхав з копаленем із коштовним камінням для мечів. Самоцвіти він використовував не лише для оздоблення (лише за особливим замовленням), а дробив на дрібнесенькі часточки та вплавляв у лезо — для гостроти, а деякі камені призначалися для ритуальних цілей. Арум знат про це, але мовчав: був першим, з ким мав змогу перекинутися словом померлий, тому слухав.

— А коли все трапилося? — спитав, коли зброяр закінчив розповідь про сина, що спочатку неохоче ставав до батькового ремесла, красуню-доночку, яка крутила парубками та ніяк не могла вибрати нареченого, дружину...

— Два дні тому, — почув Арум сумний голос і зрозумів, що йому певним чином пощастило, бо після третього дня прикладти душу складніше, та й душа вже починає при забувати що і коли сталося. — Знаєш, помирати — це не весело. Це, в принципі, не страшно. І не боляче. Може й було, але то було так давно, що вже і не пригадаєш.

— А як? — обережно поцікавився.

— Вислідили. Розбійники, — коротко відповів зброяр. — Мабуть, розпитали кого, чи вислідили. Я ж самоцвіти віз.

Майже коло лісу, який оминалі мандрівники та купці й навіть найлютіші головорізи, відчув, просто шкірою почув переслідування. Але запізно: спину пронизав біль від ножа, кинутого меткою рукою. Стало важко дихати і неможливо закричати, але чоловік лише сильніше вдарив коня п'ятами, а перед очима вже пішли білі й червоні кола. Майже падаючи з коня, перевалив через горбок перед лісом. Розбійники, як побачили, куди звернула їхня жертва, вирішили не наздоганяти. Зовсім без сил, поранений впав

з коня і крізь червону пелену побачив, як той побіг геть.

Арум тепер не стільки чув розповідь, скільки бачив і навіть відчував те, що відчував і чоловік у останні свої хвилини. Але тут він був не для розмов, тому перебив потік картин, які йому надсилав співрозмовник.

— Що ж це за місце? Ти ж мав уже відчути. Що за рослини скрізь? Вони якісь...

— Вони п'ють, — тільки й сказав зброяр, а інше Арум побачив сам.

Дух, який поки що не відлетів у місце остаточного (чи не остаточного) призначення, мав сильний зв'язок із маленьким світом. Зброяр одразу розвіяв страхи некроманта, що рослини, які виглядали живими, були небезпечними. Можна було б назвати їх трупоїдами, але то було занадто грубо і не зовсім правдиво. Багато з них мали вигляд не дуже, бо були голодні. Звісно, живі у лісі почувалися незатишно, але їм нічого не загрожувало. Та і не жив тут ніхто. Коли ж волею випадку забрідав хтось помирати, то останнє серцебиття пробуджувало маленький корінець, які обплели тут усе. З корінця виростав кущик, проростав крізь мертву плоть, витягував усі соки, наливався силою, аж поки труп не розсипався.

— Może, тебе поховати? У землю? Поки є що, — обережно спітав некромант і злякався, що образив останніми словами.

— Для чого? — на диво спокійно не згодився той. — Я і так іду в землю. По шматочку, по частинці. Не бійся цього місця: воно живе. Йди у серце лісу і все зрозумієш, а поки виконай моє прохання, некроманте, — голос став тихішим, — останнє. — I не чекаючи згоди продовжив. — У кишені мішечок із самоцвітами. Віднеси його, якщо будеш проходити повз, у Місто Під Горою. Спитай, де живе дружина Рума-зброяра. Вона... — у ній на щоці татуювання. Мушля...

Арум кивнув. Відв'язав полотняний мішечок, зазирнув, аби переконатися, що там були камені. Багряні відблиски не давали можливості розрізнати, що то було за каміння. Ненароком торкнувся землі і почув останнє зітхання Рума, відчув дивний імпульс, що побіг від тіла. Проводив поглядом невидиме і побачив супутника: кіт переминається з лапи на лапу на стежці.

Тъмяно блимав кристал на шиї, його зеленувате світло дивно мішалося із червоними відблисками. Минули кілька кістяків, але хлопець вже не спинявся для розмов.

Раптом дерева розступилися майже правильним колом. Галевина. Рудий стояв поряд, як і господар, переминаючись один з ноги на ногу, а інший з лапи на лапу. Хлопець озорнувся, але не побачив жодного куща, що росли із трупів. Затамувавши дихання, вслушався, а нічого не почувши, різко вдихнув. Дивне повітря: свіже, мов після грози. Наче не вдихнув, а втамував спрагу. Ледве наважився зробити крок. Потім ще один: здавалося, щось вело його до центру галевини. Пошукав очима кота, але той не зрушив з місця, немов кажучи: а далі, друже, сам, сам...

— Чуєш мене? — це було схоже на думку, яка проти волі господаря виникла у його голові, але голос був Арауки. Хлопець ледь не підскочив. — Чуєш... — такою теплотою повіяло від слів у власній голові. — Зроби ще кілька крох, — він не міг не послухатися і опинився у самому центрі.

Раптом кристал, принесений із таверни, став просто важезним. Ноги підкосилися, хлопець став навколошки, без страху (і сам здивувався) нахилився до землі. Кристал за світився, мов зірка, освітивши чи то мертві, чи сонні дерева, поборовши їх багряно-туманні відблиски. Тягнув нижче й нижче, нарешті торкнувся землі. На мить його світло охопило все навколо, заслінило некроманта. Коли він вже міг бачити, важкість з шиї зникла: кристала там не було. Він зник, давши замість себе щось набагато важливіше: перед Арумом стояла вона. Щось усередині підказало, що це був лише фантом. Та голос звучав уже не в голові.

— Печерна зірка... Ти молодець, що приніс пічерну зірку. Вона говорить із темрявою і п'є світло. А тут — серце, у ньому тече вся кров землі. Моя кров. Тепер і моя, — останнє слово було тихим. — Клич мене. Будь ласка...

I він покликав. Кликав її очі, її усмішку, дві сльозинки, які побачив у перший день зустрічі, коли Араука прийшла на цвінтар, кликав ім'ям її богині і саму богиню. Кликав голосом, який не раз чув у своїй голові, приходячи на науку до чиєїсь могили. Кликав... Ale слова і саме дихання поглинула темрява. Чорна. Не чорна — пуста. I в порожнечі з'явилася пульсація, серцебиття. Темрява розділилася, стала фігурами — тими, хто стрів свою смерть у цьому лісі, віддав свою плоть, злився з ним. Всі вони були там. I водночас у лісі: їхнє життя продовжувалося у кожному страхіливому кущику, кожному його листочку. A Араука ні. Та тепер він зізнав, що зробив те, що мало бути зроблене. Не важливо, де знаходилося тіло дівчини. Перед тим, під ним, навколо нього було тіло землі, яка брала, але і давала. Все — єдине, все — одно, все — з одного, бо єдиною рукою. Чи пічерна зірка, на яку він звернув увагу у таверні, чи він сам, чи сила, яку отримала молода жриця, але відбувалося те, що відбувалося.

Арум бачив ліс: не трупно-багряний, а вогненно-багряний. У ньому, мов у горнилі, плавилися тіла, і не були вони добривом для рослин, а продовжувалися в них. Ні, не душі. Душі були далеко. Можливо, споглядали, можливо, думали про повернення і були вдячні лісу за збереження. Кожна крапля крові, що проливалася на землю, найдрібніша часточка того, до чого тулилася душа, — все було тут, текло сюди, мов дрібніші й більші річки до моря. I буває, хоч і не часто, що і море дає життя струмку.

— Дай руку!!! — цей голос, у якому він безпомилково віпізнав Арауку, належав людині, яка помирала у страшних муках, належав дитині, яка з болем йшла у світ. Простягнув руку і відчув тепло. Пальці до болю впилися у пальці. Поступово темрява розсіялася: некромант стояв навколошки, впершишсь одною рукою в землю Багрового лісу, де ще відчувалося биття першого і останнього серця. Пальці іншої руки побіліли від напруги: він стискав дівочу руку. Немов новонароджена (певним чином так і було), жриця Меві скрутилася на землі. Жодним чином не змінилася. Відкрила очі — мов блідий аметист, без зіниць. Це були Очі, Що Бачили. Ініціація була завершена. Хлопця здивувало, що на ній був звичний короткий сірий балахон. Ale потім вирішив не дивуватися: все зроблене єдиною рукою, навіть те, що створено нашими. Все — єдине, все — одно, все — з одного.

Арум допоміг їй піднятися, зняв із шиї залишки ремінця та перетягнув ним волосся, торбу перевірив на дірки, міцніше затягнув, озорнувся на супутника, посміхнувся до Арауки, яка була поруч, та рушив. Скільки часу пробули у лісі — невідомо: може, півдоби, може, довше. До лісу підійшов під вечір, хоч і поспішав, аби не блукати у такому місці вночі, а тепер сходила Життедайна — як вони звали денне світило.

Хлопець зійшов на пагорб, з якого Ліс Крові виглядав, мов багряно-сіре марево. Повернувся спиною до Життедайної і пішов у напрямку до Міста Під Горою, аби віддати шану Руму-зброяреві, віднести останні вітання дружині. Bo знали, що таке втрата.

Довга вранішня тінь вказала дорогу.

ДВА ДРАКОНИ: Три мечі

Колись давно, у темні часи, на далеких і таємничих землях відбувалися змагання. Певна річ, що брали участь в тих змагання лише лицарі і, певна річ, що змагання ті бути з гри Глесті. Пізніше ця гра стала національним видом спорту в острів'ян, і вони навіть проводили щорічні конференції з покращення ракеток, але це вже інша історія. Тоді, коли відбувалися одні з перших змагань, результат яких мав фатальні наслідки для всіх земель, про ракетки ще ніхто не чув. Замість ракеток тоді використовували ноги — переважно чужі, але у окремих випадках і свої.

На тих славетних змаганнях з нагоди 43 року падіння Бер-Тиру король Дивал програв усе своє майно і зробився жебраком. Довго плакали селяни за своїм добрим, але нерозважливим правителем. Наступного дня вони пішли в поле і співали тужливих пісень, аж поки не настала субота, бо в суботу всі вони традиційно зібрались в шинку перекинути дві-три партії в Лясіджая — популярну гру нижчих станів. Так про Дивала всі забули. Це було особливо легко, бо він і сам хотів, щоб про нього зайвий раз не згадували: надто вже він соромився своєї поразки. Отож, випивши келих вина, колишній король зібрал у торбу все цінне йому майно, взув чоботи з оленячої шкучери і подався далеко у гори, в землі, які належали дикунам. Що сталося з ним потім, ніхто не знав, та це не заважало колишнім підданцям Дивала наспівати про його подальшу долю двадцять дві збірки пісень. У тих піснях мандрівний король бився з велетнями, воював зі зміями і закохувався у прекрасних німф чи кентаврих. Ніхто так і не знав, як Дивал помер і чи помер він взагалі, тож на віть тисячу років потому люди переказували один одному оповідки про його пригоди так, ніби він і досі їх мав. При цьому нащадки того давнього королівства вже й забули, ким колись були їхні далекі родичі і ким насправді доводився їм той славетний герой з пісень.

Землі, що колись належали Дивалу, перейшли до його молодшого брата Кідрала, який все своє життя вдавав, ніби він і був справжнім спадкоємцем престолу, і навіть підправив своє свідоцтво про народження, накинувши собі кілька десятків років, аби правління його брата було визнане протизаконним. Сто років потому Гвал — а саме так називалось те королівство — завоював король Юстіл, правитель Кумрілу. І деякий час Кумріл був найбільшою державою в світі. Та ще сто років потому Кумріл впав під натиском Лидкорну і його короля — Попкорну. Але врешті і Лидкорн впав через сто років, а причиною до того стали міжусобні війни, які вели між собою двадцять дев'ять синів короля. Мабуть, ті війни тривали б і до сьогодні, якби замість одиного королевичі не мали жодних інших клопотів. Та, на щастя, братерські непорозуміння вщухли, щойно до їхніх земель стали ласими потвори з далеких таємничих земель півдня. Правнуки Попкорна мусили укласти між собою мир і, об'єднавшись, створили дві могутні держави — Корлід і Лидкорн 2.0. Як можна здогадатися з назв, перші були лібералами, а другі — консерваторами. Однак жодне з королівств, проводячи різну політику, не змогло перемогти потвору, про появу

якої, власне, йдеться в цій історії.

Лів сидів біля вогнища, спершись обома руками на свій меч, устромлений в землю. Юнак дивився кудись крізь полум'я і мав на обличчі вираз дуже розумної та зосередженої людини, яка думає про розумні та серйозні речі. Так і було: Лів саме міркував про те, в яку халепу він вліз і як йому тепер з неї видряпатися. Чотири дні тому він виrushив у небезпечну мандрівку, яка мала принести йому щастя та славу. Однак Лів дуже швидко почав шкодувати про своє рішення й сумніватися в тому, чи принесе ця мандрівка йому бодай щось хороше. Підстав так вважати юнак мав безліч. Спершу йому так і не вдалося вмовити зброєносця виrushити разом із ним у цю небезпечну мандрівку. Потім його кінь втік другого ж дня, щойно відчув запах драконячого посліду, купки якого де не-де стирчали з землі, наче вартові вежі.

І хоч до Чорних Печер було ще далеко, молодий лицар усюди відчував небезпеку й зовсім втратив спокій. Мабуть, саме через це він не помітив чужинця, який підійшов до вогнища і став, загорнутий у каптур, наче чорна скеля. Лів завважив його присутність, лише коли той заговорив до нього. Незнайомець вимовив північно-корлідською говіркою: «Кум рід аколешлі ко!». Що означало «доброго здоров'я тобі, друже», але й також «щоб тебе взяло та й тріснуло». Лів здригнувся всім тілом від несподіваного звернення, але враз опанував себе і відповів: «Яко лешлі ко!». Що означало: «Навзаєм, друже». Але в окремих випадках також: «Моя ліва нога тхне». Далі між двома мандрівниками відбувся діалог. Аби не завдавати зайвого клопоту читачам ми наведемо його українську версію, перекладену з англійського оригінального перекладу, тобто майже з першоджерела.

— Хто ти і куди держиш свій шлях? — спитав Лів.

— Мое ім'я Гардос. Я прийшов сюди з півночі і маю намір зійти до Чорних Печер, в яких спить дракон Октавіус Зеленолицький, що за його голову призначенні багатство і слава.

— Тоді нам по дорозі. Бо і я виrushив здобути голову Октавіуса Зеленолицького, щоб, прив'язавши до свого паску, принести її до короля Варнида і просити руки принцеси Орфиди.

Після цих слів юного закоханого лицаря Гардос видав дивний звук: схожий на суміш кашлю з блюванням. Однак той звук був такий короткий, що Лів не встиг зауважити, на яку саме з цих двох дій він був більше схожий, а тому нічого не сказав у відповідь. Натомість він запропонував чужинцю присісти біля вогню і поділився з ним своїми скромними харчами: сиром брі, багетом з висівками та збитими вершками. Подякувавши за гостину, Гардос промовив:

— Мабуть, доля звела нас недаремно.

— Можливо, — погодився Лів.

— Ми обидва йдемо в Чорні Печери, хоч і з різною метою.

— Виходить, що так.

— Послухай, хлопче, мені не потрібна принцеса чи королівство. Я належу до дикого північного племені, що

його діти мусять ходити за королівськими підданцями, мов цуцики, випрошуючи шмат зі столу. Мушу зізнатися, я виrushив у мандри не з власної волі. Наразі мій меч — єдиний мій годувальник, а війна — моя мати. І не знаю й не знав я нічого, крім цього мистецтва. Коли король оголосив винагороду за драконячу голову, я не сумнівався ні на мить, що це робота для мене. Я вирву ту макітру голіруч, якщо знадобиться, — сказавши це, Гардос підняв руки і показав Їливу, як саме він збирається скручувати драконячу голову. — Скажи, чи кохаєш ти ту свою принцесу?

— Усім серцем. І я знаю, що вона теж кохає мене, — сказавши це, Їлив почав бити себе кулаком у груди, показуючи, яке сильне кохання там жевріс.

— Я бачу, що ти хороший хлопець, і мені тебе шкода.

Чому саме чужинцю було шкода його, Їлив так і не почув, бо той продовжив зовсім про інше.

— Якщо тобі так сильно запала в душу принцеса — ти здобудеш її. Ти здобудеш її, це кажу тобі я, Гардос Безрідний! А коли я даю комусь слово, то не порушую його! Мое слово — камінь! Затям собі це, хлопче!

Після цих слів чужинець відкинувся назад і за кілька секунд вже храпів. Їлив здалося, що Гардоса виснажили палкі промови, які він цілий вечір змушений був виголошувати. Звісно, дикиуни з півночі до них не такі звиклі, як королівські лицарі. Сам же Їлив зовсім не думав засинати. Згадки про принцесу та омріяне одруження так стурбували його уяву, що йому нічого не залишалось, як дати вихід своїм почуттям у вигляді пісні.

Глупої ночі, сидячі біля вогню, молодий лицар заспівав:

*Дуже бачити я хочу,
Ті кохані сині очі
Що ведуть мене щоночи
Через гори і ліси*

Він саме дійшов до приспіву, коли почув чийсь вигук: «Ятміна ко гірре!». Що означало на ламаній корлідській «щоб мене чорти забрали!», але також і «яка чудова мелодія: вона нагадує мені про тих, кого я ношу в своєму

серці!». Навпроти лицаря біля вогню стояв коротун. Однією рукою він спирається на сокиру, а на голові мав шолом з закрученими вправо рогами — знак воїнів Лидкорну 2.0. Однак той шолом був набагато більший за голову його власника, і з цього Їлив зробив висновок, що та річ насправді ніколи йому не належала.

— Вітаю, чужинцю! — відповів Їлив.

На що коротун тільки плюнув, переставив сокиру на те місце, куди впала його слина, і щось пробурмотів собі діалектом, якого молодий лицар не зідав. Серед цього бурмотіння він відізнав лише слово «корг», яке корлідською перекладалося як «зоря», давньо-лідкорнською — «гнів», а насправді означало щось середнє між обома. Проте, оскільки Їливу було відоме лише перше значення, він розгубився і не зідав що відповісти.

Нагадуємо шановному читачу, що подальша розмова двох добродіїв буде подана перекладеною з англійської мови задля кращого збереження усталених термінів.

— Богонь — шикардос! — сказав нарешті коротун ламаною корлідською, знову переставивши свою сокиру у дивний спосіб.

— Дякую, — відповів Їлив. — Ти є воїном Лидкорну 2.0? Що забув ти в цих землях?

Чужинець знову забурмотів щось собі під носа, а потім промовив:

— Дракон-дракон літає.

— Так, звідси дуже близько до Чорних Печер, в яких нещодавно оселився дракон, — підтвердив Їлив.

Однак його слова, здавалось, не на жарт роздратували чужинця. Коротун затупав ногами і знову почав сам до себе говорити.

— Очільник — платити!

Їлив ніяк не міг збегнути дивних вигуків гостя. Лицар хотів перепитати, але чужинець просто таки зінавіснів. Він кинув на землю сокиру і почав стрибати навколо неї, тримаючись за два роги на своєму шоломі. Якби Їлив був трохи більш обізнаний в західно-лідкорнській культурі, то одразу здогадався б, що цей танок був насправді ритуальним танцем Гуру-Ру-Ру, який виконували воїни Лидкорну 2.0, благаючи богів про удачу. Танець зазвичай супроводжувався ритуальною піснею про недосконалість

людського буття. Тож невдовзі коротун почав жалібно вити й бити себе по пузу, імітуючи барабанний супровід, який неодмінно мав бути за всіма правилами ритуалу. Завивання чужинця розбудили Гардоса.

— Який собака тут здихає? — найперше запитав він, підіймаючись від сну.

Їлив, який досі сидів до глибини своєї тендітної душі приголомшений побаченим, мовчки вказав на коротуна, який тепер качався по землі, співаючи про нікчемність людини. Мабуть, танець завершився б і сам рівно через три години, як і мав, згідно з правилами. Та Гардос вирішив не чекати фіналу і припинив його одним рухом свого чобота. Хоча, певно, все-таки двома, адже перед тим, як жбурнути ним в коротуна, він мусив його зняти. Від несподіванки воїн Лидкорну 2.0 закляк на місці. Він піднявся з землі і вирячив очі то на Гардоса, то на Їлива, то на небо, адже не був певен, хто саме вдарив його. Вибір був очевидним. Коротун впав на землю і швидко проказав молитву, а потім піднявся і заговорив.

— Знайти дракона.

— Щоб вбити? — спитав Гардос.

Коротун закивав і стукнув себе по шолому кулаком.

— Ясно, отже, ти теж полюєш на драконячу голову. Тільки чого це ти натяг на себе чужі обладунки? Закладаюся, ти не воїн Лидкорна 2.0, а тільки видаєш себе за нього, бо військовим чужої країни тут нема чого робити. Ти схожий на селюка чи недолугого учня коваля. Признавайся, де ти взяв цей шолом?

— Знайти!

— Брешеш! У кого ти його вкрав? А, та нехай! Хіба не все одно, що там за біс у вас в Лидкорні 2.0, — махнув рукою Гардос.

— Як тебе звати? — запитав Їлив.

— Фту! — відповів чужинець.

— Отже, Фту, ти йдеш до Чорних Печер, — продовжив молодий лицар. — Ми теж йдемо туди, щоб здобути голову дракона.

Фту сів біля вогню, поклавши сокиру собі на коліна. Гардос підійшов до Їлива і прошепотів:

— Лягай спати, а я наглядатиму за цим малим. Щось він не договорює.

Зморений побаченим, лицар одразу ж заснув.

Уранці товариство з'ясувало, що вночі ніхто з них не був вбитий конкурентом. Їлив цьому дуже зрадів. Гардос певною мірою розчарувався, а що думав Фту, було відомо лише йому самому. Тож наступного дня вони втрьох разом вишли до драконячого лігва. Це влаштовувало всіх, адже так воїни мали більше шансів завалити потвору, ніж поодинці. Загін вів уперед Гардос, вдягнений у темний каптур, що прикривав лускатий обладунок. Свою праву руку дикун тримав на руків'ї меча, готовий відбити раптову атаку. Позаду нього, бурмочучи щось собі під носа, йшов Фту. Коротун весь час перекидав свою сокиру з однієї руки до іншої, ніби грався. Останнім випало йти Їливу. Ні, він не був боягузом, який заховався у хвості, щоб першим дати драла з поля бою. Насправді Їливу довелося йти останнім, бо Гардосу випало йти першим, а ставити ззаду підозрілого коротуна, який весь час бавився зі зброяєю, було небезпечно. Тож третім йшов молодий лицар Їлив, що мав світле волосся, світлі очі, світлий меч та обладунок, і взагалі сам собою був весь таким світлим, що іншим було боляче на нього дивитися.

Тroe воїнів повільно наблизались до Чорних Печер. Сумнівів щодо цього у них не виникало, адже навколо суттєво побільшало гір драконячого посліду. До того ж іноді шлях їм перекривав дружній скелет, самотній шолом чи зброя, власника якої годі було шукати. Перед однієї такою знахідкою Їлив застиг. Він гукнув своїх товаришів, і ті обступили його. Лицар підняв з землі понівечений щит.

— Погляньте, на ньому зображеній безіменний палець лівої руки!

— Власник цього щита, певно, належав до ордену безіменного пальця лівої руки! — сказав Гардос.

— У всьому Корліді є лише кілька людей, які не мають безіменного пальця на лівій руці і носять цей знак. Закладаюся, що знаю, хто був власником цього щита! Спочивай з миром, мій друже, — промовив Їлив, увіткнувши щит у землю.

— Ходімо, якщо та людина заслуговує на повагу, ми ще матимемо шанс помститися за її смерть! — підбадьорив лицаря Гардос.

У полоні сумних та відчайдушних думок загін відваж-

них воїнів дістався до печери, в якій жив дракон. Цього разу найпершим мав йти коротун, бо це завдання якнайкраще пасувало саме йому: він був малий і підозрілий. Однак коротун з таким рішенням не погоджувався, про що він одразу сповістив своїх товаришів, затягнувши пісню сумну про тяжке земне життя мандрівного воїна в колі зрадників. Замість нього першим на розвідку до печери вирушив Ілів. Молодий лицар ступав обережно, намагаючись не привертати до себе уваги. Задум полягав у тому, щоб Ілів дізнався якомога більше про дракона та його помешкання, а вже потім, повернувшись до своїх друзів і передказавши їм все, воїни разом вирушили у бій. Та цьому плану не судилося справдитися, адже щойно Ілів ступив вглиб печери, до нього хтось звернувся.

— Ви до Октавіуса?

Голос не міг належати людині, і Ілів одразу ж це збагнув. Воїн хотів щось відповісти, бо відчував, що саме так має чинити справжній лицар, коли до нього звертаються, однак його ввічливе привітання застрягло у нього в горлі, так і не народившись на світ, бо ж перед Ілівом з пітьми вигульнула драконяча голова. Вона була червоною і не могла належати Октавіусу, якого прозвали Зеленолицим зовсім не випадково. Тож Ілів розгубився. З одного боку, саме драконяча голова йому і була потрібна, а що вона десь в пітьмі кріпилась до тіла, то це легко можна було виправити; а з іншого, король наказав принести голову саме Октавіуса і відрізти цю не було сенсу, хіба, може, тільки для того, щоб потім перефарбувати її в зелений, але такі ниці думки не могли виникнути в голові світлого лицаря Іліва, який просто залишився собі стояти на місці, спостерігаючи за головою.

— Ти до Октавіуса, питаю? — раптом вимовила та голова глибоким могутнім голосом.

— Так, — відповів Ілів і закивав головою, показуючи, як сильно йому потрібно саме до Октавіуса і що з цією головою, кому б вона не належала, він не готовий мати справи.

— Його нема вдома! Можу записати тебе до нього на п'яту. У нього між третьою і сьомою якраз вікно. О п'ятій біля входу в печеру, — з цими словами голова зникла в темряві.

Повернувшись до своїх друзів, які чекали на нього в лісі біля печери, Ілів приніс одразу дві звістки: добру і погану. Виявилося, що драконів в печері двоє — це було, звичайно, дуже погано. Але хорошим було те, що Ілів залишився до Октавіуса на п'яту годину, а, отже, точно знов, коли чекати нападу, що було, безперечно, чудовою новиною для всіх. Ілів навіть був припустив, що цей дракон напрочуд чемна і вихована особа, якщо так вправно керує відвідуванням печери і не змушує лицарів чекати в черві. Однак його враження суттєво попсувалось після того, як з печери долинув жахливий гуркіт і звідти повілітали просто в ліс людські рештки, а червона дракониха, у статі якої більше не доводилось сумніватись, закричала своїм могутнім глибоким голосом: «ПРИБИРАТИ ЗА СОБОЮ ТРЕБА, СКОТИНО!» Від цього крику у всіх воїнів позакладало вуха, і ще якийсь час вони сиділи мовчки, а потім ще годину-две намагались встановити один з одним голововий контакт.

Наблизялась п'ята година. Раптом піднявся сильний вітер: то був ніхто інакший, як Октавіус Зеленолиций, котрий пролітив просто над головами воїнів, поспішаючи у свою любе помешкання. Мандрівники знову замовкли і не наважувались розмовляти, аж доки не настав час молодому лицарю зустрітися зі своєю долею. Попрощаючись зі своїми товаришами, а подумки і з життям, Ілів пішов до печери, де на нього мав чекати її жахливий господар. Під час їхнього побачення Гардос і Фту мали влаштувати заїздку і, щойно дракон підіде до місце, де ховались двоє

войнів, зненацька напасті на нього. Тож завданням Іліва було насправді відволіти дракона, а потім навмисне звести у пастку. Треба сказати, план молодому лицарю зовсім не подобався. Він волів би здолати потвору у чесному поєдинку, та щойно Октавіус виліз зі свого лігва і постав перед лицарем у всій своїй красі та жасі, як Ілів остаточно вирішив пристати на той сумнівний план, який тепер видавався йому найгеніальнішим з усіх можливих.

— Отже, — промовив Октавіус, розправивши крила і знову склавши їх до купи, — це ти і є той зухвалий лицар, який призначив мені зустріч на п'яту годину?

Ілів відкашляв всю ту пилюку, яку підняв своїми крилами дракон, і тільки тоді відповів:

— Так, це я. Мене звати Ілів. Я є лицарем короля Варніда.

— Ага. І дай вгадати, ти прийшов сюди, щоб відняти мені голову?

— Саме так! — вигукнув Ілів і лише тоді зрозумів, як зухвало прозвучали ці слова.

— А чого ж твій господар сам не прийде до мене за моєю головою? Тобі це не спадало на думку?

— Ні, — чесно відповів Ілів.

— А знаєш, чому він не приходить? Бо владу над драконами цих країв мають лише особи королівської крові, а твій король звичайний самозванець!

Ілів не став чекати на курс історії двох королівств від дракона, який безсумнівно зізнав її краще за молодого лицаря хоча б тому, що був не настільки молодий та відчайдушний. Зачувши лихі слова стосовно особи короля, Ілів кинувся на потвору з мечем, геть забувши про геніальний план і про все на світі, крім спаскуджені честі свого правителя. Дракон чхнув на лицаря, відкинувши його на кілька метрів у кущі.

— Молодь, — сказав він, зітхаючи так, що його зітхання віддало жаром Іліву в обличчя, і на секунду лицарю здається, що його очі засохли, наче дві ружі зимового ранку.

На щастя, товариші Іліва не забули про свій план і,скориставшись моментом, кинулись рятувати молодого лицаря. Октавіус одним подихом відкинув Фту, а потім застиг, спостерігаючи за тим, як Гардос намагався пропішти йому луску на лапах.

— На тобі, тварюко! — кричав Гардос, завдаючи удар за ударом, які, щоправда, зовсім не турбували Октавіуса, і від цього дикун ще більше дратувався. — Вмри!

— Гардосе, зупинися! — закричав Ілів.

На диво, Гардос послухав лицаря. Він опустив меч і поглянув драконові в очі, а той подумки передав йому короткий курс історії двох королівств, який не зміг викласти Іліву. Так Гардос Безрідний нарешті дізнався про своє походження. Дракон відізнав у ньому незаконнонародженого сина Калвіра, що був сином Орвера, а той був сином Даркура, сина Давірія, що був сином Азклеста, сина Гвардіра, що був сином Холмірна, а той був сином Орзекола, що був сином Іхдірна, сина Оклендра, що був сином Амрінда, котрий був сином Дарпіра, а той був сином нікого іншого як короля-жебрака Дива.

Заручившись підтримкою драконячого подружжя, Гардос тієї ж ночі повернув собі Корлід, а наступної — і Лідкорн 2.0. Що ж до його супутників, то Ілів таки одружився з принцесою Орфідою, як йому й обіцяв Гардос. А що сталося з Фту відомо лише йому самому.

РОЗШУКУЮТЬСЯ

- Письменники • поети • художники •
- журналісти • перекладачі • оглядачі •

На безоплатній основі

*Гарно маюєш? Пишеш прозу чи вірші?
Тоді надсилаї свої твори нам!*

svit_fantasy@ukr.net

ВИМОГИ ДО ТВОРІВ (публікація у pdf-журналі):

1. Грамотність.
2. Жанр фентезі або наявність фентезійних елементів. Твори із наукової фантастики не розглядаються.
3. Обсяг: оповідання до 30 тисяч знаків без пробілів, повісті до 100 тисяч знаків без пробілів (друк по частинах у кількох випусках). Приймаються лише дописані твори, рукописи не рецензуються.
4. Надсилаєте документ у форматі .doc чи .docx
5. У документі обов'язково вкажіть свої ім'я та прізвище, назву твору. Псевдоніми допускаються.
6. Мова українська.

ВИМОГИ ДО ЗОБРАЖЕНЬ:

1. Журнал приймає як звичайні малюнки, так і комп'ютерну графіку.
2. Надсиайте якісне фото без тіней чи хороший скан.
3. Якщо це ілюстрація, в листі додавайте підпис до якої вона книги чи фільму.
4. Не надсиайте чужі малюнки! Поважайте авторів!
5. Комікси вітаються. Якщо комікс серійний, можливе налагодження постійної публікації. Мова українська.

ТАКОЖ ЖУРНАЛ ШУКАЄ АВТОРІВ СТАТЕЙ ТА ОХОЧИХ ПЕРЕКЛАДАТИ КЛАСИКУ ФЕНТЕЗІ!

«Світ Фентезі» в соцмережах:

www.instagram.com/svit_fantasy/

www.facebook.com/TheWorldOfFantasy.info

svitfantasy.com.ua

A woman in a steampunk-style outfit, wearing a black top hat with gears and a red rose, a black lace-trimmed dress, and a necklace with a circular pendant. She is holding a large, ornate device that looks like a combination of a telescope and a microscope, with gold-colored mechanical parts and black lenses. The background is a cityscape at night with tall buildings and a Ferris wheel.

У наступному номері:

- Kyiv Comic Con
- Книжковий Арсенал
- Eurocon 2018 у Франції
- Підліткова фантастика